

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ / ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

Πτυχιακή Εργασία

Συγκριτική Μελέτη Αγροτικών και Συνεταιριστικών Προβλημάτων

Το πεδίο των νομών Αιτωλοακαρνανίας και Πέλλας

ΣΕΒΑΣΤΗ ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗ ΑΜ:15707

ΣΟΦΙΑ ΚΕΛΕΣΙΔΗ ΑΜ:14179

ΘΕΟΔΩΡΑ ΣΟΦΡΩΝΗ ΑΜ:15689

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2014

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ / ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

Πτυχιακή Εργασία

Συγκριτική Μελέτη Αγροτικών και Συνεταιριστικών Προβλημάτων

Το πεδίο των νομών Αιτωλοακαρνανίας και Πέλλας

ΣΕΒΑΣΤΗ ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗ ΑΜ:15707

ΣΟΦΙΑ ΚΕΛΕΣΙΔΗ ΑΜ:14179

ΘΕΟΔΩΡΑ ΣΟΦΡΩΝΗ ΑΜ:15689

Επιβλέπων Καθηγητής:

Δημήτριος Καπογιάννης

Μεσολόγγι 2014

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων/Μεσολογγίου του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί δημιουργήθηκαν για πρώτη φορά στην Αγγλία στις αρχές του 19ου αιώνα ως οικονομικό και κοινωνικό φαινόμενο, όπου σκοπός ήταν η αλληλοβοήθεια μεταξύ των αγροτών. Στην Ελλάδα ο πρώτος συνεταιρισμός συγκροτήθηκε στα Αμπελάκια της Λάρισας. Στη σύγχρονη Ελλάδα το συνεταιριστικό κίνημα γνώρισε μεγάλη άνθηση, με τους συνεταιρισμούς να λαμβάνουν κατά καιρούς μεγάλες επιδοτήσεις από το κράτος ή την Αγροτική Τράπεζα. Η νομοθεσία λειτουργίας τους τροποποιήθηκε αρκετές φορές, με τελευταία το 2011.

Η γεωργία στην Ελλάδα αποτελεί ένα σπουδαίο κομμάτι της εγχώριας παραγωγής του πρωτογενούς τομέα και διαρκώς επιδιώκεται η περαιτέρω ανάπτυξή της. Οι Έλληνες αγρότες γενικά δεν έχουν σύγχρονη τεχνογνωσία και η παραγωγή έχει υψηλό κόστος σε σχέση με ανταγωνιστικά κράτη. Παρόλ' αυτά, στον τομέα των οπωροκηπευτικών οι εξαγωγές των ελληνικών προϊόντων κυριαρχούν, όπως για παράδειγμα τα ελληνικά ροδάκινα που καταλαμβάνουν ποσοστό 40% της παγκόσμιας αγοράς στις κονσέρβες.

Κύριος όγκος της παραγωγής αποτελούν τα ροδάκινα για την ΕΑΣ Γιαννιτσών στις ιδιόκτητες εγκαταστάσεις της. Από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ροδακινοπαραγωγοί είναι οι καιρικές συνθήκες που καταστρέφουν την παραγωγή, ενώ το εμπόριο της Ρωσίας άφησε αδιάθετους πολλούς τόνους.

Η ΕΑΣ Αγρινίου ιδρύθηκε το 1930 και μέχρι το 2005 ασχολούνταν κυρίως με την παραγωγή καπνού. Στη συνέχεια, η παραγωγή καπνού – λόγω αλλαγής ΚΑΠ – στράφηκαν στην παραγωγή στέβιας και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Αντιμετωπίζει ακόμα μεγάλα προβλήματα με τις αδειοδοτήσεις των φωτοβολταϊκών.

Η ΕΑΣ Μεσολογγίου – Ναυπακτίας δραστηριοποιείται στην παραγωγή ελαιών, βάμβακος και αραβόσιτου. Τα προβλήματά της είναι αυτά του μέσου αγρότη, που συχνά οδηγούν σε διαμαρτυρίες (όπως πορείες, κλείσιμο δρόμων).

Η ΠΑΣΕΓΕΣ, κορυφαία αγροτική συνεταιριστική οργάνωση και πυραμίδα όλων των συνεταιρισμών, έχει αναλάβει να προωθήσει την αλλαγή της ΚΑΠ από το 2014, ενημερώνοντας τους αγρότες για τις αλλαγές που προωθεί, και μέσα από την ανάδραση να καταλήξει στον τρόπο που αυτές θα εφαρμοστούν.

Γενικά η ελληνική αγροτική οικονομία έχει κάνει βήματα ανάπτυξης, αλλά έχει ακόμα δρόμο να διανύσει.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	iv
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	v
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	ix
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	x
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	xi
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	xii
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγική – Ιστορική Προσέγγιση	1
1.1 Συνεταιρισμοί από το 1911 – 1979.....	1
1.1.1 Συνεταιρισμοί πριν τη Μικρασιατική Καταστροφή	1
1.1.2 Συνεταιρισμοί μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή	5
1.1.3 Συνεταιρισμοί μετά τη Μικρασιατική καταστροφή ως το 1979.....	5
1.2 Συνεταιρισμοί από το 1980 και μετά.....	6
1.3 Σύγχρονοι συνεταιρισμοί με τις τροποποιήσεις του Νόμου 4015 του 2011	8
Κεφάλαιο 2: Ελληνική γεωργία και αγροτική οικονομία	17
2.1 Ανάλυση πρόσφατων εξελίξεων στην Αγροτική Οικονομία της Ελλάδας	17
2.2 Η νέα ΚΑΠ 2014 – 2020 και οι αλλαγές που προωθεί στην Αγροτική Κοινωνία.....	20
2.2.1 Παρουσίαση της νέας ΚΑΠ.....	20
2.2.2 Ενισχύσεις με τη νέα ΚΑΠ.....	24
2.2.3 Γενικά σχόλια πάνω στη νέα ΚΑΠ	26
2.2.4 Δημοσιεύματα του ελληνικού τύπου σχετικά με τη νέα ΚΑΠ	29
2.3 Οπωροκηπευτικά στην Ελλάδα	34
2.3.1 Στοιχεία Κλάδου οπωροκηπευτικών: εισροές και εκροές τα τελευταία χρόνια	34

2.3.2 Ζήτηση προσφορά και εξαγωγές νωπών οπωροκηπευτικών προϊόντων. Εξαγωγές	37
2.3.3 Προοπτικές του κλάδου	42
2.4 Ροδάκινα	44
2.4.1 Προοπτικές στον τομέα των ροδάκινων για την Ελλάδα.....	48
2.5 Μέτρα και προγράμματα για τους αγρότες από την Πολιτεία	49
2.5.1 Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης.....	49
2.5.2 Διάλογος πολιτείας – αγροτών	51
2.5.2.1 Ομιλία Υπουργού στη Βουλή για τα μέτρα που θα ληφθούν για τους αγρότες στις 11/03/2014.....	51
2.5.2.2. Πρόσφατες αντιδράσεις αγροτών και κινητοποιήσεις σε μπλόκα.....	53
2.5.2.3. Ενίσχυση αγροτών από το πρωτογενές πλεόνασμα.....	57
2.5.2.4 Άνοιγμα του πρωτογενούς τομέα της οικονομίας στην κοινωνία	58
2.6 Τελευταία νέα (Αύγουστος 2014)	59
2.6.1 Υποβλήθηκε το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2014 – 2020 στην Ευρωπαϊκή Ένωση	59
2.6.2. Με πάνω από 4,6 δις ευρώ για γεωργία – αλιεία κατατέθηκε το νέο ΕΣΠΑ στην Commission	59
2.6.3 Ρωσικό εμπάργκο στα οπωροκηπευτικά της Ευρωπαϊκής Ένωσης	62
2.7 Ειδικά συμπεράσματα	64
Κεφάλαιο 3: Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών Γιαννιτών.....	65
3.1 Εισαγωγικά στοιχεία	65
3.2 Ροδάκινο.....	71
3.2.1 Στοιχεία παραγωγής για το συμπύρηνο ροδάκινο	71
3.2.2 Προβλήματα στην παραγωγή του συμπύρηνου ροδάκινου στο νομό Πέλλας.....	75
3.3 Ειδικά συμπεράσματα	78
Κεφάλαιο 4: ΕΑΣ Αιτωλοακαρνανίας.....	79

4.1 ΕΑΣ Αγρινίου	79
4.2 Ιστορία της ΕΑΣ Αγρινίου	83
4.3 Δραστηριότητες της ΕΑΣ Αγρινίου	85
4.4 Οργανωτική Δομή ΕΑΣ Αγρινίου	89
4.5 Γενική κρίση για το έργο της ΕΑΣ Αγρινίου.....	94
4.5.1 Καπνός	94
4.5.2 Στέβια	96
4.5.3. Φωτοβολταϊκά.....	99
Συγκέντρωση αγανάκτησης για τα φωτοβολταϊκά οι αγρότες της ΕΑΣ Αγρινίου	99
4.6 Άλλες δράσεις της ΕΑΣ Αγρινίου	104
4.6.1 Βρέθηκε η χρυσή τομή με τον ΟΠΕΚΕΠΕ ώστε να μην έχουν απώλειες στις επιδοτήσεις τους οι κτηνοτρόφοι στην Αιτωλοακαρνανία	104
4.6.2 Γαλακτοκομικά προϊόντα	105
4.6.3. Αντιδράσεις της ΕΑΣ Αγρινίου για τις πολιτικές που εφαρμόζονται.....	108
4.7 ΕΑΣ Μεσολογγίου – Ναυπακτίας.....	109
4.7.1. Υπηρεσίες της ΕΑΣ Μεσολογγίου – Ναυπακτίας	112
4.7.2. Προϊόντα της ΕΑΣ Μεσολογγίου – Ναυπακτίας	113
4.7.2.1. Ελιές.....	113
4.7.2.2. Βαμβάκι	118
4.7.2.3. Ζωοτροφές.....	119
4.7.2.4. Αραβόσιτος.....	122
4.8. Η ΕΑΣ Μεσολογγίου – Ναυπακτίας στα δημοσιεύματα του τύπου.....	124
4.9 Ειδικά συμπεράσματα	129
Κεφάλαιο 5: Η ΠΑΣΕΓΕΣ ως συντονίστρια των ενώσεων	130
5.1 Εισαγωγή (Εκπροσώπηση – Πρωτοβουλίες)	130
5.2 Ιστορική Αναδρομή	133

5.3 Διοικητική Δομή	135
5.4 Μέλη - Δραστηριότητες	136
5.5 Ανάλυση της νέας ΚΑΠ και τρόπος εφαρμογής του στην ελληνική αγροτική κοινωνία σε συγκεκριμένους τομείς	138
5.5.1 Επιπλέον μέτρα ενίσχυσης αγροτών.....	139
5.5.2 Παρουσιάσεις των ημερίδων της ΠΑΣΕΓΕΣ από τον τοπικό τύπο	142
5.5.3 Αιτήματα αγροτών στον τοπικό και εθνικό τύπο για τη νέα ΚΑΠ	147
5.6 Μερικά Συμπεράσματα.....	151
5.7 Τελευταίες εξελίξεις στην ΠΑΣΕΓΕΣ (Μάιος 2014)	152
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	157
I. Γενικά Συμπεράσματα.....	157
II. Σύγκριση αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων.....	159
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	166
Πρόσφατες εξελίξεις	166
Έντυπες πηγές – Επίσημα κείμενα.....	166
Ηλεκτρονικές Πηγές	167

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Γεωργικές συναλλαγές το 2011.....	19
Πίνακας 2: Καλλιεργήσιμες εκτάσεις για ροδάκινα	45
Πίνακας 3: Συγκεντρικά στοιχεία γεωργικών εκμεταλλεύσεων Δήμου Μεσολογγίου και Ναυπακτίας.....	109

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Εικόνα 1: Τεχνική βαφής.....	3
Εικόνα 2: Χυμοποιείο Γιαννιτσών.....	68
Εικόνα 3: Χυμοποιείο Γιαννιτσών.....	68
Εικόνα 4: Κονσερβοποιείο Γιαννιτσών	69
Εικόνα 5: Νομός Αιτωλοακαρνανίας	79
Εικόνα 6: ΕΑΣ Μεσολογίου - Ναυπακτίας	111
Εικόνα 7: Οργανωτική δομή της ΠΑΣΕΓΕΣ	136
Εικόνα 8: Το δίκτυο των ενώσεων αγροτικών συνεταιρισμών (2003).....	137

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΚΑΠ: Κοινή Αγροτική Πολιτική

ΠΑΣΕΓΕΣ: Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών

ΕΑΣ: Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία¹ έχει ως σκοπό να διερευνήσει τις λειτουργικές και οργανωτικές δομές της ελληνικής γεωργίας μέσα από τη δράση τριών συνεταιριστικών οργανώσεων των συνεταιρισμών Γιαννιτών, Αγρινίου και Μεσολογγίου – Ναυπακτίας και να αναδείξει τα προβλήματα που αυτοί αντιμετωπίζουν. Στόχος μας είναι να συγκρίνουμε την οργάνωση και τα προβλήματα και να δούμε κατά πόσο μπορούμε να τα γενικεύσουμε και να βγάλουμε συμπεράσματα για όλη την ελληνική επικράτεια.

Οι πηγές της βιβλιογραφίας μας προέρχονται από έντυπες και ηλεκτρονικές πηγές, καθώς και συνεντεύξεις από διοικητικά στελέχη του κάθε συνεταιρισμού και έντυπο υλικό που μας παρέδωσαν. Επίσης, επισκεφτήκαμε το δικτυακό τόπο του κάθε συνεταιρισμού για πιο πλήρη ενημέρωση. Οι πηγές που προέρχονται από εφημερίδες προέρχονται είτε από την ηλεκτρονική έκδοση της κάθε εφημερίδας είτε από αποκόμματα που μας έδωσαν οι υπεύθυνοι του κάθε συνεταιρισμού.

Αρχικά, στο 1^ο κεφάλαιο γίνεται μια ιστορική αναδρομή του συνεταιριστικού κινήματος στην Ελλάδα, από τη δημιουργία του πρώτου συνεταιρισμού στα Αμπελάκια το 19^ο αιώνα, μέχρι σήμερα, με την τελευταία αλλαγή στη νομοθεσία το 2011.

Στο 2^ο κεφάλαιο περιγράφεται η οργάνωση και διάρθρωση της ελληνικής γεωργίας, ενώ αναλύεται η νέα ΚΑΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θα αρχίσει άμεσα να εφαρμόζεται. Στο κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνονται οι δείκτες παραγωγής και εξαγωγών των ελληνικών οπωροκηπευτικών, κλάδος ιδιαίτερος σημαντικός για την ελληνική γεωργία, που το σύνολό του σχεδόν εξάγεται στις αγορές του εξωτερικού, με χαρακτηριστική υψηλή ποιότητα προϊόντων.

Στο 3^ο και 4^ο κεφάλαιο περιγράφονται οι δομές και τα προϊόντα των τριών συνεταιριστικών οργανώσεων που μας ενδιαφέρουν. Αναλύονται οι τρόποι παραγωγής, η

¹ Το περιεχόμενο της Πτυχιακής Εργασίας δεν απηχεί απαραίτητα στις απόψεις του Τμήματος ή της Επιτροπής που την ενέκρινε.

διάθεση των προϊόντων τους, τα προβλήματα που κατά καιρούς αντιμετωπίζουν οι αγρότες, ενώ επίσης περιλαμβάνονται δημοσιεύματα του τοπικού τύπου που αφορούν κυρίως απαιτήσεις των αγροτών και κόντρες τους με την Πολιτεία, καθώς και δημοσιεύματα για κάποια μεγάλη επιτυχία του συνεταιρισμού.

Το 5^ο κεφάλαιο αφορά στην ΠΑΣΕΓΕΣ, την πανελλήνια ομοσπονδία των συνεταιρισμών, υπεύθυνη να διοικεί όλους τους συνεταιρισμούς και ταυτόχρονα να μεσολαβεί στην Πολιτεία προκειμένου να επιλυθούν τα προβλήματα των αγροτών. Στο κεφάλαιο αυτό, γίνεται ιστορική αναδρομή της ίδρυσης της ΠΑΣΕΓΕΣ, περιγράφονται οι διοικητικές και λειτουργικές δομές της, ενώ επίσης μέσα από δημοσιεύματα του τοπικού και εθνικού τύπου αναλύονται οι δράσεις της.

Τέλος, ακολουθούν τα συμπεράσματά μας που προκύπτουν από όσα μελετήσαμε για τις τρεις συνεταιριστικές οργανώσεις σε συνδυασμό με την κατάσταση της ελληνικής γεωργίας. Αρχικά αναφέρουμε κάποια γενικά συμπεράσματα για την πορεία της ελληνικής αγροτικής οικονομίας, ενώ το δεύτερο μέρος αφορά στη σύνοψη της σύγκρισης των τριών συνεταιριστικών οργανώσεων (ΕΑΣ Γιαννιτσών, Αγρινίου, Μεσολογίου – Ναυπακτίας).

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγική – Ιστορική Προσέγγιση

1.1 Συνεταιρισμοί από το 1911 – 1979

1.1.1 Συνεταιρισμοί πριν τη Μικρασιατική Καταστροφή

Ο συνεταιρισμός είναι ένα οικονομικό και κοινωνικό φαινόμενο που έκανε την εμφάνισή του κατά το 19^ο αιώνα στην Αγγλία. Σκοπός του ήταν η αλληλοβοήθεια των αγροτών και ο καθορισμός των σχέσεων μεταξύ των μελών και οι ακολουθούμενες μέθοδοι παραγωγής επηρεάστηκαν πολύ από την ανάπτυξη της βιομηχανίας. Τα προβλήματα και η ανάγκη των αγροτών να ενωθούν, αντιμετωπίζοντας από κοινού την κακή οικονομική κατάσταση των χωρών τους, οδήγησε τους αγρότες και άλλων ευρωπαϊκών χωρών να ενωθούν, όπως και των ΗΠΑ².

Στην Ελλάδα, το συνεταιριστικό κίνημα έκανε την εμφάνισή του με την ίδρυση του συνεταιρισμού στα Αμπελάκια της Λάρισας³. Συγκεκριμένα, στα τέλη του 18^{ου} αιώνα οι κάτοικοι των Αμπελακίων που επεξεργάζονταν κόκκινα νήματα τα οποία έβαφαν με βαφή που παρήγαγαν από το φυτό ριζάρι, αποφάσισαν να συνεταιριστούν για να αντιμετωπίσουν τον εξωτερικό ανταγωνισμό. Το 1778 ενώθηκαν σε έναν συνεταιρισμό, όπου πρόεδρος ήταν ο Αμπελακιώτης Γεώργιος Μαύρος. Θεωρείται ο πρώτος παγκόσμια συνεταιρισμός, ενώ στο διάστημα λειτουργίας του τα Αμπελάκια γνώρισαν μεγάλη ακμή και ανάπτυξη. Τα σπίτια των κατοίκων έγιναν πλουσιότερα και κτίστηκαν πολλά αρχοντικά. Ο Λεονάρδος γράφει χαρακτηριστικά: «Η πόλη είναι μεν μικρή, και μόλις φθάνει τον αριθμό των 500 σπιτιών' άλλ' όμως είναι γνωστή σε πολλά μέρη της Ευρώπης' [...] ευπρεπισμένη (η πόλης) με ψηλά σπίτια' πύργους και λαμπρά οικοδομήματα' τα οποία ανεβαίνουν το ένα προς το άλλο σαν πυραμίδες στο βουνό' αυτά (τα σπίτια) είναι σχεδόν τα περισσότερα κτισμένα σύμφωνα τον καλύτερο νέο ελληνικό και ευρωπαϊκό τρόπο, και πολλά από αυτά έχουν τρία πατώματα' όμως μεταξύ αυτών μερικά υψώνονται σαν παλάτια, τα οποία φιλονικούν με τα πρώτα για τη μεγαλοπρέπεια. Αυτά ανήκουν κυρίως

² <http://antikleidi.com/2013/02/22/syneter/>

³ Μουτσόπουλος, Ν., *Τα Θεσσαλικά αμπελάκια : εισαγωγή στην ιστορία, την κοινοπραξία και τα αρχοντικά της κωμοπόλεως*, Θεσσαλονίκη, 1975, σελ 10 - 20

στο γενικό καλλωπισμό της πόλης, και για τη μεγαλοπρέπεια, και την νέα αρχιτεκτονική τους αξίζουν την προσοχή και επίσκεψη των ξένων».

Ο οργανισμός είχε οργανώσει μεγάλο διεθνές δίκτυο διάθεσης των προϊόντων του και ίδρυσε δικά του υποκαταστήματα στη Βιέννη, το Λονδίνο, το Άμστερνταμ, την Τεργέστη, τη Δρέσδη, τη Λειψία, την Οδησό και την Κωνσταντινούπολη. Από τον πολιτιστικό Σύλλογο Αμπελακίων διαβάζουμε: «Η Γενική Συνέλευση στο τέλος της οικονομικής χρονιάς διένειμε ως εξής τα κέρδη:

- Αφαιρούσε πρώτα τους φόρους που χρωστούσε το χωριό στους Τούρκους.
- Έπειτα έβγαζε τα διάφορα έξοδα του συνεταιρισμού.
- Κατόπιν χώριζε ένα ενιαίο χρηματικό ποσό για τους φτωχούς, τους αρρώστους και τους διάφορους αναξιοπαθείς συγχωριανούς, για να αγοραστεί σιτάρι που θα μοιράζονταν στις οικογένειες τους.
- Μετά έβαζε στην άκρη ένα μεγάλο ποσό για τις διάφορες δωροδοκίες των Πασάδων και για την περιποίηση των υψηλών ξένων και μεγιστάνων της Ευρώπης, που φιλοξενοούνταν στα Αμπελάκια, για να κερδηθεί η εύνοια τους και να διευκολύνονται έτσι οι διάφορες υποθέσεις του χωριού.
- Ύστερα ξεχώριζε τα έξοδα των σχολείων και άλλων κοινωφελών ιδρυμάτων
- Και, τέλος μοιράζονταν τα κέρδη στους γαιοκτήμονες, στους κεφαλαιούχους, στους μάστορες, στους εργάτες στους υπαλλήλους κλπ.

Επίσης από την ίδια πηγή διαβάζουμε ότι «τη μεταφορά των εμπορευμάτων την ανάθεταν σε Τούρκους πασάδες που διέθεταν οργανωμένα караβάνια με μουλάρια και καμήλες. Η ανάθεση της μεταφοράς σε Τούρκους γίνονταν για λόγους μεγαλύτερης ασφάλειας από τον κίνδυνο των ληστών που λυμαίνονταν τις διαβάσεις και τα περάσματα των караβανιών»⁴.

⁴ Ντρογκούλης, Γ., Τα Αμπελάκια κατά τους γεωγράφους και περιηγητές στα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Πρακτικά ημερίδας με θέμα «Αμπελάκια-Τέμπη: Ιστορική αναδρομή-Προοπτικές», 2003

Ταυτόχρονα με την οικονομική ανάπτυξη έρχεται και η πνευματική ανάπτυξη: «Στο Ελληνομουσείο των Αμπελακίων σπούδαζαν τα ελληνικά γράμματα τα ελληνόπουλα των Αμπελακίων και της περιοχής, όχι μόνο τους αρχαίους συγγραφείς, τις φυσικές επιστήμες, τα μαθηματικά και την ιστορία αλλά και ανώτερα στοιχεία μαθηματικών και φιλοσοφία. Γνωρίζουμε από πολλές μαρτυρίες αλλά και από το καταστατικό της περίφημης Συντροφιάς των Αμπελακίων (άρθρο 14)⁵ και από διαθήκες και δωρεές, ότι στέλνονταν πολλοί νέοι να σπουδάσουν στο εξωτερικό και φρόντιζαν για να μάθουν καλά την ξένη γλώσσα και να σταδιοδρομήσουν σε διάφορες θέσεις των αντιπροσωπειών του εξωτερικού. Η βιβλιοθήκη του σχολείου – όπως και του σχολείου της Ζαγοράς – ήταν γεμάτη από τόμους των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων καθώς και από νεότερα έργα φιλοσοφικά, ιστορικά, και εγχειρίδια φυσικής και χημείας»⁶.

Εικόνα 1: Τεχνική βαφής

Πηγή: <http://www.coopbank.com.cy>

Από το 1808 άρχισε όμως η βαθμιαία παρακμή του για να ολοκληρωθεί το 1820, παραμονές της Ελληνικής Επανάστασης, οπότε και διαλύθηκε⁷.

Οι κυριότεροι λόγοι που διαλύθηκε ήταν η εφεύρεση της Ανιλίνης που παρήγαγε το ίδιο αποτέλεσμα και ήταν φτηνότερη από το ριζάρι, ενώ ταυτόχρονα είχαν ενταθεί οι

⁵ <http://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/MariadisSynergatismos.pdf>

⁶ Κορδάτος, Γ., *Τ' Αμπελάκια κι ο μύθος για το συνεταιρισμό τους : συμβολή στην οικονομικοκοινωνική ιστορία της Ανατ. Θεσσαλίας στα χρόνια της τουρκοκρατίας*, Στρατής και Σία, Αθήνα, 1955, σελ 50-55

⁷ Μουτσόπουλος, Ν., *Τα Θεσσαλικά αμπελάκια : εισαγωγή στην ιστορία, την κοινοπραξία και τα αρχοντικά της κωμοπόλεως*, Θεσ/νίκη, 1975, σελ 30-50

συγκρούσεις ανάμεσα στα μέλη του συνεταιρισμού. Καθοριστικό ρόλο έπαιξε και η υψηλή φορολογία που είχε επιβάλει ο Αλή Πασάς. Παράλληλα, μεγάλο πλήγμα δέχθηκε ο συνεταιρισμός και από την πτώση της Ευρωπαϊκής οικονομίας λόγω των Ναπολεόντειων πολέμων. Επίσης, ο οξύς ανταγωνισμός της αγγλικής νηματουργίας, η οποία προμηθευόταν τις πρώτες ύλες από τις αποικίες σε εξευτελιστικές τιμές, αλλά και η απώλεια δέκα εκατομμυρίων φράγκων που ο οργανισμός είχε συγκεντρωμένα σε τράπεζες της Βιέννης ύστερα από την οικονομική κατάρρευση της Αυστρίας το 1811 δεν βοήθησαν την ανάπτυξη του οργανισμού. Συν τοις άλλοις, οι εσωτερικές αντιπαραθέσεις μεταξύ των συνεταιίρων οδήγησαν στην οριστική διάλυση.

«Σ' αυτή τη χαριτωμένη πόλη υπάρχουν σήμερα τα ωραία μεν σπίτια τα οποία εξωτερικά φαίνονται σαν να γελούν, αλλά εσωτερικά κλαίνε γιατί είναι πλέον έρημα παλάτια καθώς πολλές οικογένειες μετανάστευσαν στη Σμύρνη, το Βουκουρέστι, την Κωνσταντινούπολη, τη Βιέννη κ.τ.εξ, και έτσι οι κάτοικοί της λιγόστεψαν και έφτασε να έχει 3000 ανθρώπους, μεταξύ των οποίων υπάρχουν μερικοί υφαντουργοί μέτριας κατάστασης που δουλεύουν καλούς αλατζάδες (είδος υφάσματος) και άλλοι ασχολούνται με άλλες αγροτικές εργασίες και με το τοπικό εμπόριο.», γράφει ο Λεονάρδος το 1836⁸.

Πολλοί Έλληνες μελετητές του συνεργατικού κινήματος – ειδικότερα της κοιλάδας των Τεμπών – υποστηρίζουν έντονα ότι ο συνεταιρισμός του Rochdale της Μεγάλης Βρετανίας δεν ήταν η πρώτη στον κόσμο συνεργατική εταιρεία. Επιμένουν ότι αυτή είναι η «Κοινή Συντροφιά και Αδελφότητα των Αμπελακίων» και υπογραμμίζουν ότι η Ελλάδα είναι ιστορικά αδικημένη στο θέμα αυτό. Ορισμένοι μάλιστα έχουν προβεί σε διαβήματα προς το Διεθνές Συνεταιριστικό κίνημα διεκδικώντας την αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας⁹.

Μετά το τέλος του συνεταιρισμού ο οικισμός των Αμπελακίων παράκμασε και το συνεταιριστικό κίνημα δεν μπόρεσε να ανατροφοδοτηθεί και να επεκταθεί.

⁸ Βόγιας, Α., *Κοινοτική Οργάνωση και διεθνείς σχέσεις – η περίπτωση των Αμπελακίων Θεσσαλίας. (18ος – 19ος αι. μ.Χ.) και η γενική βιβλιογραφία τους*, Βόγιας, Αμπελάκια, 2005

⁹ Σπανός, Κ., *Η ίδρυση των Αμπελακίων. Στο Α' Συνέδριο Αμπελακιώτικων Σπουδών με θέμα «Αμπελάκια 1778-1994, διακόσια δέκα έξι χρόνια μετά την ίδρυση του πρώτου συνεταιρισμού στον κόσμο»*, Τερζίδης & Σία, Λάρισα, 1996, σελ.19-22

Σημαντικά συνέβαλε επίσης στην Ελλάδα και η ίδρυση του σωματείου «Μετοχικό Γεωργικό Ταμείο Αλληλοβοήθειας», στον Αλμυρό Βόλου. Σκοπός του ταμείου ήταν η παροχή δανείων με τόκο σε γεωργούς που έχουν ανάγκη από κεφάλαιο και άλλα χρέη από τη γεωργία¹⁰.

1.1.2 Συνεταιρισμοί μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή

Μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή σημειώθηκε ιδιαίτερη ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος, στην οποία συνετέλεσε και η αγροτική μεταρρύθμιση του 1923 – 1937, με την οποία απαλλοτριώθηκαν περίπου 18 εκατομμύρια στρέμματα σε περίπου 300.000 ακτήμονες γεωργούς¹¹. Η ανάπτυξη των αγροτικών συνεταιρισμών στην περίοδο του μεσοπολέμου συνδέεται άμεσα με τη συστηματική κρατική μέριμνα για τη γεωργία. Άλλωστε, η θεσμοθέτηση των συνεταιρισμών προέκυψε ως έκφραση της κρατικής βούλησης να δημιουργήσει θεσμούς άσκησης πολιτικής στην ύπαιθρο. Γενικά, οι γεωπολιτικές εξελίξεις στην Ελλάδα συνδυάζονται άμεσα με την κατάσταση στη γεωργία, για παράδειγμα μια ταραγμένη περίοδος πολέμων δημιουργεί προβλήματα στη γεωργία, όσον αφορά το εργατικό δυναμικό, την καταστροφή της παραγωγής από αντίπαλο στρατό, την έλλειψη πόρων για αγορά των κατάλληλων λιπασμάτων. Η τακτική του «όλοι για έναν» βοηθούσε τους αγρότες μιας περιοχής να μοιράζονται τα κέρδη αλλά και τη ζημιά, δημιουργώντας ισχυρούς δεσμούς μεταξύ τους¹².

1.1.3 Συνεταιρισμοί μετά τη Μικρασιατική καταστροφή ως το 1979

Η προσφορά κεφαλαίων μέσω των συνεταιρισμών έδινε πλεονέκτημα στην Τράπεζα της Ελλάδας, ενώ κατά τη διάρκεια της αγροτικής μεταρρύθμισης (1929) ιδρύθηκε η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδας. Κύρια χαρακτηριστικά της ήταν η παροχή χαμηλότοκων δανείων και επιχορηγήσεων, η παροχή υψηλών τόκων στις καταθέσεις, η προμήθεια των καλλιεργητών με φυτοφάρμακα και λιπάσματα σε τιμή κόστους, η ευλυγισία στη

¹⁰ Νίτσα Κολιού, Οι πρωτοπόροι της περιοχής Αλμυρού, εκδόσεις Οδυσσέας 1996, σελ 15-18

¹¹ Παπαγεωργίου Κ., Σπάθης Π., Αγροτική Πολιτική, Εκδόσεις Σταμπουλή, Αθήνα 1999, σελ 15-40

¹² Μπρακατσούλας Β., Το Αγροτικό Πρόβλημα και ζήτημα στην Ελλάδα, τ. Α. Παπαζήσης, Αθήνα 1984, σελ 25-35

χρηματοδότηση της αγροτικής παραγωγής, η χρηματοδότηση των αυτόνομων οργανισμών, καθώς και η ενίσχυση της γεωργικής έρευνας και εκπαίδευσης¹³.

Με την πάροδο των ετών, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί επεκτάθηκαν οικονομικά και γεωγραφικά. Αν και η παραγωγή αυξήθηκε περίπου 2,5 φορές, διαπιστώθηκε μια ολοένα και μεγαλύτερη ανισότητα στις σχέσεις μεταξύ αγροτικού και αστικού τομέα της οικονομίας. Τότε, το Υπουργείο Γεωργίας, η ΕΤΕ και η ΑΤΕ εφάρμοσαν παρεμβατικούς μηχανισμούς ώστε να καθοδηγήσουν την ανάπτυξη και την παραγωγική δράση των συνεταιρισμών¹⁴.

Εκείνη την περίοδο ιδρύονται οι μεγαλύτεροι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα, όπως η ΣΕΚΕ¹⁵ (Συνεταιριστική Ένωση Καπνοπαραγωγών Ελλάδας) που ιδρύθηκε το 1947, η Ελαιουργική¹⁶ που ιδρύθηκε το 1949 και η ΚΕΟΣΟΕ¹⁷ (Κεντρική Ένωση Οινοποιητικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων Ελλάδος). Μεγαλύτερη όμως είναι η ΠΑΣΕΓΕΣ¹⁸, η ιστορία και η δράση της οποίας θα αποτελέσει κομμάτι της παρούσας πτυχιακής εργασίας.

1.2 Συνεταιρισμοί από το 1980 και μετά

Από το 1980 και μετά, διαπιστώνεται ολοένα και μεγαλύτερη αύξηση των κρατικών επιχορηγήσεων προς τους συνεταιρισμούς, ενώ μεγάλα ποσά διοχετεύθηκαν σε διάφορες οργανώσεις με τη μορφή επενδύσεων, δανείων και φοροαπαλλαγών. Ιδιαίτερα μεγάλη ήταν η αύξηση των δανείων της ΑΤΕ προς τους συνεταιρισμούς το 1985 για την αποκατάσταση των ζημιών της φυτικής παραγωγής λόγω φυσικών καταστροφών. Οι πολιτικές αλλαγές και οι εναλλαγές των κυβερνήσεων, καθώς και η μη ριζική αντιμετώπιση του προβλήματος των χρεών, οδήγησαν το 1989 στη διόγκωσή τους σε ανεξέλεγκτα ποσά. Οι κακοσχεδιασμένες και μη βιώσιμες πρακτικές που χρησιμοποιήθηκαν για τη λύση του προβλήματος, υπήρξαν καταστροφικές για τη ζωή των συνεταιρισμών¹⁹.

¹³ Παπαγεωργίου Κ., Σπάθης Π., Αγροτική Πολιτική, Εκδόσεις Σταμπουλή, Αθήνα, 1999, σελ 15-40

¹⁴ Πετμεζάς Σ., «Αγροτική Οικονομία», επιμέλεια Χ. Χατζηιωσήφ στο «Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα – Ο Μεσοπόλεμος 1922 – 1940, Βιβλιόραμα, Αθήνα, 2002

¹⁵ <http://www.sekesa.com/>

¹⁶ <http://www.eleourgiki.gr/>

¹⁷ <http://www.keosoe.gr/>

¹⁸ www.paseges.gr

¹⁹ Παπαγεωργίου Κ., Σπάθης Π., Αγροτική Πολιτική, Εκδόσεις Σταμπουλή, Αθήνα, 1999, σελ 50-60

Η σημερινή εικόνα που χαρακτηρίζει τη δράση των φορέων κοινωνικής οικονομίας στην ελληνική ύπαιθρο, μπορεί να χαρακτηριστεί ως προβληματική. Τα σημαντικότερα προβλήματα είναι: η αστάθεια του θεσμικού και νομοθετικού πλαισίου, η αδιαφάνεια και οι στενές σχέσεις εξάρτησης και διαπλοκής στον κρατικό μηχανισμό, η άσκηση κοινωνικής πολιτικής και οι άστοχες επενδυτικές επιλογές, καθώς και η υπερχρέωση και δυσφήμιση των συνεταιρισμών στα μάτια της κοινωνικής γνώμης. Μια προσπάθεια ανασυγκρότησης και λειτουργίας τους σε υγιή πλαίσια είναι απαραίτητη²⁰.

Ο Καραντινής²¹, καθηγητής του πανεπιστημίου της Ουψάλας, ερωτώμενος σχετικά με το ποιοι θεωρεί ότι είναι οι παράγοντες που επέδρασαν αρνητικά στην ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος στην Ελλάδα, δείχνει τη νομοθεσία και τις εξαιτίας της στρεβλώσεις, που είχαν ως αποτέλεσμα την κατάρρευση των συνεταιρισμών, όταν η ΑΤΕ απέσυρε τη στήριξή της. Σύμφωνα με τον Καραντινή «στις περισσότερες περιπτώσεις επιτυχημένων συνεταιρισμών, δεν υπάρχει ειδικός νόμος περί συνεταιρισμών. Στην Ελλάδα, αντίθετα, οι νόμοι περί συνεταιρισμών αποτέλεσαν κεντρικό άξονα άσκησης πολιτικής και όπως αποδείχθηκε και χειραγώγησης των συνεταιρισμών. Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα, κυρίως οι αγροτικοί, χρησιμοποιήθηκαν ως μέσο άσκησης πολιτικής με διαδικασίες κυρίως κομματικού χαρακτήρα και αδιαφανείς. Πολύ συχνά οι δράσεις και οι αποφάσεις τους δεν βασίζονταν σε ανάλυση αναγκών και σε επιχειρηματικά κριτήρια αποδοτικότητας»²². Συνεχίζει, αναφέροντας ότι «οι συνεταιρισμοί αυτοί ήταν σοβαρά εξαρτημένοι από το κράτος και την ΑΤΕ, η οποία με τη σειρά της ελεγχόταν από τον κράτος. Η διαφθορά ήταν δεδομένη και διάβρωσε και τα ελάχιστα υπολείμματα κοινωνικού κεφαλαίου. Έτσι, η έλλειψη συνεκτικού ιστού έκανε τους συνεταιρισμούς ευάλωτους στα παραμικρότερα προβλήματα και στις διακυμάνσεις της αγοράς. Όταν δε, έλειψε η κρατική κάλυψη και η στήριξη της ΑΤΕ, οι συνεταιρισμοί κατέρρευσαν».

²⁰ Κλήμης Α., Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα, τόμος 3, ΠΑΣΕΓΕΣ, Αθήνα, 1988, σελ 58-65

²¹ <http://antikleidi.com/2013/02/22/syneter/>

²² <http://antikleidi.com/2013/02/22/syneter/>

1.3 Σύγχρονοι συνεταιρισμοί με τις τροποποιήσεις του Νόμου 4015 του 2011²³

Για πρώτη φορά οι Συνεταιρισμοί προβλέπονται στο Σύνταγμα του 1864. Σύμφωνα με την τελευταία τροποποίηση του 2000 (Ν. 2810/2000²⁴) για να ιδρυθεί ένας συνεταιρισμός πρέπει να συνεταιριστούν τουλάχιστον 7 άτομα και να δοθεί έγκριση από το Ειρηνοδικείο της έδρας του συνεταιρισμού. Για να εγγραφεί ένα μέλος στο συνεταιρισμό αποφασίζει το Διοικητικό Συμβούλιο, ενώ σε περίπτωση απόρριψης γίνεται προσφυγή στη Γενική Συνέλευση. Το καταστατικό του κάθε συνεταιρισμού είναι μοναδικό και καθορίζει ένα μεγάλο αριθμό θεμάτων σχετικά με την οργάνωση και λειτουργία του. Συγκεκριμένα: ορίζεται το ύψος της κάθε συνεταιριστικής μερίδας και ευθύνης, οι ψήφοι που αντιστοιχούν στις μερίδες κάθε μέλους, το ποσοστό του υπολοίπου του ενεργητικού κεφαλαίου που διατίθεται στα μέλη και καθορίζει επίσης τη συμμετοχή του συνεταιρισμού στην Ένωση με μια υποχρεωτική μερίδα και μια ψήφο²⁰.

Τέλος, δυο ή περισσότεροι συνεταιρισμοί μπορούν να συστήσουν Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών, ενώ δυο ή περισσότερες Ενώσεις μπορούν να συστήσουν Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις²⁵.

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί είναι οργανωμένοι και λειτουργούν σε τρεις βαθμίδες. Η δομή του αγροσυνεταιριστικού κινήματος στην Ελλάδα παρουσιάζεται με τη μορφή πυραμίδας. Στη βάση της πυραμίδας, βρίσκονται οι πρωτοβάθμιοι γεωργικοί συνεταιρισμοί, οι οποίοι δημιουργούνται στον τόπο απασχόλησης και κατοικίας των αγροτών. Οι δραστηριότητές τους περιορίζονται στα όρια ενός δήμου ή μιας κοινότητας. Είναι δυνατόν βέβαια να επεκτείνονται σε περισσότερους του ενός δήμου, ενώ επίσης μπορούν στον ίδιο δήμο να λειτουργήσουν περισσότεροι του ενός συνεταιρισμοί με ίδιες δραστηριότητες. Σήμερα λειτουργούν στην Ελλάδα περίπου 6350 πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί και αντιπροσωπεύουν 746.000 αγρότες, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΠΑΣΕΓΕΣ.

²³ http://www.kwdix.gr/client_files/Misthodosia/Bibliothiki

²⁴ http://lawbank.forologikanea.gr/laws/viewArticle?article_id=6171

²⁵ Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου, Βιώσιμη συνεταιριστική οικονομία (Θεωρία και πρακτική), εκδ. Αθανασίου Σταμούλη, Αθήνα, 2004, σελ. 195-198

Αυτοί οι συνεταιρισμοί συνεργάζονται μεταξύ τους σε ευρύτερο γεωγραφικό επίπεδο και ενώνονται για να σχηματίσουν Ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών (δευτεροβάθμιες ενώσεις). Αυτές μπορούν να επηρεάσουν τις αγορές γεωργικών προϊόντων, να προσφέρουν μεγαλύτερο αριθμό και ποικιλία γεωργικών εφοδίων και υπηρεσιών και τέλος υποχρεώνονται να εφαρμόσουν τα μέτρα πολιτικής της Ε.Ε. Σήμερα υπάρχουν συνολικά 122 Ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών. Από αυτές 30 υπάρχουν στη Μακεδονία, 20 στη Στερεά Ελλάδα και Εύβοια, ενώ 19 υπάρχουν στην Πελοπόννησο, 17 στην Κρήτη και 10 στη Θεσσαλία²⁶.

Οι δευτεροβάθμιες Ενώσεις συνεργάζονται για να σχηματίσουν τις τριτοβάθμιες Κεντρικές Ενώσεις. Υπάρχουν 25 τέτοιες οργανώσεις στην Ελλάδα, με τη μορφή Κεντρικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (ΚΕΣΕ, Κοινοπραξιών Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (ΚΑΣΟ) και Συνεταιριστικών Επιτροπών. Οι συνεταιριστικές οργανώσεις (δευτεροβάθμιες και τριτοβάθμιες) μπορούν να ιδρύσουν μεταξύ τους ή σε συνεργασία με την Αγροτική Τράπεζα εμπορικές εταιρείες ή Κοινοπραξίες. Στην κορυφή της πυραμίδας βρίσκεται η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (ΠΑΣΕΓΕΣ), η οποία θα αναλυθεί στο τρίτο μέρος της πτυχιακής εργασίας²⁷.

Τέλος, προτού αναφέρουμε τις αλλαγές που επέφερε ο νόμος 4015/2011²⁸ απαιτείται να δώσουμε κάποιους βασικούς ορισμούς. Έτσι, ορίζεται ως μητρώο η συμβατική ή ηλεκτρονική βάση δεδομένων, η οποία ενημερώνεται και επικαιροποιείται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Οι Συλλογικές Αγροτικές Οργανώσεις (ΣΑΟ) είναι οι: α) οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί (ΑΣ), β) οι Ομάδες Παραγωγών (ΟΠ) και γ) οι Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις (ΑΕΣ). Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός (ΑΣ) είναι κάθε πρωτοβάθμιος αγροτικός συνεταιρισμός, ο οποίος λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2810/2000 (Α' 108) και έχει ως μέλη φυσικά πρόσωπα. Ομάδα Παραγωγών (ΟΠ) είναι κάθε ένωση που συγκροτούν παραγωγοί αγροτικών προϊόντων, η οποία έχει νομική οντότητα ή αποτελεί σαφώς οριζόμενο μέρος νομικής οντότητας, όπως για παράδειγμα ΑΣ ή μέρος ΑΣ με

²⁶ Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου, Βιώσιμη συνεταιριστική οικονομία (Θεωρία και πρακτική), εκδ. Αθανασίου Σταμούλη, Αθήνα, 2004, σελ. 198-205

²⁷ http://www.agrotypos.gr/images/stories/file/kanonismoi/Synetair_nomosxedio.pdf

²⁸ http://www.agronews.gr/files/1/PDF/entheta_pdf/01-12_entheto.pdf

αντικείμενο δραστηριότητας ένα συγκεκριμένο προϊόν, ή μια ομάδα ομοειδών προϊόντων και ανταποκρίνεται στις σχετικές διατάξεις του εθνικού και κοινοτικού δικαίου. Η ΟΠ οργανώνει την παραγωγή συγκεκριμένων κατά περίπτωση αγροτικών προϊόντων, ιδίως του αγροδιατροφικού τομέα, αναλαμβάνει την προμήθεια εισροών και εφοδίων, παρέχει υπηρεσίες τυποποίησης, αποθήκευσης και διάθεσης αγροτικών προϊόντων.

Οι Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις (ΑΕΣ) είναι οι ανώνυμες εταιρείες (ΑΕ), οι οποίες συγκροτούνται κατά πλειοψηφία από ΑΣ και έχουν διατομεακό και διακλαδικό αντικείμενο, στο πλαίσιο του οποίου αναλαμβάνουν επιχειρηματική δραστηριότητα σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο αναφορικά με την παραγωγή, την τυποποίηση, την αποθήκευση, τη βιομηχανική επεξεργασία πρώτου και δεύτερου βαθμού και την εμπορία αγροτικών προϊόντων, αναλαμβάνουν την παραγωγή και προμήθεια εισροών και εφοδίων και συνάπτουν για τους ανωτέρω σκοπούς διεθνικές συνεργασίες και συμπράξεις με φορείς παρόμοιου σκοπού.

Ειδικά οι ΑΣ απαλλάσσονται από την υποχρέωση εγγραφής τους στα Εμπορικά Επιμελητήρια της περιφέρειάς τους και στο Μητρώο Εμπόρων Αγροτικών Προϊόντων, Εφοδίων και Εισροών, ενώ οι άλλοι δύο όχι.

Οι ΑΣ, αφού αξιολογηθούν καταχωρίζονται στο μητρώο. Για την καταγραφή τους αξιοποιούνται τα βιβλία που τηρούνται στα κατά τόπους Ειρηνοδικεία, όπου καταχωρίζονται είτε ως ενεργοί ΑΣ είτε ως ανενεργοί ΑΣ.

Η αξιολόγησή τους γίνεται ετησίως και σύμφωνα με τις τακτικές ετήσιες δηλώσεις που υποβάλλονται από τους ίδιους τους ΑΣ. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων που εκδίδεται ύστερα από γνωμοδότηση του Συμβουλίου, καθορίζονται με κάθε λεπτομέρεια τα κριτήρια αξιολόγησης, ο τύπος και το ακριβές περιεχόμενο των αιτήσεων της πρώτης εγγραφής και των τακτικών δηλώσεων, τα έγγραφα και δικαιολογητικά που επισυνάπτονται σε αυτές, η διαδικασία συμβατικής ή ηλεκτρονικής υποβολής τους, καθώς και ο μηχανισμός αξιολόγησης και ο προσδιορισμός του κόστους. Η υποβολή των τακτικών ετήσιων δηλώσεων διενεργείται το αργότερο ως την 1^η Μαρτίου κάθε έτους, χωρίς τη δυνατότητα παράτασης της συγκεκριμένης ημερομηνίας.

Με την αίτηση της πρώτης εγγραφής ο ΑΣ υποχρεώνεται να προσκομίσει στην Εποπτική Αρχή: αντίγραφο του καταστατικού και βεβαίωση εγγραφής στο αρμόδιο Ειρηνοδικείο, ετήσιο κύκλο εργασιών κατά την τελευταία τριετία, με βάση τις αντίστοιχες οικονομικές εκθέσεις ή των ετών λειτουργίας του, αν ο ΑΣ έχει ιδρυθεί μέσα στην τελευταία τριετία, τον αριθμό των μελών του, πρακτικά των πρόσφατων αρχαιρεσιών για την ανάδειξη διοίκησης, επικυρωμένο από αρμόδιο δικαστικό λειτουργό.

Η ακρίβεια των παραπάνω στοιχείων που προσκομίζονται από κάθε συνεταιρισμό επαληθεύεται από την αρμόδια υπηρεσία του ΥΠΑΑΤ και με βάση την πληρότητά τους συντάσσεται κατάλογος όσων εκπληρώνουν και τα τέσσερα σημεία, οι οποίοι είναι ενεργοί, και όσων δεν τα εκπληρώνουν, δηλαδή είναι ανενεργοί.

Οι ΑΣ, οι οποίοι για δύο συνεχόμενες αξιολογήσεις καταχωρίζονται στο μητρώο ως ανενεργοί, τίθενται σε εκκαθάριση κατά τα οριζόμενα.

Η εκκαθάριση διατάσσεται με απόφαση του κατά τόπον αρμόδιου Μονομελούς Πρωτοδικείου ύστερα από αίτηση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Από τη δημοσίευση της απόφασης για την εκκαθάριση και έως την περαίωσή της απαγορεύεται και είναι άκυρη κάθε εκποίηση περιουσιακών στοιχείων. Η διαδικασία της εκκαθάρισης πρέπει να ολοκληρώνεται το αργότερο εντός δύο ετών²⁹.

Σύμφωνα με το Άρθρο 5, οι παραγωγοί όμοιων ή ομοειδών αγροτικών προϊόντων μπορούν να συγκροτούν Ο.Π, οι οποίες αναγνωρίζονται σύμφωνα με το άρθρο 60 παρ 1 του ν. 2637/1998 (ΦΕΚ Α 200). Η λειτουργία των ΟΠ, οι σχέσεις μεταξύ των μελών που συγκροτούν μία ΟΠ, οι σχέσεις των ΟΠ με τρίτους ρυθμίζονται από το καταστατικό τους. Επίσης, οφείλουν να καταχωρίζονται στο μητρώο και να εκλέγουν τα όργανα της διοίκησής τους, αναλόγως προς τα ισχύοντα και για τους ΑΣ³⁰.

Οι ΑΣ και οι ΟΠ μπορεί να συγκροτούν Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις, οι οποίες είναι ανώνυμες εταιρείες και καταχωρίζονται στο μητρώο.

²⁹ http://www.agronews.gr/files/1/PDF/entheta_pdf/01-12_entheto.pdf, άρθρο 4

³⁰ http://www.agronews.gr/files/1/PDF/entheta_pdf/01-12_entheto.pdf, άρθρο 5

Οι ΑΕΣ, οι οποίες αναγνωρίζονται ως ΣΑΟ και καταχωρίζονται στο μητρώο, οφείλουν να παρέχουν στοιχεία για: τον αριθμό των μελών τους, το ποσοστό συγκέντρωσης της παραγωγής αγροτικών προϊόντων σε επίπεδο Περιφέρειας, την έκταση και την ποιότητα των παρεχόμενων από αυτές υπηρεσιών, την εν γένει περιουσιακή τους κατάσταση, τον κύκλο εργασιών και το ετήσιο ύψος των συναλλαγών, το μερίδιο αγοράς σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, τα νομιμοποιητικά τους έγγραφα. Η πρώτη εγγραφή των ΑΕΣ πραγματοποιείται με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Η επανεγγραφή τους διενεργείται σε ετήσια βάση και σύμφωνα με τις τακτικές ετήσιες δηλώσεις που υποβάλλονται από τις ίδιες τις ΑΕΣ³¹.

Όσον αφορά στην ΠΑΣΕΓΕΣ, οι αρμοδιότητές της είναι οι εξής:

- Έχει περιφέρεια ολόκληρη την ελληνική επικράτεια και έδρα το δήμο που ορίζει το καταστατικό της
- Εκπροσωπεί τα μέλη της στο εσωτερικό και το εξωτερικό και επιμελείται για την τήρηση των συνεταιριστικών αρχών και την ανάπτυξη της συνεταιριστικής ιδέας
- Ασκεί κάθε δραστηριότητα που προάγει τις δραστηριότητες των ΑΣ. Δεν ενεργεί η ίδια πράξεις παραγωγής, διακίνησης ή εμπορίας αγροτικών προϊόντων και γεωργικών εφοδίων εν γένει
- Για την εξυπηρέτηση των μελών της αναλαμβάνει την εκπόνηση μελετών, εργασιών, ερευνών και μπορεί να μετέχει σε κάθε διαγωνισμό για τη σύναψη συμβάσεων. Συνάπτει συμβάσεις έργου ή συμβάσεις παροχής υπηρεσιών, που έχουν σχέση με την αγροτική γενικά και συνεταιριστική ειδικά ανάπτυξη.
- Ιδρύει εκπαιδευτικά κέντρα και συνεργάζεται με αναγνωρισμένα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και Ερευνητικά Κέντρα
- Διαπραγματεύεται και συνάπτει συλλογικές συμβάσεις εργασίας και μετέχει στη διαιτητική ρύθμιση των συλλογικών διαφορών εργασίας που αφορούν στο προσωπικό των ΣΑΟ

³¹ http://www.agronews.gr/files/1/PDF/entheta_pdf/01-12_entheto.pdf, άρθρο 6

- Συντονίζει τις ενέργειες, που αφορούν στους ΑΣ και ενισχύει το έργο των μελών τους
- Γνωμοδοτεί ύστερα από αίτημα του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για θέματα που αναφέρονται σε οικονομικές ενισχύσεις και κίνητρα, που παρέχονται στους ΑΣ, καθώς και επί σχεδίων νόμων, διαταγμάτων και αποφάσεων, που αφορούν στα μέλη τους.
- Μπορεί, εφόσον προβλέπεται στο καταστατικό της, να συμμετέχει σε νομικά πρόσωπα, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με σκοπό την πιστοποίηση αγροτικών προϊόντων και τροφίμων, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

Θέματα σχετικά με το χρόνο σύγκλισης, τη συγκρότηση, λειτουργία και τις αρμοδιότητες του διοικητικού συμβουλίου της ΠΑΣΕΓΕΣ ρυθμίζονται από το καταστατικό της.

Η ΠΑΣΕΓΕΣ υποχρεούται να τηρεί μητρώο των μελών της, στο οποίο φυλάσσονται τα καταστατικά και κάθε άλλο στοιχείο σχετικά με τα μέλη της

Η ετήσια εισφορά των μελών της προς αυτήν, καθώς και κάθε αύξηση ή μείωση του ύψους της καθορίζεται με απόφαση της γενικής συνέλευσης. Η Γενική Συνέλευση και το Διοικητικό της Συμβούλιο εκλέγονται από Πανελλήνιο Συνέδριο Αντιπροσώπων, το οποίο συνέρχεται για το σκοπό αυτό το αργότερο κάθε τέσσερα χρόνια³².

Η μεγάλη διαφορά από τον προηγούμενο νόμο είναι η μετατροπή των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών σε Αγροτικούς Συνεταιρισμούς και ΑΕΣ καθώς και οι μετατροπές των Κοινοπραξιών Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και Κεντρικών Συνεταιριστικών Ενώσεων. Αυτές γίνονται ως εξής:

Οι Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ), οι οποίες έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 26, 27 και 28 του ν.2810/2000, όπως και το τελευταίο εδάφιο της παρ 2 του άρθρου 27 προστέθηκε με την παρ. 11 του ν. 3147/2003, αξιολογούνται και εγγράφονται στο μητρώο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του παρόντος νόμου (όπως αναφέραμε παραπάνω).

³² http://www.agronews.gr/files/1/PDF/entheta_pdf/01-12_entheto.pdf, άρθρο 7

Οι ήδη υφιστάμενες ΕΑΣ μετατρέπονται σε ΑΣ με απόφαση των γενικών συνελεύσεων τους, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού, του άρθρου 21 του ν. 2810/2000 καθώς και του 2190/1920 αναλογικώς εφαρμοζόμενων.

Για την εφαρμογή του άρθρου αυτού οι αποφάσεις των συνελεύσεων των υφιστάμενων ΕΑΣ περί της μετατροπής τους σε ΑΣ ή ΑΕΣ γνωστοποιείται στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων αμέσως μετά τη λήψη της και το πολύ μέσα σε ένα εξάμηνο από την έναρξη ισχύος του νόμου. Οι ΕΑΣ οι οποίες δεν έλαβαν απόφαση για τη μετατροπή διαγράφονται από το μητρώο και ακολουθείται η διαδικασία της εκκαθάρισης, η οποία ορίζεται στην παράγραφο 5 του άρθρου 4 του παρόντος νόμου. Επίσης, η μετατροπή και οι αντίστοιχες καταστατικές αλλαγές που συνεπιφέρει ολοκληρώνονται το αργότερο ως τις 30/06/2012, οπότε οι ΑΣ και ΑΕΣ που θα προκύψουν από τις μετατροπές αξιολογούνται κατά τις διατάξεις του παρόντος νόμου³³.

Οι συνεταιρισμοί προσπάθησαν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του νέου νομοσχεδίου, αλλά τελικά προέκυπταν ολοένα και περισσότερες λεπτομέρειες, με καινούριες τροπολογίες να κατατίθενται. Μεταξύ άλλων στις τροπολογίες θα διευθετείται το θέμα της «διάλυσης» των ανενεργών συνεταιρισμών. Ειδικότερα, οι ανενεργοί συνεταιρισμοί οι οποίοι δεν έχουν δραστηριότητα αρκετά χρόνια θα μπορούν να διαλύονται χωρίς φορολογικές και ασφαλιστικές επιβαρύνσεις.

Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί πως δύο από τις σημαντικότερες τροποποιήσεις που περιμένει ο συνεταιριστικός κόσμος είναι α) μια τροποποίηση που θα απαγορεύσει την πώληση των αγροτικών υποδομών και β) μια για την τύχη των αστικών ακινήτων. Για το τι μέλλει γενέσθαι σχετικά με αυτά τα δύο ζητήματα δεν υπάρχει κάποια ενημέρωση.

Οι τελευταίες εξελίξεις που αφορούν στο νόμο 4015/2011 έχουν να κάνουν με την ψήφιση κάποιων τροπολογιών στις 21 Δεκεμβρίου 2013 οι οποίες συνοψίζονται στα παρακάτω:

- Ψηφίστηκε τροπολογία, σχετικά με το θέμα της παράτασης του χρόνου των προθεσμιών που προέβλεπε ο ν. 4015/2011 για την Συγχώνευση - Μετατροπή των

³³ http://www.agronews.gr/files/1/PDF/entheta_pdf/01-12_entheto.pdf, άρθρο 19

Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΑΣ), των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ), των Κοινοπραξιών Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (ΚΑΣΟ), των Κεντρικών Συνεταιριστικών Ενώσεων (ΚΕΣΕ) και των Συνεταιριστικών Εταιρειών (ΣΕ). Έτσι ο χρόνος της προαναφερόμενης διαδικασίας, που έληγε στις 31.12.2013 παρατείνεται μέχρι 30 Απριλίου 2014. Επίσης, για τον ίδιο λόγο, παρατείνεται και η θητεία των Διοικήσεων, δηλαδή Διοικητικών Συμβουλίων και Αντιπροσώπων, όλων των παραπάνω οργανώσεων μέχρι 30 Απριλίου 2014.

- Παρατείνεται η προθεσμία, εντός της οποίας, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί όφειλαν να αυξήσουν τη συνεταιρική τους μερίδα, ώστε το συνεταιριστικό τους κεφάλαιο να ανέρχεται στο ποσό των 30.000 ευρώ. Η προθεσμία αυτή έληγε στις 31.12.2013 και παρατείνεται μέχρι 30.4.2014. Επίσης παρατείνεται και η προθεσμία εντός της οποίας, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, οι οποίοι δεν είχαν κάνει αίτηση πρώτης εγγραφής και όφειλαν, προκειμένου να μη τεθούν σε εκκαθάριση, είτε να συγχωνευθούν με άλλο ενεργό συνεταιρισμό, είτε να συγχωνευθούν με νέο συνεταιρισμό, που θα προέκυπτε από την μετατροπή μιας ΕΑΣ σε αγροτικό συνεταιρισμό. Η προθεσμία αυτή επίσης έληγε στις 31.12.2013 και παρατείνεται μέχρι 30.4.2014.
- Παρατείνονται και όλες οι προβλεπόμενες στο άρθρο 19 προθεσμίες. Έτσι μέχρι 30.4.2014, παρατείνεται η προθεσμία μέσα στην οποία οι ΕΑΣ, όφειλαν να γνωστοποιήσουν στην Εποπτική Αρχή, την απόφασή τους για μετατροπή τους σε Αγροτικούς Συνεταιρισμούς ή σε Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις. Συνεπώς, Ενώσεις οι οποίες δεν υπέβαλαν στην Εποπτική Αρχή μέχρι σήμερα την απόφασή τους αυτή, έχουν προθεσμία μέχρι 30.4.2014 να την υποβάλλουν. Στο ίδιο άρθρο 19, αναφέρεται επίσης ο χρόνος μέσα στον οποίο η Εποπτική Αρχή οφείλει να αξιολογήσει τις νέες ΣΑΟ, δηλαδή Αγροτικούς Συνεταιρισμούς (ΑΣ) και Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις (ΑΕΣ), που προκύπτουν από τη μετατροπή. Η προθεσμία αυτή η οποία έληγε στις 31.12.2013 παρατείνεται μέχρι 30.4.2014.
- Ρυθμίστηκε το θέμα των ατομικών διώξεων των διοικούντων τις αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις κάθε βαθμού και τις συνεταιριστικές εταιρείες, δηλαδή

τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς (ΑΣ), τις Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ), τις Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις (ΚΕΣΕ), τις Κοινοπραξίες Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (ΚΑΣΟ) και τις Συνεταιριστικές Εταιρείες (ΣΕ), για τις περιπτώσεις της αλληλέγγυου ευθύνης αυτών με το νομικό Πρόσωπο της συνεταιριστικής οργάνωσης και εταιρείας³⁴.

³⁴ <http://www.agrotypos.gr/index.asp?mod=articles&ID=85361>

Κεφάλαιο 2: Ελληνική γεωργία και αγροτική οικονομία

2.1 Ανάλυση πρόσφατων εξελίξεων στην Αγροτική Οικονομία της Ελλάδας

Κάθε χρόνο και συγκεκριμένα κάθε Ιούλιο, στην ιστοσελίδα της ΠΑΣΕΓΕΣ³⁵ παρουσιάζεται η ανάλυση των εξελίξεων στην αγροτική οικονομία της χώρας. Περιέχει κάποια βασικά στοιχεία και μεγέθη, που περιέχονται ταυτόχρονα σε πρόσφατη έκδοση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, προσδιορίζοντας τη σημασία και τις εξελίξεις στην ελληνική γεωργία στο διάστημα των τελευταίων ετών.

Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται παρουσιάζονται με μορφή πινάκων και διαγραμμάτων, προσφέροντας τη δυνατότητα συνοπτικής ενημέρωσης σε ορισμένα μακροοικονομικά μεγέθη, στους οικονομικούς λογαριασμούς της γεωργίας και τις δαπάνες της ΚΑΠ, στις εξελίξεις στο αγροτικό εισόδημα, στην ανάλυση της αξίας και του κόστους της αγροτικής παραγωγής κατά κατηγορία, στην εξέλιξη των τιμών των εισροών και εκροών, στο εμπόριο των αγροτικών προϊόντων, στη διάρθρωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και του απασχολούμενου δυναμικού.

Η ύφεση στην ελληνική οικονομία ήταν έντονη και το 2012³⁶, με αποτέλεσμα την υποχώρηση του ΑΕΠ με ετήσιο ρυθμό 6,4%. Σύμφωνα με ορισμένες αναλύσεις, στη μείωση αυτή κυρίως συνέβαλαν η πτώση της ιδιωτικής κατανάλωσης (-9,1%) και των επενδύσεων (-19,2%), ενώ κάμψη παρουσίασε και ο ρυθμός ανόδου των εξαγωγών αγαθών, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 1,8% έναντι της σημαντικά ψηλότερης του 2011 (4%). Σημειώνεται ωστόσο η θετική εξέλιξη στις εξαγωγές αγροτικών προϊόντων, με ρυθμό ανόδου της τάξης του 10,5% κατά το 2012, ενώ σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις η τάση παραμένει ανοδική στο πρώτο τρίμηνο του 2013.

Η θέση του πρωτογενούς τομέα στην ελληνική οικονομία εξακολουθεί να παραμένει σημαντική, κρινόμενη από την έκταση και το μέγεθος του πληθυσμού των κυρίως αγροτικών περιοχών, έναντι των ενδιάμεσων και των αστικών, με ποσοστά της τάξης του 82% και 43% αντίστοιχα. Εκτιμάται επίσης από το μέγεθος του εργατικού δυναμικού στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις αλλά και από τη συμμετοχή στην απασχόληση,

³⁵ www.paseges.gr

³⁶ Πρόσφατες εξελίξεις στην Αγροτική οικονομία της Ελλάδας, έντυπη έκδοση της ΠΑΣΕΓΕΣ 2013, σελ 2-5

με ποσοστό που ανέρχεται σε 12,4% κατά το 2011. Σημειώνεται ότι η μείωση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα κυμάνθηκε το 2012 σε μικρό, σχετικά, ποσοστό (-3,4%) έναντι της σημαντικά μεγαλύτερης κάμψης στις κατασκευές (-17,9%), το μεγαλύτερο αριθμό απασχολούμενων (490 χιλιάδες και ποσοστό 13%) με απόσταση από τον κλάδο της μεταποίησης (9,6%), του τουρισμού (7,3%) και των κατασκευών (5,5%).

Η παραγωγή γεωργικών προϊόντων παρουσιάζει το 2012 μικρή πτώση της αξίας της, σε τρέχουσες τιμές παραγωγού, κατά 1,4% περίπου, έναντι της σημαντικής αύξησής της, τόσο κατά το 2010 (6,9%) όσο και κατά το 2011 (4,1%), ανερχόμενη στο ύψος των 9,78 δις ευρώ. Στο επίπεδο της φυτικής παραγωγής, η κάμψη (-1%) αποδίδεται στη μείωση της αξίας στα περισσότερα προϊόντα, ιδιαίτερα στο σιτάρι (-13,3%), παρά την άνοδό της σε ορισμένα είδη, όπως στον αραβόσιτο (10%), στο κρασί (21,8%), στο ελαιόλαδο (11,4%) και στα φρούτα (7%). Στη ζωική παραγωγή αισθητή ήταν η πτώση της αξίας στο αιγοπρόβειο κρέας.

Μεταξύ των παραγόμενων προϊόντων, στο διάστημα της πενταετίας 2008 – 2012, το προβάδισμα ως προς την κατανομή της αξίας κατέχουν τα φρούτα και τα κηπευτικά, με ποσοστά 16% και 15,5% αντίστοιχα. Ακολουθούν τα δημητριακά (13,1%), το γάλα (10,4%), το ελαιόλαδο (10,3%) και τα προϊόντα των αροτραίων καλλιεργειών (9%).

Στο διάστημα των τελευταίων ετών, διαπιστώνεται εξαιρετικά μεγάλη αύξηση του κόστους παραγωγής, όπως προκύπτει από τη μεταβολή της αξίας των εισροών σε τρέχουσες βασικές τιμές. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην τετραετία 2009 – 2012 η άνοδος του κόστους των εισροών στη γεωργική παραγωγή υπερβαίνει σε απόλυτο μέγεθος το επίπεδο του 1 δις ευρώ (1052 εκατομμύρια ευρώ περίπου), παρουσιάζοντας αύξηση της τάξης του 22,5% και πλέον³⁷.

Οι γεωργικές συναλλαγές το 2011 περιγράφονται στον παρακάτω πίνακα, όπου φαίνονται όσα αναλύσαμε παραπάνω.

³⁷ Πρόσφατες εξελίξεις στην Αγροτική οικονομία της Ελλάδας, έντυπη έκδοση της ΠΑΣΕΓΕΣ, 2013, σελ 2-5

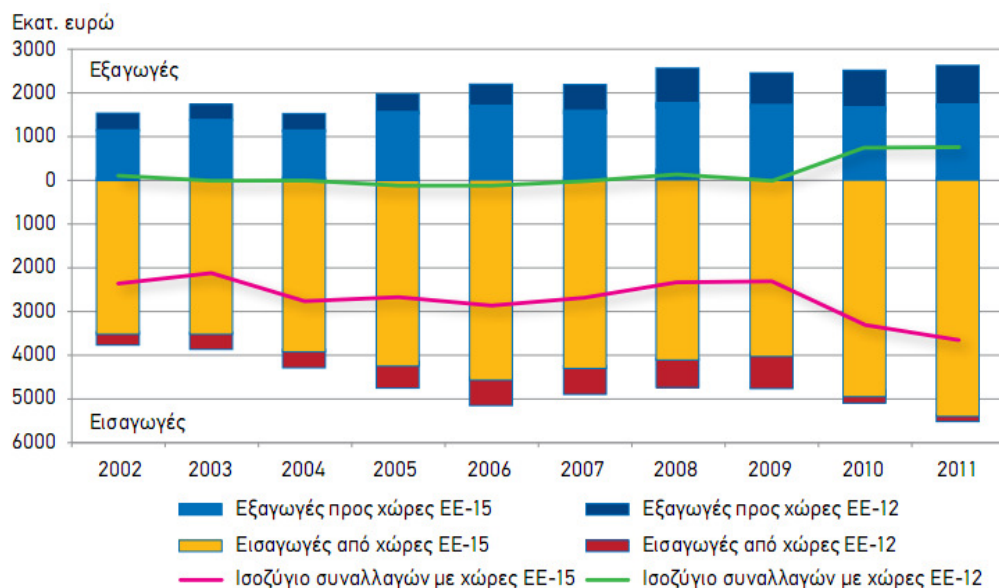
Πίνακας 1: Γεωργικές συναλλαγές το 2011

Ανά κατηγορία προϊόντος	Συνολική αξία συναλλαγών	Συναλλαγές με χώρες ΕΕ		Συναλλαγές με χώρες εκτός ΕΕ	
	Εκατομ. €	Εκατομ. €	% μεταβολής 2011/2010	Εκατομ. €	% μεταβολής 2011/2010
Εξαγωγές					
Βασικά προϊόντα	636,0	298,8	11,1%	337,3	-34,7%
Ενδιάμεσα προϊόντα	628,2	444,4	5,2%	183,8	26,5%
Τελικά προϊόντα	2.674,2	1.841,4	2,8%	832,8	4,3%
Άλλα προϊόντα	47,6	41,2	47,6%	6,4	23,7%
Σύνολο γεωργικών προϊόντων	3.986,0	2.625,8	4,5%	1.360,3	-7,2%
ως % του συνόλου των εξαγωγών	17,5%	23,1%	-	11,9%	-
Εισαγωγές					
Βασικά προϊόντα	697,2	392,6	13,1%	304,6	30,8%
Ενδιάμεσα προϊόντα	1.121,0	706,3	9,1%	414,8	-2,4%
Τελικά προϊόντα	4.017,6	3.536,8	-1,5%	480,8	12,1%
Άλλα προϊόντα	131,0	126,9	-14,1%	4,1	-6,6%
Σύνολο γεωργικών προϊόντων	5.966,8	4.762,5	0,6%	1.204,3	10,4%
ως % του συνόλου των εισαγωγών	13,6%	21,0%	-	5,7%	-
Ισοζύγιο					
Βασικά προϊόντα	-61,1	-93,8	-	32,7	-
Ενδιάμεσα προϊόντα	-492,9	-261,9	-	-231,0	-
Τελικά προϊόντα	-1.343,3	-1.695,4	-	352,0	-
Άλλα προϊόντα	-83,4	-85,7	-	2,3	-
Σύνολο γεωργικών προϊόντων	-1.980,7	-2.136,7	-	156,0	-

Πηγή: Πρόσφατες εξελίξεις στην Αγροτική οικονομία της Ελλάδας, έντυπη έκδοση της ΠΑΣΕΓΕΣ 2013, σελ 2-5

Ταυτόχρονα, βλέπουμε την εξέλιξη των συναλλαγών γεωργικών προϊόντων σε σχέση με άλλες χώρες της Ε.Ε.

Διάγραμμα 1: Εξέλιξη συναλλαγών γεωργικών προϊόντων με άλλες χώρες της ΕΕ

Πηγή: Πρόσφατες εξελίξεις στην Αγροτική οικονομία της Ελλάδας, έντυπη έκδοση της ΠΑΣΕΓΕΣ 2013, σελ 2-5

2.2 Η νέα ΚΑΠ 2014 – 2020 και οι αλλαγές που προωθεί στην Αγροτική Κοινωνία

2.2.1 Παρουσίαση της νέας ΚΑΠ

Η ΠΑΣΕΓΕΣ είναι εταίρος στη διαμόρφωση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), η οποία πρόκειται να επηρεάσει καθοριστικά την εξέλιξη του αγροτικού τομέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο 2014-2020. Τα κύρια σημεία της σημαντικής αυτής μεταρρύθμισης αφορούν σε ένα ευρύ πεδίο θεμάτων και δημιουργούν την ανάγκη παροχής πληροφόρησης, διευκρινήσεων και απαντήσεων σε ορισμένες κρίσιμες ερωτήσεις, όπως:

- Τι προβλέπει η πολιτική συμφωνία του Ιουνίου του 2013 για την ΚΑΠ μετά το 2014
- Ποιες αλλαγές προβλέπονται στις άμεσες ενισχύσεις της ΚΑΠ μετά το 2014
- Πως προσδιορίζεται το καθεστώς της βασικής ενίσχυσης
- Πως και με πιο τρόπο θα εφαρμοστεί η εσωτερική σύγκλιση των άμεσων ενισχύσεων
- Τι προβλέπεται για τους νέους αγρότες
- Πως ενισχύονται οι μικρές εκμεταλλεύσεις
- Ποιους αφορούν οι συνδεδεμένες ενισχύσεις
- Πως ενισχύονται οι μειονεκτικές περιοχές
- Ποιες υποχρεώσεις περιλαμβάνει η "πράσινη ενίσχυση"
- Ποιοι είναι οι ενεργοί αγρότες, τι υποχρεώσεις και δικαιώματα έχουν
- Τι αλλάζει στους μηχανισμούς της αγοράς
- Τι αλλάζει στην αγροτική ανάπτυξη και ποια μέτρα καλύπτει
- Ποια είναι τα βασικά σημεία του οριζόντιου κανονισμού
- Πότε θα τεθούν σε ισχύ οι νέοι κανονισμοί
- Ποιο θα είναι το μεταβατικό καθεστώς
- Ποια είναι η κριτική στην ΚΑΠ μετά το 2014, τι επισημαίνει η ΠΑΣΕΓΕΣ
- Ποιες επιλογές προτείνονται για την εσωτερική σύγκλιση των ενισχύσεων στην Ελλάδα

- Τι προβλέπουν τα σενάρια που επεξεργάζεται η ΠΑΣΕΓΕΣ³⁸

Ενημερωτικές ημερίδες σε όλη τη χώρα, έντυπο και ψηφιακό υλικό με λεπτομερή επεξήγηση και ανάλυση όλων των επερχόμενων αλλαγών, συνεχή ενημέρωση μέσω διαφόρων μέσων κοινωνικής δικτύωσης, δημιουργία δικτύου παραγωγών για την ανταλλαγή απόψεων είναι μερικές μόνο από τις δράσεις που υλοποιούνται στα πλαίσια του έργου.

Κύριος στόχος του έργου είναι ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου επικοινωνίας για την ευρύτερη δυνατή πληροφόρηση των ενδιαφερομένων σχετικά με τη μεταρρύθμιση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και την εφαρμογή των πολιτικών αυτών στη χώρα μας, με έμφαση στις παρακάτω προτεραιότητες:

- διασφάλιση της αποτελεσματικότερης κατανόησης για τη συμβολή της ΚΑΠ από το κοινό, ιδίως στο πλαίσιο των προτάσεων για μεταρρύθμιση και ειδικότερα, στην εξασφάλιση υγιούς και ποιοτικής παραγωγής τροφίμων, στη διατήρηση του περιβάλλοντος και στην παροχή βοήθειας για την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών
- ανάδειξη του ρόλου της ΚΑΠ στην προώθηση της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης, όπως ορίζεται στη στρατηγική «Ευρώπη 2020»
- τόνωση του ενδιαφέροντος του κοινού για τον ρόλο των γεωργών, της γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης στην κοινωνία μας με προώθηση των πολλαπλών ρόλων της γεωργίας και η ανάδειξη των πολιτικών της ΚΑΠ με τη στήριξη των γεωργών, της γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η προσπάθεια ενημέρωσης απευθύνεται στο ευρύ κοινό αλλά και ειδικότερα σε αγρότες, φορείς και επιχειρήσεις του αγροτικού τομέα, κοινωνικούς φορείς, την τοπική αυτοδιοίκηση, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, αλλά και Ακαδημαϊκά ιδρύματα, Φοιτητές και σπουδαστές ή νέους αστικών περιοχών που επιθυμούν να ασχοληθούν με τη γεωργία³⁹.

Ταυτόχρονα, η ΠΑΣΕΓΕΣ διοργανώνει ημερίδες σε πόλεις της Ελλάδας, στις οποίες διατίθεται, σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, υλικό που έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του

³⁸ <http://www.pasocap.gr/present.php>

³⁹ <http://www.pasocap.gr/>

έργου, στο οποίο καταγράφονται οι επικείμενες μεταρρυθμίσεις της ΚΑΠ που αναμένεται να επιδράσουν καθοριστικά στην εξέλιξη του αγροτικού τομέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την επόμενη περίοδο αλλά και παρουσιάζονται και αξιολογούνται εναλλακτικά σενάρια και επιλογές που συνδέονται με την προσαρμογή στις νέες συνθήκες. Ταυτόχρονα, οι διαλέξεις των καλεσμένων ομιλητών παρατίθενται ελεύθερες και στο site του προγράμματος, <http://www.pasocap.gr/articles.php>, μαζί με όλα τα δελτία τύπου και τις ανακοινώσεις που προκύπτουν⁴⁰.

Οι προτεραιότητες του προγράμματος αφορούν την επαναστόχευση των ενισχύσεων και μια πιο ισορροπημένη κατανομή τους, το άνοιγμα στην πράσινη οικονομία, αλλά και η αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας στον αγροτικό τομέα, στα πλαίσια που ορίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο Dacian Cioloș⁴¹, επίτροπος για τη Γεωργία και την Αγροτική Ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πιστεύει ότι αυτό το πρόγραμμα «θα οδηγήσει σε ριζικές αλλαγές: κάνοντας τις άμεσες ενισχύσεις δίκαιες και πράσινες, ενισχύοντας τη θέση των γεωργών στην αλυσίδα παραγωγής τροφίμων και καθιστώντας την ΚΑΠ αποτελεσματικότερη και διαφανέστερη. Οι αποφάσεις αυτές αποτελούν ισχυρή απάντηση της ΕΕ στις προκλήσεις της ασφάλειας των τροφίμων, της κλιματικής αλλαγής, της ανάπτυξης και της απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές. Η ΚΑΠ θα διαδραματίσει καίριο ρόλο στην επίτευξη του γενικού στόχου της προώθησης της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης».

Από τα σημαντικότερα στοιχεία της νέας ΚΑΠ αποτελούν οι ενισχύσεις, οι οποίες θα εξακολουθήσουν να εξαρτώνται από την τήρηση ορισμένων περιβαλλοντικών και άλλων κανόνων, όπως ορίζονται στη διευρυμένη «πολλαπλή συμμόρφωση», στην οποία ενσωματώνονται η Οδηγία για τα ύδατα 2000/60/ΕΚ⁴² της 23ης Οκτωβρίου 2000 αλλά και η Οδηγία για την αειφόρο χρήση των φυτοφαρμάκων Οδηγία 2009/128/ΕΚ⁴³ της 21ης Οκτωβρίου 2009. Η πολιτική της αγροτικής ανάπτυξης ευθυγραμμίζεται με τη στρατηγική “Ευρώπη 2020”, θέτοντας ως στόχους την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας, τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων και δράση για το κλίμα και την ισορροπη εδαφική ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών.

⁴⁰ <http://www.pasocap.gr/articles.php>

⁴¹ http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/speeches/index_en.htm

⁴² <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2000:327:0001:0072:EL:PDF>

⁴³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:309:0071:0086:EL:PDF>

Στόχος είναι επίσης η προώθηση δέσμης μέτρων που αποσκοπούν στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ΕΕ παραγωγών τόσο στην εγχώρια όσο και στην παγκόσμια αγορά. Οι τροποποιήσεις των κανόνων της ενιαίας Κοινής Οργάνωσης Αγοράς έχουν στόχο να ενισχύσουν τον προσανατολισμό της ευρωπαϊκής γεωργίας στην αγορά, υπό το πρίσμα του αυξημένου ανταγωνισμού στις παγκόσμιες αγορές, παρέχοντας παράλληλα στους γεωργούς ένα δίκτυ ασφαλείας σε συνθήκες εξωτερικής αβεβαιότητας. Τα υφιστάμενα συστήματα δημόσιας παρέμβασης και ιδιωτικής αποθεματοποίησης ενισχύσεων αναθεωρούνται, ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις εκάστοτε συνθήκες. Επίσης, καθιερώνονται νέες ρήτρες ασφαλείας για όλους τους τομείς προκειμένου για τη πρόληψη και αντιμετώπιση διαταραχών της αγοράς, οι οποίες θα χρηματοδοτούνται από ένα αποθεματικό κρίσης. Με στόχευση τη βελτίωση της διαπραγματευτικής δύναμης των παραγωγών στην διατροφική αλυσίδα, επιδιώκεται η καλύτερη οργάνωση των τομέων και η αναγνώριση Οργανώσεων Παραγωγών και Διεπαγγελματικών Οργανώσεων σε όλους τους τομείς παραγωγής⁴⁴.

Τα κράτη μέλη ή οι περιφέρειες θα συνεχίζουν να καταρτίζουν πολυετή προγράμματα για να αντιμετωπίζουν τις ανάγκες των αγροτικών τους περιοχών, βάσει της δέσμης μέτρων που θεσπίζονται σε επίπεδο ΕΕ. Οι νέοι κανόνες υιοθετούν ωστόσο μια περισσότερο ευέλικτη προσέγγιση: τα μέτρα δεν θα κατατάσσονται πλέον σε επίπεδο ΕΕ σε «άξονες» που συνδέονται με ελάχιστες απαιτήσεις ενισχύσεων ανά άξονα αλλά, θα εναπόκειται στα κράτη – μέλη στις περιφέρειες να αποφασίζουν ποια μέτρα θα υλοποιηθούν, με τουλάχιστον το 30% των ενωσιακών κονδυλίων αγροτικής ανάπτυξης να προορίζονται σε μέτρα που σχετίζονται με τη διαχείριση της γης και την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, και τουλάχιστον το 5% για την προσέγγιση LEADER. Τα προγράμματα αυτά θα συγχρηματοδοτούνται από τα εθνικά κονδύλια - ενώ τα ποσά και τα ποσοστά συγχρηματοδότησης θα καθορίζονται στο πλαίσιο του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου. Ο οριζόντιος Κανονισμός καλύπτει τα σημεία σχετικά με τη χρηματοδότηση και τη διαχείριση, το σύστημα γεωργικών συμβουλών, το καθεστώς της Πολλαπλής Συμμόρφωσης, το αποθεματικό κρίσης και την παρακολούθηση και αξιολόγηση της ΚΑΠ⁴⁵.

⁴⁴ <http://www.pasocap.gr/articles.php>

⁴⁵ <http://www.thessalikigi.gr/enot-news/>

2.2.2 Ενισχύσεις με τη νέα ΚΑΠ

Για να επιτευχθεί δικαιότερη κατανομή της στήριξης, το σύστημα άμεσων ενισχύσεων της ΚΑΠ δεν θα χορηγεί πλέον κονδύλια ανά κράτος – μέλος και ανά γεωργό στο κράτος – μέλος, με βάση ιστορικές αναφορές, τα λεγόμενα «ιστορικά δικαιώματα», αλλά με νέους κανόνες. Αυτό συνεπάγεται μια σαφή και πραγματική σύγκλιση των ενισχύσεων τόσο μεταξύ των κρατών μελών όσο και στο εσωτερικό τους. Εξάλλου, η θέσπιση ενισχύσεων οικολογικού προσανατολισμού – σύμφωνα με τις οποίες το 30% των διαθέσιμων εθνικών κονδυλίων συνδέεται με την εφαρμογή ορισμένων βιώσιμων γεωργικών πρακτικών – σημαίνει ότι ένα σημαντικό μερίδιο της επιδότησης θα συνδέεται στο μέλλον με την ανταμοιβή των γεωργών για την παροχή δημόσιων περιβαλλοντικών αγαθών⁴⁶. Όλες οι ενισχύσεις θα εξακολουθήσουν να σέβονται ορισμένους περιβαλλοντικούς και άλλους κανόνες, όπως αυτοί ορίζονται στη διευρυμένη «πολλαπλή συμμόρφωση»⁴⁷. Όσον αφορά στο καθεστώς βασικής ενίσχυσης (ΚΒΕ), τα κράτη μέλη θα διαθέτουν το 70% των εθνικών κονδυλίων για τις άμεσες ενισχύσεις – μετά την αφαίρεση των ποσών που έχουν δεσμευτεί ως πριμοδοτήσεις για τους νέους γεωργούς, το εθνικό απόθεμα και άλλων ποσών, όπως για πριμοδοτήσεις σε μειονεκτικές περιοχές, το καθεστώς μικρών εκμεταλλεύσεων, την αναδιανεμητική ενίσχυση καθώς και τις συνδεδεμένες ενισχύσεις. Για τα νέα κράτη – μέλη, η ισχύς του Απλοποιημένου Καθεστώτος Ενιαίας Στρεμματικής Ενίσχυσης (ΚΕΣΕ) θα παραταθεί ως το 2020.

Τα κράτη – μέλη που διατηρούν ενισχύσεις οι οποίες βασίζονται σε ιστορικές αναφορές πρέπει να στραφούν προς περισσότερο ομοιόμορφα επίπεδα ενισχύσεων ανά εκτάριο. Μπορούν να επιλέξουν διάφορες λύσεις, όπως να εφαρμόσουν εθνική ή περιφερειακή προσέγγιση (με βάση διοικητικά ή αγρονομικά κριτήρια). Τα ποσά που διατίθενται σε γεωργούς που λαμβάνουν περισσότερα από τον περιφερειακό/εθνικό μέσο όρο θα προσαρμοστούν αναλόγως, ενώ παράλληλα τα κράτη μέλη θα μπορούν να μειώσουν οποιεσδήποτε «απώλειες» στο 30%.

Προκειμένου, επίσης, να ενθαρρυνθεί η ανανέωση των γενεών, η βασική ενίσχυση που χορηγείται σε νεοεισερχόμενους στο επάγγελμα νέους αγρότες (ηλικίας κάτω των 40

⁴⁶ <http://www.pasocap.gr/rules.php>

⁴⁷ <http://www.ecolex.org/ecolex/ledge/>

ετών) θα πρέπει να αυξηθεί κατά ένα επιπλέον 25% για τα πρώτα 5 χρόνια απασχόλησης. Η σχετική χρηματοδότηση ανέρχεται σε ποσοστό 2% του εθνικού κονδυλίου το πολύ και είναι υποχρεωτική για όλα τα κράτη μέλη. Το μέτρο αυτό συμπληρώνει άλλα μέτρα που εφαρμόζονται για τους νέους γεωργούς στο πλαίσιο των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης⁴⁸.

Το καθεστώς των μικρών εκμεταλλεύσεων είναι προαιρετικό για τα κράτη μέλη. Κάθε γεωργός που ζητά στήριξη μπορεί να αποφασίσει να συμμετάσχει στο καθεστώς μικρών εκμεταλλεύσεων ώστε να λαμβάνει ετήσια ενίσχυση που καθορίζεται από το κράτος – μέλος και κυμαίνεται από 500 – 1250 ευρώ, ανεξάρτητα από το μέγεθος της εκμετάλλευσης. Θα διατεθούν επίσης πιστώσεις αγροτικής ανάπτυξης για την παροχή συμβουλών σε μικροκαλλιεργητές με στόχο την οικονομική ανάπτυξη, καθώς και για τις επιχορηγήσεις αναδιάρθρωσης σε περιοχές όπου υπάρχουν πολλές τέτοιες μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις⁴⁹.

Για να αντιμετωπιστούν ενδιάμεσα αρνητικά αποτελέσματα της εσωτερικής σύγκλισης για συγκεκριμένους τομείς σε ορισμένες περιφέρειες και να ληφθούν υπόψη οι επικρατούσες συνθήκες, τα κράτη μέλη θα έχουν τη δυνατότητα να διαθέτουν περιορισμένα κονδύλια για «συνδεδεμένες» ενισχύσεις, δηλαδή να καταβάλλουν ενισχύσεις που συνδέονται με συγκεκριμένα προϊόντα. Ανάλογα ποσά θα πρέπει να περιορίζονται στο 8% του εθνικού κονδυλίου, εφόσον το κράτος μέλος προβλέπει ήδη 0 – 5% για συνδεδεμένες ενισχύσεις στην τρέχουσα ΚΑΠ, ή μέχρι 13%, εάν το τρέχον επίπεδο της συνδεδεμένης ενίσχυσης είναι υψηλότερο από το 5%.

Εκτός της βασικής ενίσχυσης, κάθε εκμετάλλευση θα λαμβάνει μια ενίσχυση ανά εκτάριο για την τήρηση ορισμένων γεωργικών πρακτικών επωφελών για το κλίμα και το περιβάλλον. Τα κράτη μέλη θα χρησιμοποιούν το 30% του εθνικού τους κονδυλίου για την πληρωμή των εν λόγω ενισχύσεων. Η οικολογική μέριμνα είναι υποχρεωτική και η μη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της θα συνεπάγεται την επιβολή κυρώσεων που θα υπερβαίνουν τις ενισχύσεις περιβαλλοντικού προσανατολισμού. Δηλαδή, μετά από μια μεταβατική περίοδο, οι παραβάτες θα χάνουν μέχρι και το 125% των οικολογικών ενισχύσεων που δικαιούνται.

⁴⁸ Πρόσφατες Εξελίξεις στην αγροτική οικονομία της Ελλάδας, ΠΑΣΕΓΕΣ 2013, σελ 1-4

⁴⁹ Πρόσφατες Εξελίξεις στην αγροτική οικονομία της Ελλάδας, ΠΑΣΕΓΕΣ 2013, σελ 4-20

Γενικά προβλέπονται τρία «οικολογικά» μέτρα:

- η διατήρηση μόνιμων χορτολιβαδικών εκτάσεων
- η διαφοροποίηση της γεωργικής παραγωγής (κάθε αγρότης πρέπει να πραγματοποιεί τουλάχιστον 2 καλλιέργειες όταν οι αρόσιμες εκτάσεις του υπερβαίνουν τα 10 εκτάρια και τουλάχιστον 3 καλλιέργειες όταν οι αρόσιμες εκτάσεις του υπερβαίνουν τα 30 εκτάρια. Η κύρια καλλιέργεια πρέπει να καλύπτει το 75% το πολύ των αρόσιμων εκτάσεων και οι δυο κύριες καλλιέργειες το 95% το πολύ των αρόσιμων εκτάσεων.
- Η διατήρηση μιας «περιοχής οικολογικής εστίασης» ίσης τουλάχιστον με το 5% των αρόσιμων εκτάσεων της εκμετάλλευσης, για εκμεταλλεύσεις μεγαλύτερες των 15 εκταρίων (εκτός από τις μόνιμες χορτολιβαδικές εκτάσεις) – δηλαδή περιθώρια των αγρών, φράκτες, δέντρα, εκτάσεις σε αγρανάπαυση, χαρακτηριστικά τοπίου, βιότοποι, ζώνες ανάσχεσης, εκτάσεις δεντροφύτευσης. Το ποσοστό αυτό θα αυξηθεί στο 7% μετά από έκθεση και νομοθετική πρόταση που θα υποβάλλει η Επιτροπή το 2017⁵⁰.

2.2.3 Γενικά σχόλια πάνω στη νέα ΚΑΠ

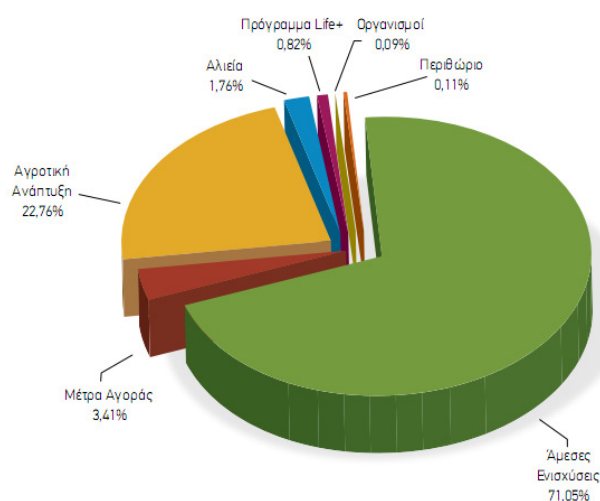
Σημειώνεται ότι είναι η πρώτη φορά που το όριο των συνολικών δαπανών ενός ΠΔΠ μειώνεται σε σχέση με το προηγούμενο, ενώ οι πόροι που διατίθενται για τη βιώσιμη ανάπτυξη (τομέας 2, στον οποίο περιλαμβάνονται οι δαπάνες και οι δαπάνες της ΚΑΠ) περιορίζονται στη νέα προγραμματική περίοδο κατά 47,5 δις ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί σε μείωση της τάξης του 11,3%.

Όπως φαίνεται στο γράφημα που ακολουθεί, το μεγαλύτερο μέρος των πόρων που διατίθενται την περίοδο 2014 – 2020 στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης στην ΕΕ-28 αφορά στις άμεσες ενισχύσεις (265,13 δις ευρώ, με ποσοστό 71%)⁵¹.

⁵⁰ Πρόσφατες Εξελίξεις στην αγροτική οικονομία της Ελλάδας, ΠΑΣΕΓΕΣ 2013, σελ 4 – 20

⁵¹ Η Κοινή Αγροτική Πολιτική με τη Νέα ΚΑΠ, ΠΑΣΕΓΕΣ, 2014, σελ 14-18

Εικόνα 3: Κατανομή πόρων του τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης στην ΕΕ-28 κατά κατηγορία

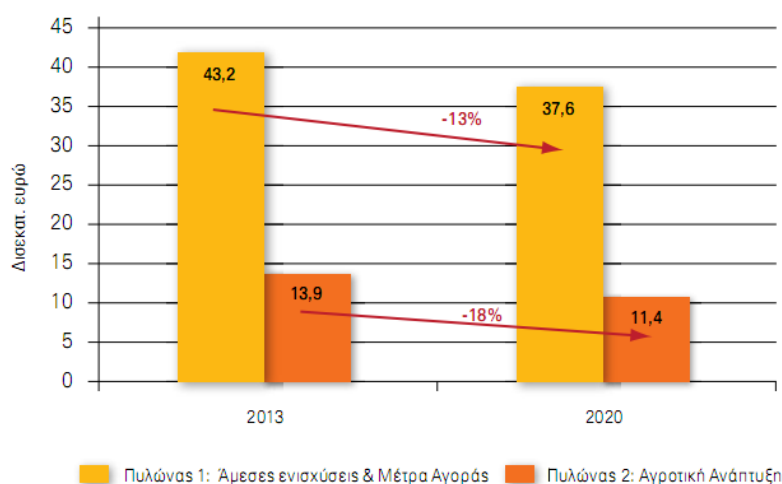
Πηγή: Η Κοινή Αγροτική Πολιτική με τη νέα ΚΑΠ, ΠΑΣΕΓΕΣ, 2014

Όπως επισημαίνεται στην Έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, για τις δαπάνες της ΚΑΠ στο πλαίσιο της πολιτικής συμφωνίας για το νέο δημοσιονομικό πλαίσιο, οι πόροι που προβλέπονται για την ευρωπαϊκή γεωργία περιορίζονται το 2020 στο 36,1% του συνολικού προϋπολογισμού της ΕΕ, σε σχέση με το 44,3% του 2007. Πρόκειται για μια μείωση της τάξης των 8 και πλέον ποσοστιαίων μονάδων.

Όπως προκύπτει, με την πολιτική συμφωνία, οι δαπάνες της ΚΑΠ μειώνονται σημαντικά και στις τρεις επιμέρους συνιστώσες τους, στα μέτρα αγοράς (-45,9%), στην αγροτική ανάπτυξη (-17,7%) και στις άμεσες ενισχύσεις (-12,2%) παρουσιάζοντας συνολικά πτώση της τάξης του 14% στο διάστημα μεταξύ 2013 και 2020. Σε απόλυτο μέγεθος, η μείωση αυτή αντιστοιχεί σε απώλεια της τάξης των 8 δις ευρώ περίπου⁵².

⁵² Η Κοινή Αγροτική Πολιτική με τη Νέα ΚΑΠ, ΠΑΣΕΓΕΣ, 2014, σελ 14-18

Εικόνα 4: Μεταβολή ανώτατου ορίου δαπανών της ΚΑΠ στους δυο πυλώνες κατηγορία

Πηγή: Η Κοινή Αγροτική Πολιτική με τη νέα ΚΑΠ, ΠΑΣΕΓΕΣ, 2014

Είναι προφανές επίσης ότι η ιδιαίτερα σημαντική μείωση των πόρων για την αγροτική ανάπτυξη, κατά 18% μάλιστα περίπου το 2020 σε σχέση με το τωρινό τους επίπεδο, αναμένεται να επηρεάσει αρνητικά το ύψος των επενδύσεων που θα διατεθούν για την ανάπτυξη του γεωργικού τομέα κατά τη νέα προγραμματιστική περίοδο.

Στο σχέδιο πολιτικής συμφωνίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου περιλαμβάνεται αναφορά σε σχέση με τα ανώτατα όρια άμεσων ενισχύσεων που εισπράττουν ορισμένοι δικαιούχοι με μεγάλες εκμεταλλεύσεις, σύμφωνα με την οποία ο καθορισμός των ορίων αυτών επαφίεται στα κράτη – μέλη, σε εθελοντική βάση.

Ο προβλεπόμενος αρνητικός κατάλογος που θα εκδοθεί για τον αποκλεισμό από τις ενισχύσεις δραστηριοτήτων που δεν εντάσσονται στον ορισμό των «ενεργών αγροτών», φαίνεται ότι αφορά ελάχιστες περιπτώσεις εγχώριων εκμεταλλεύσεων. Οφείλεται ωστόσο να ενισχυθεί, στο μέτρο του επιτρεπτού, έτσι ώστε να αποκλειστεί κάθε κίνδυνος να λαμβάνουν ενισχύσεις δικαιούχοι που δεν ασκούν ουσιαστικά καμία γεωργική δραστηριότητα. Ενδιαφέρον παρουσιάζει ότι το ύψος της ετήσιας ενίσχυσης στην καλλιέργεια βάμβακος εμφανίζεται μειωμένο σε σχέση με εκείνη που υπολογίζεται από την εφαρμογή των αντίστοιχων μεγεθών του ισχύοντος κανονισμού⁵³.

⁵³ Η Κοινή Αγροτική Πολιτική με τη Νέα ΚΑΠ, ΠΑΣΕΓΕΣ, 2014, σελ 60-70

Με σκοπό την ευρύτερη δυνατή εκτίμηση των μεταβολών που αναμένεται να προκύψουν σε σχέση με την κατανομή των άμεσων ενισχύσεων κρίνεται σκόπιμη η επιλογή σεναρίων με κριτήρια διοικητικά, αλλά και με κριτήρια γεωργικού – παραγωγικού δυναμικού των αγροτικών εκμεταλλεύσεων. Στο πλαίσιο αυτό επεξεργάστηκαν έξι σενάρια, εκ των οποίων τα δύο λαμβάνουν υπόψη διοικητικά κριτήρια και τα υπόλοιπα αγρονομικά. Σε κάθε σενάριο εκτιμάται η διαφοροποίηση των διατιθέμενων πόρων, δηλαδή το συνολικό ύψος των άμεσων ενισχύσεων που προορίζεται προς περιφερειακή κατανομή και σύγκλιση από το αρχικό τους επίπεδο (αρχική μοναδιαία αξία δικαιωμάτων το 2015) ως προς το τελικό τους (τελική μοναδιαία αξία δικαιωμάτων το 2019). Η μεταβολή αυτή υπολογίζεται ποσοστιαία, τόσο μεταξύ των Αυτοδιοικητικών Περιφερειών της χώρας, όσο και μεταξύ των νομών, έτσι ώστε να καταγραφούν τόσο οι απώλειες όσο και τα οφέλη από την κατανομή των πόρων.

Υπολογίζεται επίσης για κάθε σενάριο το μέγεθος σύγκλισης και το ποσοστό της, έτσι ώστε να παρέχεται δυνατότητα σύγκρισης του επιτυγχανόμενου επιπέδου σύγκλισης μεταξύ των εξεταζόμενων σεναρίων. Για την εκτίμηση αυτή το ποσό σύγκλισης υπολογίζεται ως άθροισμα των πόρων που μεταφέρονται (συνολικό ύψος «χαμένων» και «κερδισμένων» πόρων) στο διάστημα της αναφερόμενης πενταετίας, ενώ το ποσοστό προκύπτει από την εκατοστιαία αναλογία του αθροίσματος αυτού ως προς το συνολικό ύψος των διατιθέμενων προς σύγκλιση πόρων.

Κρίθηκε επιπλέον αναγκαία η εκτίμηση του μεγέθους των πόρων που μεταφέρονται από τις καλλιεργούμενες εκτάσεις προς εκείνες που χαρακτηρίζονται ως βοσκότοποι, που θεωρούνται ως εν δυνάμει επιλέξιμες για ενίσχυση σε σχέση με την υφιστάμενη κατανομή τους, έτσι ώστε να είναι δυνατή η σύγκριση της συνεισφοράς κάθε σεναρίου στην ανάπτυξη της κτηνοτροφίας⁵⁴.

2.2.4 Δημοσιεύματα του ελληνικού τύπου σχετικά με τη νέα ΚΑΠ

Όπως ήταν αναμενόμενο, οι αγρότες δεν δέχτηκαν θετικά τις αλλαγές που δημιουργεί η νέα ΚΑΠ. Πλήθος αντιδράσεων έλαβαν χώρα το χειμώνα του 2014 σε όλες τις περιοχές της χώρας, με μπλόκα αγροτών στις εθνικές οδικές αρτηρίες, κυρίως ως

⁵⁴ Η Κοινή Αγροτική Πολιτική με τη Νέα ΚΑΠ, ΠΑΣΕΓΕΣ, 2014, σελ 72-75

αντίδραση για τα νέα μέτρα φορολόγησης που ήθελε να λάβει η κυβέρνηση προς αυτούς, αλλά και η νέα ΚΑΠ αντιμετωπίστηκε με δυσπιστία, με πολλές ενώσεις ανά την Ελλάδα να βγάζουν σχετικές ανακοινώσεις.

Θεωρείται ότι οι προθέσεις για τη νέα ΚΑΠ είναι αγαθές, όμως οι προτάσεις της είναι δυσεφάρμοστες. Σε αυτό συμφωνούν πολιτικοί και αγρότες σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, που ήδη χαράζουν τη στρατηγική τους ώστε να εξασφαλίσουν όσο περισσότερα οφέλη στη διαπραγμάτευση που αρχίζει: Στη Γερμανία, η υπουργός Γεωργίας τόνισε ότι η χώρα της στηρίζει τη μεταρρύθμιση, όμως παραμένουν ανοιχτά ερωτήματα. Όπως είπε, η επιδιωκόμενη σύνδεση των άμεσων ενισχύσεων με το περιβάλλον, θα πρέπει να είναι εφαρμόσιμη και δεν πρέπει να οδηγήσει στην απώλεια παραγωγικών γαιών. Η Γαλλία άσκησε κριτική στις προτάσεις της Κομισιόν και ανακοίνωσε ότι θα παρουσιάσει αντιπροτάσεις στο επόμενο Συμβούλιο Γεωργίας. «Η Γαλλία στηρίζει το πρασίνισμα των ενισχύσεων της ΚΑΠ, αλλά εκτιμά ότι οι προτάσεις των Βρυξελλών δεν ανταποκρίνονται στην οικονομική πραγματικότητα των εκμεταλλεύσεων⁵⁵», δήλωσε σε ανακοίνωσή του ο Γάλλος υπουργός. Όσο για τη Βρετανίδα υπουργό, υποστήριξε τη στροφή της ΚΑΠ προς το περιβάλλον, αλλά όπως είπε, θα επιθυμούσε μια πιο ριζική μεταρρύθμιση, κατά την πάγια βρετανική θέση. «Ενώ σε ορισμένα της σημεία η ρητορική της Κομισιόν είναι σωστή, συνολικά έχουμε απογοητευτεί και οι προτάσεις, ως έχουν, θα μας πάνε πίσω,» δήλωσε χαρακτηριστικά⁵⁶.

Την πιο αρνητική στάση απέναντι στις προτάσεις της Κομισιόν κρατάει η Ισπανία. Σύμφωνα με την υπουργό, οι προτάσεις «σχεδόν χρειάζεται να αναθεωρηθούν στο σύνολό τους». Μάλιστα προσέθεσε ότι η Ισπανία «δεν είναι διατεθειμένη» να επιτρέψει την κατάργηση των ιστορικών κριτηρίων.

Η Κομισιόν καλείται να δώσει έμφαση στα μέτρα που ενισχύουν την παραγωγικότητα της ευρωπαϊκής γεωργίας. Μιλώντας στις Βρυξέλλες ο Γκερντ Ζόνλαϊτνερ, πρόεδρος της Cora Cogeca, της ένωσης Ευρωπαίων αγροτών, τόνισε τα εξής: «Φοβούμαστε ότι οι προτάσεις της Κομισιόν, που προτείνει νέους υποχρεωτικούς περιβαλλοντικούς περιορισμούς στους Ευρωπαίους αγρότες, δεν θα πετύχουν το στόχο τους και απλά θα βάλουν κι άλλα έξοδα στους ώμους τους, απειλώντας την

⁵⁵ www.agronews.gr

⁵⁶ www.agronews.gr

ανταγωνιστικότητα και την οικονομική τους βιωσιμότητα. Στηρίζουμε την αρχή για τις ενισχύσεις της ΚΑΠ στον πρώτο πυλώνα, δηλαδή να πάνε στους ενεργούς αγρότες αλλά τα κράτη μέλη θα πρέπει να απαιτήσουν ένα βαθμό ευελιξίας, ώστε αυτό να γίνει αποτελεσματικά. Η Κομισιόν κινείται στη σωστή κατεύθυνση όσον αφορά την ανακατανομή των άμεσων ενισχύσεων, αλλά πρέπει να γίνει σεβαστή η ανάγκη για δίκαιη και ισότιμη μεταχείριση όλων των αγροτών, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορετικές συνθήκες. Η απομάκρυνση από το ιστορικό μοντέλο θα σημάνει και μεγαλύτερη εναρμόνιση, αλλά τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν το χρόνο και την ευελιξία να αντισταθμίσουν τις αρνητικές συνέπειες»⁵⁷.

Σχολιάζοντας τις προτάσεις της Επιτροπής ο ευρωβουλευτής του ΠΑΣΟΚ και μέλος της Επιτροπής Γεωργίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Σπύρος Δανέλλης είπε τα εξής⁵⁸: "Οι σοσιαλιστές στο Ευρωκοινοβούλιο θεωρούμε θετικές τις προτάσεις της Κομισιόν για τους μικρούς παραγωγούς, τους νέους αγρότες, τις περιοχές με τα φυσικά μειονεκτήματα, αλλά και την ενίσχυση που προβλέπεται για το ρόλο των ομάδων παραγωγών, των διεπαγγελματικών οργανώσεων και των άλλων συλλογικών οργάνων. Βρίσκουμε όμως ότι υπάρχουν και πολλά αρνητικά σημεία ή ελλείψεις, όπως είναι η απουσία δημοσιονομικών και άλλων προβλέψεων για τη διαχείριση της οικονομικής κρίσης, ιδιαίτερα στον πυλώνα της αγροτικής ανάπτυξης ή οι άτολμες προτάσεις για τον κανονισμό οργάνωσης της αγοράς. Και φυσικά στο επόμενο διάστημα θα διεκδικήσουμε το καλύτερο αποτέλεσμα για τον ελληνικό γεωργικό τομέα και την ύπαιθρο. Όμως, οι προτάσεις για τη νέα ΚΑΠ δεν είναι τίποτα άλλο από μια αναγκαία προσαρμογή όλης της ευρωπαϊκής γεωργίας στην πραγματικότητα της κλιματικής αλλαγής, της εξάντλησης των φυσικών πόρων, της ενέργειας, της έντασης της ανταγωνιστικότητας, της απώλειας του μεριδίου του παραγωγού στην προστιθέμενη αξία του αγροδιατροφικού προϊόντος, της περιθωριοποίησης περιοχών της υπαίθρου, της ανεργίας. Έτσι και στην Ελλάδα, οι νέες προτάσεις θα πρέπει να δώσουν έναυσμα για το ξεκίνημα μιας νέας αντίληψης και πορείας της γεωργίας στη χώρα μας... Η εστίαση στους πόρους έχει απομακρύνει ένα μεγάλο τμήμα του αγροτικού χώρου από τον καταναλωτή, το περιβάλλον, την πραγματικότητα μιας διεθνούς αγοράς και που συνεχώς μεταλλάσσεται και εξελίσσεται ερήμην μας. Η

⁵⁷ <http://www.naousanews.gr>

⁵⁸ www.minagric.gr

γεωργία θα πρέπει να αναβαπτισθεί στο δυναμισμό μιας αενάως ανανεωμένης ποιοτικής, ανταγωνιστικής, εξωστρεφούς υγιούς επιχειρηματικότητας."

Περισσότερη απορρύθμιση της αγοράς αγροτικών προϊόντων θα φέρουν οι προτάσεις για την Κοινή Αγροτική Πολιτική 2014 – 2020 που ανακοινώθηκαν από τον Επίτροπο Γεωργίας και αποδεικνύουν ακόμα μια φορά την απόλυτη προσήλωση της Επιτροπής στα νεοφιλελεύθερα δόγματα, αναφέρει σε ανακοίνωσή του ο ΣΥΝ⁵⁹. «Με σημαία την παγκόσμια ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής γεωργίας, ο αποκλειστικός στόχος της ΚΑΠ είναι η εξάλειψη των μικρών οικογενειακών εκμεταλλεύσεων και η διασφάλιση της κερδοφορίας των μεγάλων βιομηχανιών μεταποίησης γεωργικών προϊόντων, των μεγάλων αλυσίδων λιανικής πώλησης τροφίμων και των εξαγωγικών επιχειρήσεων και όλα αυτά εις βάρος των καταναλωτών και της δημόσιας υγείας. Οι άξονες πολιτικής της ΚΑΠ είναι εξαρχής ασφυκτικά οριοθετημένοι στην υπηρετήση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», υπό σκληρή επιτήρηση για την εφαρμογή του πακέτου της Οικονομικής Διακυβέρνησης. Η πρόταση της Κομισιόν διατηρεί τα διαρθρωτικά πλεονάσματα και ελλείμματα (ιδίως των μεσογειακών προϊόντων), αφήνει τη διαμόρφωση των τιμών στην ασύδοτη αγορά και τη διεθνή κερδοσκοπία, ευνοεί την αποσταθεροποίηση των εγχώριων αγορών και τις πολιτικές ντάμπινγκ σε βάρος των λαών του παγκόσμιου Νότου. Ταυτόχρονα, ο προϋπολογισμός της ΚΑΠ μειώνεται στο 37% του συνολικού κοινοτικού προϋπολογισμού και κατά 11,2% (σε σταθερές τιμές) σύμφωνα με το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο. Αυτό στη χώρα μας μεταφράζεται σε μείωση του εθνικού δημοσιονομικού φακέλου άμεσων ενισχύσεων από -5,3% το 2014 έως -9,1% το 2020. Επιπλέον δρομολογείται μια επιπρόσθετη οριζόντια περικοπή κατά 10% των άμεσων ενισχύσεων και μεταφορά τους στον 2ο Πυλώνα (Αγροτική Ανάπτυξη) από το 2014. Αποδεικνύεται απόλυτα υποκριτικό το πρόσχημα της «πιο ισορροπημένης κατανομής των άμεσων ενισχύσεων ανάμεσα στα κράτη μέλη» με την ισοπεδωτική περικοπή όσων υπερβαίνουν το μέσο κοινοτικού όρο, καθώς αγνοούνται τα επιμέρους εθνικά παραγωγικά χαρακτηριστικά.

Στο ίδιο μοτίβο κινείται η απαίτηση για εξαίρεση από το καθεστώς άμεσων ενισχύσεων των εκμεταλλεύσεων που λαμβάνουν ετήσια ενίσχυση έως 400 ευρώ ή έχουν

⁵⁹ www.agronews.gr

έκταση μικρότερη από 4 στρέμματα. Ο ισοπεδωτικός ορισμός του «ενεργού αγρότη» με μοναδικό κριτήριο το 5% του εισοδήματος του να προέρχεται από την αγροτική παραγωγή και η εμμονή στην αποσύνδεση τουλάχιστον του 90% ενισχύσεων από την παραγωγή, επιτείνουν την εγκατάλειψη της παραγωγικής διαδικασίας και την ερήμωση της υπαίθρου.... Η θεωρητικά ορθή θέσπιση ανώτατου ορίου στις άμεσες ενισχύσεις (300.000 ευρώ), εκτός του εξαιρετικά υψηλού ορίου, δε διασφαλίζει με κανένα τρόπο την απαιτούμενη αναδιανομή τους σε όφελος των μικρών και μεσαίων παραγωγών. Αντίθετα, οι μικροί παραγωγοί «φιλοδωρούνται» με μια πενιχρή κατ' αποκοπή ενίσχυση (από 500 έως 1000 ευρώ) με την προϋπόθεση να εξαιρεθούν από το σύστημα ενιαίας ενίσχυσης.

Το δήθεν «πρασίνισμα» της ΚΑΠ δεν απαντά ούτε κατ' ελάχιστο στην απόλυτα αναγκαία αλλαγή παραγωγικού προτύπου και την εγκατάλειψη της εντατικής βιομηχανοποιημένης γεωργίας με την αλόγιστη χρήση εισροών και την κατασπατάληση των φυσικών πόρων και την ευχέρεια των κρατών μελών να εγκρίνουν τη χρήση ΓΤΟ. Μια αληθινά φιλοπεριβαλλοντική γεωργία απαιτεί μέτρα πρόσθετης ενίσχυσης ιδίως των μικρομεσαίων παραγωγών και όχι ισοπεδωτικές διοικητικές πρακτικές. Όσο για τη δήθεν ενίσχυση των αγροτών σε μειονεκτικές περιοχές και των νέων γεωργών, τα προβλεπόμενα κονδύλια (έως 5% και 2% αντίστοιχα του εθνικού φακέλου), πέραν της αγνόησης ακόμα μια φορά κάθε εθνικής ιδιαιτερότητας, δεν είναι παρά πενιχρό άλλοθι στην διαρκή απερήμωση των μειονεκτικών περιοχών και τη γήρανση του αγροτικού πληθυσμού.

Συμπερασματικά, οι ακραία νεοφιλελεύθερες κατευθύνσεις της ΚΑΠ για το 2014-2020, σε συνδυασμό με την πλήρη αποδιάρθρωση των υπηρεσιών του ΥΠΑΑΤ, τις συγχωνεύσεις και τις απολύσεις των εργαζομένων στους οργανισμούς και τα ερευνητικά κέντρα, προοιωνίζουν την οριστική ταφόπλακα στην ελληνική αγροτική παραγωγή. Ο ΣΥΝ θεωρεί ότι η σημερινή πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και συνολικά η Κυβέρνηση δε νομιμοποιούνται να διαπραγματευτούν το μέλλον της γεωργίας της χώρας».

2.3 Οπωροκηπευτικά στην Ελλάδα

2.3.1 Στοιχεία Κλάδου οπωροκηπευτικών: εισροές και εκροές τα τελευταία χρόνια

Σημαντική επιδείνωση των όρων εμπορίου σημειώθηκε τον Ιανουάριο του 2012 στον πρωτογενή τομέα της οικονομίας. Ειδικότερα, ο ρυθμός μεταβολής των τιμών των αγροτικών προϊόντων ήταν αρνητικός στο -3,2% τον Ιανουάριο του 2012 έναντι αύξησης κατά +6,7% τον Ιανουάριο του 2011. Αντίθετα, οι καταβαλλόμενες από τους παραγωγούς τιμές των εισροών αυξήθηκαν σημαντικά κατά 4,4% σε ετήσια βάση τον Ιανουάριο του 2012 έναντι +10,1% τον Ιανουάριο του 2011. Ταυτόχρονα, οι τιμές των εκροών (τιμές πώλησης στο χωράφι των γεωργικών αγαθών χωρίς ΦΠΑ) μειώθηκαν ελαφρά κατά -1,1% σε ετήσια βάση, ενώ οι τιμές των εισροών (καταβαλλόμενες τιμές) αυξήθηκαν σημαντικά κατά +8,7%. Η εξέλιξη αυτή στις τιμές των αγροτικών προϊόντων προοιωνίζεται περαιτέρω μείωση του κατά κεφαλήν εισοδήματος των αγροτών το 2011⁶⁰.

Η αύξηση των τιμών των εισροών το 2011 προήλθε κυρίως από σημαντικές αυξήσεις των τιμών των καυσίμων (+12,6%), των λιπασμάτων (+10,4%), των ζωοτροφών (+8,0%), των κτηνιατρικών και γεωργικών φαρμάκων (+3,1% και +1,9% αντίστοιχα) και των λιπασμάτων (+3,1%). Από την άλλη, η μείωση των τιμών των εκροών προήλθε από τη μείωση των τιμών στα βιομηχανικά και κτηνοτροφικά φυτά (-20,2% και -3,6%), στις πατάτες (-16,6%), στο ελαιόλαδο (-3,9%) και στα λαχανικά και κηπευτικά είδη (-2,4%). Αντίθετα, αύξηση σημείωσαν οι τιμές των αγαθών της ζωικής παραγωγής (+2,6%), του κρασιού (+4,0%) και των φρούτων (+1,9%).

Οι εξαγωγές γεωργικών προϊόντων διαμορφώθηκαν στα 4.504,6 εκατομμύρια ευρώ το 2011, ενώ ήταν 4.456,7 εκατομμύρια ευρώ το 2010, παρουσιάζοντας μικρή σχετικά αύξηση κατά 1,1% το 2011, μετά την αύξησή τους κατά 7,0% το 2010 από το 2009. Έτσι, η αύξηση των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων το 2011 ήταν πολύ χαμηλότερη από τη μεγάλη αύξηση του συνόλου των εξαγωγών αγαθών⁶¹.

⁶⁰ <http://www.epant.gr/img/File/parartima%20%20oporokipeytika.pdf>

⁶¹ <http://www.agronews.gr/agora/eboreumata/arthro/78380/se-statheri-trohia-to-2011-oi-exagoges-ellinikon-frouton/>

Οι εξελίξεις αυτές δείχνουν ότι ο αγροτικός τομέας παρά τα σοβαρά διαρθρωτικά του προβλήματα συμβάλλει θετικά στην εξωστρέφεια της ελληνικής οικονομίας, ενώ έχει την παραγωγική δυνατότητα, λόγω των ευμενών εδαφο-κλιματικών συνθηκών να σημειώσει περαιτέρω αύξηση των εξαγωγών και υποκατάσταση εισαγωγών με την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικότητας στην ελληνική οικονομία και στον αγροτικό τομέα τα προσεχή έτη⁶².

Κύριο χαρακτηριστικό του εξεταζόμενου κλάδου είναι η συνύπαρξη, παράλληλα με τις εταιρείες νομικής μορφής Α.Ε. και Ε.Π.Ε. ομόρρυθμων και ατομικών επιχειρήσεων με σημαντική θέση στην εγχώρια αγορά, αλλά και στις εξαγωγές. Επίσης, αξιόλογη θέση στην προσφορά κατέχουν συνεταιριστικοί φορείς όλων των μορφών (ενώσεις αγροτικών συνεταιρισμών, ομάδες παραγωγών, συνεταιρισμοί περιορισμένης ευθύνης). Οι παραγωγικές εγκαταστάσεις των εταιρειών του κλάδου συνήθως χωροθετούνται κοντά στον τόπο παραγωγής των προοριζόμενων για διαλογή και τυποποίηση προϊόντων. Κατά συνέπεια, παρατηρείται υψηλός βαθμός συγκέντρωσης σε δυο ευρύτερες περιοχές της χώρας:

A) Την Κεντρική Μακεδονία (νομοί Πέλλας, Σερρών, Κιλκίς, Χαλκιδικής, Ημαθίας, Πιερίας), με κύρια προϊόντα τα πυρηνόκαρπα, τα σπαράγγια και τα ακτινίδια

B) Την Πελοπόννησο (νομοί Κορινθίας, Αχαΐας, Αργολίδας, Ηλείας, Μεσσηνίας, Λακωνίας), με κύρια προϊόντα τα εσπεριδοειδή και τα σταφύλια⁶³.

Άλλο χαρακτηριστικό του κλάδου είναι η εποχικότητα στη λειτουργία των τυποποιητικών μονάδων που οφείλονται στους εξής παράγοντες:

A) Στην περίοδο συγκομιδής των προϊόντων της πρωτογενούς παραγωγής, που απαιτεί το μέγιστο βαθμό αξιοποίησης του παραγωγικού δυναμικού σε μικρό χρονικό διάστημα

B) Στην περιορισμένη ποικιλία αγροτικών προϊόντων που διατίθενται προς τυποποίηση

⁶² <http://flashnews.gr/>

⁶³ <http://www.startupgreece.gov.gr/sites/default/files/01>

Ως διαλογή και τυποποίηση νωπών οπωροκηπευτικών προϊόντων θεωρείται η διαδικασία προετοιμασίας των προϊόντων της πρωτογενούς παραγωγής για την τοποθέτηση στην αγορά, με βάση ορισμένα εθνικά, κοινοτικά και διεθνή πρότυπα εμπορίας και ποιότητας.

Η τυποποίηση των νωπών οπωροκηπευτικών από την 1/1/2002 είναι υποχρεωτική και για τα προϊόντα που διακινούνται στη χώρα μας σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) 1148/2001⁶⁴ όπως τροποποιήθηκε από τον Κανονισμό 1580/2006⁶⁵ και μετέπειτα από τον Κανονισμό 1221/2008⁶⁶ και τελικά από τον Κανονισμό 543/2011⁶⁷. Τα πρότυπα εμπορίας αφορούν σε κανόνες ποιότητας, οι οποίοι περιλαμβάνουν εμπορικές προδιαγραφές και κριτήρια.

Η τυποποίηση παρουσιάζει τα παρακάτω πλεονεκτήματα:

- Έχει θετική επίδραση στην οργάνωση της παραγωγής και της εμπορίας των οπωροκηπευτικών, αξιοποιώντας την εγχώρια παραγωγή
- Διασφαλίζει τη νομιμότητα των συναλλαγών και τη διαφάνεια των αγορών, ενώ απομακρύνει από τις αγορές προϊόντα μη ικανοποιητικής ποιότητας
- Προστατεύει την υγεία και την οικονομία των καταναλωτών, αποκλείοντας προϊόντα που είναι προσβεβλημένα από εχθρούς και ασθένειες, υποβαθμισμένα λόγω κακής συντήρησης, φέρουν ορατές ξένες ύλες ή σώματα.

Η τυποποίηση και η συσκευασία των προϊόντων πραγματοποιείται πάντοτε σε ειδικές εγκαταστάσεις, τα συσκευαστήρια. Ο κάτοχος των προϊόντων μπορεί να τα διαθέτει στο εμπόριο με οποιονδήποτε τρόπο, μόνο εφ' όσον ανταποκρίνονται στα ισχύοντα

⁶⁴ http://www.olath.gr/service/FTP/Upload/olath/Docs/elegxoi_nopon_kepeutikon_2003.pdf

⁶⁵ <http://gr.vlex.com/vid/20-2006-37222125>

⁶⁶ <http://gr.vlex.com/vid/5-2008-50021121>

⁶⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:157:0001:0163:EL:PDF>

πρότυπα εμπορίας. Υπεύθυνος για την τήρηση των προτύπων εμπορίας είναι ο κάτοχος των προϊόντων⁶⁸.

Το σύστημα αυτό, λοιπόν, που άρχισε να εφαρμόζεται στην αγορά από τον Ιανουάριο του 2006 είναι ένα σύστημα αυτοελέγχου της αγοράς. Ο έλεγχος αυτός δεν είναι πλέον δειγματοληπτικός. Η κάθε επιχείρηση οφείλει για την προστασία της να διασφαλίζει ότι όλοι οι προμηθευτές της εφαρμόζουν πλήρως τους νόμους και τα δέοντα για την ασφάλεια των τροφίμων. Το ίδιο ισχύει και αντίστροφα: ο προμηθευτής πρέπει να διασφαλίζει ότι ο αγοραστής τον οποίο προμηθεύει διατηρεί και εφαρμόζει ένα αποτελεσματικό σύστημα ιχνηλασιμότητας, αλλιώς ο προμηθευτής κινδυνεύει να υποδειχθεί, έστω και από λάθος, από τον αγοραστή ως ο προμηθευτής ενός προβληματικού προϊόντος.

Η πιστοποίηση είναι η διαβεβαίωση που δίνει στον αγοραστή ένας ανεξάρτητος τρίτος φορέας ότι το προϊόν έχει παραχθεί με τις συμφωνημένες προδιαγραφές που περιέχει το πρότυπο με το οποίο γίνεται η πιστοποίηση. Οι προδιαγραφές παραγωγής που περιλαμβάνει το πρότυπο (πρωτόκολλο) GLOBALGAP⁶⁹ είναι έτσι φτιαγμένες, ώστε να διασφαλίζει ότι τηρούνται από τον παραγωγό του προϊόντος οι βασικές αρχές της ορθής πρακτικής και πάνω από όλα η νομοθεσία.

Για την πιστοποίηση του προϊόντος είναι αναγκαία η επιθεώρηση της παραγωγικής διαδικασίας. Η επιθεώρηση γίνεται συνήθως κατά τη διαδικασία διαλογής – τυποποίησης – συσκευασίας των προϊόντων. Παράλληλα, εξετάζονται και όλες οι διαδικασίες που σχετίζονται με την παραπάνω δραστηριότητα⁷⁰.

2.3.2 Ζήτηση προσφορά και εξαγωγές νωπών οπωροκηπευτικών προϊόντων. Εξαγωγές

Η ζήτηση μπορεί να διακριθεί στην εγχώρια και τη διεθνή. Η ζήτηση των ευρωπαϊκών χωρών, ιδιαίτερα αυτών της Δυτικής Ευρώπης, αφορά τυποποιημένα

⁶⁸ http://www.olath.gr/service/FTP/Upload/olath/Docs/elegxoi_norpon_kepeutikon_2003.pdf

⁶⁹

<http://agrosimvoulos.gr/%CF%85%CF%80%CE%B7%CF%81%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B5%CF%82-globalgap/>

⁷⁰ <http://www.protypon.eu/mitrwo-emporou-nwpwn-opwrokhpeutikwn/>

οπωροκηπευτικά προϊόντα με υψηλές προδιαγραφές ποιότητας, εμφάνισης και υγιεινής. Η εγχώρια ζήτηση μπορεί να διακριθεί σε αυτήν που προέρχεται από τα μεγάλα αστικά κέντρα (όπου ζητούνται τυποποιημένα – συσκευασμένα προϊόντα) και από την υπόλοιπη χώρα (όπου ζητούνται μη τυποποιημένα νωπά οπωροκηπευτικά).

Σημαντικός παράγοντας που συμβάλλει στις μεταβολές της ζήτησης τροφίμων γενικά είναι η οι μεταβολές του Ακαθάριστου Εθνικού Εισοδήματος σε μια χώρα. Σύμφωνα με διεθνείς οικονομικές μελέτες, σε χώρες χαμηλού κατά κεφαλήν εισοδήματος, όπου η κάλυψη των απαραίτητων θερμίδων είναι προτεραιότητα στη διατροφή, το μεγαλύτερο μέρος της καθημερινής διατροφής καλύπτουν λαχανικά που περιέχουν άμυλο, ρίζες, βολβούς και όσπρια. Η κατανάλωση στηρίζεται σε προϊόντα τοπικής παραγωγής, εποχικά στη διαθεσιμότητά τους, καθώς τα χαμηλά εισοδήματα δεν επιτρέπουν εισαγωγές από άλλες χώρες⁷¹.

Αναφορικά με τις συνθήκες που χαρακτηρίζουν την εγχώρια ζήτηση νωπών οπωροκηπευτικών, χρήσιμες πληροφορίες παρέχει η Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών της ΕΛΣΤΑΤ, βάσει της οποίας προκύπτει ότι η μέση μηνιαία ποσότητα νωπών οπωροκηπευτικών που αποκτήθηκε (μέσω αγορών) από τα νοικοκυριά ανήλθε σε 43,44 κιλά περίπου⁷².

Όσον αφορά τα τυποποιημένα νωπά οπωροκηπευτικά, υπάρχει σημαντική συσχέτιση της κατανάλωσής τους με το ρυθμό αύξησης του αστικού πληθυσμού. Σημαντικός παράγοντας επιρροής της ζήτησης είναι η δημοσιοποίηση από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης διαφόρων επιστημονικών ερευνών σχετικών με τη θετική επίδραση στην υγεία συγκεκριμένων συστατικών που περιέχουν τα νωπά οπωροκηπευτικά. Ωστόσο, ενώ ο παράγοντας αυτός μπορεί να αυξήσει τη ζήτηση κάποιου προϊόντος, δεν είναι επαρκής ώστε να διατηρήσει την κατανάλωση σε υψηλά επίπεδα⁷³.

Ενισχυτικός παράγοντας της ζήτησης στην εγχώρια αγορά είναι οι εισαγωγές φρούτων και λαχανικών που δεν παράγονται στην Ελλάδα (τροπικά είδη καθώς και σπάνιες

⁷¹ <http://flashnews.gr/>

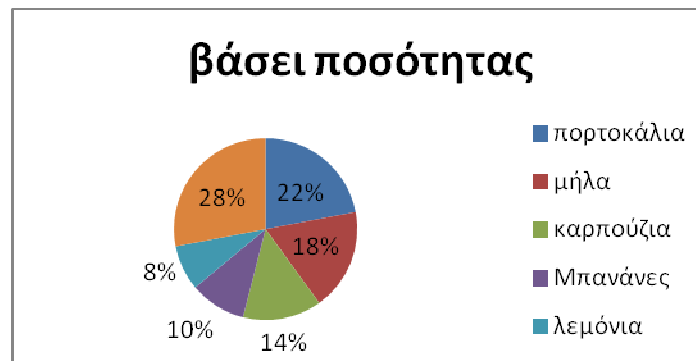
⁷² <http://www.froutonea.gr/gr/poreia-proionton/eksagwges-oporokipeutikwn-6-6-2014>

⁷³ <http://www.agrocapital.gr/>

ποικιλίες με περιορισμένη προσφορά), οι οποίες διευρύνουν τις διατροφικές επιλογές των καταναλωτών.

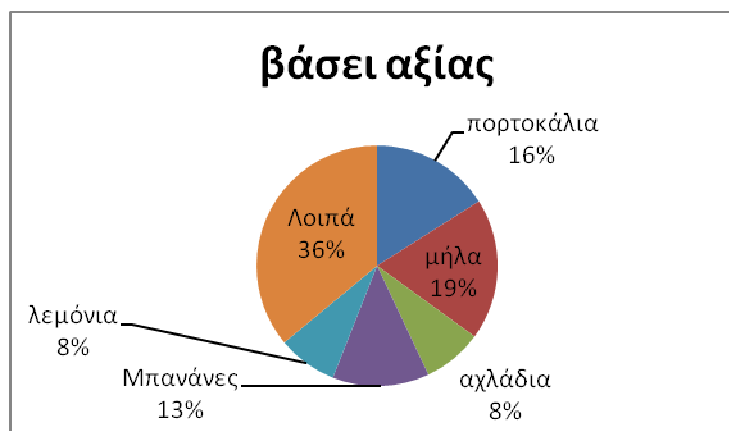
Στα επόμενα διαγράμματα δίνεται η ποσοστιαία κατανομή της μέσης μηνιαίας κατανάλωσης φρούτων ανά είδος

Διάγραμμα 2 : Ποσοστιαία κατανομή μέσης μηνιαίας κατανάλωσης φρούτων ανά είδος

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, έρευνα οικογενειακών προϋπολογισμών, 2009

Διάγραμμα 3: Ποσοστιαία κατανομή μέσης μηνιαίας κατανάλωσης φρούτων ανά είδος

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Οικογενειακών προϋπολογισμών, 2009

Οι εταιρείες διαλογής – τυποποίησης – συσκευασίας νωπών οπωροκηπευτικών διαθέτουν τα είδη τους στην εγχώρια αγορά είτε απευθείας στους λιανοπωλητές, είτε μέσω χονδρεμπόρων και τοπικών αντιπροσώπων.

Τα κανάλια διακίνησης των εξεταζόμενων προϊόντων είναι τα εξής:

- Κεντρικές Αγορές: πρόκειται για τα οργανωμένα σημεία χονδρεμπορικής πώλησης, ενώ το μερίδιό τους εκτιμάται ότι κυμαίνεται μεταξύ 16 – 20% επί του συνόλου των διακινούμενων προϊόντων
- Χονδρεμπορικές επιχειρήσεις εκτός κεντρικών αγορών, οι οποίες έχουν μερίδιο περίπου 35 – 40%
- Super market, τα οποία προμηθεύονται τυποποιημένα οπωροκηπευτικά προϊόντα απευθείας από τις εταιρίες διαλογής – τυποποίησης, από τους χονδρέμπορους ή πραγματοποιούν δικές τους εισαγωγές. Το μερίδιό τους εκτιμάται περίπου στο 25 – 30% με αυξητικές τάσεις.
- Λαϊκές αγορές, στις οποίες διακινείται περίπου το 17% των τυποποιημένων οπωροκηπευτικών προϊόντων, με πολύ χαμηλό βαθμό τυποποίησης⁷⁴.

Στην αγορά των νωπών οπωροκηπευτικών προϊόντων, βασικός παράγοντας διαμόρφωσης της τιμής είναι οι διακυμάνσεις στην προσφορά, οι οποίες οφείλονται στην εποχικότητα του παραγόμενου είδους, είτε σε απρόβλεπτες καιρικές συνθήκες που μειώνουν την παραγωγή και αυξάνουν τις τιμές. Σύμφωνα με παράγοντες της αγοράς, οι τιμές πώλησης των τυποποιημένων νωπών οπωροκηπευτικών προϊόντων στον τελικό καταναλωτή στην ευρωπαϊκή και την παγκόσμια αγορά ακολουθούν τον ακόλουθο τύπο:

Τιμές λιανικής πώλησης = (τιμές ex factory + μεταφορικά + προμήθειες) x συντελεστή π (ο οποίος παίρνει τιμές 1,20 – 1,50).

Τα κόστη διαλογής, τυποποίησης, συσκευασίας, μεταφοράς και προμηθειών είναι σχεδόν ανελαστικά, με αποτέλεσμα η τιμή παραγωγού να διαμορφώνεται με μια σχέση που ισούται 2,5 – 3,5 φορές ως προς την τιμή λιανικής πώλησης.

Προκειμένου να ξεπεραστούν τα παραπάνω προβλήματα η τάση που διαμορφώνεται η τάση που διαμορφώνεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η προσπάθεια οργάνωσης μεγάλων κάθετων μονάδων παραγωγής – διαλογής – τυποποίησης –

⁷⁴ <http://www.agrocapital.gr/>

συσσκευασίας – εμπορίου – προμήθειας με τη συνεργασία μεταξύ παραγωγών και εμπόρων – εξαγωγέων⁷⁵.

Η Ελλάδα είναι χώρα εξαγωγική στα νωπά οπωροκηπευτικά, με αποτέλεσμα να εμφανίζει θετικό ισοζύγιο εξωτερικού εμπορίου. Οι εισαγωγές αφορούν περισσότερο προϊόντα ή ποικιλίες που δεν παράγονται εγχώρια (πχ διάφορα τροπικά φρούτα) και είδη που η εγχώρια παραγωγή έχει μικρή διαθεσιμότητα μέσα στη χρονιά.

Γενικά οι συνολικές εξαγωγές νωπών οπωροκηπευτικών προϊόντων παρουσίασαν ανοδική πορεία τα τελευταία χρόνια, ενώ οι υψηλότερες εξαγωγές πραγματοποιήθηκαν το 2010 με 1.093,3 χιλιάδες τόνους, αξίας περίπου 630 εκατομμυρίων. Κυριότερος προορισμός ήταν ο Ρουμανία, η Γερμανία και η Βουλγαρία. Στα φρούτα οι εξαγωγές είναι μεγαλύτερες στα πορτοκάλια (37%), στα καρπούζια (17,6%), στα ακτινίδια (7,2%) και στα ροδάκινα (6,8%).

Όσον αφορά τον όγκο της συνολικής εγχώριας φαινομενικής κατανάλωσης τυποποιημένων – συσκευασμένων νωπών οπωροκηπευτικών προϊόντων, αυτή παρουσιάζει διακυμάνσεις από έτος σε έτος, με τα τελευταία χρόνια να εκτιμάται στο επίπεδο των 1,8 – 2 εκατομμυρίων τόνων. Γενικά η παραγωγή κινήθηκε ανοδικά την περίοδο 2004 – 2011, φτάνοντας τους 2,75 εκατομμύρια τόνους το 2011, με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής το 3%. Τα φρούτα κάλυψαν κατά μέσο όρο το 61% της συνολικής παραγωγής την εξεταζόμενη περίοδο. Το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας στα νωπά οπωροκηπευτικά είναι διαρκώς θετικό, ενώ η εγχώρια φαινομενική κατανάλωση παρουσιάζει ετήσιες διακυμάνσεις κυμαινόμενη μεταξύ 1,8 – 2 εκατομμυρίων τόνων τα τελευταία χρόνια. Οι εισαγωγές καλύπτουν περίπου το 20 – 23% της συνολικής κατανάλωσης την τελευταία τριετία. Αντίστοιχα, οι εξαγωγές αποσπούν μερίδιο 34 – 44% την ίδια περίοδο⁷⁶.

Όσον αφορά την παγκόσμια αγορά, η παγκόσμια παραγωγή νωπών οπωροκηπευτικών προϊόντων εμφάνισε ανοδικές τάσεις την περίοδο 2003 – 2010, σημειώνοντας μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής 1,6%. Το 2010 η παγκόσμια παραγωγή ανήλθε σε 2.297 εκατομμύρια τόνους, εκ των οποίων το 66% αφορούσε λαχανικά και το

⁷⁵ <http://www.newmoney.gr/article/31790/>

⁷⁶ <http://www.agrotypos.gr/>

υπόλοιπο 34% φρούτα. Η Ε.Ε. κάλυψε το 2010 το 8% της παγκόσμιας παραγωγής φρούτων και το 7,7% της παραγωγής λαχανικών. Εν τω μεταξύ, κυριότερες παραγωγικές χώρες φρούτων στην Ε.Ε. είναι η Ιταλία, η Ισπανία και η Γαλλία. Στα λαχανικά κυριαρχούν η Πολωνία, η Ιταλία, η Γερμανία και η Ισπανία⁷⁷.

2.3.3 Προοπτικές του κλάδου

Ο κλάδος της διαλογής, τυποποίησης και συσκευασίας νωπών οπωροκηπευτικών προϊόντων περιλαμβάνει σημαντικό αριθμό επιχειρήσεων, άρα καλύπτει σημαντικό κομμάτι της οικονομίας του κλάδου. Στα φρούτα το ποσοστό τυποποίησης είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο των λαχανικών, ενώ πλήρως τυποποιημένα είναι όλα τα εισαγόμενα και εξαγόμενα προϊόντα.

Η είσοδος νέων επιχειρήσεων στον εξεταζόμενο κλάδο δεν αντιμετωπίζει ιδιαίτερες δυσκολίες, καθώς η συγκεκριμένη δραστηριότητα δεν έχει ιδιαίτερες απαιτήσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο ή σε μηχανολογικό εξοπλισμό. Το γεγονός αυτό επιτρέπει την παρουσία μεγάλου αριθμού επιχειρήσεων, αρκετές από τις οποίες είναι μικρού μεγέθους και χαμηλού τεχνολογικού επιπέδου. Παρόλα αυτά, το θεσμικό πλαίσιο και οι κανονισμοί περί πιστοποίησης και ιχνηλασιμότητας των εξεταζόμενων προϊόντων μπορεί να αποτελέσουν ως ένα βαθμό ανασταλτικό παράγοντα για την είσοδο νέων επιχειρήσεων στον κλάδο. Σε επίπεδο Ε.Ε. το άνοιγμα της αγοράς με την ένταξη και άλλων χωρών δίνει τη δυνατότητα για μεγάλες εισαγωγές οπωροκηπευτικών από τρίτες χώρες, με αποτέλεσμα να δυσκολεύει τις προοπτικές εισόδου νέων ελληνικών επιχειρήσεων στις συγκεκριμένες αγορές. Επίσης, επηρεάζεται και το μερίδιο των ήδη υφιστάμενων ελληνικών εξαγωγικών επιχειρήσεων.

Τα εξεταζόμενα προϊόντα αποτελούν βασικότατο είδος διατροφής με πλούσια θρεπτικά συστατικά (μέταλλα, βιταμίνες, ιχνοστοιχεία, κλπ), ταυτόχρονα δε έχουν πολύ χαμηλά ποσοστά λίπους. Αυτό, σε συνδυασμό με τη στροφή μέρους του καταναλωτικού κοινού προς υγιεινότερους τρόπους διατροφής κυρίως τα τελευταία χρόνια, έχουν ως συνέπεια τα νωπά οπωροκηπευτικά να αποτελούν προϊόντα χωρίς στενά υποκατάστατα. Υποκατάσταση είναι πιθανό να υφίσταται εντός των ορίων του κλάδου, όπως για

⁷⁷ <http://www.froutonea.gr/gr/poreia-proionton/deltio-eksagwgn-09052014>

παράδειγμα μεταξύ διαφορετικών ποικιλιών φρούτων και λαχανικών, γεγονός που μπορεί να οφείλεται σε αλλαγή καταναλωτικών προτιμήσεων ή σε διακυμάνσεις της τιμής των εκάστοτε προϊόντων. Η περίπτωση αυτή όμως είναι παροδική και δεν επιδρά μακροχρόνια στη συνολική ζήτηση των προϊόντων του κλάδου⁷⁸.

Προμηθευτές του κλάδου διαλογής – τυποποίησης και συσκευασίας νωπών οπωροκηπευτικών είναι οι παραγωγοί των σχετικών προϊόντων, οι οποίοι δεν φαίνεται να έχουν μεγάλη διαπραγματευτική δύναμη, καθώς είναι πολλοί σε αριθμό και διασπαρμένοι σε όλη τη χώρα. Όπως επισημαίνουν παράγοντες του κλάδου, η ομαδοποιημένη λειτουργική οργάνωσή τους δεν είναι ακόμη αναπτυγμένη και παραμένει στον κλασικό παλιό τύπο των συνεταιρισμών. Σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, υπάρχει ανάγκη οργάνωσης και συγκέντρωσης των εν λόγω επιχειρήσεων, καθώς στην Ελλάδα το ποσοστό συγκέντρωσής τους είναι πού πιο χαμηλό σε σχέση με άλλες χώρες της Ε.Ε., γεγονός που δημιουργεί εισοδηματικές διαφορές μεταξύ των ντόπιων και ξένων παραγωγών, καθώς και προβλήματα στον έλεγχο των συνθηκών παραγωγής των προϊόντων.

Οι βασικότερες κατηγορίες αγοραστών των προϊόντων των επιχειρήσεων του εξεταζόμενου κλάδου είναι οι χονδρέμποροι, τα καταστήματα λιανικής πώλησης (οπωροπωλεία, supermarket) και οι τελικοί καταναλωτές. Οι χονδρέμποροι, αλλά και τα καταστήματα λιανικής πώλησης, και ιδιαίτερα οι αλυσίδες supermarkets έχουν σχετικά ισχυρή διαπραγματευτική δύναμη, λόγω της πληθώρας των επιχειρήσεων διαλογής – τυποποίησης – συσκευασίας, εκ των οποίων μπορούν να επιλέξουν τη συνεργασία τους. Η θέση των αλυσίδων supermarkets ενισχύεται ολοένα και περισσότερο. Παράγοντες του κλάδου εκτιμούν ότι στο μέλλον τα supermarkets θα αυξήσουν περαιτέρω τη συμμετοχή τους στη συνολική αγορά – διακίνηση των φρούτων και λαχανικών, εις βάρος των ανεξάρτητων σημείων πώλησης.

Οι ιδιώτες καταναλωτές αποτελούν τους τελικούς αποδέκτες των προϊόντων των καταστημάτων λιανικής πώλησης και δε διαθέτουν ουσιαστική διαπραγματευτική ισχύ. Εξάιρεση αποτελεί η περίπτωση που η καλή τους γνώση γύρω από την αγορά,

⁷⁸ http://www.acci.gr/acci/PressOffice/View_Press_Releases/

διαφορετικής τιμής και ποιότητας, τους οδηγεί στην πλέον συμφέρουσα γι' αυτούς επιλογή.

Ο κλάδος χαρακτηρίζεται από έντονο ανταγωνισμό, καθώς από την πλευρά της προσφοράς ο αριθμός των διαλογητηρίων – συσκευαστηρίων είναι πολύ μεγάλος. Η παραγωγική δυναμικότητα πολλών μονάδων τυποποίησης είναι υψηλή, έχοντας τη δυνατότητα να επεξεργαστούν μεγάλες ποσότητες νωπών οπωροκηπευτικών, δεδομένου ότι η δραστηριότητα αυτή χαρακτηρίζεται από εποχικότητα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα περιοδικά να παρατηρείται υψηλή προσφορά προϊόντων σε σχετικά χαμηλές τιμές, γεγονός που οδηγεί σε συμπίεση των περιθωρίων κέρδους των επιχειρήσεων του κλάδου. Επιπλέον, οι εισαγωγές τυποποιημένων προϊόντων αποτελούν ένα ακόμη σημείο ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων, θέτοντας ζητήματα ποιότητας, τιμών, υψηλού κόστους μεταφοράς, κλπ⁷⁹.

2.4 Ροδάκινα

Η ροδακινιά είναι πυρηνόκαρπο, φυλλοβόλο οπωροφόρο δέντρο που ανήκει στο γένος *Προύμνη* και στην οικογένεια των Ροδοειδών. Η καταγωγή της είναι από την Κίνα, όπου ακόμα και σήμερα υπάρχει ως αυτοφυής. Στη συνέχεια η καλλιέργεια της επεκτάθηκε προς τις χώρες της Μεσογείου και αργότερα προς την Αμερική και την Αυστραλία. Σήμερα είναι το περισσότερο καλλιεργούμενο οπωροφόρο δέντρο στον κόσμο μετά τη μηλιά.

Η συγκομιδή των ροδάκινων αρχίζει στα τέλη Μαΐου και ολοκληρώνεται στα τέλη Σεπτεμβρίου στη Β. Ελλάδα. Βασικό κριτήριο για την έναρξη συγκομιδής μιας ποικιλίας είναι ο βαθμός ωρίμανσης του καρπού. Έτσι, ενώ στους πίνακες ωρίμανσης μπορούμε να δούμε ενδεικτικές ημερομηνίες, οι καιρικές συνθήκες της κάθε χρονιάς επηρεάζουν το χρόνο συγκομιδής (άλλοτε πρώιμη παραγωγή και άλλοτε όψιμη).

Στην Ελλάδα καλλιεργείται συστηματικά στην Ημαθία, την Πέλλα, την Πιερία, την Κοζάνη, τη Λάρισα και πρόσφατα και στην Κόρινθο. Πρωτοπόρος νομός στην καλλιέργεια ροδάκινων είναι ο Νομός Ημαθίας καθώς από τον κάμπο της Νάουσας ξεκίνησε η ελληνική παραγωγή ροδάκινων περίπου τη δεκαετία του 1960. Τα ροδάκινα Νάουσας μάλιστα

⁷⁹http://www.agora.mfa.gr/appdata/documents/ereunes_agoras/nopa_frouta_laxanika.pdf

αποτελούν Προϊόν Ονομασίας Προέλευσης (Π.Ο.Π.) και είναι ευρύτατα γνωστά σε όλη την Ευρώπη⁸⁰. Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται οι περιοχές που καλλιεργούνται τα ροδάκινα συγκριτικά για το 2002 και το 2007:

Πίνακας 2: Καλλιεργήσιμες εκτάσεις για ροδάκινα

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ		ΕΚΤΑΣΕΙΣ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΕΝΤΡΩΝ	
	2002	2007	2002	2007	2002	2007
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	23.686	18.720	351.570	346.337	15.050.660	15.820.407
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	21.558	17.118	332.790	334.072	14.314.452	15.339.852
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	1.255	804	14.864	8.596	623.203	356.534
ΛΟΙΠΗ ΧΩΡΑ	873	798	3.916	3.669	113.005	124.021

Πηγή: Β. Νικολούσης, Τεχνικοοικονομική ανάλυση ολοκληρωμένης καλλιέργειας σπωρώνων ροδακινιάς, Διδακτορική Διατριβή, ΑΠΘ, 2009

Αυτό που παρατηρούμε είναι ότι όλοι οι αριθμοί είναι μειωμένοι σε αισθητό βαθμό ανάμεσα σε αυτά τα 5 χρόνια, ενώ τα τελευταία χρόνια η μείωση είναι ακόμα μεγαλύτερη. Το σύνολο σχεδόν της παραγωγής εμφανίζεται στη Μακεδονία, στην οποία μάλιστα η παραγωγή δεν έχει μειωθεί, το αντίθετο μάλιστα: οι εκτάσεις και τα δέντρα έχουν αυξηθεί. Η Θεσσαλία είναι αυτή που εμφανίζει μεγάλη μείωση, με τα δέντρα να έχουν μειωθεί σχεδόν στο μισό. Στην υπόλοιπη χώρα η καλλιέργεια του ροδάκινου είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Κατά συνέπεια, το ροδάκινο θεωρείται κατεξοχήν προϊόν της περιοχής που μελετάμε, οπότε σκοπός του παρόντος υποκεφαλαίου είναι να αναλύσουμε τις λεπτομέρειες της παραγωγής του και να ερμηνεύσουμε τους λόγους για τους οποίους οι παραγωγοί προχωράνε σε εκριζώσεις.

Στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται εκατοντάδες επιχειρήσεις εμπορίας, μεταποίησης και συντήρησης (ψυγεία) καθώς και πάμπολλες μεταφορικές εταιρείες ικανές να μεταφέρουν τα ροδάκινα σε όλη την Ευρώπη. Οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις

⁸⁰ www.vitaplant.gr

δραστηριοποιούνται γεωγραφικά στους Νομούς Πέλλας και Ημαθίας (Φίλιππος, Κρόνος, Φρούιτ, Σάλιγκαρ, κλπ). Τα ελληνικά ροδάκινα εξάγονται στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες, ωστόσο τα τελευταία χρόνια η μεγαλύτερη εξαγωγή γίνεται προς τη Ρωσία που απορροφά σχεδόν το 90% των εξαγωγών, σε σημαντικά όμως χαμηλότερη τιμή. Τα μεταποιημένα ροδάκινα (κομπόστες, μαρμελάδες, χυμός) εξάγονται με επιτυχία μέχρι και τις Η.Π.Α. όπου η ελληνική κομπόστα ροδάκινου τείνει να εκτοπίσει από την εγχώρια αγορά την τοπική παραγωγή κομπόστας κυρίως λόγω της χαμηλότερης τιμής της⁸¹. Η Ένωση Κονσερβοποιών Ελλάδας (Ε.Κ.Ε.) εκπροσωπεί κυρίως τις μεταποιητικές επιχειρήσεις κομπόστας και ελέγχει, μέσω των μελών της, το 40% του παγκόσμιου εμπορίου κονσέρβας ροδάκινου. Σε επίπεδο Ε.Ε. η Ελλάδα την τελευταία τριετία παρήγαγε κατά μέσο όρο 12 εκατομμύρια χαρτοκιβώτια (περίπου 245.000 τόνους), ενώ παλαιότερα η παραγωγή ήταν 18 εκατομμύρια χαρτοκιβώτια. Αντίστοιχα, στην Ισπανία η παραγωγή κονσέρβας ανέρχεται σε 3 – 4 εκατομμύρια, ενώ στην Ιταλία η παραγωγή είναι 1 εκατομμύριο χαρτοκιβώτια (περίπου 20.000 τόνοι) και στη Γαλλία 0,5 εκατομμύριο χαρτοκιβώτια (περίπου 10.000 τόνοι). Σε παγκόσμια κλίμακα, η Κίνα παράγει περίπου 15,5 εκατομμύρια χαρτοκιβώτια (περίπου 320.000 τόνοι), οι ΗΠΑ 14 – 15 εκατομμύρια, η Χιλή περίπου 5 εκατομμύρια, η Αυστραλία 1,5 – 2 εκατομμύρια, η Νότιος Αφρική 3 – 4 εκατομμύρια και η Αργεντινή 4 – 4,5 εκατομμύρια χαρτοκιβώτια. Παρατηρούμε δηλαδή ότι η Ελλάδα είναι μεταξύ των κορυφαίων παραγωγών συμπύρηνου ροδάκινου παγκόσμια.

Εντούτοις, σε επίπεδο Ε.Ε. την τελευταία πενταετία, η παραγωγή κονσερβοποιημένων φρούτων (όπου το μεγαλύτερο ποσοστό αφορά την κονσέρβα ροδάκινου) έχει πτώση περίπου 27%, ενώ οι εξαγωγές καταγράφουν μείωση της τάξης του 50% και η μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων αγγίζει το 30%. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια έντονη στροφή των παραγωγών προς καλλιέργεια του επιτραπέζιου ροδάκινου, με αντίστοιχη εκρίζωση των ποικιλιών του συμπύρηνου ροδάκινου, κάτι που οφείλεται κυρίως στην απογοήτευση των παραγωγών από το μειωμένο εισόδημα που απολάμβαναν και την προσδοκία τους για καλύτερο εισόδημα από την καλλιέργεια του επιτραπέζιου ροδάκινου, δεδομένου ότι κατά τις καλλιεργητικές περιόδους 2009 και 2010

⁸¹ <http://www.kathimerini.gr/553050/article/oikonomia/epixeirhseis/elstat-anodika-kinh8hkan-to-2013-oi-ellhnikes-e3agwges-froytwn-kai-laxanikwn>

διαμορφώθηκαν εξαιρετικά υψηλές τιμές, οι οποίες από την άλλη παρουσίασαν μείωση το 2011. Άλλοι λόγοι που οδήγησαν στην αλλαγή καλλιέργειας είναι η καθυστερημένη εξόφληση της εμπορικής αξίας της πρώτης ύλης, οι υψηλές κρατήσεις των Οργανώσεων παραγωγών, μέσω των οποίων διακινείται ο μεγαλύτερος όγκος της παραγωγής, σε σχέση με τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους και το υψηλό παραγωγικό κόστος σε σχέση με τη στρεμματική απόδοση. Στοιχεία για το επιτραπέζιο ροδάκινο παρατίθενται παρακάτω στην εργασία.

Την ίδια περίοδο, το χαμένο έδαφος των αγορών που αφορούν τα ευρωπαϊκά κονσερβοποιημένα φρούτα, καταλαμβάνεται από ανταγωνίστριες χώρες, όπως αυτές της Λατινικής Αμερικής, της Κίνας και της Νοτίου Αφρικής. Συγκεκριμένα, οι εισαγωγές κονσερβοποιημένων φρούτων στην Ε.Ε. τα τελευταία οκτώ χρόνια έχουν αυξηθεί κατά 300% και παρουσιάζουν συνεχή αυξητική τάση. Για την περίοδο 2013 – 2020 έχει ζητηθεί από την PROFEL (Ευρωπαϊκή Οργάνωση Μεταποιητών Φρούτων και Λαχανικών), η οποία εκπροσωπεί πάνω από 500 μεταποιητικές βιομηχανίες σε 15 Κράτη – Μέλη, να διερευνηθούν όλα τα πιθανά εργαλεία πολιτικής, προκειμένου να αναχαιτιστεί η πτώση του τομέα της μεταποίησης φρούτων και λαχανικών στην Ε.Ε. και να διατηρηθεί κλίμα βιωσιμότητας για την Ευρωπαϊκή μεταποιητική βιομηχανία, η οποία προσθέτει αξία σε προϊόντα πρώτης ύλης, τόσο σε επίπεδο Ε.Ε. όσο και τοπικά στις χώρες παραγωγής. Επίσης είναι απαραίτητη η διατήρηση των 30.000 μόνιμων θέσεων εργασίας στις μεταποιητικές βιομηχανίες καθώς αλλά και για αντίστοιχες πολλαπλάσιες σε άλλους τομείς, όπως τους αγροτικούς πληθυσμούς, την εποχιακή απασχόληση, τις βιομηχανίες παραγωγής μέσων συσκευασίας, τους προμηθευτές ζάχαρης, κλπ.

Κατά συνέπεια, η ροδακινο-καλλιέργεια συνεισφέρει σημαντικά στην ελληνική οικονομία καθώς τα ροδάκινα είναι από τα κυριότερα εξαγωγίμα προϊόντα της χώρας μας. Ωστόσο, το υψηλό κόστος παραγωγής (πετρέλαιο, νερό, λιπάσματα, εργατικά) και η παντελής έλλειψη υποστήριξης από την πολιτεία, κυρίως στις καμπάνιες προώθησης του

προϊόντος στο εξωτερικό και οι χαμηλές τιμές των τελευταίων ετών έφεραν τους ροδακινο-παραγωγούς σε δεινή θέση⁸².

2.4.1 Προοπτικές στον τομέα των ροδάκινων για την Ελλάδα

Από τις 9 ως τις 12 Μαρτίου 2014 πραγματοποιήθηκε στο Stellenbosch της Ν. Αφρικής το 12^ο Παγκόσμιο Συνέδριο Μεταποιημένων Φρούτων (CANCON12), στο οποίο μετείχαν εκπρόσωποι οργανώσεων βιομηχανιών μεταποίησης φρούτων αλλά και παραγωγοί πρώτης ύλης από χώρες όπως οι ΗΠΑ, η Αργεντινή, η Χιλή, η Αυστραλία, η Κίνα, η Ισπανία και φυσικά η Ελλάδα.

Στη διάρκεια του κατατέθηκαν οι εκθέσεις των 8 χωρών που αναφέρονται στην εξέλιξη της παραγωγής τους τα τελευταία χρόνια. Πιο συγκεκριμένα, έγινε αναφορά στις καλλιεργούμενες εκτάσεις, τις ποικιλίες, την παραγωγή συμπύρηνου ροδάκινου, βερίκοκου και αχλαδιού, τις ποσότητες που παρήχθησαν από τα παραπάνω προϊόντα, τόσο σε μορφή κομπόστας όσο και χυμού ή κατεψυγμένων προϊόντων. Ακόμη έγινε αναφορά στο κόστος της πρώτης ύλης, του κουτιού, της ζάχαρης, της εργασίας, κλπ. Κοινή διαπίστωση ήταν ότι, ιδίως η χρονιά που πέρασε, χαρακτηρίστηκε από σημαντική μείωση της παραγωγής, τόσο σε κομπόστα ροδάκινου όσο και σε χυμό. Η μείωση αυτή οφείλεται σε ιδιαίτερα προβληματικές καιρικές συνθήκες (παγετοί, χαλάζια, κλπ) στη χώρα μας όπως και στην Αργεντινή, τη Χιλή, τη Ν. Αφρική και την Κίνα⁸³.

Όπως είναι φυσικό, η θεαματικά μειωμένη παραγωγή οδήγησε σε μεγάλη αύξηση της πρώτης ύλης αλλά και των τελικών προϊόντων. Οι αυξημένες όμως τιμές φαίνεται ότι δεν απορροφήθηκαν τουλάχιστον στο σύνολό τους από την αγορά. Ως αποτέλεσμα διαπιστώνεται σημαντική μείωση της κατανάλωσης της κομπόστας ροδάκινου. Το ίδιο συμβαίνει και με το χυμό, που σε αρκετές περιπτώσεις αντικαταστάθηκε από το χυμό άλλων φρούτων. Είναι προφανές, λοιπόν, ότι για την ισορροπία της αγοράς απαιτείται ένα άλλο επίπεδο τιμών, ενδεχομένως ελκυστικότερο για τους καταναλωτές και πλέον ανταγωνιστικό προς ομοειδή προϊόντα, όπως ο ανανάς.

⁸² Νικολούσης, Βασίλειος Α., Τεχνικοοικονομική ανάλυση ολοκληρωμένης καλλιέργειας οπωρώνων ροδακινιάς, Διδακτορική Διατριβή, Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη, 2009

⁸³ <http://www.agrotipos.gr/index.asp?mod=articles&ID=86016>

Πάντως, σε επίπεδο εξαγωγών, η χώρα μας εξακολουθεί να κατέχει τα σκήπτρα της παγκόσμιας αγοράς, αφού είναι μακράν ο πρώτος εξαγωγέας (40% των συνολικών εξαγωγών, έναντι 20% της Κίνας, περίπου στους 270.000 τόνους οι ελληνικές εξαγωγές έναντι 135.000 η Κίνα)⁸⁴.

Το σημαντικότερο γεγονός του συνεδρίου ήταν η ανακοίνωση της εκτίμησης της μελλοντικής παραγωγής στη χώρα μας από τον Πρόεδρο της Ε.Κ.Ε. Με βάση τις έντονες φυτεύσεις των δυο τελευταίων ετών, εκτιμάται ότι η παραγωγή στη χώρα μας θα προσεγγίσει από την περίοδο 2016 και μετά (με την προϋπόθεση των καλών καιρικών συνθηκών) τους 600.000 τόνους ροδάκινων από 400 – 450.000 που είναι σήμερα. Η εκτίμηση αυτή ανατρέπει τις υπάρχουσες ισορροπίες και προβλημάτισε έντονα τους συνέδρους⁸⁵.

2.5 Μέτρα και προγράμματα για τους αγρότες από την Πολιτεία

2.5.1 Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης

Το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΣΣΑΑ) 2007-2013 καθορίζει τις προτεραιότητες της Ελλάδας για την περίοδο 2007-2013, σύμφωνα με το άρθρο 11 του Κανονισμού (ΕΚ) 1698/2005 για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), στον οποίο ορίζεται ότι η εθνική στρατηγική αγροτικής ανάπτυξης θα εφαρμοστεί μέσω του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007-2013.

Η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης 2007-2013 για την Ελλάδα εστιάζεται σε τρεις βασικούς άξονες:

- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας
- Βελτίωση του περιβάλλοντος και της υπαίθρου
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας

⁸⁴ <http://www.kathimerini.gr/553050/article/oikonomia/epixeirhseis/elstat-anodika-kinh8hkan-to-2013-oi-ellhnikes-e3agwges-froytw-n-kai-laxanikwn>

⁸⁵ www.pliroforiodotis.gr

συνεπικουρούμενους από ένα τέταρτο οριζόντιο άξονα LEADER, που βασίζεται στην εμπειρία που αποκτήθηκε από τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες Leader των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων⁸⁶.

Στο πλαίσιο του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης για την περίοδο 2007-2013, προβλέπεται, για πρώτη φορά, η δημιουργία Εθνικού Αγροτικού Δικτύου στο οποίο μπορούν να συμμετέχουν συλλογικοί φορείς που δραστηριοποιούνται στο χώρο της αγροτικής ανάπτυξης και εμπλέκονται άμεσα, στην εφαρμογή μέτρων του ΠΑΑ ή έμμεσα στην προώθηση θεμάτων που αφορούν τον αγροτικό τομέα και την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών της Χώρας.

Αντίστοιχα, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, προβλέπεται η δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Αγροτικού Δικτύου στο οποίο θα συμμετέχουν τα Εθνικά Αγροτικά Δίκτυα των 27 κρατών μελών, τα οποία χρηματοδοτούνται από τα αντίστοιχα Προγράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013.

Στόχος του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου (ΕΑΔ) είναι :

1. Η διασύνδεση των Φορέων και Διοικήσεων που εμπλέκονται στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης και οι οποίοι αποτελούν τα μέλη του.
2. Ο εντοπισμός, η ανάλυση και η πληροφόρηση σε τοπικό και εθνικό επίπεδο όσον αφορά τις μεταβιβάσιμες ορθές πρακτικές για την αγροτική ανάπτυξη.
3. Η διάχυση των αποτελεσμάτων του ΠΑΑ σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.
4. Η οργάνωση ανταλλαγών εμπειρίας και τεχνογνωσίας σε θέματα αγροτικής ανάπτυξης, σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.
5. Η παροχή τεχνικής στήριξης για τα σχέδια διατοπικής και διακρατικής συνεργασίας στο πλαίσιο του Άξονα 4 «Προσέγγιση LEADER».
6. Η συνεργασία και διασύνδεση με το Ευρωπαϊκό Αγροτικό Δίκτυο και τα άλλα Εθνικά Αγροτικά Δίκτυα⁸⁷.

⁸⁶ <http://agrotikianaptixi.gr/index.php>

⁸⁷ <http://www.ead.gr/>

2.5.2 Διάλογος πολιτείας – αγροτών

2.5.2.1 Ομιλία Υπουργού στη Βουλή για τα μέτρα που θα ληφθούν για τους αγρότες στις 11/03/2014

Σε ερώτηση που τέθηκε στη Βουλή, ο υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης κ. Αθανάσιος Τσουτάρης⁸⁸ κλήθηκε να απαντήσει στο ερώτημα τι μέτρα θα πάρει για τους αγρότες, εν όψει της νέας ΚΑΠ. Ο υπουργός αναφέρθηκε σε διάφορα ζητήματα, όπως στο θέμα που έχει να κάνει με το **κόστος παραγωγής, το οποίο σχετίζεται με** εισροές, όπως η ενέργεια, το πετρέλαιο, το ρεύμα, ο σπόρος κ.λπ. Όσον αφορά στο πετρέλαιο, αναγνωρίζοντας ότι είναι ακριβό, δίνουν την **επιστροφή του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης Πετρελαιοειδών**, η οποία φέτος άγγιξε τα 160 εκατομμύρια ευρώ, τα οποία μάλιστα θα επιστραφούν κατευθείαν στους τραπεζικούς λογαριασμούς των δικαιούχων, αξιοποιώντας αφενός μεν το σύστημα των δηλώσεων ΟΣΔΕ, όπως επίσης και το μηχανισμό επιστροφής φόρου για το πετρέλαιο θέρμανσης, που είναι ακόμη καλύτερο σύστημα από το σύστημα με την κάρτα που ζητούν οι γεωργοί. Συγκεκριμένα λίγες μέρες πριν την ομιλία του, κατέθεσαν στους βαμβακοπαραγωγούς γύρω στα 200 εκατομμύρια ευρώ, δηλαδή σε κάθε καλλιεργητή αναλογούν ογδόντα και μισό περίπου ευρώ ανά στρέμμα.

Σε μία χρονιά σαν την τελευταία, που η μέση παραγωγή του βάμβακος ήταν τριακόσια είκοσι δύο κιλά, σημαίνει ότι, με μισό ευρώ το στρέμμα, οι γεωργοί πήραν 166 μόνο ευρώ από το βαμβάκι τους. Σε αυτούς η πολιτεία έδωσε ενιαία ενίσχυση 90 ευρώ, πέραν της ειδικής ενίσχυσης, και φυσικά 11,2 ευρώ ανά στρέμμα ως επιστροφή του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης Πετρελαιοειδών. Μαζί με την επιστροφή του ΦΠΑ 10 ευρώ ανά στρέμμα, ο άνθρωπος που καλλιεργήσε ένα στρέμμα βαμβάκι πήγε στο σπίτι του, στη μέση τιμή, 358 ευρώ το στρέμμα. Σε αυτά τα χρήματα προστίθεται και το ποσό για την **απονιτροποίηση**.

Ταυτόχρονα **μπήκαν και τα ψυχανθή στη νέα ΚΑΠ**, οπότε υπάρχει η δυνατότητα να δοθεί στα ψυχανθή ακόμα 2% επιπλέον συνδεδεμένη ενίσχυση, μόνο με την προϋπόθεση ότι θα αξιοποιηθεί για την καλλιέργεια ψυχανθών.

Όσον αφορά το ρεύμα, υπάρχουν γύρω στους 207.000 πελάτες της ΔΕΗ που είναι χρήστες του ρεύματος. Απ' αυτούς γίνεται η αρχή από τους πρώτους 500 που είναι της

⁸⁸ <http://minagric.gr>

μέσης τάσης, οι οποίοι έχουν βάλει ήδη τηλεμετρούμενο μετρητή και μπορούν να καταναλώσουν νυχτερινό τιμολόγιο. Οι άλλες 18.000 είναι επίσης χαμηλής τάσης, αλλά είναι μεγάλης ισχύος. Οι δυο κατηγορίες μπορεί να φαίνονται μικρές, αλλά καταναλώνουν το 43% του ρεύματος στη γεωργία. Επομένως, δεν είναι λίγο το ποσό που καταναλώνουν, γι' αυτό και δόθηκε προτεραιότητα σ' αυτές τις δυο κατηγορίες. Για τους υπόλοιπους 120.000 χιλιάδες, ήδη και σ' αυτούς έχει εκδοθεί υπουργική απόφαση που θα αναθέσει στη ΔΕΔΔΗΕ την αγορά άλλων 100.000 κατ' αρχήν τριφασικών πολυζωνικών μετρητών.

Τον Απρίλιο του 2014 θα αρχίσει η υποβολή αιτήσεων των αγροτών για αλλαγή στους μετρητές τους. Χρειάζεται αλλαγή στα ρολόγια τους για να κάνουν χρήση αυτού του πράγματος. Οι πρώτοι μετρητές θα αρχίσουν να εγκαθίστανται τον Ιούνιο του 2014 και με τον τρόπο αυτόν πιστεύεται ότι το δέκατο μήνα του 2014, δηλαδή από τον Οκτώβριο, θα έχουν ξεπεράσει ήδη τους 20.000 μετρητές και μέσα στο 2015 ευελπιστούμε ότι θα ολοκληρωθεί κι αυτή η διαδικασία.

Μια σειρά άλλων στοιχείων θα λύσουν και τα προβλήματα των παρατυπιών με τα τιμολόγια και τα θέματα του κόστους των ελληνοποιήσεων κλπ. **Πρώτη φορά χάρη στην ψηφιοποίηση του ΥΠΑΑΤ γίνονται τέτοιοι διασταυρωτικοί έλεγχοι και περιορίστηκαν τα φαινόμενα.**

Επίσης ανακοινώθηκε το **Πρόγραμμα των Νέων Αγροτών**, το οποίο θα ανοίξει, μαζί με τις δηλώσεις του ΟΣΔΕ και θα μοιράσει 140 εκατομμύρια ευρώ. Έγιναν τροποποιήσεις, προκειμένου και αυτό το Πρόγραμμα να απλουστευθεί και στην υποβολή των δικαιολογητικών και στην επιτάχυνση της αξιολόγησης και στην επιτάχυνση των ελέγχων.

Όσον αφορά την **κτηνοτροφία, η πολιτεία προσπαθεί να την υποστηρίξει** ποικιλότητα και στο θεσμικό πλαίσιο, γι' αυτό έδωσε μάχη στην Ευρώπη να υποστηριχθεί η εκτατική, δηλαδή, η κοπαδιάρικη αιγοπροβατοτροφία κυρίως, αλλάζοντας τον ορισμό των βοσκοτόπων στον τόπο μας, διότι τα ελληνικά λιβάδια δεν είναι τα λιβάδια με τα ετήσια ποώδη φυτά της Ευρώπης, καθώς έχουμε φρυγανώδη και ξυλώδη βλάστηση. Ταυτόχρονα, πρότειναν ότι πρέπει να παράξουμε δικές μας, φθηνότερες και πιο καλές ζωοτροφές για την ενσταβλισμένη κτηνοτροφία, ώστε να μειώσουμε το κόστος παραγωγής της και γι' αυτό πρότειναν τα ψυχανθή και ντόπια παραγωγή ζωοτροφών.

2.5.2.2. Πρόσφατες αντιδράσεις αγροτών και κινητοποιήσεις σε μπλόκα

Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Σίμος Κεδίκογλου⁸⁹ ανακοίνωσε ότι μετά από σύσκεψη υπό την προεδρία του πρωθυπουργού Αντώνη Σαμαρά αποφασίστηκαν τα εξής για τους αγρότες:

- Υποχρεούνται να τηρούν στοιχεία εσόδων- εξόδων όσοι το εισόδημά τους ξεπερνά τις 15.000 ευρώ.

- Όλοι οι αγρότες (ακόμα και όσων το εισόδημα είναι άνω των 15.000 ευρώ) δεν θα έχουν υποχρέωση τήρησης βιβλίων παρά μόνο συγκεντρωτικών παραστατικών εσόδων και εξόδων. (Εξαιρούνται όσοι έχουν άλλες δραστηριότητες και για τις οποίες ήδη τηρούν βιβλία).

- Για τα πέντε πρώτα χρόνια οι αγρότες που μπαίνουν στο νέο σύστημα απαλλάσσονται του τέλους επιτηδεύματος, όπως και εκείνοι που βρίσκονται τρία χρόνια πριν από τη συνταξιοδότηση.

- Όλοι οι αγρότες θα έχουν υποχρέωση μιας ετήσιας δήλωσης ΦΠΑ, που θα υποβάλλεται στο τέλος του έτους. Επίσης, η υποχρέωση για την υποβολή συγκεντρωτικών καταστάσεων όσον αφορά στα έξοδα γίνεται ετήσια.

- Απαλλάσσονται από την υποχρέωση καταβολής ΦΠΑ ως φυσικά πρόσωπα, όσοι αγρότες διαθέτουν τα προϊόντα τους μέσω τρίτων (Ομάδων, Συνεταιρισμών και εμπόρων).

- Οι Ομάδες και Συνεταιρισμοί που εκκαθαρίζουν τις πωλήσεις των αγροτών πραγματοποιούν την εκκαθάριση μια φορά τον χρόνο.

- Οι αγρότες που εντάσσονται στο νέο καθεστώς φέτος θα έχουν προκαταβολή φόρου εισοδήματος (με τη δήλωση που θα υποβληθεί το 2015) 27,5% αντί 55%.

⁸⁹ <http://www.inewsgr.com/181/kedikoglou-stoicheia-esodon-exodon-gia-tous-agrotes-pou-to-eisodima-tous-xeperna-ta-15000-evro-----.htm>

Στη σύσκεψη μετείχαν ο υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων Αθανάσιος Τσαυτάρης, ο υφυπουργός Οικονομικών Γιώργος Μαυραγάνης και ο γενικός γραμματέας Δημοσίων Εσόδων Χάρης Θεοχάρης.

"Η κυβέρνηση έδειξε ότι έχει και τα αντανάκλαστικά και είναι ανοικτή στο διάλογο με τους αγρότες. Ως Υπουργείο χαιρόμαστε που παίξαμε έναν καταλυτικό ρόλο, έτσι ώστε τα αιτήματα και οι απόψεις των αγροτών να ακουστούν στην Κυβέρνηση, προκειμένου ένα σημαντικό μέτρο, μια σημαντική διαρθρωτική αναπτυξιακή τομή σε ό,τι αφορά στα στοιχεία των εσόδων και εξόδων των γεωργών, που ήταν ένα μεγάλο αίτημα", δήλωσε ο υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης Αθανάσιος Τσαυτάρης⁹⁰.

"Οι σημερινές θετικές εξαγγελίες της Κυβέρνησης για βελτιώσεις στο φορολογικό καθεστώς των αγροτών, υλοποιούν σε σημαντικό βαθμό τα θέματα που θέσαμε με την πρόσφατη ανακοίνωσή μας, αλλά και με σειρά κοινοβουλευτικών παρεμβάσεών μας. Εάν οι αλλαγές αυτές είχαν γίνει και νωρίτερα θα είχε αποφευχθεί μια μεγάλη αναστάτωση που προκλήθηκε στον αγροτικό κόσμο" σχολίασε το ΠΑΣΟΚ⁹¹.

"Η ληστρική φοροεπιδρομή που αποφάσισε η κυβέρνηση για τον αγροτικό χώρο δεν ανατρέπεται με χάνδρες και καθρεφτάκια, όπως είναι τα μέτρα που αποφασίστηκαν στην κοινή σύσκεψη του πρωθυπουργού με τον υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης, Αθανάσιο Τσαυτάρη, και τον υφυπουργό Οικονομικών, Γιώργο Μαυραγάνη"⁹² σχολιάζει ο Βαγγέλης Αποστόλου υπεύθυνος του ΣΥΡΙΖΑ για τα αγροτικά θέματα. "Πρόκειται για μια απόφαση που στοχεύει να κάμψει το αγωνιστικό φρόνημα των αγροτών. Αλήθεια, που πήγε η περσινή υπόσχεση που είχε δώσει ο πρωθυπουργός στις αντίστοιχες κινητοποιήσεις για φθινό πετρέλαιο και ηλεκτρικό ρεύμα; Γιατί δεν ασχολήθηκαν στη συγκεκριμένη σύσκεψη με τα μεγάλα προβλήματα του κόστους παραγωγής και της ρευστότητας του χώρου;" προσθέτει ο κ. Αποστόλου.

"Οι αγρότες ούτε ζητιανεύουν ούτε παραπλανούνται. Με μπαλώματα στο γόνατο, με δωράκια για ιθαγενείς, με αναβολές που απλώς μεταθέτουν την ώρα πνιγμού, η

⁹⁰ <http://www.naftemporiki.gr/story/760446/elastikotera-metra-gia-tin-tirisi-biblion-esodon-eksodon-apo-tous-agrotes>

⁹¹ <http://www.enikos.gr/society/211535>

⁹² http://kodelasdimitris.blogspot.gr/2014_02_01_archive.html

κυβέρνηση δεν μπορεί ούτε να ξεγελάσει την αγροτιά ούτε να τη διασύρει" δήλωσε ο Κώστας Γιοβανόπουλος από τους ΑΝΕΛ⁹³.

Τα παραπάνω έρχονται ως τροποποίηση στις αρχικές προτάσεις, οι οποίες είχαν κινητοποιήσει τους αγρότες σε διαμαρτυρίες και σε κλείσιμο των εθνικών οδών. Προς το παρόν οι αγρότες ανέστειλαν τις κινητοποιήσεις, χωρίς βέβαια να δηλώνουν απόλυτα ικανοποιημένοι από τα μέτρα.

Τα νεότερα προβλήματα προέκυψαν για το κόστος των δηλώσεων ΟΣΔΕ και την εξουσιοδότηση που καλούνται να υπογράψουν

Συγκεκριμένα, αγρότες από ολόκληρη την Π.Ε. Πέλλας διαμαρτύρονται έντονα και όχι άδικα, σχετικά με το κόστος των δηλώσεων ΟΣΔΕ και την εξουσιοδότηση που καλούνται να υπογράψουν.

Από το τρέχον έτος οι δηλώσεις ΟΣΔΕ υποβάλλονται από τους αγρότες σε πιστοποιημένους φορείς. Οι φορείς αυτοί κατά βάση δευτεροβάθμιοι συνεταιρισμοί ή ομάδες παραγωγών έχουν διαφορετικό τιμολόγιο σε κάθε περιοχή. Το κόστος υποβολής δήλωσης ΟΣΔΕ έχει διπλασιαστεί ή και τριπλασιαστεί. Το γεγονός αυτό έχει ξεσηκώσει θύελλα αντιδράσεων. Επιπλέον, οι αγρότες δεν γνώριζαν ότι μπορούσαν να υποβάλουν από 19 Μαρτίου έως 15 Μαΐου δωρεάν δηλώσεις ΟΣΔΕ δια μέσου των γραφείων του ΟΠΕΚΕΠΕ γιατί κανείς φυσικά δεν έκανε τον κόπο να τους ενημερώσει.

Οι αγρότες αναφερόμενοι στην εξουσιοδότηση κάνουν λόγο για «εν λευκώ εξουσιοδότηση» στους πιστοποιημένους φορείς β' βαθμού και κατ' επέκταση στον Φορέα Συντονισμού ενώ χαρακτηρίζουν «υπέρογκα» τα ποσά που καλούνται να πληρώσουν⁹⁴.

Σε πολλές περιπτώσεις, από Συνεταιρισμούς πανελλαδικά υπάρχουν αντιδράσεις, ακόμη και επιστολές προς το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και τον ίδιο τον Πρωθυπουργό, ζητώντας να λάβει «άμεσα μέτρα για το σοβαρό αυτό πρόβλημα». Ειδικότερα, οι αγρότες ζητούν: 1) Να εξυπηρετούνται οι αγρότες από τα Κέντρα

⁹³

http://news247.gr/eidiseis/oikonomia/epta_metra_gia_na_spasoy_n_ta_mploka_twn_agrotwn.2631046.html?service=print

⁹⁴ <http://www.lay-out.gr/oi-agrotres-antidroun-para-tis-kubernhtikes-eksaggelies/>

Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ), από τα γραφεία του ΟΠΕΚΕΠΕ, και τα Αγροτικά Κέντρα των Δήμων. 2) Συνεταιρισμοί, Ομάδες Παραγωγών κλπ. να διευκολύνονται από τα Κέντρα αυτά, υποδεικνύοντάς τους τον τρόπο ηλεκτρονικής υποβολής της αίτησης, ώστε και αυτά να βοηθήσουν τους αγρότες στην on line υποβολή της, με την υποδομή που διαθέτουν.

Συγκεκριμένα, ο ΑγροΤύπος είχε επικοινωνία με την Gaia Επιχειρείν η οποία είναι Φορέας Συντονισμού προκειμένου να καταγράψει τον αντίλογο. Στέλεχος λοιπόν της Gaia Επιχειρείν που ασχολείται με την διαδικασία απάντησε: «Δεν υπάρχει εν λευκώ εξουσιοδότηση ούτε ζητάει την εξουσιοδότηση η Gaia Επιχειρείν. Αυτό συμπεριλαμβάνεται στην εγκύκλιο διαδικασιών του ΟΠΕΚΕΠΕ, προκειμένου να λάβει κάποιος τον κωδικό (κλειδάριθμο) υποβολής αίτησης ενιαίας ενίσχυσης από την φετινή χρονιά. Για να αποφευχθούν περιστατικά εξαπάτησης και υποκλοπής (στοιχείων και δεσμεύσεις χιλιάδων αιτήσεων που εν συνεχεία αποδείχθηκαν εικονικές) έχει δημιουργηθεί ένα σύστημα το οποίο διασφαλίζει ότι ο παραγωγός υποβάλει την αίτησή του εκεί που επιθυμεί. Η διαδικασία αυτή διασφαλίζει επιπλέον το απόρρητο καθώς και τα συμφέροντα του παραγωγού»⁹⁵.

Σε ερώτησή σχετικά με το φετινό κοστολόγιο η απάντηση είναι: «Επί της ουσίας υπάρχει μια ομαλοποίηση της εισφοράς. Πέρσι κάποιος ο οποίος είχε 100.000 ευρώ δικαιώματα και δήλωνε 1.500 καινούρια αγροτεμάχια με παράλληλες δράσεις πλήρωνε 30 ευρώ και ένα άλλος ο οποίος είχε ένα σταθερό αγροτεμάχιο πλήρωνε πάλι 30 ευρώ. Φέτος ομαλοποιείται αυτή η κατάσταση και το εύρος της πληρωμής κυμαίνεται από 30 έως 185 ευρώ. Έτσι λοιπόν για ένα μικρό παραγωγό ο οποίος δεν έχει αλλαγές το κόστος θα είναι το ίδιο με πέρσι. Ένας όμως μεγάλος παραγωγός θα πρέπει να εισφέρει και κάτι παραπάνω».

Τώρα, η μόνη δυνατότητα που ζητούν βουλευτές του νομού, είναι για 1 μήνα οι αγρότες να μπορούν να υποβάλουν δωρεάν δήλωση ΟΣΔΕ δια μέσου των γραφείων του ΟΠΕΚΕΠΕ, όπως και να παρέμβει το Υπουργείο ώστε με τις απαραίτητες συνεννοήσεις να υπάρξει μείωση κόστους υποβολής της αίτησης δήλωσης ΟΣΔΕ⁹⁶.

⁹⁵ <http://www.logospellas.gr>

⁹⁶ <http://www.logospellas.gr>

2.5.2.3. Ενίσχυση αγροτών από το πρωτογενές πλεόνασμα

«Για λόγους, όχι μόνο συμβολικούς, ένα μέρος από το πρωτογενές πλεόνασμα πρέπει να πάει στον πρωτογενή τομέα, ενδεχομένως να βοηθήσει στην αντιμετώπιση κάποιων συντελεστών του κόστους παραγωγής» τονίζει ο αναπληρωτής υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Πάρης Κουκουλόπουλος⁹⁷. «Υπάρχει το θέμα του πετρελαίου, του ηλεκτρικού ρεύματος, αλλά και της φορολόγησης των αγροτών. Εδώ πρέπει να υπάρξουν σοβαρές εξελίξεις, επεξεργασμένες λύσεις. Ενδεχομένως να μη δοθούν αυτές οι λύσεις όλες μαζί, αλλά στο πλαίσιο ενός συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος» σημειώνει ο υπουργός και προσθέτει: «Είναι εντοπισμένα τα προβλήματα και μπορούμε με ένα συμφωνημένο πρόγραμμα ανάμεσα στην κυβέρνηση και τους αγρότες να δώσουμε έναν μεσοπρόθεσμο χαρακτήρα στην επίλυση αυτών των προβλημάτων», αναφέρει σε συνέντευξή του στο ΑΠΕ-ΜΠΕ.

Σε ερώτηση περί του εθνικού σχεδίου για τη νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ), ο κ. Κουκουλόπουλος, απαντά: «Το μεγάλο στοίχημα είναι η νέα ΚΑΠ να εφαρμόζεται από την 1/1/2015 και να μην αργοπορήσουμε. Η νέα ΚΑΠ συμπίπτει με την προσπάθειά μας για εθνική παραγωγική ανασυγκρότηση και έχει δύο βασικούς άξονες: πριμοδοτεί την παραγωγή και τη σύγκλιση μεταξύ περιοχών, μεταξύ προϊόντων και γεωργο-κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων. Είναι ένα πολύ καλό εργαλείο, που αν το ενισχύσουμε και με άλλες πολιτικές, το 2020 μπορούμε να έχουμε μια πολύ δυναμική γεωργία και κτηνοτροφία. Είναι μια πολύ μεγάλη πρόκληση για τη χώρα μας και αν το καταφέρουμε, θα σημαίνει ότι το μάθημα της κρίσης το διαβάσαμε καλά»⁹⁸.

Όπως τονίζει αναπληρωτής υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «η χώρα έχει μια μεγάλη αναγκαιότητα, που ονομάζεται παραγωγική ανασυγκρότηση, ο πρωτογενής τομέας είναι η μεγάλη ελπίδα σε αυτή την προσπάθεια και η νέα ΚΑΠ πρέπει να αξιοποιηθεί στο έπακρο από τη χώρα. Είναι μια μεγάλη πρόκληση, μια μεγάλη δυνατότητα, καθώς μιλάμε για ένα πακέτο 20 δισ. ευρώ μέχρι το 2020. Τα ποσά είναι πολύ μεγάλα και θα πρέπει να τοποθετηθούν εύστοχα. Φυσικά διέπονται από κανονισμούς, δεν μπορεί ο καθένας να τα τοποθετήσει, όπου θέλει. Θα πρέπει από τη μια να ολοκληρωθεί το

⁹⁷ <http://koukoulopoulos.gr/>

⁹⁸ <https://gr.news.yahoo.com>

σχέδιο, να εξαντλήσουμε τον διάλογο στα μικρά περιθώρια που υπάρχουν με τους αγρότες και τις συλλογικές τους οργανώσεις, έτσι ώστε να μετέχουν και αυτοί στην τελική πρόταση, αν θα είναι δύο, τρεις, τέσσερις περιφέρειες και ποιες. Να συμφωνήσουμε, επίσης, σε ένα πρόγραμμα ενημέρωσης όλου του αγροτικού κόσμου, ώστε να μη χαθεί ούτε μια μέρα». Ο κ. Κουκουλόπουλος εκτιμά: «Μια μεγάλη πρόκληση είναι να ανοίξει επιτέλους ο φάκελος που λέγεται "πολιτική γης". Αναφέρομαι στο καθεστώς φορολόγησης. Όταν η ίδια η ΚΑΠ μάς καλεί κατ' ουσία να καλλιεργούμε όλη τη γη, θα πρέπει με έναν έμμεσο ή άμεσο τρόπο η γη να περάσει σε αυτούς που την καλλιεργούν. Θα πρέπει, όσοι την κατέχουν από τα μεγάλα αστικά κέντρα, να έχουν το φορολογικό κίνητρο να τη δώσουν για παραγωγική δραστηριότητα και φορολογικό αντικίνητρο αν την κρατούν χέρσα»⁹⁹.

2.5.2.4 Άνοιγμα του πρωτογενούς τομέα της οικονομίας στην κοινωνία

Ο υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων κ. Αθανάσιος Τσαυτάρης υπέγραψε την Παρασκευή 21 Φεβρουαρίου, την έγκριση των οικονομικών προσφορών στο διαγωνισμό για την ανάδειξη φορέα εκτέλεσης του σχεδίου προώθησης της κατανάλωσης των φρούτων στα σχολεία για το σχολικό έτος 2013 – 2014. Υπενθυμίζεται ότι πρόκειται για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα προώθησης της κατανάλωσης φρούτων στα σχολεία το οποίο φέτος θα εφαρμοστεί στη χώρα μας με τη διανομή φρούτων, όπως μήλο, πορτοκάλι και φρουτοσαλάτα σε φυσικό χυμό (ροδάκινο, αχλάδι, βερίκοκο), τα οποία θα μοιραστούν στα δημοτικά σχολεία της Περιφέρειας Αττικής και της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης.

Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα. Ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται στο ποσό των 3.114.745,76 ευρώ χωρίς Φ.Π.Α., και για τις δύο ζώνες (Αττική και Θεσσαλονίκη), ο οποίος θα καλυφθεί από κοινοτική χρηματοδότηση και από τις πιστώσεις του Π/Υ του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης. Πιο αναλυτικά, η σχετική απόφαση προβλέπει την έγκριση της οικονομικής προσφοράς της εταιρείας ΕΟΥΡΙΚΟΜ ΕΛΛΑΣ Α.Ε, σε συνεργασία με τις εταιρείες «Αγροτική Εταιρική Σύμπραξη – ΑΛ.Μ.ΜΕ ΑΕ.», «ΦΡΟΥΤΑ ΠΡΩΤΟΦΑΝΟΥΣΗΣ ΑΕ» και την ΤΕΥ ΑΕ,

⁹⁹ <https://gr.news.yahoo.com>

έναντι του συνολικού αντισταθμίσιμου για τη ζώνη Α (Αττική) ύψους 2.363.477,86 €, μη συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ και για τη ζώνη Β (Θεσσαλονίκη) ύψους 751.267,90 €¹⁰⁰.

2.6 Τελευταία νέα (Αύγουστος 2014)

2.6.1 Υποβλήθηκε το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2014 – 2020 στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Ανακοινώθηκε από το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων η επίσημη υποβολή του νέου Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας, για την περίοδο 2014-2020, προς έγκριση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, χωρίς όμως ιδιαίτερες πληροφορίες, όπως για το ύψος των κονδυλίων και για τα μέτρα που περιλαμβάνει. Στρατηγικός στόχος του νέου Προγράμματος είναι, σύμφωνα με την Ειδική Γραμματεία Κοινοτικών Πόρων και Υποδομών, η μετάβαση της ελληνικής αγροτικής οικονομίας σε ένα ισχυρό και βιώσιμο αγρό-διατροφικό μοντέλο με ταυτόχρονη αύξηση της προστιθέμενης αξίας των εγχώριων αγροτικών προϊόντων¹⁰¹.

2.6.2. Με πάνω από 4,6 δις ευρώ για γεωργία – αλιεία κατατέθηκε το νέο ΕΣΠΑ στην Commission

Με 4.223.960.793 ευρώ από την αγροτική ανάπτυξη, συν 388.777.914 ευρώ από την αλιεία, ξεπερνάνε τα 4,6 δις τα κονδύλια για τον πρωτογενή τομέα, του νέου ΕΣΠΑ για το διάστημα 2014 – 2020, το οποίο κατατέθηκε το βράδυ της Πέμπτης 17 Ιουλίου προς έγκριση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με συνολικό προϋπολογισμό 24,79 δις.

Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα που υπεβλήθησαν είναι πέντε τομεακά, δεκατρία περιφερειακά και ένα Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης. Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αλιεία και Θάλασσα» αναμένεται να υποβληθεί εντός του Οκτωβρίου 2014 σύμφωνα με τις απαιτήσεις του σχετικού Κανονισμού. Ο προϋπολογισμός όλων των Προγραμμάτων ανέρχεται σε περίπου 19,89 δις. ευρώ Ενωσιακής Συνδρομής ή 24,79 δις. ευρώ εκτιμώμενης συνολικής δημόσιας δαπάνης.

Όπως αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση, στόχος της πολιτικής ηγεσίας του υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας είναι η εμπροσθοβαρής απορρόφηση των

¹⁰⁰ www.paseges.gr

¹⁰¹ <http://www.paseges.gr/el/news/Υποβλήθηκε-to-Programma-Agrotikhs-Anaptyxhs-ths-Elladas-2014-2020-sthn-Eyρωπαϊkh-Epitroph>

κονδυλίων που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης (υποστήριξη ανέργων, αντιμετώπιση φτώχειας, κοινωνικού αποκλεισμού, κλπ)¹⁰².

Ο υπουργός Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας κ. Νίκος Δένδιας δήλωσε σχετικά με την υποβολή των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης 2014-2020: «Με την προετοιμασία και υποβολή των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης 2014-2020 στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προωθείται ο σχεδιασμός της Κυβέρνησης για την επόμενη προγραμματική περίοδο. Πρόκειται για μία σημαντική εξέλιξη στην προσπάθεια ανάκαμψης της οικονομίας της χώρας μας και επιστροφής της στην ανάπτυξη, μετά από έξι χρόνια ύφεσης, καθώς οδηγούμαστε τώρα, αμέσως μετά την έγκριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, από τον σχεδιασμό στην υλοποίηση του προγράμματος.

Όσον αφορά ειδικότερα το πρόγραμμα για την Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία, φιλοδοξούμε να εφαρμόσουμε ένα νέο μοντέλο που αλλάζει εντελώς τη φιλοσοφία αξιοποίησης των κοινοτικών πόρων και στοχεύει να λειτουργήσει πολλαπλασιαστικά ως προς τις θετικές συνέπειες, με μόχλευση των κονδυλίων. Πλέον, δεν αποσκοπούμε απλώς στην απορρόφηση των εγκεκριμένων ποσών, αλλά στο μέγιστο αναπτυξιακό αποτέλεσμα»¹⁰³.

Αναλυτικά τα Επιχειρησιακά Προγράμματα έχουν ως εξής:

1. «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία», προϋπολογισμού 3.646.378.290 ευρώ. Στρατηγικός στόχος του ΕΠΑνΕΚ είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, η μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και η αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας.
2. «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη», προϋπολογισμού 3.550.487.733 συν 783.429.680 ευρώ που εκχωρούνται στις Περιφέρειες. Οι στόχοι του Προγράμματος στον τομέα των μεταφορών συνίστανται στην προώθηση της ολοκλήρωσης βασικών υποδομών (οδικών, σιδηροδρομικών, λιμένων, αεροδρομίων), την προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών και τον

¹⁰² <http://www.24hnews.gr/article?id=97655BB58E3C3709CC4B1EBD4D095122>

¹⁰³ <http://www.paseges.gr/el/news/Me-panw-apo-4-6-dis-eyrw-gia-gewrgia-alieia-katatethhke-to-neo-ESPA-sthn-Commission>

εκσυγχρονισμό του συστήματος Μεταφορών, τη βελτίωση της οδικής ασφάλειας, καθώς και την ανάπτυξη βιώσιμων και οικολογικών αστικών μεταφορών (αστικών μέσων σταθερής τροχιάς). Στον τομέα του περιβάλλοντος οι στόχοι συνίστανται στην προστασία και αξιοποίηση του περιβάλλοντος, τη διευκόλυνση της προσέλκυσης επενδύσεων και την παροχή ευκαιριών άσκησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον ίδιο τον Τομέα του Περιβάλλοντος.

3. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού – Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», προϋπολογισμού 1.933.409.509 ευρώ συν 171.517.029 ευρώ που αφορά στην Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων. Περιλαμβάνει ολοκληρωμένες πολιτικές για τη στήριξη της δημιουργίας βιώσιμων θέσεων απασχόλησης, την προώθηση της ενεργητικής ένταξης στην αγορά εργασίας συμπεριλαμβανομένης της ένταξης ευάλωτων κοινωνικά ομάδων, τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, την ισχυροποίηση της σύνδεσης της εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης με την αγορά εργασίας.
4. «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα» προϋπολογισμού 377.228.417 ευρώ. Το Πρόγραμμα θα συμβάλει στην εθνική προσπάθεια προκειμένου, η Δημόσια Διοίκηση στην Ελλάδα να καταστεί συνεκτική, καλά συντονισμένη, ευέλικτη, εξωστρεφής και προσανατολισμένη στο αποτέλεσμα, αποκαθιστώντας τη σχέση εμπιστοσύνης του κράτους με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, παρέχοντας υπηρεσίες επικεντρωμένες στον πολίτη και συνεχώς αναβαθμιζόμενες.
5. «Τεχνική Βοήθεια» προϋπολογισμού 317.612.063 ευρώ. Στοχεύει στην υποστήριξη της λειτουργίας και της εφαρμογής όλων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής.
6. «Αγροτική Ανάπτυξη», προϋπολογισμού 4.223.960.793 ευρώ. Στοχεύει στην ανάπτυξη και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του αγροτικού χώρου, στη μετάβαση σε ένα ισχυρό, αειφόρο αγρο-διατροφικό σύστημα και στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας των αγροτικών περιοχών.
7. «Αλιεία και Θάλασσα» προϋπολογισμού 388.777.914 ευρώ. Αποσκοπεί στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, στη διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος και στην προώθηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων.

Τα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), ένα για κάθε μια από τις ελληνικές Περιφέρειες, έχουν συνολικό προϋπολογισμό 5.278.614.122 ευρώ (περιλαμβάνονται οι εκχωρήσεις που αναφέρονται παραπάνω). Οι Περιφέρειες θα διαχειριστούν το 35 % των πόρων του νέου ΕΣΠΑ.

Όπως σημειώνεται στα κονδύλια του ΕΣΠΑ προστίθενται: -οι πόροι του CEF (Συνδέοντας την Ευρώπη) περίπου 580 εκ. €, από το Ταμείο Συνοχής που διαχειρίζονται κεντρικά από την ΕΕ αλλά αποκλειστικά για έργα που θα προτείνει η χώρα

-οι πόροι για τα Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (231,6 εκ. €)

-οι πόροι του Ευρωπαϊκού Ταμείου για τους αγρότες (FEAD) που διαχειρίζεται η χώρα περίπου 281 εκ. €

Έτσι, το συνολικό ποσό της Ενωσιακής Συνδρομής για την περίοδο 2014-2020 διαμορφώνεται σε 20,98 δις. ευρώ.

Όπως σημειώνεται, τέλος, στο κείμενο του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης που εγκρίθηκε από την ΕΕ: «Οι τομείς της Υγείας, του Πολιτισμού, του Τουρισμού, της Ναυτιλίας, της Προστασίας του Πολίτη, της Δικαιοσύνης, των Εσωτερικών, των Δημόσιων Οικονομικών, κλπ αποτελούν επίσης σημαντικές και διακριτές προτεραιότητες στο πλαίσιο και της νέας αναπτυξιακής στρατηγικής και παρά το ότι δεν θα καλυφθούν και σε αυτή την περίοδο από διακριτό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα οι δράσεις και τα έργα τους δύνανται να εξασφαλίσουν ικανούς πόρους τόσο από όλα τα ΠΕΠ, όσο και από τα Τομεακά ΕΠ»¹⁰⁴.

2.6.3 Ρωσικό εμπάργκο στα οπωροκηπευτικά της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σε 12.000 τόνους ανέρχονται οι ποσότητες ροδάκινων και νεκταρινιών, που έχουν “ξεμείνει” στα ψυγεία των μεγάλων συνεταιρισμών της Ημαθίας λόγω του ρωσικού εμπάργκο, ενώ άλλοι 13.000 τόνοι περίπου υπολογίζεται ότι βρίσκονται ασυγκόμιστοι στα δέντρα, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της απογραφής, την οποία ολοκλήρωσε σήμερα η τοπική Διεύθυνση Γεωργίας, σε συνεργασία με το Επιμελητήριο. Αυτά επισήμανε στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο πρόεδρος της Κοινοπραξίας Συνεταιρισμών Ομάδων Παραγωγών Ημαθίας Χρήστος Γιαννακάκης και πρόσθεσε ότι παρότι κάποιες από τις νταλίκες που είχαν φτάσει στα

¹⁰⁴ <http://www.mindev.gov.gr/wp-content/uploads/2014/07/espa-2014-2020.pdf>

ρωσικά σύνορα άρχισαν σιγά-σιγά να επιστρέφουν στη Βέροια, αρκετά είναι τα φορτία που θα επιδιωχθεί να πουληθούν "καθ' οδόν"¹⁰⁵.

Τις παρούσες ημέρες γίνονται διαρκώς συναντήσεις ανάμεσα στους αρμόδιους φορείς, ώστε να αποφασιστεί πώς θα αντιμετωπιστεί ένα τόσο σοβαρό ζήτημα. Τα οκτώ βασικά αιτήματα των φορέων είναι τα εξής:

1. Η ελληνική κυβέρνηση να διεκδικήσει ανυποχώρητα αποζημιώσεις από τις Βρυξέλλες για τη ζημία που υφίστανται οι παραγωγοί και οι εξαγωγείς χωρίς να φέρουν ευθύνη.
2. Καταγραφή από τις αρμόδιες αρχές των προϊόντων, που λόγω της αιφνιδιαστικής και βίαιης διακοπής των εμπορικών σχέσεων με την Ρωσία επιστράφηκαν και δεν θα διατεθούν σε άλλες αγορές, μέσα από διαδικασίες που άμεσα πρέπει να καθορίσει το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ώστε οι πληττόμενοι να αποζημιωθούν πλήρως.
3. Επιδότηση για τα προϊόντα, τα οποία μετά την επιβολή του εμπάργκο διατίθενται από τους συνεταιριστικούς και εξαγωγικούς φορείς σε εξευτελιστικές τιμές.
4. Να απαιτηθεί από τις Βρυξέλλες η στήριξη των επιχειρήσεων που δίνουν δουλειά σε χιλιάδες εργαζόμενους και κινδυνεύουν με χρεωκοπία λόγω του εμπάργκο με επιχορήγηση των τραπεζικών τόκων των δανείων των υφισταμένων χρηματοδοτήσεων. Να υπάρξει ειδική μέριμνα σε πιθανή μη αποπληρωμή των οφειλών ,λόγω της απότομης διακοπής του κύκλου εργασιών από τις ρώσικες εισαγωγικές εταιρίες.
5. Στήριξη των μόνιμων θέσεων εργασίας μέσα από προγράμματα και έκτακτη οικονομική ενίσχυση για τους εποχιακούς εργαζόμενους, που αποδεδειγμένα δούλευαν σε συσκευαστήρια.
6. Έκτακτη οικονομική ενίσχυση για τους αυτοκινητιστές που αποδεδειγμένα εκτελούσαν μεταφορικό έργο προς τη Ρωσία, βάσει των στοιχείων της ΟΦΑΕ.
7. Να αρχίσει άμεσα ο σχεδιασμός εμπορικού προσανατολισμού για τα προϊόντα που σε λίγους μήνες ακολουθεί η συγκομιδή τους και θα έχουν σοβαρότατα προβλήματα διάθεσης.
8. Να χρηματοδοτηθούν οι αγρότες για να μπορέσουν να καλλιεργήσουν τη σοδειά τους τη νέα χρονιά, "διότι είναι βέβαιο ότι θα υπάρξει αδυναμία καλλιέργειας και εγκατάλειψη"¹⁰⁶.

¹⁰⁵ <http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26510&subid=2&pubid=113325247>

2.7 Ειδικά συμπεράσματα

Μελετώντας όσα παραπάνω παραθέσαμε, συμπεραίνουμε ότι τα ζητήματα που απασχολούν τους Έλληνες αγρότες είναι πολλά. Από τη μία αλλάζει η ΚΑΠ, μειώνοντας ουσιαστικά τις επιδοτήσεις και την «ελευθερία» των αγροτών, ενώ από την άλλη δεν έχει βρεθεί ακόμα η φόρμουλα που θα εφαρμοστεί αυτή, προς το όφελος των αγροτών και της παραγωγής της χώρας μας. Τα κλιμάκια του υπουργείου δείχνουν να έχουν διάθεση συζήτησης με τους αγρότες, δεσμεύονται όμως από τις υποχρεώσεις τους προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και την αγροτική πολιτική της, καθώς και από τις υποχρεώσεις του μνημονίου που έχουν αναλάβει, με τους αγρότες να αποτελούν μεγάλο κομμάτι της ελληνικής κοινωνίας, δηλαδή των ελλήνων πολιτών που θα σηκώσουν στα χέρια τους τις υποχρεώσεις τους ως φορολογούμενοι.

Πέρα, όμως, από τις υποχρεώσεις της Ελλάδας προς την ΕΕ, οι αγρότες στέκονται εξαιρετικά άτυχοι με τις καταστροφές λόγω καιρού, για παράδειγμα το χαλάζι που για μια χρονιά ακόμα κατέστρεψε μεγάλο μέρος της παραγωγής οπωροκηπευτικών στην Κεντρική Μακεδονία, ενώ το μπόϊκοτάζ της Ρωσίας έκανε την κατάσταση ακόμα χειρότερη. Το κράτος οφείλει να προστατεύει τους αγρότες – πολίτες του απέναντι σε τέτοιες ατυχίες, με έκτακτες επιχορηγήσεις. Φυσικά, όταν η οικονομική κατάσταση της χώρας δεν είναι καλή, οι «γκρίνιες» εκατέρωθεν είναι αναμενόμενες.

¹⁰⁶ <http://www.kathimerini.gr/780202/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/e3antloyntai-ta-peri8wria-gia-ta-rodakina>

Κεφάλαιο 3: Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών Γιαννιτσών

3.1 Εισαγωγικά στοιχεία

Η Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών Γιαννιτσών είναι δευτεροβάθμια συνεταιριστική οργάνωση του Ν.2810/2000¹⁰⁷ περί συνεταιρισμών και είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου. Διοικείται από τη Γενική Συνέλευση των μελών (ανώτατο όργανο διοίκησης) και από 9μελές Διοικητικό Συμβούλιο. Με το νόμο 3833 (ΦΕΚ 40/15-03-2010)¹⁰⁸ προσαρμόστηκαν τα έξοδα και οι αμοιβές όλων των προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου και κατά συνέπεια και των συνεταιρισμών, ενώ η δυνατότητα προσλήψεων μειώθηκε. Με το νόμο 4015/2011 οι βαθμοί των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων καταργούνται και σύμφωνα με το άρθρο 1 αυτού, οι Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις, μετονομάζονται σε Συλλογικές Αγροτικές Οργανώσεις (ΣΑΟ) στις οποίες, περιλαμβάνονται οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί (ΑΣ), οι ομάδες Παραγωγών (ΟΠ) και οι Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις (ΑΕΣ). Ακολούθως με το άρθρο 2 του ίδιου ως άνω νόμου, συνιστάται στο ΥΠΑΑΤ «Εθνικό Μητρώο Συλλογικών Αγροτικών Οργανώσεων», στο οποίο καταχωρίζονται σε ειδικές αντίστοιχες κατηγορίες, οι ΑΣ, οι ΟΠ και οι ΑΕΣ¹⁰⁹.

Τέλος, ο νόμος 4171/2013¹¹⁰ στο άρθρο 3 προβλέπει, μεταξύ άλλων, την δυνατότητα συμμετοχής των Περιφερειών σε αγροτοδιατροφικές συμπράξεις, δίνεται νέα παράταση μέχρι τις 21 Σεπτεμβρίου 2013 στις Αγροτικές Συνδικαλιστικές Οργανώσεις προκειμένου να συμμορφωθούν με τα προβλεπόμενα στο νόμο 4015, παρατείνεται μέχρι την ίδια ημερομηνία η θητεία των διοικήσεων των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, παρατείνονται μέχρι το τέλος του έτους οι προθεσμίες για την κάλυψη του ορίου των 30.000 ευρώ για το συνεταιριστικό κεφάλαιο των αγροτικών συνεταιρισμών, όπως επίσης και η διαδικασία εκλογής οργάνων τους και η διαδικασία εκλογής οργάνων της ΠΑΣΕΓΕΣ. Επίσης, μέχρι το τέλος του έτους παρατείνεται και η δυνατότητα μετατροπής των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών σε Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις¹¹¹.

¹⁰⁷ <http://www.opakoundoura.gr/2810.pdf>

¹⁰⁸ http://www.kedke.gr/uploads2010/N38332010_eisodhmatikhpolitikh.pdf

¹⁰⁹ http://www.ellinikigeorgia.gr/pdf/FEK_A_210_-_21.09.2011_.pdf

¹¹⁰ http://www.ellinikigeorgia.gr/pdf/N_4171_230713_.pdf

¹¹¹ <http://www.ellinikigeorgia.gr/agrotikoi-sunetirismoι-4015/#!prettyPhoto>

Η Ένωση ιδρύθηκε το 1928 σύμφωνα με τον τότε ισχύοντα Νόμο περί συνεταιρισμών από ένα μικρό αριθμό πρωτοβάθμιων γεωργικών συνεταιρισμών της περιοχής του Νομού Πέλλας, προκειμένου να λειτουργεί ως συντονιστικό όργανο και να παρέχει στήριξη και υποστήριξη της δραστηριότητάς τους, σε όλα τα επίπεδα. Αποτελείται από 80 Νομικά πρόσωπα (αγροτικούς συνεταιρισμούς) με 8.850 περίπου μέλη (φυσικά πρόσωπα). Το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας ανέρχεται στα 2.138 ευρώ, ενώ υπάρχουν 452 συνεταιριστικές μερίδες. Το μετοχικό κεφάλαιο ισούται με 966.376 ευρώ¹¹².

Για την επίτευξη του σκοπού της η Ένωση μπορεί, με βάση το καταστατικό της, να αναπτύσσει οποιεσδήποτε νόμιμες δραστηριότητες με τις οποίες καλύπτει ολόκληρο το φάσμα της παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων των μελών της, καθώς και της παραγωγής και προμήθειας των μέσων αγροτικής παραγωγής. Οι δραστηριότητες αυτές είναι ενδεικτικά οι ακόλουθες:

- Η συγκέντρωση, επεξεργασία και πώληση στο εσωτερικό και το εξωτερικό των αγροτικών προϊόντων των μελών της.
- Η εξασφάλιση των απαραίτητων τεχνικών και υλικών μέσων στα μέλη της για την παραγωγή, επεξεργασία και διάθεση των προϊόντων που συγκεντρώνονται
- Η εγγύηση για λογαριασμό των μελών της προς την τράπεζα για σύναψη βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων δανείων

Για την εκπλήρωση των σκοπών της η Ένωση μπορεί:

- Να μετέχει σε τριτοβάθμιες συνεταιριστικές ενώσεις
- Να συμπράττει σε κοινές επιχειρήσεις με καταναλωτικούς και άλλους συνεταιρισμούς, νομικά πρόσωπα του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα, κλπ¹¹³
- Να συνιστά ή να μετέχει τηρώντας τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία του άρθρου 39 του Ν2169/93¹¹⁴ σε εταιρείες του Εμπορικού Νόμου ή του Αστικού Κώδικα, που έχουν αντικείμενό τους δραστηριότητα που εμπίπτει στους σκοπούς του Συνεταιρισμού
- Να αναγνωρίζεται ως ομάδα παραγωγών

¹¹² <http://www.easgiannitsa.gr/index.php>

¹¹³ <http://www.easgiannitsa.gr/index.php>

¹¹⁴ <http://www.elga.gr/index.php/organismos/thesmiko-plaisio/67-nomoi>

Η Ένωση στα περισσότερα από 80 χρόνια λειτουργίας της κινήθηκε με ρυθμούς γρήγορης ανάπτυξης κάνοντας δυνατή την παρουσία της στο συνεταιριστικό χώρο με την αύξηση των μελών της, την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της με τη διακίνηση όλων των αγροτικών προϊόντων των μελών της, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων. Συγκεκριμένα, η ένωση διαθέτει:

- Γραφεία στα Γιαννιτσά
- Διαλογητήριο φρούτων και ψυκτικές εγκαταστάσεις
- Κονσερβοποιείο και χυμοποιείο φρούτων
- Εκκοκκιστήριο και Σποροελαιουργείο βαμβακιού
- Ξηραντήρια αραβοσίτου
- Πρατήρια γεωργικών φαρμάκων και λιπασμάτων στα Γιαννιτσά, την Καλλίπολη και την Κρύα Βρύση¹¹⁵

Γενικά, όλες οι προσπάθειες και οι ενέργειες στρέφονται στο να καταστήσουν την ένωση μια σύγχρονη επιχείρηση και λειτουργική, που να παρακολουθεί τις εξελίξεις, να προσαρμόζεται στα νέα δεδομένα και να επιτυγχάνει θετικά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα για τα μέλη της, τους κλάδους στους οποίους δραστηριοποιείται και την τοπική κοινωνία.

Τα προϊόντα που καλλιεργούνται από τα μέλη της είναι αχλάδια, βερίκοκα, μήλα, νεκταρίνια, ροδάκινα επιτραπέζια και βιομηχανικά και βιομηχανική τομάτα. Η έκταση των καλλιεργειών ανέρχονται σε 17.590 στρέμματα τα οποία υπό κανονικές καιρικές συνθήκες μπορούν να παράγουν 80.000 τόνους προϊόντων. Η ένωση διαθέτει την υποδομή (που αναφέραμε παραπάνω) και την τεχνογνωσία για την επεξεργασία των προϊόντων που εμπορεύεται. Στο διαλογητήριο υπολογίζεται πως καταφτάνουν 28 – 30 εκατομμύρια κιλά προϊόντων ετησίως, αποκλειστικά από παραγωγούς, από τα οποία τα μισά προωθούνται στο Κονσερβοποιείο – Χυμοποιείο για άμεση επεξεργασία (κομπόστα, πουρέ φρούτων, κα) και τα υπόλοιπα στο εμπόριο. Οι ζωτροφές παρασκευάζονται αποκλειστικά από παράγωγα επεξεργασίας προϊόντων του συνεταιρισμού, όπως το βαμβάκι και τα δημητριακά. Από τα δημητριακά (καλαμπόκι, σιτηρά) μέρος αυτών διατίθενται στο

¹¹⁵ <http://www.easgiannitsa.gr/index.php?lang=gr&com=pages&item=4>

εμπόριο, με τα υπόλοιπα να προωθούνται στο τμήμα παρασκευής ζωοτροφών. Τα ψυγεία αποθήκευσης φρούτων και λαχανικών προσφέρονται για χρήση και στους αγρότες παραγωγούς, ενώ μαζί με τα γεωργικά φάρμακα προσφέρονται υπηρεσίες έμπειρων γεωπόνων για ολοκληρωμένη διαχείριση της παραγωγής.

Ο κύριος όγκος της παραγωγής είναι τα βιομηχανικά ροδάκινα (παραγωγή περίπου 25.000 τόνοι ετησίως), λόγος για τον οποίο έχει δημιουργήσει το κονσερβοποιείο και το χυμοποιείο, τα οποία απορροφούν περίπου 10.000 – 12.000 τόνους βιομηχανικού ροδάκινου για την παραγωγή κομπόστας και συμπυκνωμένου χυμού, ενώ παράγονται περίπου 15.000 τόνοι μεταποιημένων προϊόντων. Το υπόλοιπο μέρος της παραγωγής διατίθεται σε βιομηχανίες της περιοχής¹¹⁶.

Εικόνα 2: Χυμοποιείο Γιαννιτσών

Εικόνα 3: Χυμοποιείο Γιαννιτσών

¹¹⁶ <http://www.easgiannitsa.gr/index.php?lang=gr&com=pages&item=3>

Εικόνα 4: Κονσερβοποιείο Γιαννιτσών

Πηγή: <http://www.easgiannitsa.gr/index.php?lang=gr&com=pages&item=4>

Το κονσερβοποιείο της Ένωσης είναι 8.193 m² και κατασκευάστηκε το 1989. Διαθέτει υπερσύγχρονο τεχνολογικό εξοπλισμό, έμπειρο και ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό (45 μόνιμοι υπάλληλοι και πολλοί εποχιακοί για διάστημα 2 – 3 μηνών), άριστα επιλεγμένη πρώτη ύλη, τα οποία έχουν ως αποτέλεσμα την παραγωγή εξαιρετικής ποιότητας κομπόστα με τις πιο αυστηρές προδιαγραφές. Η κομπόστα μπορεί να κοπεί σε μισά, κύβους, φέτες, chips ή όποιο άλλο σχήμα ζητήσει ο πελάτης¹¹⁷.

Ταυτόχρονα, η Ένωση διαθέτει εκκοκκιστήριο, το οποίο είναι ένα από τα πιο σύγχρονα των Βαλκανίων, που στεγάζεται σε χώρο 20.235 m² και έχει δυναμικότητα 25.000 τόνων σύσπορου βαμβακιού και 7.500 τόνων εκκοκκισμένου βαμβακιού. Επίσης, υπάρχει σπορelaiουργείο βάμβακος, που στεγάζεται σε χώρο 2.317 m² και έχει ετήσια παραγωγή 600 τόνων εξαιρετικής ποιότητας βαμβακέλαιου. Επίσης, παράγονται 4.500 – 5.000 τόνοι βαμβακόπιτα που διατίθενται για ζωοτροφή, αλλά και σαπουνόπαστα. Τέλος, διαθέτει δυο ξηραντήρια με δυναμικότητα 88 τόνων/ώρα, ένα στην Καλλίπολη και ένα στα Γιαννιτσά που υποστηρίζονται από σιλό με δυνατότητα αποθήκευσης 22.500 τόνων σίτου και καλαμποκιού¹¹⁸.

Η Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών Γιαννιτσών δραστηριοποιείται και στην παραλαβή – διάθεση στον τομέα των δημητριακών με κυριότερους προμηθευτές παραγωγούς της περιοχής, με διαθέσιμα προϊόντα το σίτο (σκληρό – μαλακό), τον αραβόσιτο, το κριθάρι και τη βρώμη.

¹¹⁷ <http://www.easgiannitsa.gr/index.php?lang=gr&com=pages&item=15>

¹¹⁸ <http://www.easgiannitsa.gr/index.php?lang=gr&com=pages&item=16>

Όσον αφορά τις ζωοτροφές, η Ένωση κάνει αισθητή την παρουσία της στην ευρύτερη περιοχή και σε αυτό το χώρο, με πρώτες ύλες τον αραβόσιτο, το σίτο – κριθάρι, τη σόγια και τη βρώμη. Με τον τρόπο αυτό παράγονται μίγματα ζωοτροφών και πρώτων υλών, αλλά και συμπυκνώματα και ισορροπιστές¹¹⁹.

Όμως, όπως αναφέραμε και παραπάνω, το κυριότερο κομμάτι της δραστηριότητας της Ε.Γ.Σ. Γιαννιτσών είναι η παραλαβή – διακίνηση – εμπορία φρέσκων φρούτων και οπωροκηπευτικών, τα οποία, εκτός από τους κανόνες ποιότητας, ανταποκρίνονται στους ισχύοντες κανόνες για την υγιεινή και την ασφάλεια των τροφίμων και ιδιαίτερα σχετικά με την ύπαρξη προσμείξεων και καταλοίπων όπως νιτρικών, υπολειμμάτων γεωργικών φαρμάκων, γεωργικών μολυντών, κλπ. Εφαρμόζονται οι υποδεικνυόμενοι από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής και οι ισχύοντες στην Ευρωπαϊκή Ένωση Κώδικες Ορθής Υγιεινής Πρακτικής με τους οποίους διασφαλίζεται η παραγωγή και διάθεση υγιεινών και ασφαλών για τον καταναλωτή προϊόντων.

Η παραγωγή της Ένωσης στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στο ροδάκινο, με την κομπόστα και το χυμό να είναι τα κυριότερα παράγωγα. Όσον αφορά στην κομπόστα, συσκευάζεται σε διάφορα μεγέθη κυτίων (1 κιλού, 3κιλο, 5κιλο) και σε διάφορες ποιότητες (STD, G.STD, CH), ενώ ο χυμός παράγεται συμπυκνωμένος σε 30 – 32 Brix σε βαρέλια¹²⁰.

Η ένωση πραγματοποιεί επίσης εξαγωγές αγροτικών προϊόντων σε χώρες της Ε.Ε. και τις Ανατολικές χώρες σε μικρές ποσότητες που κυμαίνονται στο 21 – 26% επί των πωλήσεων. Γενικά η Οργάνωση Παραγωγών δραστηριοποιείται σε μια πλεονεκτική γεωγραφική περιοχή με δυναμικές καλλιέργειες και παραγωγή ευρείας γκάμας αγροτικών προϊόντων. Στόχος είναι τα επόμενα χρόνια η ανάπτυξή της να είναι ολοένα και μεγαλύτερη, με μεγέθυνση των αποτελεσμάτων προς όφελος των μελών της¹²¹.

Στη συνέχεια παρουσιάζουμε στοιχεία για τον κλάδο της τυποποίησης – συσκευασίας νωπών οπωροκηπευτικών, τα οποία θα μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε

¹¹⁹ <http://www.easgiannitsa.gr/index.php?lang=gr&com=pages&item=21>

¹²⁰ <http://www.easgiannitsa.gr/index.php?lang=gr&com=pages&item=3>

¹²¹ Εσωτερική έκθεση της Ένωσης, 2012

καλύτερα τα στοιχεία της παραγωγής και της πώλησης των προϊόντων που θα παραθέσουμε στη συνέχεια.

Όσον αφορά στον ισολογισμό της ένωσης, για το 2012 (Ιανουάριος 2012 – Δεκέμβριος 2012) η Ένωση έχει παραθέσει τον ισολογισμό της στο site της (<http://www.easgiannitsa.gr/>), όπως εξάλλου οφείλει να κάνει βάσει νόμου. Από τα στοιχεία που παραθέτει, βλέπουμε ότι ο κύκλος εργασιών από τις πωλήσεις να είναι της τάξης των 25 εκατομμυρίων ευρώ, με τα κέρδη από εκμεταλλεύσεις να είναι γύρω στα 2 εκατομμύρια ευρώ. Τα έξοδα για αγορές προμηθειών και οι προκαταβολές αποθεμάτων είναι γύρω στα 15 εκατομμύρια ευρώ, ενώ οι ζημιές κυμαίνονται στα 3 εκατομμύρια ευρώ. Διαπιστώνουμε, επομένως, ότι πρόκειται για μια υγιή και κερδοφόρα επιχείρηση¹²².

Παρακάτω ακολουθούν τα κυριότερα προϊόντα που επεξεργάζεται η Ένωση Γιαννιτών και περιγράφονται λεπτομέρειες για την καλλιέργειά τους.

3.2 Ροδάκινο

Όπως αναφέραμε στο 2^ο κεφάλαιο, τα ροδάκινα είναι από τις καλλιέργειες που γίνεται κυρίως στους νομούς Πέλλας (66.380 στρέμματα) και Ημαθίας (52.648 στρέμματα) καθώς και στους νομούς Λάρισας (3.700 στρέμματα), Φλώρινας (4.710 στρέμματα) και Πιερίας (636 στρέμματα).

3.2.1 Στοιχεία παραγωγής για το συμπύρηνο ροδάκινο

Με την καλλιέργεια του συμπύρηνου ροδάκινου ασχολούνται περίπου 12.000 αγρότες ενώ οι μόνιμοι και εποχιακοί εργαζόμενοι στον τομέα της μεταποίησης του συμπύρηνου ροδάκινου ανέρχονται σε ετήσια βάση περί τα 10.000 άτομα¹²³. Κατά συνέπεια, θα αναλύσουμε στο συγκεκριμένο σημείο της πτυχιακής τις πληροφορίες για το συμπύρηνο ροδάκινο που συλλέξαμε, μιας και είναι ένα από τα κατεχοχήν προϊόντα μεταποίησης της ΕΑΣ Γιαννιτών. Τα τελικά προϊόντα στο σύνολό τους (98%) εξάγονται κυρίως προς την Ε.Ε. (ποσοστό 80%) και το εισερχόμενο συνάλλαγμα υπερβαίνει τα 250 –

¹²² <http://www.easgiannitsa.gr/index.php?lang=gr&com=pages&item=35>

¹²³ www.vitaplant.gr

300 εκατομμύρια ευρώ ετησίως¹²⁴, στοιχεία της οποίας παραθέσαμε στο 2^ο κεφάλαιο αναλυτικά.

Από 01/01/2008 ο τομέας του συμπύρηνου ροδάκινου έχει ενταχθεί στο καθεστώς της πλήρους αποδέσμευσης και οι δικαιούχοι παραγωγοί ενισχύονται σύμφωνα με τα αποκτηθέντα δικαιώματα στο πλαίσιο του καθεστώτος της Ενιαίας Ενίσχυσης. Συγκεκριμένα, ο τομέας ενισχύεται στο πλαίσιο του προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 – 2013 για τη «διατήρηση και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας, της δασοκομίας και του αγροδιατροφικού τομέα» (Άξονας Ι, μέτρο 123) και για τη δράση που αφορά επενδύσεις στη μεταποίηση φρούτων (Τμήμα ΙΙ, δράση 9,8)¹²⁵. Επίσης, ενισχύεται στο πλαίσιο εφαρμογής του ΚΑΝ. (ΕΚ) 3/2008 σχετικά με ενέργειες ενημέρωσης και προώθησης υπέρ των γεωργικών προϊόντων στην εσωτερική αγορά και στις τρίτες χώρες.

Για το 2013, η αναμενόμενη παραγωγή των συμπύρηνων ροδάκινων προβλέπεται να κυμανθεί περίπου στο 50% της αντίστοιχης περσινής, διότι, εκτός από τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν κατά την καρπόδεση, υπήρξαν πολύ σημαντικές ζημιές από την πρωτοφανή χαλαζόπτωση που έγινε λίγο πριν τη συγκομιδή και επηρέασε το μεγαλύτερο τμήμα της συνολικής καλλιεργούμενης έκτασης. Οι παραπάνω κακές καιρικές συνθήκες θα έχουν ως αποτέλεσμα οι ποσότητες συμπύρηνων ροδάκινων που θα οδηγηθούν για μεταποίηση να μην ξεπεράσουν τους 220.000 τόνους¹²⁶.

Ειδικά φέτος, διαπιστώθηκε ότι στο παραγωγικό σύστημα του συμπύρηνου ροδάκινου λείπει η καλλιέργεια όψιμων ποικιλιών με αποτέλεσμα να παρουσιάζεται μια ανισορροπία στην ομαλή προσφορά της πρώτης ύλης προς τη μεταποιητική βιομηχανία. Επίσης, άλλη σημαντική διαπίστωση είναι το γεγονός του πολυκερματισμού των διαχειριστών της πρώτης ύλης που οφείλεται κυρίως στη μείωση του αριθμού των λειτουργούντων Οργανώσεων των Παραγωγών¹²⁷.

¹²⁴ <http://www.minagric.gr/index.php/el/for-farmer/crop-production/oporokipeytika/858-simpirinourodakino.pdf>

¹²⁵ <http://www.agrotikianaptixi.gr/index.php?op=Axis&todo=Load&id=c63a5650dcd0bf04>

¹²⁶ <http://www.agrotypos.gr/index.asp?mod=articles&id=81033>

¹²⁷

http://www.minagric.gr/images/stories/docs/agrotis/Oporokipeytika/rodakina/rodakina_2013.pdf

Το 2013 η τιμή της πρώτης ύλης «άνοιξε» στα 0,32 ευρώ/kg και κυμάνθηκε μέχρι τα 0,35 ευρώ/kg για την κομπόστα και τους κύβους, ενώ τα μεταφορικά επιβάρυναν τις μεταποιητικές βιομηχανίες. Η τιμή της πρώτης ύλης για την παραγωγή χυμού κυμάνθηκε από 0,16 - 0,18 ευρώ/kg, παραδοτέα στη βιομηχανία¹²⁸.

Σύμφωνα με έρευνα του ΟΠΕΚΕΠΕ¹²⁹, το 2011 καλλιεργήθηκαν περίπου 129.000 στρέμματα, έκταση μειωμένη κατά 26,52% σε σχέση με την αντίστοιχη καλλιεργηθείσα έκταση του έτους 2010 που ήταν περίπου 175.000 στρέμματα. Οι εκριζώσεις ακολούθησαν κυρίως στροφή στην καλλιέργεια του επιτραπέζιου ροδάκινου, στο οποίο οι γεωργοί εναπόθεσαν τις ελπίδες τους για μεγαλύτερες προοπτικές κέρδους.

Προκύπτει ότι οι καλλιεργητές προχώρησαν σε εκρίζωση αγροτεμαχίων κυρίως χαμηλής παραγωγικότητας (η μέση στρεμματική απόδοση ήταν 2.285 κιλά/στρέμμα για το έτος 2010 έναντι 2.848 κιλά/στρέμμα για το έτος 2011). Σημαντικό ρόλο στην αύξηση της μέσης στρεμματικής απόδοσης παίζει η εφαρμογή βελτιωμένων καλλιεργητικών φροντίδων από τους παραγωγούς: για παράδειγμα στην Καλιφόρνια η μέση στρεμματική απόδοση ξεπερνάει σταθερά τους 4 τόνους/στρέμμα¹³⁰.

Το 2011 δραστηριοποιήθηκαν στους νομούς Πέλλας, Ημαθίας, Λάρισας, Θεσσαλονίκης, Καρδίτσας και Μαγνησίας 26 μεταποιητικές μονάδες, που παρήγαγαν κομπόστα, κύβους σε ασηπτική συσκευασία και κατεψυγμένους και χυμό, συνολικής ποσότητας περίπου 281.000 τόνων, εκ των οποίων 255.830 τόνοι ήταν κομπόστα και 25.178 τόνοι συμπυκνωμένος χυμός¹³¹.

Για την τελευταία εξαετία τα στοιχεία παραγωγής και μεταποίησης του συμπύρηνου ροδάκινου φαίνονται στον πίνακα 1, ενώ στον πίνακα 2 παραθέτονται οι εξαγωγές:

¹²⁸ <http://www.agrotypos.gr/index.asp?mod=articles&id=80632>

¹²⁹ http://farmer-future.blogspot.gr/2012/10/blog-post_8672.html

¹³⁰ <http://www.agrotypos.gr/index.asp?mod=articles&id=81033>

¹³¹ <http://www.easgiannitsa.gr/>

Πίνακας 1: Στοιχεία παραγωγής & μεταποίησης συμπύρηνου ροδάκινου

ΕΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ (τόνοι)		
		ΚΟΜΠΟΣΤΑ	ΠΟΥΡΕΣ	ΚΑΤΑΨΥΞΗ
2006	360.000	276.000	54.000	30.000
2007	430.000	285.000	85.000	60.000
2008	400.000	255.000	110.000	35.000
2009	420.000	185.000	95.000	20.000
2010	400.000	256.000	105.000	39.000
2011	366.000	245.000	80.000	35.000
2012	444.000	260.000	132.000	35.000

Πηγή: http://farmer-future.blogspot.gr/2012/10/blog-post_8672.html

Γενικά παρατηρούμε μια αυξητική τάση τα τελευταία χρόνια στη συνολική παραγωγή και, με εξαίρεση το 2011, όπου η μειωμένη ποσότητα οφείλεται σε εκριζώσεις, ενώ ταυτόχρονα ποσότητα 7.000 τόνων διατέθηκε ως νωπό προϊόν κυρίως στη Βουλγαρία, παρατηρείται μια σταθεροποίηση της παραγωγής σε πάνω από 400 χιλιάδες τόνους.

Πίνακας 2: Εξαγωγές συμπύρηνου ροδάκινου

ΕΤΟΣ	ΠΟΣΟΤΗΤΕΣ (τόνοι)
2005	255.000
2006	250.000
2007	272.000
2008	271.000
2009	233.000
2010	270.000
2011	275.000
2012	280.000

Πηγή: www.minagric.com

Παρατηρούμε ότι και οι εξαγωγές παρουσιάζουν αυξητική τάση τα τελευταία χρόνια, ενώ σταθερά βρίσκονται πάνω από τις 250 χιλιάδες τόνους¹³² (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης).

¹³² www.minagric.com

3.2.2 Προβλήματα στην παραγωγή του συμπύρηνου ροδάκινου στο νομό Πέλλας

Ο Νομός Πέλλας είναι ένας κύρια αγροτικός νομός, στον οποίο 600.000 οικογένειες ασχολούνται με τη γη με κύριο προϊόν το ροδάκινο. Τα τελευταία χρόνια, με τις πολιτικές που δεν ασκούνται, το εισόδημα συρρικνώνεται χωρίς να υπάρχει συγκεκριμένη πρόταση για το πώς θα ανακάμψει αυτή η αγροτική παραγωγή σε επίπεδο νομού αλλά και σε επίπεδο χώρας. Τα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι ροδακινοπαραγωγοί κατά το καλοκαίρι του 2013 ήταν από μία ότι η έντονη χαλαζόπτωση, λίγες μάλιστα μόνο μέρες πριν τη συγκομιδή, κατέστρεψε μεγάλο μέρος της σοδειάς, σε μερικούς μάλιστα το 100% αυτής, ενώ από την άλλη η τιμή που πρότειναν οι βιομήχανοι αρχικά θεωρήθηκε ιδιαίτερα χαμηλή¹³³. Οι συνδικαλιστές αγρότες βρέθηκαν σε διένεξη μεταξύ τους, ενώ το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και ο ΟΠΕΚΕΠΕ θεωρήθηκαν αναξιόπιστοι (λόγω περικοπών και επιβολής ποινών για θέματα που είχαν προηγηθεί). Γράφηκαν πολλά άρθρα σε τοπικές και εθνικές εφημερίδες, αναφέροντας πως δεν υπάρχει δυνατό και υγιές συνεταιριστικό κίνημα, με συνεταιρισμούς οι οποίοι με τις παρεμβάσεις τους θα μπορούσαν να αμβλύνουν κάποιες από τις αρνητικές επιπτώσεις, αλλά δεν το κάνουν. Θεωρείται ότι διεφθαρμένα άτομα βρίσκονται στην ηγεσία αυτών, τα οποία εξυπηρετούν συμφέροντα¹³⁴.

Τελικά η τιμή έκλεισε στα 32 λεπτά το κιλό τα πρώτης ποιότητας ροδάκινα που πάνε για κομπόστα συν τα μεταφορικά, 15 λεπτά παραδοτέα για τα ροδάκινα που οδηγούνται προς χυμοποίηση και 18 λεπτά παραδοτέα για τα χαλαζόπληκτα ροδάκινα που οδηγούνται στη χυμοποίηση. Όμως, παρόλο που οι βιομήχανοι αρχικά είχαν προτείνει σχεδόν 20 λεπτά το κιλό, οι αγρότες πάλι δεν έμειναν ευχαριστημένοι και ζητούσαν 35 λεπτά για τα συμπύρηνια και δεν τους άρεσαν τα 15 λεπτά για τα ροδάκινα προς χυμοποίηση. Συγκεκριμένα, παραγωγός από την Ημαθία αναφέρει στον τοπικό τύπο: «Ήταν μια δύσκολη χρονιά για τους παραγωγούς, αφού η παραγωγή μας ήταν πολύ μειωμένη. Ακόμα και 1 ευρώ να είχε το συμπύρηνιο φέτος, πάλι δεν θα είχαμε κέρδος. Για το λόγο αυτό, οι παραγωγοί, αν δεν πληρωθούν οι αποζημιώσεις του ΕΛΓΑ για τη ζημιά που υπέστησαν από το χαλάζι, ο χειμώνας θα είναι πολύ δύσκολος». Επίσης, πέρα από όλα τα άλλα, το

¹³³ ammosimathia.blogspot.gr

¹³⁴ ephi.gr

εργατικό κόστος είναι αυξημένο για το διαχωρισμό ανάμεσα στα καλά και τα προβληματικά ροδάκινα, κάτι που επίσης θα επωμιστούν οι παραγωγοί¹³⁵.

Πέρα από τις ζημιές, όμως, υπήρξε και σοβαρό πρόβλημα με την επιστροφή του ΦΠΑ. Επίσης, πολλοί αγρότες είναι ακόμα απλήρωτοι από για άλλα προϊόντα από εμποροβιομήχανους, ενώ τα νέα μέτρα της κυβέρνησης είναι το τελειωτικό χτύπημα για τους αγρότες¹³⁶. Ταυτόχρονα, τα πετρέλαια για τα τρακτέρ είναι πολύ ακριβά, ενώ προβλήματα αντιμετωπίζουν και με τις μεταφορές, όπου η πολιτική της ΕΕ δίνει σε μεγάλες επιχειρήσεις τις διεθνείς και εσωτερικές οδικές μεταφορές, οι οποίες δεν εξυπηρετούν κατά τον καλύτερο τρόπο το μικρομεσαίο αγρότη, εμφανίζοντας μεγάλες καθυστερήσεις, με κίνδυνο να χαλάσει η παραγωγή¹³⁷.

Η ΕΚΕ αναφέρει στην ανακοίνωσή της (03/09/2013): «Ολοκληρώνεται αυτές τις μέρες η μεταποίηση του συμπύρηνου ροδάκινου. Η φετινή χρονιά ήταν ιδιαίτερη, αφ' ενός μεν λόγω της σημαντικά μειωμένης παραγωγής, αφ' ετέρου δε λόγω των σφοδρών χαλαζοπτώσεων που έπληξαν το προϊόν. Εκείνο όμως που φέτος αναδείχθηκε περισσότερο ήταν η ανισοβαρής κατανομή των ποικιλιών των συμπύρηνων ροδάκινων. Πιο συγκεκριμένα, διαπιστώνεται η θεαματική μείωση της ποικιλίας Everts με αποτέλεσμα τον περιορισμό των ημερών λειτουργίας των εργοστασίων. Ως αποτέλεσμα αυτού του γεγονότος, φέτος η ποικιλία Everts πληρώθηκε 3 λεπτά περισσότερο από τις λοιπές (35 λεπτά αντί 32). Με βάση τα παραπάνω, είναι προφανές ότι η ποικιλία Everts θα στηριχθεί και τα επόμενα χρόνια από τη βιομηχανία. Εκτιμάται ότι η τιμή της θα είναι κατά 10% υψηλότερη από τις λοιπές ποικιλίες και σε κάθε περίπτωση η διαφορά της θα είναι τουλάχιστον 3 λεπτά το κιλό. Η ΕΚΕ θεωρεί σκόπιμο να κάνει αυτή την ενημέρωση συμβουλευοντας τους παραγωγούς που θα προχωρήσουν σε φυτεύσεις συμπύρηνων να προτιμήσουν την ποικιλία Everts»¹³⁸.

Να τονίσουμε ότι η ποικιλία Everts είναι τα όψιμα συμπύρηννα ροδάκινα, ενώ υπάρχει επίσης η ποικιλία Κατερίνα που είναι πρώιμα. Η προτροπή από πλευράς ΕΚΕ για

¹³⁵ www.agronews.gr

¹³⁶ www.makthes.gr

¹³⁷ www.pellaneews.gr

¹³⁸ www.agelioforos.gr

φυτεύσεις όψιμων συμπύρηνων δείχνει το δρόμο για μια καλή συνέχεια στο προϊόν (ενώ πέρυσι παρακινούσαν βέβαια οι ίδιοι τους παραγωγούς να βάλουν τα Κατερίνα)¹³⁹

Το ίδιο πρόβλημα με την τιμή παρουσιάστηκε και το 2012, όπου αν και η σεζόν είχε ξεκινήσει καλά με όλες τις προϋποθέσεις για βελτίωση της τιμής, τελικά τάρχουο ροδάκινο παρέμεινε στα 25 λεπτά το κιλό. Βέβαια, τα χρήματα που φτάνουν στην τσέπη του παραγωγού είναι ακόμα λιγότερα, εξαιτίας του κόστους των μεταφορικών με τα οποία βαρύνονται οι ίδιοι οι αγρότες και των κρατήσεων από τις Οργανώσεις, που σε κάποιες περιπτώσεις φτάνουν τα 4 λεπτά. Επίσης, στο «τρίγωνο» Πέλλα – Νάουσα – Βέροια την κατάσταση για τον παραγωγό δυσχεραίνει και η έλλειψη σοβαρών συνεταιριστικών οργανώσεων και ομάδων παραγωγών, που θα μπορούσαν να αναλάβουν καλύτερα και προς όφελος των καλλιεργητών τις διαπραγματεύσεις στην αγορά.

Από τους τυχερούς στάθηκαν οι όψιμοι καλλιεργητές της βόρειας Πέλλας και του Αμύνταιου, όπου η τιμή έφτασε μέχρι τα 35 λεπτά το κιλό, επειδή η παραγωγή δεν έφτασε και η ζήτηση συνέχισε με θετικό πρόσημο, κάτι που είχε επαναληφθεί και το 2011. Άλλωστε, και η διεθνής συγκυρία της ισοτιμίας ευρώ – δολαρίου ευνόησε το ελληνικό ροδάκινο αφού κατέστησε τις εξαγωγικές εταιρείες κομπόστας πολύ περισσότερο ανταγωνιστικές σε σχέση με την Καλιφόρνια και την Κίνα, ενώ αν υποχωρήσει περεταίρω η ισοτιμία δολαρίου – ευρώ θα ευνοηθεί η ανταγωνιστικότητα των ελληνικών εξαγωγών σε Τρίτες χώρες¹⁴⁰. Το παράδοξο είναι πάντως ότι, παρόλο που η ζήτηση από το εξωτερικό είναι αυξημένη, πολλοί ροδακινοπαραγωγοί προχωρούν σε εκριζώσεις, μάλιστα περίπου το 30 – 35% των δέντρων συμπύρηνου της Ημαθίας θα ξηλωθεί ή θα μπολιαστεί ώστε να παράγει επιτραπέζια ροδάκινα, τα οποία έχουν τιμή 60 – 80 λεπτά το κιλό, καθώς οι παραγωγοί υποστηρίζουν ότι το κόστος παραγωγής ανέρχεται σε 22 – 25 λεπτά το κιλό¹⁴¹.

Τέλος, αξίζει να σημειώσουμε ότι, σε απάντηση του προβλήματος της καταστροφής της παραγωγής πέρυσι το καλοκαίρι εξαιτίας της χαλαζόπτωσης, ο ΕΛΓΑ επιχορηγεί με το ποσό των 6,5 εκατομμυρίων ευρώ πρόγραμμα αντιχαλαζιακών δικτύων σε καλλιέργειες αμπελιών, ροδιάς, κερασιάς, δαμασκηιάς, νεκταρινιού, βερίκοκου, μήλων, ροδάκινων,

¹³⁹ www.agroanergos.gr

¹⁴⁰ www.agronews.gr

¹⁴¹ www.pellanews.gr

αχλαδιών και ακτινιδίου. Συνολικά εγκρίθηκαν 352 αιτήσεις παραγωγών σε διάφορες περιοχές της χώρας. Συγκεκριμένα, το δελτίο τύπου της 12^{ης} Φεβρουαρίου 2014 αναφέρει τα εξής:

«Την έγκριση της επιχορήγησης αντιχαλαζιακών δικτύων και συνδυαστικών εγκαταστάσεων αντιβροχικής μεμβράνης και αντιχαλαζικού διχτυού για παραγωγούς που υπέβαλλαν τις αιτήσεις τους το 2013, αποφάσισε κατά τη συνεδρίασή του το Διοικητικό Συμβούλιο του ΕΛΓΑ. Ειδικότερα, το πρόγραμμα αναφέρεται σε επιχορηγήσεις εγκαταστάσεων αντιχαλαζιακών δικτύων σε καλλιέργειες αμπελιών, ροδιάς, κερασιάς, δαμασκηνιάς, νεκταρινιού, βερίκοκου, μήλων, ροδάκινων, αχλαδιών και ακτινιδίου. Εγκρίθηκαν 352 αιτήσεις παραγωγών για διάφορες περιοχές της χώρας»¹⁴².

3.3 Ειδικά συμπεράσματα

Μελετώντας τα στοιχεία που παραθέσαμε παραπάνω, συμπεραίνουμε ότι η Ένωση Γιαννιτών είναι ιδιαίτερα παραγωγική, ενώ οι δραστηριότητές της μπορούν να συγκριθούν με ανάλογα ιδιωτικά εργοστάσια της περιοχής. Διαθέτει δικό της εξοπλισμό και μπορεί να πουλήσει την παραγωγή της κατά τρόπο ανάλογο με τους συναγωνιστές ιδιώτες. Η παραγωγή των ροδάκινων, που αποτελεί κυρίαρχο προϊόν τους, είναι δεδομένη, ενώ σχεδόν το 100% της παραγωγής ροδάκινου γίνεται στους νομούς Πέλλας και Ημαθίας, με την Ένωση Γιαννιτών να κερδίζει μεγάλο κομμάτι της πίτας στη συλλογή, τυποποίηση και μεταπώλησή τους. Επίσης, καθώς τα ελληνικά ροδάκινα είναι διεθνώς αναγνωρισμένα, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν δημιουργεί προβλήματα στη διακίνησή τους. Μοναδικό πραγματικά σοβαρό ζήτημα είναι τα καιρικά φαινόμενα, με τις συχνές χαλαζοπτώσεις να καταστρέφουν μεγάλο μέρος της παραγωγής κάθε χρόνο, ενώ προστριβές με το κράτος έχουν κάθε χρόνο οι παραγωγοί για την τιμή του κιλού που παίρνουν.

Κατά τα άλλα, η Ένωση συμμετέχει ενεργά σε όλες τις διαμαρτυρίες της ΠΑΣΕΓΕΣ που αφορούν στα προβλήματα των ελλήνων αγροτών γενικότερα (πχ πορείες, κλείσιμο δρόμων, κλπ).

¹⁴² www.minagric.gr

Κεφάλαιο 4: ΕΑΣ Αιτωλοακαρνανίας

4.1 ΕΑΣ Αγρινίου

Η Αιτωλοακαρνανία είναι ο μεγαλύτερος σε έκταση νομός της χώρας με έκταση 5.447 τετραγωνικά χιλιόμετρα και βρίσκεται στο δυτικό μέρος της Ελλάδας. Με την απογραφή του 2011 ο πληθυσμός του Νομού ανέρχεται στις 209.500 κατοίκους.

Εικόνα 5: Νομός Αιτωλοακαρνανίας

Πηγή: el.wikipedia.org

Ο νομός είναι ένας από τους πλουσιότερους από πλευράς φυσικού περιβάλλοντος. Η σχέση του με την παραγωγή ενέργειας δεν είναι πρόσφατη, καθώς το υδάτινο δυναμικό του, το οποίο αποτελείται από οκτώ φυσικές λίμνες (μεταξύ των οποίων και η λίμνη Τριχωνίδα, η μεγαλύτερη της χώρας), καθώς και ένα σημαντικό αριθμό τεχνητών, δυο λιμνοθάλασσες και τρεις ποταμούς, τον κατέστησε ιδανικό για την ανάπτυξη υδροηλεκτρικών έργων, εδώ και δεκαετίες. Σήμερα αποτελεί την πρώτη περιοχή της χώρας στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας¹⁴³.

Πέρα από την παραγωγή ενέργειας, ο νομός θεωρείται ιδανικός για την ανάπτυξη ποικίλων καλλιεργειών και γενικότερα αγροτικών και κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων, καθώς το πλούσιο υδάτινο δυναμικό του συνυπάρχει με εκτεταμένα πεδινά αλλά και ορεινά τμήματα. Η παραγωγή είναι μεγαλύτερη κυρίως στις νότιες περιοχές.

Από το 1883 μέχρι το 2005 ο καπνός ήταν μια από τις σπουδαιότερες και πιο προσοδοφόρες καλλιέργειες στην Αιτωλοακαρνανία, με μεγάλη οικονομική, γεωργική,

¹⁴³ <http://www.livepedia.gr/index.php>

κοινωνική, δημοσιονομική, περιφερειακή και διακλαδική σημασία. Έως το 2005 ο καπνός αποτελούσε το τρίτο εγχώριο αγροτικό προϊόν σε πρόσοδο μετά το λάδι και το βαμβάκι, ενώ οι 11.000 καπνοκαλλιεργητές του νομού κατείχαν το 30% σχεδόν της συνολικής παραγωγής της χώρας. Η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) της Ε.Ε. το 2006, με την ενιαία ενίσχυση και την πλήρη αποσύνδεσή της από την παραγωγή, είχε ως συνέπεια την πλήρη και απότομη εγκατάλειψη της καπνοκαλλιέργειας.

Ο νομός σήμερα, παρά το πλούσιο φυσικό περιβάλλον και τις τεράστιες δυνατότητες επενδύσεων και ανάπτυξης, θεωρείται ο φτωχότερος της χώρας από πλευράς εισοδημάτων. Τα μέτρα που αποφασίστηκαν για την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στην αγροτική τάξη των καπνοπαραγωγών ήταν κυρίως η στήριξη αγροκτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων μέσω επενδυτικών προγραμμάτων και πρόσφατα των επενδύσεων σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Η ΕΑΣ Αγρινίου, με απόφασή της, χρηματοδοτεί πιλοτικά προγράμματα με στόχο την ανάπτυξη νέων δυναμικών καλλιεργειών, όπως δαμάσκηνα, αχλάδια, κλπ, ώστε να συμβάλει στην προσπάθεια αποκατάστασης των απολεσθέντων εισοδημάτων των καπνοπαραγωγών. Η έναρξη έγινε το 2006 με εγκατάσταση πειραματικών πενήντα στρεμμάτων, με είδη όπως η δαμασκηλιά, η αχλαδιά και η μηλιά¹⁴⁴.

Το 2008, κατόπιν και των πρώτων θετικών αποτελεσμάτων των πειραματικών καλλιεργειών, ξεκίνησαν ενημερώσεις ώστε να καταλήξουν στις πρώτες υπέρπυκνες φυτεύσεις (δηλαδή έως 310 δέντρα ανά στρέμμα) σε έκταση χιλίων στρεμμάτων αρχικά.

Το ίδιο έτος εγκαταστάθηκαν και οι πειραματικοί αγροί με το σακχαροδοτικό φυτό *Stevia* με άμεσο σκοπό την έγκρισή της από την Ε.Ε. ως προϊόν κατάλληλο προς κατανάλωση από τον άνθρωπο. Η έγκριση δόθηκε στις 14/11/2011 και δημιουργούνται πλέον οι προοπτικές ώστε το συγκεκριμένο φυτό να αποτελέσει το διάδοχο του καπνού ως προς τη δυνατότητα μαζικής καλλιέργειας και παραγωγής.

Το 2009 έγινε επέκταση των πειραματικών και σε άλλα είδη, όπως η κερασιά και η ροδιά. Ταυτόχρονα, ξεκίνησε εγκατάσταση σύγχρονων συστημάτων υποστήλωσης και παραγωγής, αλλά και πιστοποίηση της όλης διαδικασίας, βάση προτύπου Global Gap.

¹⁴⁴ Περιοδική έκθεση της ΕΑΣ Αγρινίου, 2011

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί πως η ΕΑΣ Αργινίου έχει μια μακροχρόνια και συνεχή συμμετοχή σε προγράμματα και δράσεις προστασίας του περιβάλλοντος, των παραγωγών και των καταναλωτών. Προωθεί την πιστοποίηση των παραγόμενων προϊόντων και συμμετέχει από το 2008 στην ανακύκλωση των πλαστικών συσκευασιών των αγροτικών εφοδίων και των φυτοπροστατευτικών ουσιών.

Μετά το 2005, όπου εγκαταλείφθηκε η καλλιέργεια καπνού στο νομό, παρουσιάστηκε επίσης αύξηση των εκτάσεων που καλλιεργούνται για ζωοτροφές. Έτσι παρατηρούμε πως οι μισές περίπου καλλιεργούμενες εκτάσεις στο νομό είναι για σιτηρά, χορτονομές και αραβόσιτο.

Η ελιά παρέμεινε η πιο δυναμική καλλιέργεια από άποψη καλυπτόμενων εκτάσεων και μάλιστα παρουσιάστηκε αύξηση στις νέες φυτεύσεις, κυρίως στην ποικιλία Καλαμών.

Αξιοσημείωτη είναι επίσης και η προσπάθεια εφαρμογής της μεθόδου της υπέρπυκνης φύτευσης ελιάς με ποικιλίες ελαιόλαδου όπως η Κορωνέικη. Στη συγκεκριμένη μέθοδο, λόγω της πλήρως μηχανοποιημένης συγκομιδής, που έχει ως αποτέλεσμα την ελαχιστοποίηση του εργατικού κόστους, αλλά και του μεγάλου αριθμού δέντρων που φυτεύονται ανά στρέμμα (166 δέντρα ανά στρέμμα αντί για 30 που φυτεύονται στην κλασική φύτευση), προκύπτει σημαντικό κέρδος ανά στρέμμα καλλιέργειας.

Δυναμική καλλιέργεια παραμένει επίσης στο νομό το σπαράγγι. Κυρίως λόγω του επαγγελματισμού που επιδεικνύει ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Παραγωγών Σπαραγγιού και Λοιπών Οπωροκηπευτικών Ν. Αιτωλοακαρνανίας «Ο ΑΧΕΛΩΟΣ», του οποίου τα μέλη καλλιεργούν από το 1998 πάνω από τρεις χιλιάδες στρέμματα σπαράγγια λευκά και πράσινα¹⁴⁵.

Τα τελευταία χρόνια, σε συνεργασία με την ΕΑΣ Αργινίου, προχώρησαν και σε επενδύσεις στην καλλιέργεια της δαμασκηνιάς αλλά και του ακτινιδίου, έχοντας πραγματοποιήσει φυτεύσεις άνω των χιλίων στρεμμάτων στην κάθε καλλιέργεια. Έχοντας στην ιδιοκτησία του ο συγκεκριμένος συνεταιρισμός δυο σύγχρονα πιστοποιημένα παρασκευαστήρια, πραγματοποιεί εξαγωγές οι οποίες ξεπερνούν τους πέντε χιλιάδες τόνους ετησίως.

Αναλυτικά, οι καλλιέργειες του νομού το 2010 φαίνονται στον παρακάτω πίνακα:

¹⁴⁵ <http://www.agrinionews.gr>

Πίνακας 1: Καλλιέργειες του Νομού το 2010

Καλλιέργειες	Αγροτεμάχια	Στρέμματα
Ελιές	67.575	333.951
Σιτηρά	22.244	176.043
Χορτονομές	17.849	169.618
Αραβόσιτος	7.115	75.632
Βαμβάκι	1.246	23.979
Εσπεριδοειδή	1.987	11.445
Ρύζι	498	11.084
Καρποί με Κέλυφος	652	6.512
Κηπευτικά Υπαίθρια	772	5.492
Κηπευτικά Χαμηλής Κάλυψης & Μακράς Διάρκειας	419	5.276
Όσπρια	419	4.549
Οπωροφόρα Δέντρα	485	3.877
Αμπελώνες	977	2.721
Ελαιούχοι Σπόροι	44	1.170
Καπνός	164	1.052
Κηπευτικά Θερμοκηπίου	77	343
Αρωματικά Φυτά	43	337

Πηγή: Περιοδική Έκδοση της ΕΑΣ Αγρινίου, 2011

Στα νοτιοδυτικά παράλια του νομού λειτουργούν ιχθυοκαλλιέργειες όπου εκτρέφονται ψάρια για το ονομαστό και εύγευστο αυγοτάραχό τους, αλλά και για νωπή ή και κονσερβοποιημένη κατανάλωση με τους σπάρους και τις τσιπούρες ή τα χέλια να κυριαρχούν, ενώ υπάρχουν και μεγάλες αλυκές, ειδικά στην περιοχή του Μεσολογγίου.

Στον τομέα της κτηνοτροφίας, ο νομός είναι πρώτος στην εκτροφή αιγοπροβάτων, τα οποία, βάση στοιχείων του 2010, ανέρχονται σε 1.000.000 περίπου. Εκτρέφονται ως επί το πλείστον με τον παραδοσιακό τρόπο της ελεύθερης βόσκησης και κυρίως στις ορεινές περιοχές.

Ο νομός κατέχει επίσης μία από τις υψηλότερες θέσεις στην εγχώρια παραγωγή χοιρινού κρέατος, με σύγχρονες μονάδες στην περιοχή του Αγρινίου, της Βόνιτσας και του

Αστακού. Στην Ορεινή Ναυπακτία, Βάλτο, Ξηρόμερο αλλά και στα Ακαρνανικά Όρη, τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται η εκτροφή βοοειδών ελευθέρως βοσκής².

Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί πως ο νομός Αιτωλοακαρνανίας είναι αυτή τη στιγμή ο πρωτοπόρος νομός στις καλλιεργούμενες εκτάσεις με τη βιολογική μέθοδο αλλά και ο νομός στον οποίο βρίσκεται το 1/3 των κτηνοτρόφων της χώρας που εφαρμόζουν τη βιολογική εκτροφή, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 2: Ασκούμενη βιολογική κτηνοτροφία επί του συνόλου της χώρας

	Ελλάδα	Αιτωλοακαρνανία	Ποσοστό %
Κτηνοτρόφοι	2.441	853	34,9
Αίγες	290.191	61.255	21,1
Βοοειδή	16.280	4.959	30,5
Πρόβατα	271.544	81.653	30,1
Χοίροι	43.390	9.437	21,7
ΣΥΝΟΛΟ	621.405	157.304	25,3

Πηγή: Περιοδική έκδοση ΕΑΣ Αγρινίου, 2010

Όσον αφορά στη βιολογική γεωργία, 135.480 στρέμματα καλλιεργούνται με βιολογικό τρόπο, ενώ ο αμέσως επόμενος νομός είναι η Λέσβος με 128.130 στρέμματα και ακολουθεί η Λάρισα με 116.751. Την πεντάδα κλείνουν η Χαλκιδική με 109.561 στρέμματα και ο Έβρος με 107.148. Όλοι οι άλλοι νομοί έχουν κάτω από 100.000 στρέμματα.

4.2 Ιστορία της ΕΑΣ Αγρινίου

Η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Αγρινίου ιδρύθηκε το 1930 από τους Συνεταιρισμούς των καπνοπαραγωγών και ελαιοπαραγωγών των επαρχιών Τριχωνίδος, Ξηρομερίου και Βάλτου. Βασικός σκοπός της ίδρυσης της ΕΑΣ ήταν η εξυπηρέτηση και προαγωγή της οικονομίας των μελών της με την ενίσχυση, διεύρυνση και συντονισμό των δραστηριοτήτων τους από αυτή. Επίσης, ήταν απαραίτητο η Ένωση να μπορεί να

αναλαμβάνει και η ίδια δραστηριότητες από αυτές που προβλέπονται για τα μέλη της, είτε για λογαριασμό των μελών της, είτε για λογαριασμό της¹⁴⁶.

Το 1935¹⁴⁷ αποτέλεσε ιδρυτικό μέλος της Πανελλήνιας Συνομοσπονδίας Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΠΑΣΕΓΕΣ). Στη διάρκεια του 20ού αιώνα η ΕΑΣ Αγρινίου, ενδυναμώνοντας συνέχεια το ρόλο της στα αγροτικά δρώμενα του Νομού, προχώρησε στη δημιουργία μονάδων επεξεργασίας των αγροτικών προϊόντων των μελών της, όπως το πρώτο συνεταιριστικό εργοστάσιο στη Δυτική Ελλάδα επεξεργασίας και τυποποίησης ελιών το 1954.

Παράλληλα, όμως, η ΕΑΣ Αγρινίου έδωσε έμφαση στις κοινωνικού και συνδικαλιστικού χαρακτήρα δραστηριότητές της. Ειδικότερα, η μετακατοχική και μετεμφυλιακή περίοδος με τη δραματική κατάσταση που επικρατούσε στις αγροτικές περιοχές και την έλλειψη άλλου οργάνου εκπροσώπησης των συμφερόντων του συνόλου των αγροτών, οδήγησαν την ΕΑΣ Αγρινίου σε αγωνιστικές κινητοποιήσεις και διεκδικήσεις επίλυσης της πληθώρας των προβλημάτων που συσώρευσαν οι ανώμαλες περίοδοι που προηγήθηκαν. Σε ένα διχαστικό περιβάλλον της περιόδου αυτής, η ΕΑΣ και οι συνεταιρισμοί γενικότερα έπαιξαν έναν πολύ σημαντικό ενωτικό ρόλο.

Με την είσοδο στη νέα χιλιετία η ΕΑΣ Αγρινίου, αντιλαμβανόμενη τις καταστάσεις που διαμορφώνονται, όχι μόνο σε εθνικό, αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο, για τον αγροτικό τομέα, προσπάθησε και κατάφερε να προσαρμοστεί εγκαίρως. Ξεπερνώντας ταμπό ως προς το ποιος πρέπει να είναι ο ρόλος του αγρότη και των συλλογικών του οργάνων, παλεύει για την επικράτηση της επιχειρηματικής λογικής σε όλα τα επίπεδα, για την επίτευξη της αυξημένης ανταγωνιστικότητας με ταυτόχρονη τήρηση των συνεταιριστικών αρχών και αξιών. Πρόσφατο παράδειγμα αυτής της λογικής και των αντανάκλαστικών της ΕΑΣ Αγρινίου στις απαιτήσεις της αγοράς, ήταν η δημιουργία το καλοκαίρι του 2010 του τμήματος φωτοβολταϊκών συστημάτων. Με μεθοδικότητα και υπευθυνότητα το εν λόγω τμήμα κατάφερε αυτή τη στιγμή να διαχειρίζεται σχεδόν 700 φακέλους εγκατάστασης φωτοβολταϊκών πάρκων στους Νομούς Αιτωλοακαρνανίας και Κέρκυρας¹⁴⁸.

¹⁴⁶ Περιοδική έκδοση ΕΑΣ Αγρινίου, 2011

¹⁴⁷ www.paseges.gr

¹⁴⁸ <http://www.paseges.gr/el/news/AS-Agriniou:-Dikaiwsh-thn-ystath-stigmh-gia-toys-agrotes>

4.3 Δραστηριότητες της ΕΑΣ Αγρινίου

Η ΕΑΣ Αγρινίου με τα πέντε υποκαταστήματά της και τους 109 συνεταιρισμούς της, δραστηριοποιείται περίπου στο 50% του Νομού Αιτωλοακαρνανίας. Οι δράσεις της καλύπτουν όλο το φάσμα απαιτήσεων των μελών της αλλά παράλληλα ανιχνεύουν και διερευνούν μελλοντικές προοπτικές μέσω συνεργασιών με ερευνητικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα συμμετέχοντας σε πειραματικά και πιλοτικά προγράμματα.

Η Ένωση σήμερα διαχειρίζεται ένα εργοστάσιο ζωοτροφών, ένα εργοστάσιο ελαιών, ένα εργοστάσιο μηδικής, ξηραντήρια αραβοσίτου, χώρους αποθήκευσης ζωοτροφών και βιομηχανικά σφαγεία. Έχοντας στο δυναμικό της τρία εργοστάσια που δραστηριοποιούνται στην επεξεργασία των παραγόμενων αγροτικών προϊόντων της περιοχής έχει τη δυνατότητα παρέμβασης στη διαμόρφωση των τιμών της αγοράς και συμβάλλει μέσω του ανταγωνισμού στην επίτευξη υψηλότερης οικονομικής προσόδου για τους παραγωγούς.

Την περίοδο 2003 – 2006 μέσω του μέτρου 2.1 του ΕΠΑΑΥ 2000 – 2006 του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων προσχώρησε στον εκσυγχρονισμό των εργοστασίων: επεξεργασίας βρώσιμης ελιάς, παραγωγής ζωοτροφών και παραγωγής αποξηραμένης μηδικής (pellets). Η επένδυση αγγίζει τα 1.740.000 ευρώ. Μέσω του ίδιου μέτρου προχώρησε στον εκσυγχρονισμό του Βιομηχανικού σφαγείου. Η επένδυση κόστισε συνολικά 680.000 ευρώ. Με τις παραπάνω επενδύσεις αυξήθηκε η δυναμικότητα των γραμμών παραγωγής και βελτιώθηκε ακόμα πιο πολύ η ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων.

Στην περιοχή σταδίου Αγρινίου βρίσκονται οι εγκαταστάσεις του εργοστασίου ζωοτροφών με δυναμικότητα τυποποίησης 20.000 τόνων ετησίως, τα ξηραντήρια αραβοσίτου δυναμικότητας 50.000 τόνων και αποθηκευτικοί χώροι ζωοτροφών χωρητικότητας 25.000 τόνων.

Επίσης, στην περιοχή Σέλο του Δημοτικού Διαμερίσματος Δοκιμίου Αγρινίου βρίσκονται οι εγκαταστάσεις του εργοστασίου επεξεργασίας μηδικής δυναμικότητας 4.000 τόνων, στο Δημοτικό Διαμέρισμα Σπολάιτας Αγρινίου βρίσκονται οι εγκαταστάσεις του εργοστασίου ελαιών δυναμικότητας επεξεργασίας και τυποποίησης 3.500 τόνων. Τέλος, οι εγκαταστάσεις των βιομηχανικών σφαγείων της ΕΑΣ Αγρινίου βρίσκονται στο Δημοτικό Διαμέρισμα Σπολάιτας Αγρινίου, πλησίον της γέφυρας του Αχελώου και συγκαταλέγονται στα πλέον σύγχρονα σφαγεία της Δυτικής Ελλάδας.

Στα πλαίσια των εμπορικών δραστηριοτήτων της, η ΕΑΣ Αγρινίου έχει δημιουργήσει και λειτουργεί καταστήματα γεωργικών φαρμάκων και παροχής γεωπονικών συμβουλών, αγροτικών μηχανημάτων και εξοπλισμού, πρατήριο λιπασμάτων και σπόρων, πρατήριο ζωοτροφών, κτηνιατρικών σκευασμάτων και παροχής κτηνιατρικών συμβουλών. Επίσης, διαθέτει υποκαταστήματα στην Αμφιλοχία, στο Δ.Δ. Κατούνας στο Δήμο Ακτίου Βόνιτσας, στο Θέρμο και στο Δημοτικό Διαμέρισμα Σταθά του Δήμου Αμφιλοχίας¹⁴⁹.

Η ΕΑΣ Αγρινίου αυτή τη στιγμή θεωρείται ως η ένωση με τις πλέον ολοκληρωμένες και αξιόπιστες υπηρεσίες. Αυτές καλύπτουν ένα φάσμα από απλές συμβουλευτικές υπηρεσίες για τρέχοντα καθημερινά ζητήματα που απασχολούν τους αγρότες μέλη της έως εκπόνηση και κατάθεση περιβαλλοντικών μελετών για δημιουργία αγροτοκτηνοτροφικών μονάδων.

Οι υπηρεσίες της κατανέμονται σε τρία βασικά τμήματα:

Το τμήμα επιδοτήσεων έχει ως βασικό σκοπό την παραλαβή, καταχώρηση, επεξεργασία και οριστικοποίηση των αιτήσεων των αγροτών στα πλαίσια της Ενιαίας Ενίσχυσης αλλά και της εξισωτικής αποζημίωσης. Οι δραστηριότητες του εν λόγω τμήματος επεκτείνονται και πέραν των ορίων δράσης της ΕΑΣ, όπως για παράδειγμα στην Κέρκυρα, όπου διατηρείται υποκατάστημα με αντικείμενό της συγκεκριμένες υπηρεσίες.

Το τμήμα Αγροτικών μελετών έχει ως αντικείμενο σχεδόν όλα τα προγράμματα στήριξης αγροτικών εκμεταλλεύσεων, όπως είναι τα προγράμματα Νέων Αγροτών, Βιολογικής Γεωργίας και Κτηνοτροφίας, Περιβαλλοντικές μελέτες, μελέτες αδειοδότησης γεωτρήσεων, Σχέδια Βελτίωσης. Θα πρέπει επισημανθεί πως το 2011 κατατέθηκαν από το συγκεκριμένο τμήμα, στα πλαίσια του προγράμματος των Σχεδίων βελτίωσης, επενδυτικές προτάσεις για 213 αγρότες με συνολική επιλέξιμη δαπάνη 32.586.433 ευρώ. Τα 27.988.280 ευρώ είναι επιλέξιμη δαπάνη για επενδύσεις πρώην καπνοπαραγωγών εκ των οποίων τα 12.594.762 ευρώ είναι δημόσια δαπάνη και τα 15.393.554 ευρώ ιδία συμμετοχή.

Το τμήμα φωτοβολταϊκών, όπου εργάζεται πάνω στο επενδυτικό πρόγραμμα «Ακτίονας», προς τιμή του ήρωα της ελληνικής μυθολογίας, γιου του Ήλιου. Η ΕΑΣ Αγρινίου, σε στενή συνεργασία με την ΠΑΣΕΓΕΣ, υπήρξε αρωγός και πρωτοστάτησε στις προσπάθειες που έγιναν πριν την ψήφιση του νόμου για τις ΑΠΕ, ώστε να εξασφαλιστεί η

¹⁴⁹ Περιοδική Έκδοση ΕΑΣ Αγρινίου, 2011

συμμετοχή των αγροτών στην πράσινη ανάπτυξη. Ο κυρίαρχος λόγος που έγινε η αναγκαία η συμμετοχή των αγροτών στις ΑΠΕ ήταν η ανάγκη εύρεσης εναλλακτικού – συμπληρωματικού εισοδήματος για τους πληγέντες καπνοπαραγωγούς του Νομού. Μετά από αλληπάλληλες συναντήσεις με τους αρμόδιους Υπουργούς και στελέχη των αρμόδιων υπουργείων, η τελική έκδοση του Νόμου έδωσε προτεραιότητα στην εξέταση των αιτημάτων των αγροτών, κάτι που αποδείχθηκε εξαιρετικά σημαντικό, δεδομένων και των προβλημάτων απορρόφησης ισχύος από το δίκτυο της ΔΕΗ. Η προτεραιότητα στην εξέταση των αιτημάτων ίσχυσε ως τις 11 Οκτωβρίου 2010.

Δημιουργήθηκε ειδικά στελεχωμένο γραφείο, το οποίο λειτουργούσε ως και τρεις βάρδιες καθημερινά, προκειμένου τόσο να ενημερώνει, όσο και να συλλέξει τα απαραίτητα δικαιολογητικά για την προετοιμασία του φακέλου που κατατέθηκε στη ΔΕΗ και να αντιμετωπίσει γενικά το ελληνικό δημόσιο στο μεγαλείο του. Ως αποτέλεσμα, σήμερα, η συντριπτική πλειοψηφία των αιτημάτων, τα οποία μπορούν να απορροφηθούν από το δίκτυο μέσης τάσης της ΔΕΗ είναι αγροτικά. Οι περιορισμοί οι οποίοι προβλέπονταν αφορούσαν αφενός την ισχύ, όπου ο κάθε αγρότης δεν είχε δικαίωμα να αιτηθεί για ισχύ πέρα των 100 kW και αφετέρου τη μεταβίβαση της εγκατάστασης, όπου προβλέπεται ένα διάστημα τουλάχιστον πέντε ετών από την έναρξη λειτουργίας, έως ότου να είναι δυνατή η μεταβίβαση του σταθμού.

Μετά την ψήφιση του Νόμου, ξεκίνησε η προετοιμασία για την υποβολή αιτημάτων στη ΔΕΗ. Σε συνεργασία με την ΠΑΣΕΓΕΣ οργανώθηκαν ημερίδες ενημέρωσης στον Αγρίνιο για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και για όλες τις κατά καιρούς εξελίξεις. Μέχρι τις 11/10/2010 είχαν κατατεθεί περισσότερες από 550 αιτήσεις. Το ενδιαφέρον εξακολουθούσε να είναι μεγάλο, αλλά με απόφαση της ένωσης διακόπηκε σταδιακά η υποδοχή νέων ενδιαφερόμενων, καθώς ήταν πλέον σαφές ότι το υπάρχον δίκτυο της ΔΕΗ δεν ήταν σε θέση να απορροφήσει επιπλέον ισχύ¹⁵⁰.

Παράλληλα με την προετοιμασία για την υποβολή αιτήσεων στη ΔΕΗ, από τα τέλη Ιουνίου του 2010, σε συνεργασία με τον Τεχνικό Σύμβουλο, είχε ξεκινήσει η συλλογή και η σύνταξη όλων των απαραίτητων εγγράφων, σχεδίων, κλπ για την αδειοδότηση των

¹⁵⁰ <http://energypress.gr/news/Katharise-h-EAS-Agrinioy-gia-70-agrotika-fwtoboltaika-me-problhma-syndeshs>

εγκαταστάσεων. Τα προβλήματα που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής δεν ήταν σε καμία περίπτωση αμελητέα. Παρά τις φιλότιμες προσπάθειες να απλοποιηθούν οι διαδικασίες, ο τεράστιος όγκος της γραφειοκρατίας, η ελλιπής πληροφόρηση και η παρερμηνεία της νομοθεσίας από αρκετές αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες καθυστέρησαν σημαντικά την έκδοση των σχετικών αδειών. Η διαδικασία αδειοδότησης για την κατασκευή των εγκαταστάσεων ολοκληρώθηκε στα μέσα Οκτωβρίου 2011.

Φτάνοντας στο Δεκέμβριο του 2010, και ενώ ήταν σε εξέλιξη η αδειοδοτική διαδικασία για τους σταθμούς της Αιτωλοακαρνανίας, ανακοινώθηκε από τη ΔΕΗ η έναρξη υποδοχής αιτημάτων σύνδεσης φωτοβολταϊκών σταθμών ισχύος έως 150 kW και στα διασυνδεδεμένα νησιά.

Σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα, οργανώθηκαν αντίστοιχες ομάδες ενημέρωσης, αυτοψιών και υποδοχής δικαιολογητικών. Έγινε ένας σημαντικός αριθμός ημερίδων σε πόλεις και χωριά της Κέρκυρας και στις αρχές Φεβρουαρίου κατατέθηκαν 60 σχετικά αιτήματα στο τοπικό κατάστημα της ΔΕΗ. Συνολικά κατατέθηκαν 110 αιτήματα στο νομό, το 25% των συνολικών αιτημάτων που έγιναν δεκτά. Από το Μάιο του 2011 ξεκίνησε η διαδικασία υποβολής αιτημάτων στην ATE Leasing προκειμένου να εξασφαλιστεί χρηματοδότηση μέσω Leasing. Εξαιτίας αλλαγών στη διαδικασία από την ATE, η πορεία των εγκρίσεων δανείων διακόπηκε κατά την περίοδο του καλοκαιριού, καθώς δεν ήταν ακόμα διαθέσιμες οι συμβάσεις αγοραπωλησίας των παραγωγών (Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2011). Από το Σεπτέμβριο και μετά συνεχίζονται με καλούς ρυθμούς η διαδικασία έγκρισης αιτημάτων από την ATE LEASING. Το καλοκαίρι του 2011 η Ένωση, εκπροσωπώντας τους αγρότες – επενδυτές τόσο της Αιτωλοακαρνανίας όσο και της Κέρκυρας, ξεκίνησε τις διαπραγματεύσεις με τους υποψήφιους κατασκευαστές (EPC) των εγκαταστάσεων¹⁵¹.

Συνοπτικά, έχουν εγκριθεί συνολικά 105 δάνεια από την ATE Leasing, έχουν υπογραφεί 150 συμβάσεις μεταξύ παραγωγών και κατασκευαστών, ενώ η πλειοψηφία των φωτοβολταϊκών σταθμών είναι σε μικρή έκταση, πολλές φορές και σε γειτονικά αγροτεμάχια, με κοινή περίφραξη και πρόσβαση, για παράδειγμα στο Δ.Δ. Φυτειών υπάρχουν 79 Φ/Β σταθμοί, στο Δ.Δ. Λεπενούς 48 και στο Δ.Δ. Γουριώτισσας 29. Η

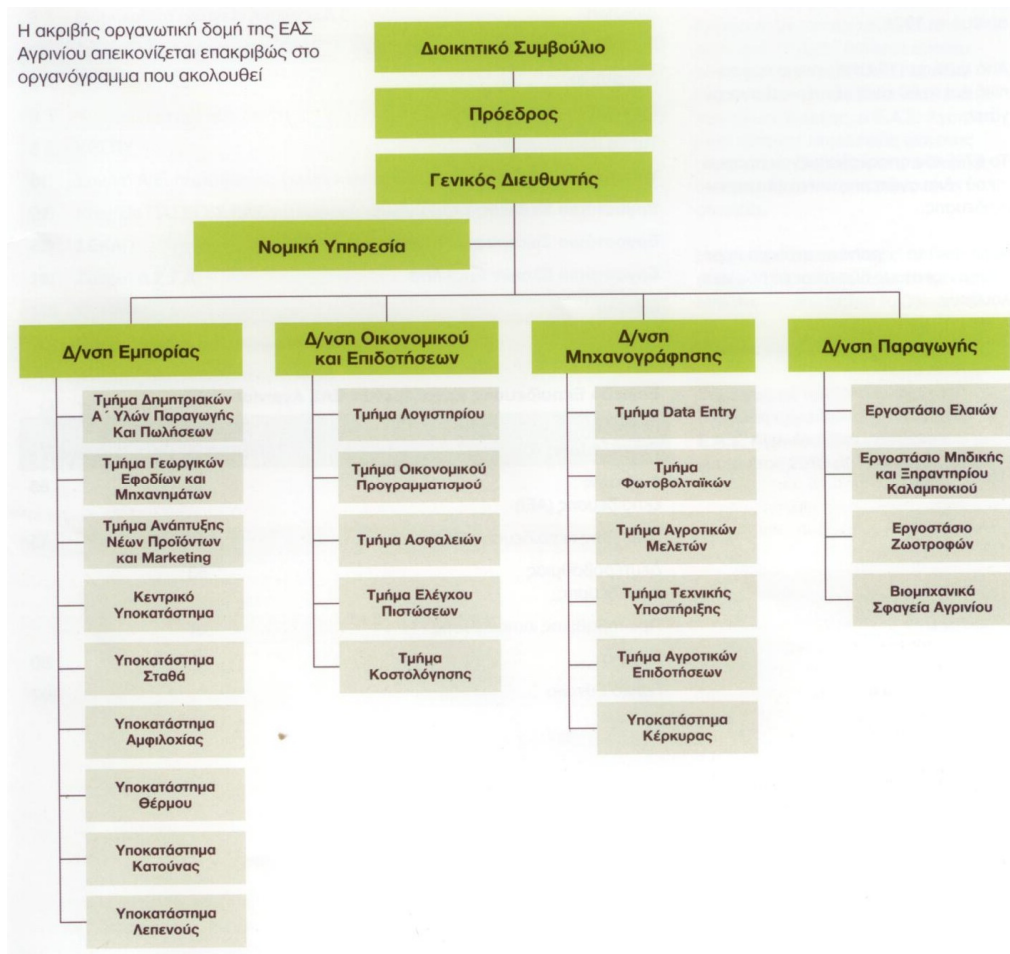
¹⁵¹ www.agronews.gr

παρακολουθήση της λειτουργίας γίνεται με κλειστό κύκλωμα τηλεόρασης και η συντήρησή τους έχει αναληφθεί εξ' ολοκλήρου από την ΕΑΣ Αγρινίου¹⁵².

4.4 Οργανωτική Δομή ΕΑΣ Αγρινίου

Παρακάτω οργανόγραμμα απεικονίζεται η ακριβής οργανωτική δομή της ΕΑΣ Αγρινίου:

Εικόνα 3: Οργανωτική Δομή της ΕΑΣ Αγρινίου

Πηγή: Περιοδική Έκδοση ΕΑΣ Αγρινίου, 2011

Το προσωπικό που απασχολείται σε ετήσια βάση από όλες τις Διευθύνσεις και τα τμήματα της ΕΑΣ φτάνει στα 197 άτομα. Από τα αυτά τα 117 είναι μόνιμο προσωπικό και τα 80 εξωτερικοί συνεργάτες. Το 57% του απασχολούμενου προσωπικού είναι ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης. Αναλυτικά η κατανομή του προσωπικού και το επίπεδο εκπαίδευσής τους παριστάνεται στους παρακάτω πίνακες:

¹⁵² <http://energiaki-aitoloakarnanias.blogspot.gr/>

Πίνακας 3: Κατανομή προσωπικού ΕΑΣ Αγρινίου

Εργαζόμενοι	
Κεντρικά γραφεία	
Διοίκηση	5
Επιδότησεων και αγροτικών μελετών	99
Λογιστήριο	5
Εμπορία	9
Τμήμα Φωτοβολταϊκών	8
Υποκαταστήματα	
Εργοστάσιο Μηδικής – Σέλο	10
Εργοστάσιο Ζωοτροφών – Στάδιο	35
Εργοστάσιο Ελαιών – Σπολάιτα	11
ΣΥΝΟΛΟ	197

Πηγή: Περιοδική Έκδοση ΕΑΣ Αγρινίου, 2011

Πίνακας 4: Επίπεδο Εκπαίδευσης Εργαζομένων ΕΑΣ Αγρινίου

Επίπεδο Εκπαίδευσης	Μόνιμο Προσωπικό	Συνεργάτες
Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΑΕΙ)	14	65
Ανώτερης Εκπαίδευσης (ΤΕΙ)	19	15
Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης	53	
Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης	31	
Σύνολο	117	80
Γενικό Σύνολο		197

Πηγή: Περιοδική Έκδοση ΕΑΣ Αγρινίου, 2011

Σύμφωνα με τα περιλαμβανόμενα στην από 17/5/2011 δήλωση ενιαίου τέλους ακινήτων (Ε.ΤΑ.Κ) Νομικών Προσώπων¹⁵³, που επέβαλε στη ΔΟΥ Αγρινίου ο Φορέας, η ΕΑΣ Αγρινίου είναι κάτοχος σημαντικής ακίνητης περιουσία: συγκεκριμένα ο Φορέας διαθέτει 41 ακίνητα περιουσιακά στοιχεία. Η συνολική εμπορική αξία των ακινήτων της Ένωσης, σύμφωνα με εκτιμήσεις Μηχανικών υπερβαίνει τα 30 εκατομμύρια ευρώ. Επίσης,

¹⁵³ <http://www.tovima.gr/files/1/2013/09/28/ak1.pdf>

σύμφωνα με τους ισολογισμούς, ο κύκλος εργασιών (πωλήσεις της ΕΑΣ Αγρινίου) διαμορφώθηκε για το έτος 2010 σε 17.339.553,82 ευρώ.

Ορισμένοι από τους κανονισμούς της εταιρείας είναι οι εξής:

Για την παραλαβή και αποθήκευση των εισερχόμενων πρώτων υλών, ώστε να είναι πλήρως ελεγχόμενη και να ακολουθεί τους κανόνες σωστής αποθήκευσης των πρώτων υλών, υπεύθυνος για την εφαρμογή της είναι ο υπεύθυνος διαχείρισης της εταιρείας. Αρμόδιος αλλαγής της παρούσας είναι ο υπεύθυνος ποιότητας, ενώ υπεύθυνος για την τήρηση Αρχείων είναι ο υπεύθυνος διαχείρισης της εταιρείας¹⁵⁴.

Οι προμηθευόμενες πρώτες ύλες είναι: καλαμπόκι, σίτος, κριθάρι, βαμβακόπιτα, βαμβακόσπορος, ηλιόπιτα, τριφύλλι κόκκοι, ισορροπιστές, σόγια, σόδα, γάλα φυράματος, αλάτι, μάρμαρο, ζαραχόπιτα, πιτυρά, χαρούπι, φοινικέλαιο. Οι εισερχόμενες πρώτες ύλες ελέγχονται ως προς τη συσκευασία, την ποσότητα, την ποιότητα, τα συνοδευτικά έντυπα (δελτία αποστολής, τιμολόγια, κλπ), τις συνθήκες μεταφοράς και την καθαρότητα του μέσου μεταφοράς. Οι έλεγχοι των πρώτων υλών διενεργούνται από άτομα άρτια εκπαιδευμένα τα οποία είναι αρμόδια για την αποδοχή ή μη της προμήθειας. Η μη αποδοχή μιας προμήθειας είναι αρμοδιότητα αποκλειστικά του υπεύθυνου της εταιρείας. Οι έλεγχοι και οι καταγραφές των ελέγχων που αφορούν την ποιότητα της πρώτης ύλης αναφέρονται αναλυτικά στον πίνακα ελέγχου HACCP. Οι εισερχόμενες πρώτες ύλες χαρακτηρίζονται ως αποδεκτές ή απορριπτές. Αποδεκτές είναι αυτές που τηρούν όλες τις προδιαγραφές της παραγγελίας και τις νομοθετικές διατάξεις που διέπουν το προϊόν. Απορριπτές είναι οι πρώτες ύλες που δεν τηρούν έστω και μία από τις προδιαγραφές της παραγγελίας ή τις αντίστοιχες νομοθετικές διατάξεις. Σε περίπτωση αποδεκτής πρώτης ύλης συμπληρώνουμε το δελτίο παραλαβής κωδικοποιείται και υπογράφεται από τον υπεύθυνο παραλαβής της επιχείρησης. Σε περίπτωση που η πρώτη ύλη κριθεί απορριπτέα, αυτή δεν παραλαμβάνεται και απομακρύνεται από το χώρο της εγκατάστασης με ευθύνη του προμηθευτή.

Οι πρώτες ύλες που παραλαμβάνει η εταιρεία αμέσως μετά τον έλεγχο τους κατά την παραλαβή αποθηκεύονται σε κατάλληλο αποθηκευτικό χώρο, ο οποίος χρησιμοποιείται μόνο για το σκοπό αυτό. Ο υπεύθυνος της εταιρείας φροντίζει να

¹⁵⁴ Στοιχεία εσωτερικού κανονισμού της Ένωσης, παρεχόμενα από αυτή

τηρούνται πάντα οι κατάλληλες συνθήκες αποθήκευσης έτσι ώστε οι πρώτες ύλες να διατηρούνται σε καλή κατάσταση και να μην υπάρχει οποιοσδήποτε κίνδυνος αλλοίωσης αυτών. Ο έλεγχος της αποθήκης πρώτων υλών διενεργείται σε καθημερινή βάση από τον υπεύθυνο ποιότητας της εταιρείας. Ο υπεύθυνος της εταιρείας φροντίζει να τηρούνται όλοι οι κανόνες υγιεινής (καθαριότητα, απεντόμωση, μυοκτονία) όπως αναφέρεται στο πρόγραμμα (Υγιεινή εξοπλισμού και κτιριακών εγκαταστάσεων). Παρά το γεγονός ότι η αποθήκευση των πρώτων υλών είναι μικρής διάρκειας, η αποθήκευση αυτών διενεργείται ανά παρτίδα / παραγωγό και ακολουθεί τον κανόνα F.I.F.O. (First In First Out). Η διακίνηση των πρώτων υλών μέσα στο χώρο αποθήκευσης και κατά την έξοδό τους προς την παραγωγή διενεργείται ελεγχόμενα έτσι ώστε αυτές να μην παραμένουν εκτός αποθήκης. Ο χώρος αποθήκευσης είναι αυστηρά ελεγχόμενος και η είσοδος επιτρέπεται μόνο σε άτομα εξουσιοδοτημένα από τον υπεύθυνο της εταιρείας. Οι αποθηκευμένες πρώτες ύλες ελέγχονται οπτικά για την καλή τους κατάσταση από τα αρμόδια άτομα καθ' όλη τη διάρκεια της αποθήκευσής τους¹⁵⁵. Σε περίπτωση που δεν τηρούνται οι κανόνες υγιεινής, απεντόμωσης, μυοκτονίας ή υπάρξει οποιαδήποτε υπόνοια για την κατάσταση των αποθηκευμένων πρώτων υλών, ενημερώνεται άμεσα ο υπεύθυνος της εταιρείας και ταυτόχρονα ενεργοποιείται η Δ.6.1 (Χειρισμός μη συμμόρφωσης) και εφ' όσον κρίνεται σκόπιμο απομακρύνεται η εν λόγω παρτίδα των πρώτων υλών.

Για τη διαδικασία παραγωγής, ο υπεύθυνος ποιότητας – διαχειριστής σε ημερήσια βάση προγραμματίζει την παραγωγή της επόμενης μέρας και ενημερώνει ανάλογα τους χειριστές των μηχανών. Στον προγραμματισμό της παραγωγής, ο Γενικός Διευθυντής λαμβάνει υπ' όψιν του τα αποθέματα πρώτης ύλης, τις παραγγελίες πελατών, το χρόνο παράδοσης, την παραγωγική δυνατότητα μηχανών, τη διαθεσιμότητα προσωπικού και το είδος προϊόντος. Ο υπεύθυνος ποιότητας – διαχειριστής με βάση τις παραπάνω πληροφορίες προγραμματίζει τα προϊόντα και τον όγκο παραγωγής της επόμενης μέρας. Σε περιπτώσεις έκτακτης και επείγουσας παραγγελίας, ο Γενικός Διευθυντής αναπροσαρμόζει ανάλογα τον προγραμματισμό. Ο υπεύθυνος ποιότητας – διαχειριστής ελέγχει τον προγραμματισμό παραγωγής έτσι ώστε να αποφεύγεται μεγάλος χρόνος αποθήκευσης πρώτης ύλης και έτοιμου προϊόντος. Τα ακόλουθα προϊόντα παράγονται βάσει

¹⁵⁵ Στοιχεία εσωτερικού κανονισμού της Ένωσης

συγκεκριμένων φάσεων παραγωγής οι οποίες είναι οι: κοπή, ανάμιξη, συσκευασία σε σακιά, τοποθέτηση ετικέτας, τοποθέτηση σε παλέτες, αποθήκευση, παράδοση στον πελάτη.

Σε κάθε σάκο τοποθετείται ετικέτα στην οποία αναγράφονται τα στοιχεία που προβλέπει η νομοθεσία. Το προσωπικό της παραγωγής είναι άρτια εκπαιδευμένο όσον αφορά τα προϊόντα, τον χειρισμό των μηχανών, όπως επίσης και για όλους τους κανόνες υγιεινής. Ο υπεύθυνος ποιότητας – διαχειριστής ελέγχει σε συνεχή βάση τη ροή της παραγωγής και επεμβαίνει με κατάλληλες διαρθρωτικές ενέργειες όταν κρίνεται σκόπιμο. Σε περίπτωση που για οποιοδήποτε λόγο εντοπιστεί η παραγωγή προϊόντος εκτός των επιθυμητών προδιαγραφών, ενημερώνεται άμεσα ο υπεύθυνος ποιότητας, ο οποίος λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για την απομόνωση και τη σήμανση της «παρτίδας» αυτής. Στο τέλος κάθε μέρας γίνεται απολογισμός του όγκου της παραγωγής και συμπληρώνεται το έντυπο (απολογισμός παραγωγής) στο οποίο αναφέρεται το είδος και το βάρος των παραγόμενων προϊόντων¹⁵⁶.

Για την ιχνηλασιμότητα, ο υπεύθυνος ποιότητας – διαχειριστής μετά την παραλαβή των πρώτων και των βοηθητικών υλών τους δίνει έναν κωδικό που αναγράφεται στο έντυπο παραλαβής. Ο κωδικός ακολουθεί την πρώτη ύλη σε όλη την παραγωγική διεργασία, και έτσι διαμορφώνεται ο τελικός κωδικός παραγωγής προϊόντος που αναγράφεται στην ετικέτα. Ο κωδικός παραγωγής αναγράφεται σε κάθε δελτίο πώλησης των προϊόντων της επιχείρησης. Έτσι, χρησιμοποιώντας τα δελτία αγοράς, δελτία παραλαβής και τα έντυπα καταγραφής της παραγωγής, είναι δυνατή η προς τα πίσω ιχνηλασιμότητα. Αντίθετα, χρησιμοποιώντας τα έντυπα καταγραφής παραγωγής και τα δελτία πώλησης είναι δυνατή η προς τα εμπρός ιχνηλασιμότητα.

Για τη διαδοχή, κατά την παραγωγή των προϊόντων της η επιχείρηση χρησιμοποιεί μία μόνο γραμμή παραγωγής. Όταν χρειάζεται να παράγει διαδοχικά διάφορους τύπους φυραμάτων, αυτό γίνεται με της εξής σειρά: αμνών – αιγοπροβάτων – χοιρινών – πτηνών. Η εναλλαγή γίνεται αφού μεσολαβήσει σχολαστικός καθαρισμός της γραμμής παραγωγής σύμφωνα με το πρόγραμμα καθαρισμών.

¹⁵⁶ Στοιχεία εσωτερικού κανονισμού της Ένωσης

Η επιχείρηση έχει διαμορφώσει έτσι την παραγωγική της διαδικασία, κατά την παρασκευή των μειγμάτων ώστε να μη χρειάζεται να κάνει επιστροφές στην αποθήκη πρώτων υλών από την παραγωγή. Αν όμως χρειαστεί, τότε η πρώτη ύλη που περίσσεψε παραμένει στην αρχική της συσκευασία, κλείνεται αεροστεγώς, ζυγίζεται και σημαίνεται με καινούρια ετικέτα. Στην ετικέτα αναγράφεται η ημερομηνία επανεισόδου στην αποθήκη, το βάρος του υλικού και νέα κωδικοποίηση.

Τα έντυπα που εφαρμόζονται είναι το δελτίο παραλαβής, ο ημερήσιος απολογισμός παραγωγής και τα δελτία αποστολής. Τα αρχεία τηρούνται για χρονικό διάστημα 5 ετών¹⁵⁷.

4.5 Γενική κρίση για το έργο της ΕΑΣ Αγρινίου

Τα ανοιχτά μέτωπα της ΕΑΣ Αγρινίου είναι πολλά και στον τοπικό τύπο κάποιος μπορεί να διαβάσει πολλά γι' αυτήν. Το μόνο σίγουρο πάντως είναι πως πρόκειται για μια, αντικειμενικά, δραστήρια ένωση, η οποία προσπαθεί για το καλύτερο δυνατό για τα μέλη της. Εξάλλου, πράγματα που της καταλογίζουν, όπως θα δούμε παρακάτω δεν είναι δική της ευθύνη, αλλά της γενικότερης οικονομικής κατάστασης του ελληνικού κράτους.

4.5.1 Καπνός

Σε διοργάνωση κινητοποιήσεων ανά την Ελλάδα προχωρούν οι καπνοπαραγωγοί, μετά και την σύσκεψη που έγινε στη Θεσσαλονίκη, με αφορμή τις πρόσφατες εξελίξεις και προτάσεις του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, με τις οποίες επιστρέφεται μόλις το 38% των πόρων που παρακρατούνται από τους καπνοπαραγωγούς.

Στην σύσκεψη, συμμετείχαν οι καπνικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις και οι Ομάδες Παραγωγών Καπνού, ενώ εκ των βασικών ομιλητών ήταν ο πρόεδρος της ΕΑΣ Αγρινίου Θωμάς Κουτσουπιός που είχε αναλάβει εκ μέρους της ΠΑΣΕΓΕΣ την ευθύνη της Επιτροπής που επεξεργάστηκε προτάσεις για τη διαχείριση του 50%, που όμως στην πλειοψηφία τους δεν έγιναν δεκτές από το Υπουργείο¹⁵⁸.

¹⁵⁷ Στοιχεία εσωτερικού κανονισμού της Ένωσης

¹⁵⁸ <http://www.paseges.gr/el/news/O-kapnos-sto-epikentro-ths-synanthshs-Karamiha-me-thn-EAS-Agrinioy>

Αντίθετα, οι προτάσεις του Υπουργείου αποκλείουν πολλούς καπνοπαραγωγούς από τις δράσεις του δευτέρου πυλώνα, ενώ καθίστανται ασύμφωρες για τους υπόλοιπους. Προφανώς οι διαπραγματευτικές δυνατότητες του κ. Κουτσοπιιά και της Επιτροπής υπήρξαν περιορισμένες, ενώ την ίδια στιγμή το νέο κάλεσμα για κινητοποιήσεις, δεν φαίνεται να πείθει τους αγρότες. Άλλωστε, ήταν ο ίδιος ο πρόεδρος της ΕΑΣ Αγρινίου που πριν μερικούς μήνες πείθονταν από τις δεσμεύσεις του τότε Υπουργού κ. Κοντού και καλούσε τους αγρότες να φύγουν από τα μπλόκα, πιστεύοντας ότι η κυβέρνηση θα βρει τρόπο να επιστρέψει αυτούσιες τις ενισχύσεις και μετά το 2010.

Η δέσμευση αυτή του κ. Κοντού αλλά και η στάση των εκπροσώπων των αγροτών, είχαν τότε αμφισβητηθεί έντονα, μιας και ήταν δεδομένο πως δεν υπήρχε περίπτωση αλλαγής του καταστροφικού κανονισμού του 2004. Λίγους μήνες μετά η αμφισβήτηση επιβεβαιώνεται και η τότε στάση των συνεταιριστών επικρίνεται με σφοδρότητα.

Μετά και το ναυάγιο των διαβουλεύσεων με το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, οι συνεταιριστές - εκπρόσωποι των καπνοπαραγωγών καλούν εκ νέου σε κινητοποιήσεις, αλλά μετά το φιάσκο στα τέλη του 2008, δύσκολα θα γίνουν πιστευτοί, με δεδομένη και την απάθεια που επιδεικνύει εδώ και χρόνια για κινητοποιήσεις ο αγροτικός κόσμος¹⁵⁹.

Να θυμίσουμε πως για το ζήτημα η ΠΑΣΕΓΕΣ, ως πρώτη αντίδραση, έχει ήδη εκδώσει μια ανακοίνωση με την οποία επισημαίνεται πως ο Πρόεδρος της Επιτροπής Καπνού της ΠΑΣΕΓΕΣ και πρόεδρος της ΕΑΣ Αγρινίου, κ. Θωμάς Κουτσοπιιάς, είχε εκφράσει την έντονη αντίδρασή του κατά τη διάρκεια σύσκεψης, την Τετάρτη 17 Ιουνίου, στην Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, στην οποία συζητήθηκαν προτάσεις μέτρων για την επιστροφή στους καπνοπαραγωγούς των ενισχύσεών τους, ύψους 567εκατ. €, που παρακρατούνται από το 2010.

Όπως τόνισε τότε ο κ. Κουτσοπιιάς, «Το μέγιστο ποσό των ενισχύσεων που είναι δυνατό να επιστραφεί στους καπνοπαραγωγούς, μέσα από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 - 2013, δεν είναι δυνατό να υπερβεί το ύψος των 220 εκατ. €. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί μόλις στο 38% περίπου του συνόλου των παρακρατούμενων ενισχύσεων». Σε αυτή την οριστική διαπίστωση κατέληξαν κατά την διάρκεια της σύσκεψης οι αρμόδιες

¹⁵⁹ www.minagric.gr/index.php/el/home-2/89-greek-content

υπηρεσίες του Υπουργείου, οι οποίες εκτιμούν ότι δικαιούχοι της επιστροφής αυτής θα είναι 44.000 περίπου καπνοπαραγωγοί.

Επίσης, στην ανακοίνωση, αναφέρονταν τα εξής: "Επιβεβαιώνεται έτσι η εκτίμηση των υπηρεσιών της ΠΑΣΕΓΕΣ, σύμφωνα με την οποία, ένας σημαντικός αριθμός, περίπου 14.200 καπνοπαραγωγοί, δεν θα τύχει καμίας στήριξης. Ένα επόμενο αρνητικό στοιχείο των προτάσεων του υπουργείου είναι ότι θα πρέπει να δαπανήσουν από δικούς τους πόρους ένα τεράστιο ποσό, ύψους 246 εκατ. €, έτσι ώστε να καλύψουν την ίδια συμμετοχή τους, μέσα από μέτρα και δράσεις του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 - 2013¹⁶⁰.

Η απαίτηση αυτή καταγράφεται στις προτάσεις των Υπηρεσιών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, στις οποίες προβλέπεται ότι για τις επενδύσεις που σκοπεύουν να υλοποιήσουν οι καπνοπαραγωγοί, το μέσο ποσοστό της ίδιας συμμετοχής τους κυμαίνεται στο επίπεδο του 50% περίπου. Η πρόταση αυτή βρίσκεται σε πλήρη αντίθεση με εκείνη της ΠΑΣΕΓΕΣ, στην οποία ρητά διατυπώνεται ότι το ποσοστό της Δημόσιας Δαπάνης για την ενίσχυση των επενδύσεων των καπνοπαραγωγών πρέπει να ανέλθει στο 80% τουλάχιστο, ώστε η ίδια συμμετοχή τους να μην υπερβαίνει το 20% της επένδυσης.

Υπογραμμίζεται ότι από τη μια μεριά το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών απαιτεί, για τα προγράμματα όλων των άλλων μικρομεσαίων επιχειρήσεων της χώρας, ελάχιστη ίδια συμμετοχή ύψους 20% και από την άλλη το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων απαιτεί από τους καπνοπαραγωγούς - που χάνουν τις ενισχύσεις τους, ίδια συμμετοχή ύψους 50% κατά μέσο όρο¹⁶¹.

4.5.2 Στέβια

Τις λεπτομέρειες του εγχειρήματος συνεργασίας της ΕΑΣ Αγρινίου με τη Eurostevia παρουσίασαν οι δυο πλευρές σε συνέντευξη Τύπου που πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 22 Δεκεμβρίου 2013. Όπως έγινε γνωστό από τον πρόεδρο της ΕΑΣ Αγρινίου, Θωμά Κουτσουπιά από την φετινή καλλιεργητική σεζόν αναμένεται να καλλιεργηθούν τουλάχιστον 1000 στρέμματα στέβια στην Αιτωλοακαρνανία. Ενδιαφέρον έχει επίσης

¹⁶⁰ <http://www.paseges.gr/el/news/O-kapnos-sto-epikentro-ths-synanthshs-Karamiha-me-thn-EAS-Agrinioy>

¹⁶¹ <http://www.panaitoliki.gr>

εκφρασθεί και από 10 νομούς της χώρας. Το παρών στην εκδήλωση έδωσε ο πρόεδρος της ινδικής Sun Fruits, κ. Σίβρας καθώς και ο πρόεδρος της Eurostevia, Ζήσης Φωτόπουλος¹⁶².

Ο πρόεδρος της ΕΑΣ Αγρινίου ανέφερε μεταξύ άλλων «είμαστε οι πρώτοι σε ολόκληρη την Ευρώπη που ξεκινάμε επαγγελματικά την καλλιέργεια του φυτού στέβια. Είναι πολύ μεγάλο πλεονέκτημα ότι μπαίνουμε πρώτοι στη αγορά και δημιουργούμε brand name για ένα προϊόν που από μόνο του αποτελεί διαφήμιση. Μέχρι σήμερα υπάρχει πολύ μεγάλο ενδιαφέρον τόσο από τους παραγωγούς όσο και από τους καταναλωτές». Ο κ. Κουτσουπιάς ανέφερε επίσης ότι το μειονέκτημα που υπάρχει είναι πως οι παραγωγοί δεν γνωρίζουν τη συγκεκριμένη καλλιέργεια και η ΕΑΣ Αγρινίου θα πρέπει να είναι έτοιμη για να αντιμετωπίσει τυχόν δυσκολίες που θα προκύψουν ώστε οι παραγωγοί να μην έχουν αντίκτυπο.

Στην ομιλία του ο κ. Σίβρας φανερά ικανοποιημένος από την εξέλιξη της συνεργασίας με την ΕΑΣ Αγρινίου υποστήριξε πως την νέα καλλιεργητική περίοδο θα ξεκινήσουν οι αγρότες της Αιτωλ/νίας με 1000 στρέμματα στέβιας, ενώ δήλωσε ότι η περιοχή μας έχει τις ιδανικές συνθήκες καλλιέργειας της στέβιας. Μιλώντας για την δημιουργία εργοστασίου επεξεργασίας του φυτού τόνισε πως θα προχωρήσουν στη δημιουργία υποδομών για την ολική επεξεργασία των φύλλων της στέβιας, ενώ στη συνέχεια το προϊόν θα προωθείται κατάλληλα σε όλη την Ευρώπη. Στάθηκε επίσης και στην επαφή που είχε με τον Γενικό Γραμματέα Αγροτικής Ανάπτυξης λέγοντας ότι ήταν μια πολύ θετική συνάντηση, ενώ αναφερόμενος στην επένδυση είπε «οι επενδύσεις έχουν αποφασιστεί να γίνουν με την συμμετοχή της ΕΑΣ Αγρινίου είτε αυτές ενταχθούν σε κάποιο πρόγραμμα είτε όχι». Ερωτηθείς ο κ. Κουτσουπιάς με ποιο ποσοστό θα συμμετέχει η ΕΑΣ ανέφερε ότι ακόμα βρίσκονται σε διαβούλευση και το επόμενο διάστημα θα γίνουν προσπάθειες ώστε το εργοστάσιο να ενταχθεί στον αναπτυξιακό νόμο και να επιδοτηθεί¹⁶³.

Το κόστος της καλλιέργειας του φυτού είναι μεγάλο, σύμφωνα με όσα ανέφερε ο πρόεδρος της Sun Fruits, λόγω της μεταφοράς του από την μακρινή Ινδία αλλά επισήμανε ότι στα μελλοντικά σχέδια της εταιρίας είναι να δημιουργηθούν φυτώρια στην Αιτωλοακαρνανία και να μειωθεί το κόστος. Από την πλευρά της η ΕΑΣ θα υποστηρίξει τους

¹⁶² <http://www.eurostevia.eu/index.php/gr/>

¹⁶³ <http://www.agronews.gr/ekmetaleuseis/modernes-kalliergeies/arthro/106299/edose-ta-heria-me-tin-eurostevia-i-eas-agriniou/>

παραγωγούς στέβια πιστώνοντάς τους σε διάφορες ανάγκες που θα παρουσιαστούν. Ο κ. Κουτσοπιιάς ανέφερε επίσης ότι κατά τη φετινή καλλιεργητική περίοδο υπερκαλύφθηκε ο στόχος των 1000 στρ και όσοι αγρότες δεν θα μουν φέτος στην παραγωγή θα είναι οι πρώτοι που θα επιλεγούν για την επόμενη.

Η απόδοση του φυτού συγκριτικά με άλλες καλλιέργειες είναι πολύ μεγαλύτερη, σύμφωνα με τα όσα υποστήριξε ο κ. Κουτσοπιιάς ενώ ερωτηθείς για την περίπτωση που υπάρξουν κακές καιρικές συνθήκες εάν θα υπάρξει περίπτωση αποζημιώσεων απάντησε «πριν από μια εβδομάδα είχα μια συνάντηση με τον Γ.Γ του Υπουργείου όπου με ενημέρωσε ότι από το 2014 η στέβια θα είναι μια επιλέξιμη καλλιέργεια για την χώρα μας και θα μπορεί να δηλώνεται στο ΟΣΔΕ, θα ενεργοποιεί δικαιώματα και μετά το 2015 θα έχει δικαιώματα με την αναθεώρηση της ΚΑΠ. Από τη στιγμή που είναι επίσημη καλλιέργεια της χώρας θα ενταχθεί και στον ΕΛΓΑ σαν μια καλλιέργεια η οποία θα έχει και τις ανάλογες αποζημιώσεις στην περίπτωση που υπάρξει ζημιά. Υπό αυτή την έννοια θα έχουμε μια συνεννόηση με τον ΕΛΓΑ ώστε οι προδιαγραφές οι οποίες θα μουν να είναι τέτοιες που να διασφαλίζουν τον παραγωγό».

Ο κ. Σίβρας υποστήριξε ότι πρόκειται για ένα φυτό πολύ ανθεκτικό σε δύσκολες καιρικές συνθήκες συγκριτικά με άλλες καλλιέργειες.

Ο πρόεδρος της Eurostevia τόνισε ότι σε μερικά χρόνια το Αγρίνιο θα είναι η πόλη της στέβια¹⁶⁴.

Θυμίζουμε ότι την προσεχή καλλιεργητική περίοδο θα γίνουν οι πρώτες φυτεύσεις και το Αγρίνιο θα είναι η πρώτη περιοχή που θα «βάλει» επαγγελματικά στέβια σε όλη την Ευρώπη, με μια συνολική παγκόσμια αγορά γλυκαντικών που κυμαίνεται σύμφωνα με εκτιμήσεις στα 58,3 δισεκατομμύρια δολάρια το 2010! Αρχικά χίλια στρέμματα θα καλλιεργηθούν με στέβια και σε βάθος χρόνου ο στόχος είναι να μουν στην καλλιέργεια όσο περισσότερες οικογένειες κάτι που σε συνδυασμό με ένα εργοστάσιο στέβιας θα αλλάξει τον αγροτικό χάρτη της περιοχής. Παρά την γνωστή δυσπιστία που κυριαρχεί και στον αγροτικό τομέα-εν πολλοίς δικαιολογημένη καθώς δεν έγιναν λίγα λάθη και σε αυτόν τον τομέα της οικονομίας-κάτι φαίνεται να κινείται ταχύτατα πλέον¹⁶⁵

¹⁶⁴ <http://www.agrinioreport.com>

¹⁶⁵ <http://www.agrinionews.gr>

4.5.3. Φωτοβολταϊκά

Παρόλο που οι επενδύσεις στα φωτοβολταϊκά φαινόταν ως η ιδανική λύση για έξτρα εισόδημα, για πολλές ελληνικές οικογένειες, εν' τούτοις τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν όπως όλοι τα περίμεναν: οι αδειοδοτήσεις άργησαν πολύ να βγουν, τα συμβόλαια με τη ΔΕΗ έπεσαν, ενώ το ελληνικό κράτος αργούσε πάντα να πληρώσει τις δόσεις από το πρόγραμμα επιχορήγησης του επενδυτικού νόμου. Το αποτέλεσμα ήταν πολλές οικογένειες να παραμένουν με τις επενδύσεις τους μισοτελειωμένες, ενώ πολλοί κατέληξαν να χρωστούν σε δάνεια χωρίς να έχουν πληρωθεί τις δόσεις που θα έπρεπε από το ελληνικό κράτος. Παρακάτω ακολουθούν αποσπάσματα από εφημερίδες και site του τοπικού τύπου του Αγρινίου για τις αντιδράσεις των αγροτών για όσα έχουν συμβεί. Το μπαλάκι έπεσε και στην Ένωση που είχε πείσει τους αγρότες να βάλουν φωτοβολταϊκά, η αλήθεια όμως είναι ότι η ίδια δεν θα μπορούσε να είχε προβλέψει τι μέλλει γενέσθαι. Εξάλλου, η επένδυση στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι στην πρώτη γραμμή προτεραιότητας της παγκόσμιας οικονομίας¹⁶⁶.

Συγκέντρωση αγανάκτησης για τα φωτοβολταϊκά οι αγρότες της ΕΑΣ Αγρινίου

«Δουλεμένοι- Εμπαιγμένοι-Ηττημένοι» δηλώνουν οι αγρότες της ΕΑΣ Αγρινίου που συγκεντρώθηκαν σήμερα το πρωί έξω από τα γραφεία του ΔΕΔΔΗΕ στο Αγρίνιο για να διαμαρτυρηθούν για μια σειρά από λόγους που κυρίως έχουν να κάνουν με τα φωτοβολταϊκά, τη μη εγκατάσταση των-προπληρωμένων-μετρητών με αποτέλεσμα σύμφωνα με τους ίδιους, η ΔΕΗ να τους χρεώνει «ότι ποσά θέλει χωρίς να δηλώνει τι ακριβώς κοστολογεί». Κρατώντας πλακάτ με συνθήματα κατά της ΔΕΗ και του διευθυντή περιοχής Αγρινίου του ΔΕΔΔΗΕ Β. Βελλή, οι αγρότες, παρότι ενημερώθηκαν πως ο ίδιος θα πραγματοποιήσει σήμερα συνάντηση με τον προϊστάμενο της ΔΕΗ στα κεντρικά της Πάτρας, ώστε να αρχίσει η εγκατάσταση των μετρητών από Δευτέρα, ανέβηκαν τελικά στα γραφεία και κατέθεσαν στην αναπληρώτρια προϊσταμένη τους λόγους της σημερινής τους διαμαρτυρίας και τα όσα απαιτούν να διευθετήσει άμεσα η ΔΕΗ.

¹⁶⁶ <http://www.sunblog.org/tag>

Η διαμαρτυρία αποφασίστηκε ομόφωνα μετά από συγκέντρωση των παραγωγών που πραγματοποιήθηκε στις 2/11/2013 στο Παπαστράτειο Μέγαρο και τα αιτήματά τους, έτσι όπως εκείνοι τα κατέθεσαν, είναι:

1. Να εγκατασταθούν οι πληρωμένοι εδώ και δύο χρόνια μετρητές σε όλα τα συνδεδεμένα πάρκα.
2. Να ολοκληρωθούν τα εδώ και δύο χρόνια έργα αναβάθμισης των δικτύων R-24 Τριχωνίδας, R-24 Στράτου, R-21 Στράτου, R-25 Αιτωλικού και η νέα γραμμή «R-22 Καστρακίου».
3. Να παραδοθούν εντός της εβδομάδας αντίγραφα όλων των οριστικών μελετών που αφορούν τους συνδεδεμένους σταθμούς συνοδευόμενα από επιμέτρηση υλικών, κόστος υλικών, εργατοώρας που να αποδεικνύουν το τελικό κόστος σύνδεσης.
«Αμφισβητούμε τα υπέρογκα κόστη σύνδεσης τα οποία σύμφωνα με τα λεγόμενά σας, προ δύο ετών, θα μειώνονταν κατά την οριστική μελέτη, γεγονός που ουδέποτε έγινε, αντιθέτως με τα μέχρι σήμερα απολογιστικά κόστη που στέλνετε έχουν αυξηθεί ακόμη και έως 64%!», αναγράφονταν μεταξύ των αιτημάτων των αγροτών.
4. Να αποξηλωθεί ο εγκατεστημένος εξοπλισμός σύνδεσης για τα πάρκα που δεν υλοποιήθηκαν και να επιστραφούν τα χρήματα που κατεβλήθησαν στο ΔΕΔΔΗΕ για την πληρωμή των έργων σύνδεσης. «Εσείς διαμαρτυρόσασταν ότι δεν είχατε μετασηματιστές και τώρα τους αφήνετε στα χωράφια σε ένα δίκτυο που δεν χρησιμεύει σε τίποτα, με μόνο σκοπό να παρακρατάτε ξένα χρήματα;», κατέληγαν στο φυλλάδιο των αιτημάτων τους οι παραγωγοί¹⁶⁷.

Ταυτόχρονα, ξεκίνησε διαφωνία ανάμεσα στην ΕΑΣ με τη ΔΕΗ για το συμβόλαιο που είχε δώσει αρχικά στους αγρότες. Παρακάτω παραθέτουμε την (κοινοποιηθείσα στο agrinionews.gr) απάντηση του Διευθυντή Περιοχής Αγρινίου της ΔΕΔΔΗΕ Β. Βελλή στην ΕΑΣ Αγρινίου αναφορικά με το ζήτημα των φωτοβολταϊκών και όσα κατήγγειλε η ΕΑΣ για αναίτια καθυστέρηση σύνδεσης Φωτοβολταϊκών Σταθμών των κατ' επάγγελμα αγροτών που εκπροσωπεί.

Από τη σκοπιά της ΔΕΗ υποστηρίζουν – μεταξύ άλλων – πως, παρά το αξιόλογο πλήθος των Σταθμών και τον εκτεταμένο όγκο των έργων που εκτελέστηκαν δεν υπάρχει

¹⁶⁷ <http://www.agrinionews.gr>

από πλευράς ΔΕΔΔΗΕ καθυστέρηση στη σύνδεση Σταθμών στο Δίκτυο ενώ -τουναντίον -η όποια καθυστέρηση παρουσιάστηκε μέχρι σήμερα είναι απότοκος των ενεργειών της ΕΑΣ και της συστηματικής πρακτικής που εφαρμόζει για υποβολή αιτημάτων σύνδεσης Σταθμών ανεξάρτητα της ολοκλήρωσης των Σταθμών Παραγωγής με τοποθέτηση στο σύνολό του απαιτούμενου ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού.

Λογαριασμούς άνοιξε για το θέμα των φωτοβολταϊκών η ΕΑΣ και με το τοπικό ΤΕΕ, στο οποίο αναφέρει σε ανοιχτή επιστολή της: *«Σε μια δύσκολη οικονομική συγκυρία για τη χώρα, η ΕΑΣ Αγρινίου στηρίζει έμπρακτα τον τόπο και κυρίως την προσπάθεια που γίνεται για τα φ/β των αγροτών. Αυτό το γνωρίζουν οι αγρότες – μέλη μας και αποδεικνύεται και από την μεγαλειώδη συγκέντρωση – διαμαρτυρία που πραγματοποιήσαμε πρόσφατα στην Αθήνα και επέφερε θετικά αποτελέσματα αφού τελικά ο αρμόδιος υφυπουργός Περιβάλλοντος κ. Παπαγεωργίου εξαίρεσε τα αγροτικά φωτοβολταϊκά από την προσαύξηση της έκτακτης εισφοράς.*

Αυτός που προσπάθησε λοιπόν να εγκλωβίσει τους αγρότες δεν ήταν ο πρόεδρος της ΕΑΣ Θ. Κουτσουπιάς, αλλά ο πρόεδρος του ΤΕΕ Αιτ/νίας, Κωσταντίνος Ρόκκος, αφού «εμπαίζει τον Αγρινιώτικο λαό και κυρίως τους αγρότες» και δεν τήρησε ούτε μία φορά τα όσα ο ίδιος έχει δηλώσει και υποστηρίζει κατά το παρελθόν, λέγοντας ότι «Η επένδυση σε φωτοβολταϊκούς σταθμούς παραγωγής ηλ/κής ενέργειας είτε ο επενδυτής είναι αγρότης είτε όχι και ασχέτως μεγέθους, πρόκειται για τεχνικό έργο που απαιτεί την τεχνική υποστήριξη Μηχανικού και που σε αυτόν μόνο μπορεί να ανατεθεί η μελέτη – επίβλεψη και η έκδοση ανάλογων αδειών που τυχόν απαιτούνται» και όχι μόνο δεν απέτρεπε τους αγρότες να ασχοληθούν με τα φ/β, αντιθέτως δε, τους παρότρυνε να ασχοληθούν και τους υποδείκνυε που να απευθυνθούν. Μάλιστα λίγους μήνες αργότερα το Περιφερειακό Τμήμα του Ν. Αιτωλοακαρνανίας προχώρησε στη διοργάνωση ημερίδας με αντικείμενο τους φωτοβολταϊκούς σταθμούς.

Αυτά κ. Πρόεδρε του ΤΕΕ Αιτ/νίας τα ενθυμίστε ή έχετε επιλεκτική μνήμη;;; Και αναρωτιόμαστε.... Είμαστε εμείς που εγκλωβίσαμε και κοροϊδέψαμε τους αγρότες η εσείς που δεν σταθήκατε ποτέ στο πλευρό τους, απλά ενδιαφερθήκατε μόνο για το πώς θα αποκτήσετε πελάτες για να κάνετε πλιάτσικο, όπως για παράδειγμα, ζητώντας από τους παραγωγούς να πληρώσουν έως και 1500€ επιπλέον για τις εγκρίσεις εργασιών μικρής κλίμακας.

Γιατί τότε δεν λέγατε την αλήθεια αν την γνωρίζατε;;; Επειδή σας ενδιαφέρει μόνο να δημιουργείται κοινωνικό αυτοματισμό βάζοντας τις κοινωνικές ομάδες την μια απέναντι στην άλλη; Έχετε κατέβει από το γραφείο σας να πάτε στα χωριά να δείτε τι γίνεται; Έχετε συνειδητοποιήσει ότι σε λίγο καιρό η περιοχή θα αποκτήσει μεγαλύτερο αριθμό ανέργων και θα οδηγηθούμε στην εξαθλίωση;;; διότι υπάρχουν ακόμη πολλοί «βιαστές» της Αιτ/νίας και της όποιας προσπάθειας γίνεται για ανάκαμψη και ένας απ' αυτούς, πραγματικά μας λυπεί, είστε και εσείς!!¹⁶⁸»

Ταυτόχρονα, με δράση της ΕΑΣ Αγρινίου η τράπεζα Πειραιώς χρηματοδότησε αγροτικά φωτοβολταϊκά, δίνοντας λύση σε 450 αγρότες που αντιμετώπιζαν προβλήματα με τα αγροτικά φωτοβολταϊκά και οι οποίοι έχουν πάρει εγκρίσεις δανείων από την ΑΤΕ Leasing, μετά από την πώληση της Αγροτικής στην τράπεζα Πειραιώς, βρέθηκε από την ΕΑΣ Αγρινίου.

Όπως αναφέρει το raseges.gr, η συνεταιριστική επιχείρηση κατόρθωσε να εξασφαλίσει χρηματοδότηση ύψους 56 εκ. ευρώ από την τράπεζα Πειραιώς.

Ο πρόεδρος της ΕΑΣ Αγρινίου, κ. Θωμάς Κουτσουπιάς ανακοίνωσε την εξασφάλιση του σημαντικού αυτού ποσού χρηματοδότησης, σε συγκέντρωση ενημέρωσης προς τους αγρότες, που πραγματοποιήθηκε στο Παπαστράτειο Μέγαρο Αγρινίου, ενώ δεσμεύτηκε ότι θα συνεχιστεί η προσπάθεια να εξασφαλιστεί επιδότηση και στην δεύτερη φάση του προγράμματος¹⁶⁹.

Ακολουθεί απόσπασμα από κείμενο που κατηγορεί την ΕΑΣ Αγρινίου για το θέμα των φωτοβολταϊκών σε προσωπικό blog: *Η μελέτη και κατάθεση φακέλου από ένα απλό μελετητικό γραφείο της περιοχής, μπορούσε να γίνει με 1500 περίπου ευρώ, ή οποία θα απέφερε στο γραφείο περίπου 500 ευρώ κέρδος. Εσείς τα δώσατε όπως είπατε σε εταιρεία που οι δικοί σας σύμβουλοι σας πρότειναν, με 3000 ευρώ και με το τοπογραφικό να πληρώνεται από τον αγρότη. Δηλαδή η εταιρεία αυτή από ένα συμβόλαιο κέρδισε κοντά στο 1.500.000 ευρώ; Η από αυτά κάποια τα κράτησε η ΕΑΣ; Και γιατί κ. Κουτσουπιά, δεν*

¹⁶⁸ <http://www.agrinionews.gr>

¹⁶⁹ www.econews.gr,19-11-2012

αναθέσατε σε γραφεία, σε τοπογράφους και μηχανικούς της περιοχής μας τις μελέτες, τα χρήματα αυτά να μείνουν στο νομό; Δεν είχαν τη τεχνογνωσία; Δεν καταλαβαίνετε ότι οδηγείτε τον κόσμο σε συνειρμούς;

· Στους υπολογισμούς που αναφέρατε δεν είπατε τίποτα για τη φορολόγηση, δε θα φορολογηθούν τα κέρδη αυτά;

· Για τη κατασκευή πάλι απευθύνεστε σε μεγάλες εταιρείες, γιατί αποκλείεται τις μικρές της περιοχής μας; Ας μιλήσουμε πάλι για ποσά, 250.000 ευρώ επί 570 πάρκα, μια στιγμή να το βάλω στην αριθμομηχανή γιατί το ποσό εμένα τουλάχιστον με τρομάζει.... 142.500.000 ευρώ και αυτά θα διατεθούν από την ΕΑΣ με τη βοήθεια της ΠΑΣΕΓΕΣ σε μεγάλες εταιρείες που έχουν επιλεγεί ή θα επιλεγούν.... Εγώ όμως επιμένω γιατί τρεις μεγαλοκαρχαρίες, κύριος είδε ποιοι και από πού θα έλθουν και όχι πολλές μικρές εταιρείες της περιοχής, προκειμένου το χρήμα να διακινηθεί ξανά στη περιοχή μας και να δουλέψει ντόπιο εργατικό δυναμικό; Δηλαδή τα λεφτά των αγροτών να γυρίσουν ξανά στους ίδιους, στους συγγενείς τους, στους συγχωριανούς τους.. Ποιος είναι ο λόγος; Δεν είναι δα η φοβερή τεχνολογία για να απαιτηθεί τεχνογνωσία εξαιρετικά ειδική... Κ. Κουτσουπιά'' Η γυναίκα του Καίσαρα πρέπει να είναι αλλά και να φαίνεται τίμια''. Και για το ''είναι'' εγώ ούτε στοιχεία διαθέτω ούτε μπορώ να πω τίποτε, για το ''φαίνεται'' όμως, λυπάμαι πολύ, υπάρχει πρόβλημα

· Είπατε ότι τη συντήρηση θα την αναλάβει η ΕΑΣ έναντι κόστους που θα καθοριστεί. Μα επί τέλους η ΕΑΣ θα είναι και τεχνική εταιρεία; Τι θα είναι αυτό, φόρος υποτέλειας στο Σουλτάνο; Χαράτσι;

· Το θέμα των φωτοβολταϊκών αποτελεί σκάνδαλο για τη προχειρότητα συντονισμού της κυβερνητικής πολιτικής, για το επιεικώς ηλίθιο, έως ύποπτο χειρισμό του θέματος απ τη ΔΕΗ και για το ''μη χειρισμό του θέματος'' από την αρμόδια Υπουργό Μπιρμπίλη. Ακόμα τολμώ να πω ότι είναι λάθος κατεύθυνση για τους αγρότες, η κυβέρνηση συνεχίζει την πολιτική των ''τεμπέλικων'' επιδοτήσεων με άλλο μανδύα... Τα χωράφια των αγροτών μας είναι για καλλιέργειες προϊόντων πρώτα απ όλα. Εκεί δώστε το βάρος κι όχι στα υποκατάστατα, εκεί πιέστε και όχι στα αμφιλεγόμενα φωτοβολταϊκά, από τα οποία κύρια θα κερδίσουν οι τράπεζες, οι μεγάλες εταιρείες και κάτι ψιλά οι αγρότες. Και εν πάσει

περιπτώσει συνεργαστείτε με το ΤΕΕ Αιτωλοακαρνανίας και επιλέξτε εταιρίες του νομού μας. Προς Θεού, μη δίνετε λαβή για υποψίες...»¹⁷⁰

4.6 Άλλες δράσεις της ΕΑΣ Αγρινίου

4.6.1 Βρέθηκε η χρυσή τομή με τον ΟΠΕΚΕΠΕ ώστε να μην έχουν απώλειες στις επιδοτήσεις τους οι κτηνοτρόφοι στην Αιτωλοακαρνανία

Σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε χθες ανάμεσα στην Ένωση Αγρινίου και στην ηγεσία του ΟΠΕΚΕΠΕ – σύμφωνα με ανακοίνωση της Ένωσης - αναζητήθηκε και βρέθηκε η χρυσή τομή, προκειμένου να μην υπάρξουν απώλειες για τους κτηνοτρόφους της Αιτωλοακαρνανίας με την εφαρμογή του νέου επιχειρησιακού σχεδίου για τα βοσκοτόπια.

Πιο συγκεκριμένα – σύμφωνα με την ανακοίνωση – και σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που ανέλαβε ο πρόεδρος και η αρμοδία αντιπρόεδρος του ΟΠΕΚΕΠΕ, η προσπάθεια επικεντρώνεται στο να καταβληθεί κανονικά στους δικαιούχους παραγωγούς η ενιαία ενίσχυση, με ταυτόχρονη διατήρηση των δικαιωμάτων στην εξισωτική αποζημίωση, αλλά και στο καθεστώς των αγροπεριβαλλοντικών.

Ουσιαστικά, όλα τα αιτήματα έγιναν δεκτά, γεγονός που ο πρόεδρος της Ένωσης Αγρινίου Θ. Κουτσουπιάς απέδωσε στην πίεση που ασκήθηκε, ιδιαίτερα μετά και την πρόσφατη σύσκεψη με τους φορείς, οι οποίοι και εξέπεμψαν ένα καθαρό μήνυμα, σχετικά με την υπεράσπιση των αυτονόητων δικαιωμάτων των παραγωγών και την άρση των καταστάσεων εκείνων που θα οδηγούσαν σε συρρίκνωση των βοσκοτόπων κατά 1.100.000 στρέμματα και σε απώλεια εκατομμυρίων ευρώ.

Ακολουθεί η σχετική δήλωση του προέδρου της Ένωσης κ. Θωμά Κουτσουπιά: «Όταν εργαζόμαστε συλλογικά και διεκδικούμε δυναμικά, θα έρθει το θετικό αποτέλεσμα. Αυτό πρέπει να κρατήσουμε απ' την συγκεκριμένη υπόθεση... Είναι ενδεικτικό ότι μετά τη σύσκεψη με τους εκπροσώπους των Δήμων και της Περιφέρειας, ο ΟΠΕΚΕΠΕ έστειλε υπαλλήλους που εργάστηκαν ακόμη και το Σαββατοκύριακο, εξετάζοντας σε σύντομο χρόνο τις 4.000 αιτήσεις, από τις 5.500 που εκκρεμούσαν, εγκρίνοντας μάλιστα τα μισά

¹⁷⁰ <http://arvanitidimi.blogspot.gr/>

αιτήματα! Και στις περιοχές που είχαν μεγαλύτερο πρόβλημα, όπως η Βόνιτσα και το Ξηρόμερο, ενέκριναν το 70% των αιτήσεων...

Θεωρώ ότι μετά και από αυτή την εξέλιξη οι κτηνοτρόφοι του νομού μας θα καλυφθούν πλήρως. Σύμφωνα και με την ενημέρωση που σήμερα είχαμε από την Περιφερειακή Διεύθυνση, εντός των επομένων ημερών θα έχουν εξεταστεί όλα τα αιτήματα και θα ολοκληρωθεί η διαδικασία, ακόμη και για τις περιπτώσεις που οι εκτάσεις ήταν δεσμευμένες λόγω της ένταξης στο μέτρο 144.

Η Ένωση Αγρινίου θα παρακολουθεί την όλη εξέλιξη και θα παρέμβει, όπου και αν χρειαστεί, υπέρ των παραγωγών μας. Αυτό κάναμε πάντα, έτσι θα συνεχίσουμε... Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω όλους όσους συμπαρατάχθηκαν και συνέβαλλαν σ' αυτή την προσπάθεια και ιδιαίτερα τον αντιπεριφεριάρχη Αιτωλοακαρνανίας κ. Βασίλη Αντωνόπουλο, που μεσολάβησε και για τη χθεσινή μας σύσκεψη στον ΟΠΕΚΕΠΕ, καθώς και τους κ.κ. Πρόεδρο και Αντιπρόεδρο του ΟΠΕΚΕΠΕ για την άμεση ανταπόκριση στο αίτημά μας»¹⁷¹.

4.6.2 Γαλακτοκομικά προϊόντα

Στα τελευταία επενδυτικά σχέδια της ΕΑΣ Αγρινίου συγκαταλέγεται η ίδρυση σύγχρονης μονάδας επεξεργασίας γάλακτος με την επωνυμία ΑΜΦΙΓΑΛ Α.Ε..Μία επένδυση ύψους 9.000.000€ που αναμενόταν να ολοκληρωθεί στα τέλη του 2011. Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, 8 μήνες μετά την προσωρινή έγκριση, υπέγραψε και την οριστική. Έτσι η ΕΑΣ επιταχύνει τους ρυθμούς της, για να καλύψει το χαμένο έδαφος. Οι εργασίες στην Κεχρινιά είναι σε πλήρη εξέλιξη. Η 8μηνη υπουργική καθυστέρηση στην οριστική έγκριση της επένδυσης θα επηρεάσει οπωσδήποτε το χρόνο ολοκλήρωσης του κατασκευαστικού μέρους του εργοστασίου της ΑΜΦΙΓΑΛ, η Ένωση ωστόσο εγγυάται πως, θα καταβάλλει το μέγιστο των δυνάμεών της ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι επιπτώσεις αυτής της καθυστέρησης. Η υπερσύγχρονη μονάδα επεξεργασίας γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων στοχεύει στο να στηρίξει έμπρακτα τον κτηνοτρόφο, απαλλάσσοντάς τον απ' τα ολιγοπώλια, παρέχοντας συγχρόνως στον καταναλωτή τη δυνατότητα να απολαύσει το ντόπιο φρέσκο παστεριωμένο, σοκολατούχο ή μη, αγελαδινό

¹⁷¹ <http://www.agrotypos.gr/26/11/2013>

και κατσικίσιο γάλα, την εξαιρετική φέτα, το κεφαλοτύρι, τη διάσημη γραβιέρα, την παραδοσιακή μυζήθρα, το γιαούρτι, το ρυζόγαλο, την κρέμα γάλακτος και άλλα αρίστης ποιότητας προϊόντα σε τιμές ΕΑΣ Αγρινίου! Η συμβολή της Αγροτικής Τράπεζας στην υλοποίηση της σημαντικότερης επένδυσης, που έχει προγραμματιστεί για τον αγροκτηνοτροφικό τομέα στην Αιτωλ/νία, θα είναι πραγματικά σημαντική. Η Ένωση εντός των ημερών καταθέτει επίσημο αίτημα προς τη ΑΤΕ, για χρηματοδότηση της επένδυσης, όντας βέβαια, ότι η ανταπόκριση της Τράπεζας θα είναι θετική. Πρόεδρος της είναι ο κ. Θωμάς Κουτσουπιάς, ο οποίος και με τη στήριξη του Δ.Σ. και των μελών, οδηγεί πλέον την Ένωση στη νέα της εποχή. Πέραν των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της ΕΑΣ, ο κ. Κουτσουπιάς τοποθετήθηκε σε ότι αφορά το νομοσχέδιο για τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς, το οποίο χαρακτήρισε “αντισυνταγματικό, αντιπαραγωγικό, ανεφάρμοστο και εντελώς ακατανόητο”. Ο “ζωοκόμος” μεταφέρει ολόκληρη την τοποθέτηση του κ. Κουτσουπιά. “Εφ’ όσον η κυβέρνηση εννοεί τα περί διαβούλευσης, δεν έχει παρά να ακούσει τους συνεταιριστές από τη μια άκρη της χώρας ως την άλλη και να αποσύρει το νομοσχέδιο επαναφέροντάς το διορθωμένο και προσαρμοσμένο στις πραγματικές ανάγκες των κάθε μορφής αγροτικών συμπράξεων. Κατατέθηκε προ ημερών και συζητήθηκε μάλιστα στο Υπουργικό Συμβούλιο το σχέδιο νόμου με τίτλο «θεσμικό πλαίσιο για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, τις συλλογικές οργανώσεις και την επιχειρηματικότητα του αγροτικού κόσμου – Οργάνωση της εποπτείας του κράτους». Το νομοσχέδιο, αν και αρκετά απ’ τα συνολικά είκοσι άρθρα του ρυθμίζουν με θετικό τρόπο καίρια ζητήματα, οργανωτικά και όχι μόνο, των συνεταιρισμών, προκάλεσε από την πρώτη στιγμή θύελλα αντιδράσεων στο συνεταιριστικό κίνημα όλης της χώρας, καθόσον η κεντρική του φιλοσοφία και η βάση στην οποία εδράζεται, είναι απολύτως εσφαλμένη. Δυστυχώς, οι συντάκτες του νομοσχεδίου δεν φαίνεται να έχουν ιδιαίτερη σχέση με τους συνεταιρισμούς και προφανώς έχουν παρεξηγήσει την ίδια την έννοια του συνεταιρίζεσθαι. Ο συνεταιρισμός είναι φαινόμενο που εμφανίστηκε, όταν οι συνθήκες το επέτρεψαν, για την ανάπτυξη σχέσεων παραγωγής, ως μια μορφή οργάνωσης για την υπεράσπιση των οικονομικών συμφερόντων των μελών του. Μια μορφή «εταιρικής συνεργασίας» είναι, μια οργάνωση ανθρώπων που συναποφάσισαν να ενώσουν τις δυνάμεις τους, να συντονίσουν τις προσπάθειές τους, να συνεργαστούν για να επιτύχουν καλύτερα αποτελέσματα στους κοινούς τους σκοπούς, Αυτό είναι ο συνεταιρισμός! Ούτε συνδικαλιστικός φορέας είναι,

ούτε υπηρεσία του υπουργείου!! Τα κριτήρια είναι αμιγώς ιδιωτικοοικονομικά... γεγονός που σκόπιμα αγνοεί το ΥΠΑΑΤ στο εν λόγω νομοσχέδιο. Τα περί «εποπτείας του κράτους» που από τον τίτλο δηλώνονται, μαρτυρούν και τις πραγματικές προθέσεις της κυβέρνησης, που δεν είναι άλλες απ' τον πλήρη έλεγχο των συνεταιρισμών και των ενώσεών τους κατ' επέκταση, μέσω της επιχειρούμενης κομματικοποίησής τους.¹⁷²

Μετά από δυο χρόνια στασιμότητας, εξαιτίας της έλλειψης τραπεζικού δανεισμού, τα σχέδια για την ολοκλήρωση της μονάδας «ξεπαγώνουν» και γύρω στον Σεπτέμβριο αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία. Με αύξηση μετοχικού κεφαλαίου και είσοδο στρατηγικού επενδυτή παίρνει και πάλι πνοή η κατασκευή της γαλακτοβιομηχανίας.

Το έργο κατασκευής της γαλακτοβιομηχανίας, στην περιοχή της Αμφιλοχίας, μετά από περίπου δύο χρόνια στασιμότητας, εξαιτίας της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών, σταματά να περιμένει το δανεισμό και ξαναπαίρνει σε τροχιά υλοποίησης. Όπως εξηγεί στην «Παραγωγή» ο πρόεδρος της Ένωσης Αγρινίου, κ. Θωμάς Κουτσουπιάς, προ ημερών σε συνεδρίασή της η γενική συνέλευση αποφάσισε να προχωρήσει στην υλοποίηση του έργου με αύξηση μετοχικού κεφαλαίου κατά 2,8 εκατ. ευρώ με ίδια κεφάλαια και την είσοδο στρατηγικού επενδυτή.

Ο επενδυτής αυτός είναι οι «Ελληνικές Πρωτεΐνες», όμιλος που διαθέτει πολυετή εμπειρία στο χώρο και στις εξαγωγές, αλλά και τρία εργοστάσια παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων. Θα απορροφήσει το ποσοστό που αφήνει η αποχωρήσασα Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Μεσολογγίου, το οποίο ανέρχεται στο 10%. Έτσι, η ΑΜΦΙΓΑΛ μένει στην Ένωση Αγρινίου, η οποία κατέχει και το μεγαλύτερο ποσοστό, 72% και ακολουθούν η ΤΕΔΚ, η Ένωση Καλαβρύτων και ο νέος στρατηγικός επενδυτής. Για τη μονάδα ήδη είχαν γίνει έργα που ξεπερνούν τα 4 εκατ. ευρώ. Στόχος, μετά την απόφαση για ΑΜΚ, είναι να λειτουργήσει το εργοστάσιο τον Σεπτέμβριο του 2014, με παραγόμενο προϊόν τη φέτα.

Τι προβλέπει η συμφωνία με τον όμιλο Ελληνικής Πρωτεΐνης; Τον πρώτο λόγο στη διαχείριση θα τον έχει ο νέος επενδυτής, καθώς είναι κάτι το οποίο γνωρίζει πολύ καλά, αφήνοντας τα υπόλοιπα θέματα στους άλλους μετόχους. Επιπλέον, οι ελληνικές πρωτεΐνες θα παίρνουν το τυρόγαλο που παράγεται και θα το κάνουν πρωτεΐνες, δίνοντας έτσι λύση

¹⁷² <http://www.zookomos.gr/>

στο οικολογικό πρόβλημα που προκαλείται. Ωστόσο, αυτό που κατάφερε και... πάντρεψε τα δύο μέρη είναι η εμπειρία και οι διασυνδέσεις του νέου επενδυτή στις ΗΠΑ.

«Όλη η παραγωγή της ΑΜΦΙΓΑΛ θα εξάγεται στις ΗΠΑ», τονίζει ο κ. Κουτσουπιάς. Σημειώνει, δε, πως ήδη έχει υπογραφεί και η σχετική σύμβαση. Θα τεθεί σε ισχύ από τις αρχές του 2015, όταν και θα έχουν παραγωγή. Η μονάδα στην Κεχρινιά Αμφιλοχίας μπορεί να επεξεργάζεται 8.000 με 12.000 τόνους γάλακτος ετησίως, την πρώτη πενταετία λειτουργίας της. Θα δημιουργηθούν 9 μόνιμες θέσεις εργασίας και 35 εποχικές¹⁷³

4.6.3. Αντιδράσεις της ΕΑΣ Αγρινίου για τις πολιτικές που εφαρμόζονται

Σε κατάληψη της ΔΟΥ Αγρινίου προχώρησαν 11/02/2014 οι αγρότες του μπλόκου της Ερμίτσας, μέλη της Ομοσπονδίας Αγροτικών Συλλόγων Αιτωλοακαρνανίας και του Εργατικού Κέντρου Αγρινίου στο πλαίσιο των κινητοποιήσεών τους για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν με κορωνίδα το φορολογικό των αγροτών. Στην κινητοποίηση το παρόν έδωσε και ο βουλευτής Αιτωλοακαρνανίας του ΚΚΕ.

Τα αιτήματα των αγροτών είναι:

«Όχι στο φόρο 13% από το πρώτο ευρώ εισοδήματος μας, Όχι στο Ενιαίο Φόρο, Όχι στην τήρηση λογιστικών βιβλίων, ΟΧΙ στον φόρο επιτηδεύματος.

Αφορολόγητο οικογενειακό εισόδημα στις 40.000 ευρώ, συν 5.000 για κάθε παιδί. Να μην παρακρατούνται από τους τραπεζικούς λογαριασμούς τα χρήματα των επιδοτήσεων.

Αφορολόγητο πετρέλαιο και να μη μειωθεί η επιστροφή του ΕΦΚ Άμεση μείωση της τιμής του αγροτικού ρεύματος 50%

Επιδότηση των ζωοτροφών για τους μικρομεσαίους κτηνοτρόφους

Να αποζημιωθούν άμεσα οι ελαιοπαραγωγοί και οι λοιποί δεντροκαλλιεργητές από ακαρπία.

Να μην πληρώσουν οι αγρότες τις αυξήσεις -χαράτσια σε ΔΕΗ , ΕΛΓΑ, ΟΓΑ

Να σταματήσουν τα αγροτοδικεία και να παραγραφούν οι ποινές»¹⁷⁴.

¹⁷³ <http://www.agrocatalog.gr/>

¹⁷⁴ <http://www.agrinioculture.gr/>

4.7 ΕΑΣ Μεσολογγίου – Ναυπακτίας

Στους Δήμους Μεσολογγίου και Ναυπακτίας οι καλλιέργειες που καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος της καλλιεργούμενης έκτασης είναι: η ελιά (125.740 στρέμματα), ο αραβόσιτος (63.052 στρέμματα), η μηδική (62.587 στρέμματα), τα λοιπά σιτηρά (27.094 στρέμματα), το βαμβάκι (17.793 στρέμματα), τα εσπεριδοειδή (15.693 στρέμματα) και τα κηπευτικά μικρής διάρκειας (4.627 στρέμματα). Ακολουθούν σε μικρότερες αλλά σημαντικότερες εκτάσεις οι καλλιέργειες του ρυζιού (9.422 στρέμματα), των διαφόρων ζωοτροφών (1.157 στρέμματα), του σκληρού σιταριού (2.033 στρέμματα) και του αμπελιού (1.157 στρέμματα). Μικρές εκτάσεις καταγράφονται σε καλλιέργειες όπως η ροδιά και ο καπνός, όπως φαίνεται στο διάγραμμα και τον πίνακα που ακολουθούν¹⁷⁵:

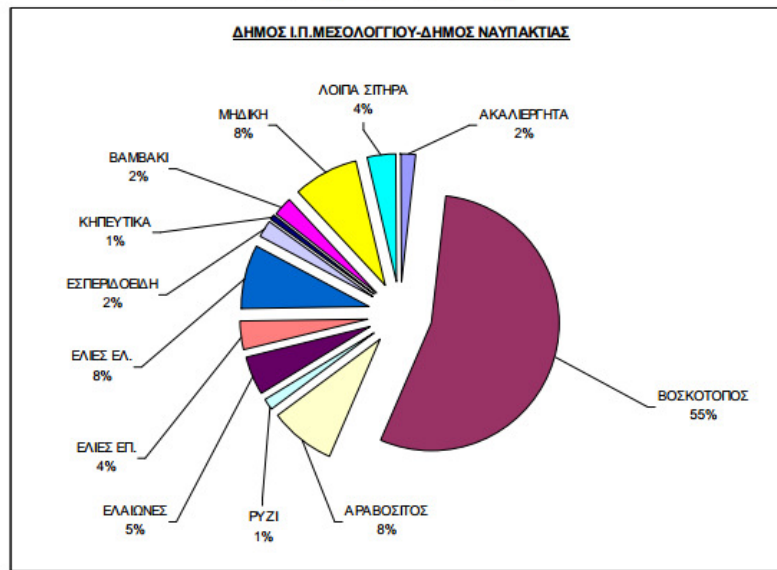
Πίνακας 3: Συγκεντρωτικά στοιχεία γεωργικών εκμεταλλεύσεων Δήμου Μεσολογγίου και Ναυπακτίας

ΔΗΜΟΣ Ι.Π. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ-ΔΗΜΟΣ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ	
ΕΙΔΟΣ	ΕΚΤΑΣΗ (στρ.)
ΑΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΑ	14.399
ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΣ	404.761
ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΑΡΔΕΥΟΜΕΝΟΣ	63.052
ΡΥΖΙ	9.422
ΑΜΠΕΛΙ	1.157
ΕΛΑΙΩΝΕΣ	37.964
ΕΛΙΕΣ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΕΣ	26.537
ΕΛΙΕΣ ΕΛΑΙΟΠΟΙΗΣΙΜΕΣ	61.239
ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	2.382
ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΗ	15.693
ΚΑΠΝΟΣ	154
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΜΙΚΡΗΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ	4.627
ΒΑΜΒΑΚΙ	17.793
ΜΗΔΙΚΗ-ΑΠΟΞΗΡΑΜΕΝΕΣ	62.587
ΛΟΙΠΑ ΣΙΤΗΡΑ	27.094
ΣΙΤΑΡΙ ΣΚΛΗΡΟ	2.033
ΡΟΔΙΕΣ	294
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ (στρ.)	751.188

Πηγή: Καλλιεργητικό Πλάνο Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, Πάτρα 2012

¹⁷⁵ Καλλιεργητικό Πλάνο Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, Πάτρα, 2012

Διάγραμμα 4: Κατανομή των κυριότερων καλλιεργειών στους Δήμους Μεσολογγίου και Ναυπακτίας

Πηγή: Καλλιεργητικό Πλάνο Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, Πάτρα 2012

Η Ένωση Αγροτικού Συνεταιρισμού Μεσολογγίου – Ναυπακτίας αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς οργανισμούς εκμετάλλευσης των αγροτικών προϊόντων στην περιοχή. Ιδρύθηκε το 1938 στην ιστορική περιοχή του Μεσολογγίου, τον τόπο που ο μεγάλος ρομαντικός ποιητής Λόρδος Βύρωνας έζησε τα τελευταία χρόνια της ζωής του.

Η εταιρία αποτελεί leader της ευρύτερης περιοχής στο τομέα των Τροφίμων και της Γεωργίας. Σκοπός είναι η εξυπηρέτηση των παραγωγών της περιοχής προσφέροντας στα προϊόντα τους υπεραξία αλλά και η προσφορά στον καταναλωτή αγνών και υψηλής διατροφικής αξίας προϊόντων. Σε αυτά τα πλαίσια συμμετέχει σε σειρά κοινοτικών προγραμμάτων που εστιάζουν στην βελτιστοποίηση της παραγωγής και της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων.

Τα προϊόντα παράγονται αποκλειστικά στην «Αιτωλική Γη» και φέρουν τον ομώνυμο διακριτικό τίτλο. Τα πιστοποιητικά που διαθέτει η Ένωση είναι για τον καπνό, το βαμβάκι, τα εσπεριδοειδή και την ελιά¹⁷⁶.

Η Ένωση διαθέτει ιδιόκτητες βιομηχανικές μονάδες εκκόκκισης βάμβακος (εκκοκκιστήριο στο Νεοχώρι), ξήρανσης αραβόσιτου (ξηραντήρια Ευηνοχωρίου και

¹⁷⁶ http://www.easmn.gr/i-enosi/tautotita_enosis/

Βάλισσας), ελαιοτριβείο στο Τρίκορφο (7 T /8ωρο) και δύο συσκευαστήρια λαδιού (6 T/8ωρο) στο Αντίρριο και στις Παπαδάτες.

Ακόμη διαθέτει ιδιόκτητους αποθηκευτικούς χώρους σε διάφορα σημεία της περιοχής καθώς και ιδιόκτητους χώρους όπου στεγάζονται τα γραφεία της και το εδαφολογικά εργαστήριο στο Μεσολόγγι. Ξηρανσης αραβόσιτου (ξηραντήρια Ευηνοχωρίου και Βάλισσας),ελαιοτριβείο στο Τρίκορφο (7 T /8ωρο) και δύο συσκευαστήρια λαδιού (6 T/8ωρο) στο Αντίρριο και στις Παπαδάτες.

Η Ε.Α.Σ. Μεσολογγίου-Ναυπακτίας λειτουργεί εδώ και έξι χρόνια στη θέση παραλία Σταμνάς εργοστάσιο τυποποίησης-συσκευασίας βρωσίμων ελαιών (καλαμών). Την τρέχουσα περίοδο επεκτείνει τις εγκαταστάσεις της σε κτιριακό και λοιπό εξοπλισμό. Επίσης προχώρησε σε δημιουργία μονάδας παραγωγής επιτραπέζιας ελιάς, καθώς και την πιστοποίηση της κατά HACCP στην παραγωγική διαδικασία.

Εικόνα 6: ΕΑΣ Μεσολογγίου - Ναυπακτίας

Πηγή: <http://www.easmn.gr/>

Αναλυτικά :

- 1) Εκκοκκιστήριο βάμβακος κοντά στο χωριό Νεοχώρι Μεσολογγίου συνολικής στεγασμένης επιφάνειας
- 2) Ξηραντήριο αραβόσιτου (20 T/ωρα) κοντά στο χωριό Ευηνοχώρι
- 3) Ξηραντήριο αραβόσιτου (60 T/ωρα) στην περιοχή Βάλισσας με αποθηκευτικούς χώρους
- 4) Ελαιοτριβείο (7 T/8ωρο) με μηχανολογικό εξοπλισμό στο χωριό Τρίκορφο
- 5) Τυποποιητήριο λαδιού (6 T /8ωρο) με μηχανολογικό εξοπλισμό στο χωριό Παπαδάτες Μακρυνείας

- 6) Τυποποιητήριο λαδιού (6T /8ωρο) με μηχανολογικό εξοπλισμό στο χωριό Αντίρριο Ναυπακτίας.
- 7) Συσκευαστήριο ελαιών
- 8) Μετεγκατάσταση Παραγωγικής Μονάδας σε νέα κτίρια (Διαχωρισμός Παραγωγής από την αποθήκευση έτοιμου προϊόντος) με σύγχρονες προδιαγραφές που επιβαρύνουν οι κανόνες υγιεινής και ασφάλειας τροφίμων
- 9) Αποθηκευτικοί χώροι με γεφυροπλάστιγγα στα χωριά Κατοχής και Νεοχώρι Μεσολογγίου σε ιδιότητα οικόπεδα
- 10) Αποθηκευτικός χώρος στην πόλη Μεσολογγίου
- 11) Ιδιότητα γραφεία και εγκαταστάσεις Εδαφολογικού Εργαστηρίου στο Μεσολόγγι
- 12) Δημιουργία νέων υποκαταστημάτων και γραφείων στην Σταμνά και στην Κατοχή για την καλύτερη εξυπηρέτηση των αγροτών
- 13) Αποθηκευτικοί Χώροι στην Ναύπακτο.
- 14) Κατασκευή νέου Εργοστασίου Παραγωγής Βιολογικών Ζωοτροφών στην Βάλλισα, δυναμικότητας 7 τόνων / ώρα με αποθήκη βιομηχανικού τόπου 500 m².¹⁷⁷

4.7.1. Υπηρεσίες της ΕΑΣ Μεσολογγίου – Ναυπακτίας

Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Μεσολογγίου-Ναυπακτίας «η Ένωση» αποφάσισε την σύσταση Ανώνυμης Εταιρίας υπό τον τίτλο «Αγροενεργειακή Α.Ε.» με σκοπό την ενεργειακή εκμετάλλευση των στεγών όλων των βιομηχανικών εγκαταστάσεων της «Ένωσης».

Θα τοποθετηθούν φωτοβολταϊκά σε όλες τις στέγες. Ήδη υπάρχει άδεια έως 500KW με προοπτική 2.000KW ή 2MW. Η επένδυση θα φτάσει στα 2.000.000-2.500.000 ευρώ περίπου. Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Μεσολογγίου-Ναυπακτίας «η Ένωση» θα έχει το 51% και το υπόλοιπο 49% θα διατεθεί ελεύθερα στους αγρότες και σε φορείς της περιοχής και όχι πάνω από 3% για τον καθένα. Η απόδοση του επενδεδιμένου κεφαλαίου θα είναι πάνω από 15%¹⁷⁸.

Οι υπηρεσίες που προσφέρουν αφορούν γεωργικά εφόδια και μηχανήματα, ασφάλειες κάθε είδους, εδαφολογικές αναλύσεις, ενώ προσφέρουν λογιστικές παροχές και

¹⁷⁷ <http://www.easnmn.gr/egkatastaseis/>

¹⁷⁸ <http://www.easnmn.gr/agroenergeiaki-a-e/>

συμβουλευτική κάθε είδους για τη γεωργία (όπως πχ για την επιστροφή ΦΠΑ ή τις αδειοδοτήσεις)¹⁷⁹.

Από την έκθεση ισολογισμού της Ένωσης προκύπτει ότι έχει ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης περιόδου γύρω στο 1.427.000 και λήξης περιόδου γύρω στο 1.138.000 ευρώ¹⁸⁰.

4.7.2. Προϊόντα της ΕΑΣ Μεσολογγίου – Ναυπακτίας

4.7.2.1. Ελιές

«Φύτεψε ελιά για το παιδί σου και συκιά για τη ζωή σου», λέει μια παλιά ρήση και μάλλον αυτή έχει στο μυαλό του το τελευταίο διάστημα ολοένα και περισσότερος κόσμος, που ενδιαφέρεται να ασχοληθεί επαγγελματικά με το συγκεκριμένο είδος καλλιέργειας ή για να συμπληρώσει το εισόδημά του. Δεν εξηγείται αλλιώς το ενδιαφέρον αρκετού κόσμου, ανεξαρτήτου ηλικίας, για τη συγκεκριμένη καλλιέργεια.

Η κρίση και το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον στρέφει ολοένα και περισσότερο κόσμο στην αναζήτηση εναλλακτικού εισοδήματος, είτε πρόκειται για κατά κύριο επάγγελμα αγρότες, είτε για ετεροεπαγγελματίες που προσπαθούν να βρουν άλλες πηγές εισοδήματος. Σ' αυτό το πνεύμα, πολλοί είναι εκείνοι που τα τελευταία χρόνια, ιδίως αυτά της κρίσης ενδιαφέρονται, ρωτούν και μαθαίνουν για την καλλιέργεια της ελιάς.

Σύμφωνα με πληροφορίες από διάφορες περιοχές της χώρας το ενδιαφέρον του κόσμου για το συγκεκριμένο είδος καλλιέργειας εντείνεται, γεγονός που αποδεικνύεται από τις δουλειές των φυτωριούχων: «Έχω παραγγελίες από τον κόσμο για παραπάνω από 3.500 δενδρύλλια ελιάς για τον επόμενο χρόνο. Πρόκειται για ελιές ποικιλίας Καλαμών αλλά και ελαιοποιήσιμες ποικιλίες», αναφέρει χαρακτηριστικά στο raseges.gr φυτωριούχος από την περιοχή του Μεσολογγίου, ο οποίος αυτή την περίοδο δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις παραγγελίες των ενδιαφερόμενων, οι οποίοι δεν περιορίζονται στην συγκεκριμένη περιοχή, αλλά εξαπλώνονται σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας.

¹⁷⁹ <http://www.easnm.gr/ypiresies/>

¹⁸⁰ <http://www.easnm.gr/wp-content/uploads/2013/07>

Αλλά και στην Κρήτη υπάρχει έντονη ζήτηση για φυτώρια ελιάς. «Τη φετινή χρονιά η ζήτηση είναι αυξημένη σε ένα ποσοστό τουλάχιστον 30%, σε σύγκριση με πέρσι, οπότε ήταν πολύ χάλια περίοδος, σε σύγκριση με προηγούμενες χρονιές», αναφέρει ο ιδιοκτήτης της εταιρείας ΦΥΤΩΡΙΑ ΕΛΙΑΣ "ΒΕΡΤΟΥΔΟΣ", που ασχολείται με το πολλαπλασιαστικό υλικό πάνω από μια δεκαετία. Η συγκεκριμένη εταιρεία στέλνει φυτώρια και εκτός Κρήτης. «Μεγαλύτερο ενδιαφέρον παρατηρείται στην υπόλοιπη Ελλάδα και ιδίως στα νησιά. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι περισσότεροι από τους ενδιαφερόμενους έχουν παραγγείλει δενδρύλλια, για να φυτέψουν χέρσα κομμάτια γης ως επί το πλείστον, ενώ δεν λείπουν ορισμένοι που αντικαθιστούν άλλες καλλιέργειες με αυτή της ελιάς.

Τη συγκεκριμένη αυξητική τάση που διαμορφώνεται στο εσωτερικό της χώρας αποτυπώνουν τα στοιχεία του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Σύμφωνα, λοιπόν, με αυτά όσον αφορά την ελαιοποιήσιμη ελιά, το 2010 σε σχέση με ένα χρόνο πριν, καταγράφηκε μια αύξηση στα καλλιεργούμενα δέντρα κατά 5 εκατ., καθώς έφτασαν τα 136 εκατ. από 131 το 2009. Αντίθετα στην επιτραπέζια ελιά, παρά το γεγονός ότι η παραγωγή αυξήθηκε κατά 70 χιλιάδες τόνους περίπου, τα δέντρα μειώθηκαν κατά 5 εκατ., γεγονός που περισσότερο οφείλεται στις πυρκαγιές, οι οποίες έπληξαν τη χώρα. Το γεγονός μάλιστα ότι τα τελευταία δυο χρόνια, δεν υπήρξαν μεγάλες πυρκαγιές, αποδεικνύει ακόμη καλύτερα ότι η τάση που διαμορφώνεται αφορά καθαρά σε ανθρώπους που θέλουν ν' ασχοληθούν με την καλλιέργεια.

Η φύτευση της ελιάς δεν θα πρέπει να γίνεται σε περιοχές στις οποίες η θερμοκρασία πέφτει συχνά κάτω από -5°C . Η ζημιά στα δένδρα είναι σοβαρή και οφείλεται τόσο σε χειμωνιάτικους όσο και ανοιξιάτικους παγετούς. Ένα ασφαλές κριτήριο για την καταλληλότητα της περιοχής είναι η ύπαρξη ελαιόδενδρων, τα οποία για μία εικοσαετία τουλάχιστον δεν έχουν ζημιωθεί από παγετούς. Οι ποικιλίες εκείνες που έχουν καλύτερη αντοχή στις χαμηλές θερμοκρασίες, θα πρέπει να προτιμώνται για τους ελαιώνες που βρίσκονται σε περιοχές με μεγαλύτερο υψόμετρο. Η ελιά παθαίνει επίσης ζημιά όταν επικρατεί ξηρός αέρας, κατά την περίοδο της ανθοφορίας και της καρπόδεσης. Επίσης σε περιοχές κλειστές, μη αεριζόμενες, με υψηλή ατμοσφαιρική υγρασία, ευνοούνται οι ασθένειες όπως π.χ. το κυκλοκόνιο, γλοιοσπόριο κ.α. Η επιλογή της τοποθεσίας θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη και το ύψος των ετήσιων βροχοπτώσεων. Έτσι,

σε περιοχές με λίγες βροχοπτώσεις (200-300 χιλιοστά), η απόδοση της ελιάς είναι ικανοποιητική μόνο σε εδάφη με καλή ικανότητα συγκράτησης του νερού, εκτός αν υπάρχει δυνατότητα άρδευσης.

Σε περιοχές με αρκετές βροχοπτώσεις (400-600 χιλιοστά), η απόδοση είναι ικανοποιητική σε όλα σχεδόν τα εδάφη, με την προϋπόθεση ότι εξασφαλίζεται καλή στράγγιση του εδάφους, γιατί η ελιά είναι ευαίσθητη στην υπερβολική εδαφική υγρασία. Σε χωράφια με κλίση, καλό θα είναι η φύτευση και η καλλιέργεια να γίνεται «κατά τις ισοϋψείς». Αυτό προϋποθέτει ειδικά μηχανήματα (ερπυστριοφόρα τρακτέρ κ.λ.π.) που θα μπορούν να κινούνται κάθετα προς την κλίση του εδάφους χωρίς κίνδυνο ανατροπής. Ανάλογα με την ποικιλία συνιστάται πυκνότητα 40-50 δένδρα/στρέμμα. Σε αβαθή ή πτωχά εδάφη και σε περιοχές με λιγότερες βροχοπτώσεις η πυκνότητα φύτευσης μειώνεται ανάλογα.

Γενικά, δύο είναι οι κύριοι τρόποι φύτευσης:

-Παραδοσιακός, όπου οι αποστάσεις φύτευσης είναι 7×7 m., 6×8 m, 8×8 m, 10×10 m, ανάλογα με την περιοχή

-Δυναμικός, όπου τα δένδρα φυτεύονται πυκνά 5×6m, 6×6 m,

Πριν τη φύτευση, πραγματοποιούνται καλλιεργητικές εργασίες, όπου χρειάζεται, όπως εκχέρωση (εκρίζωση δένδρων και θάμνων), ισοπέδωση, κατασκευή αναβαθμίδων, απομάκρυνση λίθων κ.λπ. Εάν το χωράφι προέρχεται από εκχέρωση, καλό είναι πριν τη φύτευση να καλλιεργηθεί για 1-2 χρόνια με ετήσια φυτά (σιτηρά ή ψυχανθή), ώστε να γίνει δυνατή η απομάκρυνση όλων των ριζών και να αποφευχθεί η προσβολή των δενδρυλλίων της ελιάς από σηψιρριζίες. Εάν υπάρχουν πολυετή ζιζάνια, θα πρέπει αυτά να καταπολεμηθούν με βαθιές αρόσεις το καλοκαίρι και ζιζανιοκτόνα (διασυστηματικά) πριν γίνει η φύτευση. Μετά από τα παραπάνω, γίνονται βαθιές αρόσεις του χωραφιού, ώστε να διευκολυνθεί η ανάπτυξη του ριζικού συστήματος σε μεγαλύτερο βάθος. Με την τελευταία άροση, γίνεται και η ενσωμάτωση των φωσφορικών και καλιούχων λιπασμάτων που θα χρειαστούν τα δένδρα στα πρώτα χρόνια της ανάπτυξής τους. Καλό είναι να έχει προηγηθεί ανάλυση του εδάφους, με δειγματοληψία από διάφορα σημεία και βάθη (30, 60, 90 εκ.).

Η φύτευση των δενδρυλλίων στις ήπιες περιοχές γίνεται το Νοέμβριο-Δεκέμβριο και στις ψυχρότερες περιοχές το Φεβρουάριο-Μάρτιο, αφού παρέλθει ο κίνδυνος παγετού και οπωσδήποτε πριν αρχίσει η νέα βλάστηση των δενδρυλλίων. Η φύτευση γίνεται σε λάκκους που ανοίγονται χειρωνακτικά ή μηχανικά, διαστάσεων 60×40 εκ. (χειρωνακτικά) ή 20×30 εκ. (μηχανικά). Το βάθος θα πρέπει να είναι τέτοιο, ώστε το ριζικό σύστημα να μπαίνει στο ίδιο βάθος που ήταν και στο φυτώριο. Σε ξηρές περιοχές, το βάθος φύτευσης θα πρέπει να είναι 5-10 εκ. μεγαλύτερο.

Ιδιαίτερη φροντίδα καταβάλλεται ώστε οι ρίζες να καλύπτονται με ψιλοχωματισμένο έδαφος και τα τοιχώματα του λάκκου να μην είναι συμπιεσμένα. Μετά τη φύτευση, συμπιέζεται το χώμα και ποτίζεται, ώστε να εξασφαλιστεί καλή επαφή των ριζών με το έδαφος και συμπληρώνεται ο λάκκος με όσο χώμα χρειάζεται ακόμα. Καλό είναι, η επιφάνεια του λάκκου να καλύπτεται με άχυρο για να μειωθεί η εξάτμιση του νερού.

Τα νεαρά δενδρύλλια θα πρέπει να ποτίζονται συχνά τα πρώτα 2-3 χρόνια και να λιπαίνονται με άζωτο κάθε χρόνο. Επίσης, θα πρέπει να γίνεται έγκαιρη καταπολέμηση των ζιζανίων καθώς και προστασία από τυχόν εχθρούς και ασθένειες.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, πριν την εγκατάσταση του νέου ελαιώνα θα πρέπει να γίνεται δειγματοληψία και ανάλυση του εδάφους. Με βάση τα αποτελέσματα της ανάλυσης, γίνεται φωσφορική και καλιούχος λίπανση σε όλη την έκταση πριν τη φύτευση. Η ανάλυση θα δείξει επίσης αν χρειάζεται προσθήκη ασβεστίου στο εδάφος. Σε περίπτωση που δεν έγινε η ανάλυση αυτή και εφόσον τα προηγούμενα χρόνια το χωράφι δεν λιπάνθηκε με φωσφόρο και κάλιο, τότε συνιστάται η διασπορά και ενσωμάτωση με την τελευταία άροση πριν τη φύτευση, των παρακάτω λιπασμάτων:

- 100-150 kg/στρέμμα λιπάσματος 0-20-0 και
- 50-80 kg/στρέμμα λιπάσματος 0-0-50.

Με τις ποσότητες αυτές, ο ελαιώνας δεν θα χρειαστεί λίπανση με φωσφόρο και κάλιο για τα επόμενα 5-8 χρόνια. Κατά τον επόμενο χρόνο, στο διάστημα μεταξύ της έναρξης της νέας βλάστησης και μέχρι τις αρχές Ιουλίου, γίνονται 3-4 επιφανειακές λιπάνσεις με μικρές δόσεις νιτρικής αμμωνίας (20-30 γρ./δένδρο κάθε φορά) που ακολουθούνται από

άρδευση. Η ίδια τακτική ακολουθείται και τα επόμενα χρόνια, μέχρι τα δένδρα να μπουν σε καρποφορία, αυξάνοντας σταδιακά την ποσότητα του λιπάσματος¹⁸¹.

Όσον αφορά στην ΕΑΣ Μεσολογγίου, με επιτυχία ολοκληρώθηκε το 2008 η διαδικασία πιστοποίησης Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Καλλιέργειας Ελιάς σύμφωνα με το εθνικό πρότυπο AGRO 2 από την Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Μεσολογγίου, για 308 ελαιοπαραγωγούς, με 4.600 στρέμματα.

Για την επιτυχή υλοποίηση του έργου η ΕΑΣ Μεσολογγίου προχώρησε στην πρόσληψη τριών επιβλεπόντων γεωπόνων οι οποίοι υπό την καθοδήγηση του υπευθύνου του γεωτεχνικού τμήματος της Ένωσης και υπευθύνου ποιότητας του συστήματος κ. Κρανιώτη Παντελή ανέλαβαν την επίβλεψη, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των «θυλάκων παραγωγών» που δημιουργήθηκαν. Η διαδικασία αξιολόγησης του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης και η πιστοποίησή του με τα πρότυπα AGRO 2.1 & 2.2 πραγματοποιήθηκε από τον διεθνώς αναγνωρισμένο φορέα πιστοποίησης Lloyd's Register Quality Assurance.

Σύμβουλος Ποιότητας του έργου είναι η εταιρεία συμβούλων FCS Consulting η οποία ανέλαβε τον πλήρη σχεδιασμό, ανάπτυξη, συντονισμό και παρακολούθηση του έργου. Το συγκεκριμένο έργο αποτέλεσε μία από τις δράσεις του προγράμματος του ευρωπαϊκού κανονισμού 2080/05, την γενική διαχείριση του οποίου έχει αναλάβει η εταιρεία ΑΞΙΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ.

Η ΕΑΣ Μεσολογγίου σύμφωνα με τον πρόεδρο κ. Ζωγράφο Παναγιώτη μετά την επιτυχή υλοποίηση του συγκεκριμένου έργου, καθώς επίσης και με την αυξανόμενη ανταπόκριση των παραγωγών της στις νέες απαιτήσεις της αγοράς, προσδοκά ότι θα είναι σε θέση:

- Να διευρύνει το δυναμικό των παραπάνω θυλάκων παραγωγών
- Να προχωρήσει σε καθετοποίηση της παραγωγής αξιοποιώντας ταυτόχρονα το εργοστάσιο τυποποίησης επιτραπέζιας ελιάς της Ένωσης

¹⁸¹ <http://www.paseges.gr/el/news/Almatwdhs-ayxhsh-ths-zhthshs-gia-fytwria-elias-megalo-entiaferon-gia-nees-fyteyseis>

- Να εισέλθει δυναμικά σε νέες αγορές προσφέροντας αρίστης ποιότητας προϊόντα, που πληρούν όλες τις απαιτήσεις ασφάλειας και υγιεινής τόσο για τον παραγωγό όσο και για τον τελικό καταναλωτή¹⁸²

4.7.2.2. Βαμβάκι

Η Ελλάδα είναι ουσιαστικά η μόνη βαμβακοπαραγωγός χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και φημίζεται για την ποιότητα του βάμβακος που παράγει. Οι πωλήσεις του εκκοκκισμένου βάμβακος γίνονται κυρίως μέσω μεγάλων εμπορικών οίκων του εξωτερικού και καταρτίζονται συμβόλαια πωλήσεων ανά πράξη συναλλαγής. Η εκκοκκιστική δραστηριότητα είναι εποχιακή. Η λειτουργία του εκκοκκιστηρίου ξεκινά από τα τέλη Σεπτεμβρίου και λήγει στα τέλη Δεκεμβρίου.

Τα βασικά προϊόντα βάμβακος είναι το εκκοκκισμένο βαμβάκι, ο βαμβακόσπορος, το βαμβακέλαιο και η βαμβακόπιτα. Η ΕΑΣ Μεσολογγίου – Ναυπακτίας παράγει βαμβακόσπορο και εκκοκκισμένο βαμβάκι. Πολιτική είναι η παραγωγή βαμβακιού πιστοποιημένης ποιότητας σύμφωνα με τα πρότυπα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης «AGRO 2-1 & 2-2»¹⁸³ καθώς και η συμμόρφωση με την εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία και όλες τις σχετικές διεθνείς προδιαγραφές που έχουν τεθεί για την παραγωγή του προϊόντος και την προστασία του περιβάλλοντος. Κάθε εγγεγραμμένη γεωργική εκμετάλλευση στο σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης βαμβακιού δραστηριοποιείται και λειτουργεί με γνώμονα τις διεθνείς προδιαγραφές ποιότητας και τις απαιτήσεις του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης.

Κύριοι στόχοι που επιδιώκονται από την εφαρμογή του προγράμματος της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Βαμβακιού είναι οι παρακάτω:

- Η παραγωγή ασφαλούς, ποιοτικού και ανταγωνιστικού προϊόντος για τον καταναλωτή.
- Η προστασία του περιβάλλοντος μέσα από την ελαχιστοποίηση των αρνητικών περιβαλλοντικές επιπτώσεων της γεωργίας.
- Η προστασία της υγείας και της ασφάλειας όλων των παραγωγών και του αντίστοιχου προσωπικού που θα χρησιμοποιηθεί

¹⁸² <http://www.agrotypos.gr/index.asp?mod=articles&id=17268>

¹⁸³ <http://www.agrocert.gr/pages/content.asp?cntID=60>

- Η τήρηση των κανόνων πολλαπλής συμμόρφωσης που προκύπτουν από την εφαρμογή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ)

Η ΕΑΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ-ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ δεσμεύεται για την επιδίωξη και την τήρηση όλων των παραπάνω, καθώς και για τη συνεχή βελτίωση ως προς τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις των προτύπων για την παραγωγή ασφαλών και ποιοτικών προϊόντων¹⁸⁴.

4.7.2.3. Ζωοτροφές

Η Ένωση διαθέτει εγκαταστάσεις ξήρανσης (Ευηνοχώρι-Βάλισσα) και συνεργάζεται και με ιδιωτικά ξηραντήρια. Τα τελευταία χρόνια η αγορά έχει διαμορφώσει ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον στην εμπορία ζωοτροφών και έχει αλλάξει σε μεγάλο βαθμό ο τρόπος διάθεσης των ζωοτροφών. Η διάθεση των ζωοτροφών εδώ και πολλά χρόνια πραγματοποιούνταν από τις υφιστάμενες εγκαταστάσεις των ξηραντηρίων και ΣΙΛΟΣ και οι ποσότητες φορτώνονταν χύδην.

Η ζήτηση όμως και οι απαιτήσεις της πελατείας μας για ένσακο καλαμπόκι δημιούργησε την ανάγκη για την αγορά και εγκατάσταση ενός μεταφερόμενου ενσακιστηρίου ζωοτροφών (καλαμπόκι-κριθάρι-σιτάρι) το οποίο άλλαξε τα δεδομένα και ανέβασε κατακόρυφα τις λιανικές μας πωλήσεις. Από την όλη όμως διαδικασία προέκυψε ένα ζήτημα αυτό της καθαρότητας του προϊόντος (καλαμπόκι) πριν την ενσάκηση.

Η Ένωση παρακολουθώντας τις εξελίξεις στο χώρο των ζωοτροφών διαπίστωσε ότι υπάρχουν ανάγκες για βιολογικές ζωοτροφές από τους κτηνοτρόφους της περιοχής μας. Θέλοντας να δώσει λύση στην εμπορία βιολογικών ζωοτροφών η ΕΑΣ κατασκεύασε εργοστάσιο ζωοτροφών το οποίο θα λειτουργήσει από το φθινόπωρο του τρέχοντος έτους.

Γενικά χαρακτηριστικά:

- Οι ζωοτροφές «αιτωλία» παρασκευάζονται στην υπερσύγχρονη νέα βιομηχανική μονάδα της Ε.Α.Σ. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ – ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ, που βρίσκεται στη περιοχή Βάλισσα Οινιάδων Αιτωλ/νίας
- Η μονάδα είναι επανδρωμένη με εξοπλισμό παραγωγής ζωοτροφών υψηλής τεχνολογίας, προερχόμενο από τους πιο αξιόπιστους ευρωπαϊκούς οίκους
- Οι διαδικασίες παραγωγής και λειτουργίας της νέας μονάδας ακολουθούν τα πρότυπα ISO & HACCP.

¹⁸⁴ <http://www.easnmn.gr/productsgr/aitoliki-gi/pro%CF%8Aonta-bambakos/ekkokismeno-bambaki/>

- Οι παραγόμενες ζωοτροφές ελέγχονται ποιοτικά από το Εργαστήριο Διατροφής Αγροτικών Ζώων του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Για την παραγωγή των ζωοτροφών «αιτωλία» χρησιμοποιούνται Αραβόσιτος, Κριθάρι, Σιτάρι, Σογιάλευρο, Τριφύλλι, Πίτυρα Σιταριού, συμπληρωμένα με τα απαραίτητα προσθετικά (ανόργανα άλατα, βιταμίνες, ιχνοστοιχεία).
- Όλα τα προϊόντα είναι συσκευασμένα σε σάκους 25Kg¹⁸⁵.

Οι ζωοτροφές διακρίνονται σε βιολογικές και συμβατικές:

Η Ένωση παρακολουθώντας τις εξελίξεις στο χώρο των ζωοτροφών διαπίστωσε ότι υπάρχουν ανάγκες για βιολογικές ζωοτροφές από τους κτηνοτρόφους της περιοχής. Θέλοντας να δώσει λύση στην εμπορία βιολογικών ζωοτροφών η ΕΑΣ κατασκεύασε εργοστάσιο ζωοτροφών¹⁸⁶.

Οι κατηγορίες των συμβατικών ζωοτροφών είναι οι εξής¹⁸⁷:

A. ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΑ

A-180 Εναρκτήρια Τροφή Αμνοεριφίων (Ο.Α. 17,5%)

A-181 Τροφή Πάχυνσης Αμνοεριφίων (Ο.Α. 17%)

A-182 Τροφή Ανάπτυξης Αμνοεριφίων (Ο.Α. 16,5%)

A-186 Τροφή Αιγοπροβάτων (Ο.Α. 16%)

A-185 Τροφή Γαλακτοπαραγωγής Αιγοπροβάτων (Ο.Α. 18%)

A-156 Τροφή Γαλακτοπαραγωγής Αιγών (Ο.Α. 17,5%)

A-155 Τροφή Υψηλής Γαλακτοπαραγωγής Προβάτων (Ο.Α. 17%)

A-157 Τροφή Υψηλής Γαλακτοπαραγωγής Προβάτων (Ο.Α. 19,5%)

A-154 Τροφή Υψηλής Γαλακτοπαραγωγής Προβάτων (Ο.Α. 22%)

A-555 Συμπύκνωμα Υψηλής Γαλακτοπαραγωγής Προβάτων (22%)

A-554 Συμπύκνωμα Υψηλής Γαλακτοπαραγωγής Προβάτων (28%)

B. ΒΟΟΕΙΔΗ

B-171 Τροφή Ανάπτυξης Μόσχων (Ο.Α. 16%)

B-172 Τροφή Πάχυνσης Μόσχων (Ο.Α. 15,5%)

¹⁸⁵ <http://www.easnm.gr/paragogi-metapoiisi/zootrofes/>

¹⁸⁶ <http://www.easnm.gr/paragogi-metapoiisi/zootrofes/biologikes/>

¹⁸⁷ <http://www.easnm.gr/paragogi-metapoiisi/zootrofes/symbatikes/>

B-177 Τροφή Πάχυνσης Βελτιωμένων Μόσχων (Ο.Α. 19%)

Γ. ΚΟΥΝΕΛΙΑ (διαθέσιμα από τέλη Οκτώβρη)

Γ-110 Τροφή Χωρικής Εκτροφής Κουνελιών

Γ-115 Τροφή Γαλουχίας Κονικλομητέρων

Γ-114 Ενισχυμένη Τροφή Γαλουχίας Κονικλομητέρων

Γ-116 Τροφή Ανάπτυξης Κουνελιών

Γ-113 Ενισχυμένη Τροφή Ανάπτυξης Κουνελιών

Γ-117 Τροφή Πάχυνσης Κουνελιών

Γ-118 Τροφή Τελικής Πάχυνσης Κουνελιών

Δ. ΠΤΗΝΑ

Δ-325 Τροφή για Κοτόπουλα Κρεοπαραγωγής Α΄ Ηλικίας (20,5%)

Δ-327 Τροφή για Κοτόπουλα Κρεοπαραγωγής Β΄ Ηλικίας (17,5%)

Δ-127 Τροφή για Κοτόπουλα Κρεοπαραγωγής Β΄ Ηλικίας (17,5%)

Δ-161 Ενισχυμένη για Κοτόπουλα Κρεοπαραγωγής (19,5%)

Δ-126 Εναρκτήρια Τροφή Ινδορνιθίων Κρεοπαραγωγής (25%)

Δ-128 Τροφή Ανάπτυξης Ινδορνιθίων Κρεοπαραγωγής (22%)

Δ-366 Τροφή Ωοτοκίας (19,5%)

Δ-166 Τροφή Ωοτοκίας (19,5%)

Δ-192 Τροφή Περιστεριών (16%)

Ε. ΑΛΟΓΑ (διαθέσιμα από τέλη Οκτώβρη)

E-197 Τροφή Αναπαραγωγής & Ανάπτυξης

E-195 Τροφή Αγώνων

E-198 Τροφή Συντήρησης

Ζ. ΧΟΙΡΟΙ

Z-136 Τροφή Ανάπτυξης Χοιριδίων

Z-135 Τροφή Προπάχυνσης Χοίρων

Z-137 Τροφή Πάχυνσης Χοίρων

Z-131 Τροφή Γαλουχίας Χοιρομητέρων

Z-133 Τροφή Χοιρομητέρων-Κάπρων

4.7.2.4. Αραβόσιτος

Το καλαμπόκι ή αραβόσιτος (*Zea mays*, Ζέα η μαϋς) είναι σιτηρό της οικογένειας των Ποσειδών (*Poaceae*) ή Αγρωστωδών (*Gramineae*) και κατάγεται από την Αμερικάνικη ήπειρο όπου ήδη πριν από 5.500 χρόνια το καλλιεργούσαν οι Ίνκας, οι Μάγια και οι Αζτέκοι. Η Ελληνική ονομασία του, «αραβόσιτος», σημαίνει «η σίτος (σιτάρι) των Αράβων» και εισήχθη στην Ελλάδα το 1600 από τη Βόρεια Αφρική. Η ετυμολογία της λέξης «καλαμπόκι» παραμένει ακόμα αβέβαιη.

Είναι ετήσιο, ψηλό φυτό με χοντρό όρθιο και συμπαγή βλαστό, στενά και μακριά φύλλα σε σχήμα σπαθιού και κυματιστά άκρα. Στην κορυφή του φυτού υπάρχει η αρσενική ταξιανθία που σχηματίζει θύσανο, έχει δε την ονομασία φόβη. Η θηλυκή ταξιανθία αποτελείται από ένα πλατύ στάχυ με παχύ άξονα, πάνω στον οποίο βρίσκονται τα άνθη σε σειρές. Η ταξιανθία αυτή ονομάζεται σπάδικας. Στη συνέχεια τη θέση των ανθών παίρνουν οι κόκκοι που καλύπτονται από φύλλα ενώ στη κορυφή του σπάδικα υπάρχει θύσανος αποτελούμενος από πολλές μακριές τριχοειδείς κλωστές.

Το καλαμπόκι κατατάσσεται σε 7 τύπους, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά των σπόρων του σε : σκληρό, οδοντωτό, αλευρώδες, σακχαρώδες, κηρώδες, μικρό και «ντυμένο»:

- Ο αλευρώδης τύπος χρησιμοποιείται για την παρασκευή κυρίως αλευριού, οι δε κόκκοι του αποτελούν μία αμυλώδη μάζα.
- Ο κηρώδης τύπος έχει κόκκινη απόχρωση και χρησιμοποιείται στη βιομηχανική παραγωγή συγκολλητικών ουσιών.
- Ο ντυμένος τύπος είναι χαμηλής ποιότητας και χρησιμοποιείται ως ζωοτροφή.
- Ο σακχαρώδης τύπος έχει σπόρια με γλυκιά νόστιμη γεύση, συρρικνωμένα ενώ το σάκχαρο του φυτού δεν μετατρέπεται σε άμυλο όπως συμβαίνει με τους άλλους τύπους. Οι κόκκοι του τρώγονται απευθείας από το βρασμένο ή ψητό σπάδικα.
- Στον οδοντωτό τύπο τα σπόρια είναι συρρικνωμένα στη κορυφή.
- Στο σκληρό καλαμπόκι το εξωτερικό περίβλημα του κόκκου εμποδίζει τη συρρίκνωσή του αφού δημιουργεί ένα πέπλο σκληρού φλοιού. Ο συγκεκριμένος τύπος προτιμάται στη κονσερβοποιία.

- Τέλος ο μικρός τύπος χαρακτηρίζεται από σπόρους μικρούς και πολύ σκληρούς. Όταν θερμανθούν διαστέλλονται και σκάνε παράγοντας το γνωστό ποπ κορν¹⁸⁸.

Κατά την αποθήκευση, η υγρασία του σπόρου θα πρέπει να είναι μικρότερη του 14%. Εάν η συγκομιδή πραγματοποιηθεί όταν η υγρασία του καρπού είναι υψηλότερη συστήνεται ξήρανση με φυσικά ή τεχνητά μέσα. Η ξήρανση πραγματοποιείται σε ειδικά ξηραντήρια που λειτουργούν είτε με τη δίοδο ρεύματος αέρα ή με διακοπτόμενη ξήρανση και εξαερισμό. Η αποθήκευση του αραβοσίτου πραγματοποιείται σε κατάλληλα σιλό.

Η μέση απόδοση του αραβοσίτου στη χώρα μας είναι περί τα 1000-1100 χλγ/στρ ενώ το εύρος αποδόσεων που έχει σημειωθεί κυμαίνεται από 600 έως και 1700 χλγ/στρ. Συνήθως, η απομένουσα φυτική μάζα (στελέχη) έχει το ίδιο βάρος με αυτό του συγκομιζόμενου καρπού. Με βάση την απόδοση σε καρπό, και με δεδομένο ότι από 1 χλγ καρπού σιτηρών παράγονται 0.39 λίτρα βιοαιθανόλης (δεδομένα από σύγχρονη βιομηχανική μονάδα), από ένα στρέμμα αραβοσίτου μπορούν να παραχθούν περί τα 380-400 λίτρα βιοαιθανόλης. Όμως, το ενεργειακό ισοζύγιο της παραγωγής είναι ιδιαίτερα μικρό (1.3) ενώ και η μείωση των αερίων του θερμοκηπίου, σε σχέση με τη βενζίνη, είναι επίσης μικρή (περί το 18-20%). Παράγονται επίσης 350 χλγ υψηλής προστιθέμενης αξίας ζωοτροφή (DDGS). Εάν αξιοποιηθούν τα λιγνοκυτταρινούχα υπολείμματα της συγκομιδής για παραγωγή βιοαιθανόλης 2ης γενιάς, τότε προστίθενται περί τα 250 λίτρα στη στρεμματική απόδοση που έτσι φθάνει τα 630-650 λίτρα βιοαιθανόλης. Επειδή το ενεργειακό ισοζύγιο για λιγνοκυτταρινούχα βιοαιθανόλη είναι τουλάχιστον 5-6 και η μείωση των αερίων του θερμοκηπίου περίπου 70-80 % είναι εμφανές ότι εκτός από την αύξηση της απόδοσης, υπάρχει σημαντική συνολική βελτίωση των περιβαλλοντικών ιδιοτήτων της βιοαιθανόλης. Βεβαίως στην πράξη, για λόγους διατήρησης των ιδιοτήτων του εδάφους, θα αφαιρείται μόνο το 30 % των υπολειμμάτων με αντίστοιχη μείωση των προστιθέμενων ωφελειών¹⁸⁹.

¹⁸⁸ <http://www.easnmn.gr/paragogi-metapoiisi/arabositos/>

¹⁸⁹ <http://www.biofuels.gr/energy-crops/maize/>

Τέλος, η παραγωγή καλαμποκιού με βιολογικές μεθόδους δεν είναι δύσκολη σε ένα σύστημα αμειψισποράς με διαφορετικές καλλιέργειες, που η μία συμπληρώνει την άλλη. Από την άποψη της κατανάλωσης ανόργανων θρεπτικών στοιχείων του εδάφους, το καλαμπόκι είναι μέτριος έως ισχυρός καταναλωτής για τα περισσότερα απ' αυτά. Ειδικά για το άζωτο, οι απαιτήσεις του είναι μεγάλες¹⁹⁰.

4.8. Η ΕΑΣ Μεσολογίου – Ναυπακτίας στα δημοσιεύματα του τύπου

Γενικά πρόκειται για έναν συνεταιρισμό που δεν απασχολεί ιδιαίτερα τα ΜΜΕ, όπως η αντίστοιχη ένωση του Αγρινίου, όπως παρουσιάζεται και στο παρακάτω site, όπου χαρακτηρίζεται ως η «ήρεμη δύναμη»:

Ανάμεσα στο συνεταιριστικό, παραγωγικό και επιχειρηματικό χαρακτήρα ισορροπεί με επιτυχία τα τελευταία χρόνια η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Μεσολογίου-Ναυπακτίας.

Έχοντας αποκτήσει την τελευταία εικοσαετία μία πραγματική παραγωγική βάση, σε αντίθεση με την πλειοψηφία των δευτεροβάθμιων συνεταιριστικών οργανώσεων της χώρας, η συγκεκριμένη ΕΑΣ δεν δείχνει να ανησυχεί για την επόμενη μέρα από τη μετατροπή της σε πρωτοβάθμιο συνεταιρισμό σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 4015/2011. Εξάλλου, η νέα αυτή πρόκληση της δίνει και την ευκαιρία να οργανώσει σε διαφορετική βάση τις ομάδες παραγωγών δικαιοδοσίας, διότι αυτή τη στιγμή ενεργές είναι μόνο οι Ο.Π. ελιάς και καπνού. Και, βεβαίως, είναι μία ευκαιρία να απαλλαγεί από τα ανενεργά μέλη της (συνεταιρισμούς) και να επικεντρωθεί ακόμα περισσότερο στις δραστηριότητες παρέμβασης στην τοπική αγορά, που περιλαμβάνουν από εκκοκκιστήριο βάμβακος και βιομηχανία ζωοτροφών μέχρι καταστήματα γεωργικών εφοδίων.

Το τυποποιητήριο ελαιολάδου έχει αδρανήσει προς το παρόν, αν και όπως μας είπε ο Παντελής Κρανιώτης, διευθυντής της ΕΑΣ, υπάρχουν σκέψεις για επαναλειτουργία του. Το τελευταίο «απόκτημα» είναι το σύγχρονο εργοστάσιο ζωοτροφών και σύντομα θα λειτουργήσει η βιομηχανία γάλακτος ΑΜΦΙΓΑΛ σε συνεργασία με άλλες οργανώσεις του νομού

¹⁹⁰ <http://blogs.sch.gr/lykandrs/files/2012/03/BLANTIKA5.pdf>

Στα γραφεία της ΕΑΣ Μεσολογγίου-Ναυπακτίας, όπου βρίσκεται και το κεντρικό κατάστημα γεωργικών εφοδίων, υποδέχθηκε την Agrenda ο γενικός διευθυντής, Παντελής Κρασιώτης.

Με αρκετή εμπειρία στα συνεταιριστικά πράγματα, αλλά διαφορετική αντίληψη από αυτή που έχουμε συνηθίσει πίσω από το γραφείο ενός διευθυντή ΕΑΣ, ο κ. Κρασιώτης ανέλαβε τα καθήκοντά του τον περασμένο Σεπτέμβριο του 2011 και όλο το βάρος των δραστηριοτήτων και της μετάβασης στο νέο νομικό καθεστώς έχει πέσει στις πλάτες του. Παρατηρήσαμε, βέβαια, μία αρμονική συνεργασία με τα άλλα στελέχη της Ένωσης, είτε υπαλλήλους είτε γεωπόνους, η ενεργή συμμετοχή των οποίων είναι απαραίτητη για την καλή λειτουργία μίας οργάνωσης με τόσο πολύπλευρη δραστηριότητα.

Η ιστορία της ξεκινά από την ίδρυση της ΕΑΣ Μεσολογγίου το 1937. Πολλά χρόνια αργότερα, θα συγχωνευθεί με τη γειτονική της ΕΑΣ Ναυπακτίας, για να δημιουργήσουν τη σημερινή μορφή της οργάνωσης, που τα τελευταία 20 χρόνια λειτουργεί με στόχο κυρίως την επιχειρηματική και παραγωγική ανάπτυξή της σε όλους σχεδόν τους τομείς με τους οποίους ασχολούνται οι αγρότες της περιοχής. Η εμβέλειά της φτάνει από την περιοχή της Ναυπάκτου στα σύνορα με τη Φωκίδα (ανατολικά) μέχρι το Λεσίνι στα όρια με το Ξηρόμερο (δυτικά) και βόρεια συνορεύει με τα όρια της ΕΑΣ Αγρινίου στη Μακρυνεία.

Τα κυριότερα προϊόντα σε όλη αυτή την περιοχή είναι η βρώσιμη ελιά Καλαμών και η ελαιοποιήσιμη κορωνέικη ελιά, το καλαμπόκι, το τριφύλλι, το σπαράγγι, ο καπνός σε μικρό ποσοστό και τα εσπεριδοειδή, των οποίων οι καινούριες φυτεύσεις διαφοροποιημένων ποικιλιών αυξάνονται με αλματώδη ρυθμό τα τελευταία χρόνια.

Στη μορφή που είναι σήμερα, η Ένωση έχει 63 συνεταιρισμούς-μέλη, οι οποίοι με τη σειρά τους έχουν 6.000 φυσικά μέλη. Διαθέτει επτά καταστήματα πώλησης εφοδίων, που καλύπτουν όλο το γεωγραφικό χώρο δράσης της. Το κεντρικό βρίσκεται στο Μεσολόγγι και τα άλλα έξι είναι σε: Ναύπακτο, Ευηνοχώρι, Νεοχώρι, Κατοχή, Αγγελόκαστρο και Ματαράγκα.

«Συνεργαζόμαστε με τις περισσότερες εταιρείες γεωργικών αφοδίων, σε όλους τους επιμέρους τομείς, φάρμακα, σπόρια και λιπάσματα, όπως, για να αναφέρω ενδεικτικά μερικές, Bayer, Syngenta, Pioneer, Elanco, K+N Ευθυμιάδης κ.ά. Η συνεργασία η οποία

εξελίσσεται και επεκτείνεται θεαματικά τα τελευταία 10 χρόνια είναι αυτή με τη Yara, γιατί τα προϊόντα της είναι ποιοτικά, ανταγωνιστικά και ανταποκρίνονται σε μεγάλη γκάμα καλλιεργειών, με εξειδικευμένα και κοινά προϊόντα θρέψης», μας λέει ο κ. Κρανιώτης.

Οι παραγωγικές δραστηριότητες της Ένωσης είναι «η τυποποίηση και εξαγωγή επιτραπέζιας ελιάς, η παραγωγή ζωοτροφών, τα ξηραντήρια καλαμποκιού και άλλων δημητριακών», αναφέρει ο κ. Κρανιώτης και προσθέτει τον τομέα παροχής υπηρεσιών που περιλαμβάνει τμήμα ασφαλειών, μελετών και ΟΣΔΕ και εδαφολογικό εργαστήριο.

Πολλοί πρώην καπνοπαραγωγοί της νότιας Αιτωλοακαρνανίας έχουν αρχίσει να αναζητούν εναλλακτικές λύσεις, όπως είναι η ροδιά. «Η πιο ανερχόμενη καλλιέργεια για την περιοχή, όμως, θεωρούνται τα επιτραπέζια πορτοκάλια και μανταρίνια», μας λέει ο κ. Κρανιώτης και εξηγεί τον λόγο: «Έχουμε ήπιο χειμώνα, δεν πιάνουν παγετοί και στα δύο δέλτα του Ευήνου και του Αχελώου έχουν γίνει πολλές νέες φυτεύσεις, που έχουν αυξήσει τις ήδη ξυφιστάμενες σε μεγάλο βαθμό». Παρά την ελπιδοφόρα προοπτική των οπωρώνων, που θα φανούν στο μέλλον εάν πραγματοποιήσει τα σχέδιά της η Ένωση για επέκταση στην τυποποίηση εσπεριδοειδών, «τα προβλήματα της περιοχής εξακολουθούν να είναι το κόστος της καλλιέργειας, τα υψηλά ενοίκια γης, το υψηλό κόστος των εφοδίων και οι υπερχρεωμένοι ΤΟΕΒ που κάθε χρόνο με δυσκολία λειτουργούν για να αρδεύσουν οι παραγωγοί», υποστηρίζει ο κ. Κρανιώτης.

Η διαφοροποίηση των τοπικών προϊόντων και η προσπάθεια πιστοποίησης της προέλευσής τους οδήγησε την Ένωση στην απόφαση να δημιουργήσει και να κατοχυρώσει το σήμα «Αιτωλική Γη», «λόγω του ισχυρού ανταγωνισμού και της πληθώρας ανάλογων προϊόντων που κυκλοφορούν στην αγορά. Θέλαμε να είναι ένα αναγνωρίσιμο προϊόν που να καθρεφτίζει την υψηλή ποιότητα των προϊόντων της περιοχής μας. Η Ομάδα Παραγωγών Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στην ελιά έχει αναλάβει την παραγωγή του προϊόντος που πηγαίνει στο τυποποιητήριο και παίρνει την επωνυμία «Αιτωλική Γη». Είχαμε παλιότερα τυποποιητήριο λαδιού, το οποίο δεν λειτουργεί τώρα, αλλά υπάρχει η σκέψη επαναλειτουργίας του, πάντα στη βάση του επώνυμου πιστοποιημένου προϊόντος», μας εκμυστηρεύεται ο κ. Κρανιώτης. Η επιστροφή σε άλλοτε κραταιές καλλιέργειες, χωρίς να έχει λάβει ακόμα μαζικό χαρακτήρα, είναι ένα θέμα που απασχολεί τη διοίκηση της

Ένωσης. Εξάλλου, υπό τη «σκέπη» της είναι και η Ομάδα Παραγωγών καπνού, που καλλιέργησε 600 στρμ. Βιρτζίνια και 600 στρμ. Αग्रινίου Σ53.

Παρά την ανοδική του πορεία σε άλλες περιοχές, το βαμβάκι στην Αιτωλοακαρνανία ακολουθεί φθίνουσα πορεία. Από τους 22.000 τόνους που συγκέντρωνε την εποχή της ακμής του το εκκοκκιστήριο της ΕΑΣ, τώρα δεν ξεπερνά τους 6.000 τόνους, αν και πετυχαίνει ακόμα καλές συμφωνίες πώλησης με τους οίκους του εξωτερικού¹⁹¹.

Πριν από λίγες μέρες (Μάιος 2014) ανακοινώθηκε η παρακάτω επέκταση προγράμματος:

Σε ανανέωση και επέκταση του προγράμματος Συμβολαιακής Γεωργίας που αφορά σε παραγωγούς βαμβακιού του Νομού Αιτωλοακαρνανίας προχώρησε η Τράπεζα Πειραιώς σε συνεργασία με τον «Αγροτικό Συνεταιρισμό Μεσολογγίου / Ναυπακτίας – Η Ένωση», μετά την άκρως επιτυχημένη περσινή συνεργασία.

Επιπλέον, η Τράπεζα προχώρησε σε νέο πρόγραμμα Συμβολαιακής Γεωργίας με τον ίδιο Συνεταιρισμό που αφορά σε ελαιοπαραγωγούς του Νομού Αιτωλοακαρνανίας.

Η χρηματοδοτική πρόταση της Συμβολαιακής Γεωργίας, στις καλλιέργειες της ελιάς και του βάμβακος αναφέρεται ουσιαστικά στην ορθολογική οργάνωση και στην οικονομική στήριξη της παραγωγικής διαδικασίας και καλύπτει ολόκληρη την αλυσίδα από τον παραγωγό μέχρι την επεξεργασία και την πώληση των προϊόντων από τον παραπάνω Συνεταιρισμό.

Ο «Αγροτικός Συνεταιρισμός Μεσολογγίου / Ναυπακτίας – Η Ένωση», έχει τις εγκαταστάσεις τυποποίησης-συσσκευασίας βρώσιμων ελιών (καλαμών) στη θέση παραλία Σταμνάς Μεσολογγίου και δραστηριοποιείται στην εκκόκκιση βάμβακος με εκκοκκιστήριο στο Νεοχώρι Οινιαδών όπως και στην παραγωγή σύνθετων ζωοτροφών με την ονομασία ΑΙΤΩΛΙΑ σε νέα μονάδα στην Βαλισσα Λεσινίου.

Οι ελιές καλαμών και το λάδι του Συνεταιρισμού συγκεντρώνονται αποκλειστικά από παραγωγούς στην «Αιτωλική Γη» και φέρουν τον ομώνυμο διακριτικό τίτλο.

¹⁹¹ <http://www.agrinioculture.gr/>

Σκοπός του Συνεταιρισμού είναι η εξυπηρέτηση των παραγωγών της περιοχής προσφέροντας στα προϊόντα τους υπεραξία αλλά και η προσφορά στον καταναλωτή αγνών και υψηλής διατροφικής αξίας προϊόντων. Σε αυτά τα πλαίσια συμμετέχει σε σειρά κοινοτικών προγραμμάτων που εστιάζουν στην βελτιστοποίηση της παραγωγής και της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων.

Μέσω του προγράμματος Συμβολαιακής Γεωργίας της Τράπεζας Πειραιώς, ο παραγωγός έχει στη διάθεσή του την απαιτούμενη ρευστότητα με άκρως ανταγωνιστικούς όρους τη στιγμή που τη χρειάζεται αλλά και εγγυημένη πληρωμή της παραγωγής που έχει συμφωνήσει να παραδώσει στον Συνεταιρισμό.

Το Πρόγραμμα καλύπτει όλη την παραγωγική, εφοδιαστική και μεταποιητική αλυσίδα του αγροτικού προϊόντος υποστηρίζοντας συντεταγμένα την επωφελή συνεργασία παραγωγών και επιχείρησης.

Με την υλοποίηση της νέας αυτής συνεργασίας, πιστοποιείται η σταθερή βούληση της Τράπεζας Πειραιώς για την υποστήριξη και ενθάρρυνση κάθε υγιούς παραγωγικής προσπάθειας στον τομέα της οικονομίας¹⁹².

Ως δείγμα αντίδρασης των πολιτικών που εφαρμόζονται στον πρωτογενή τομέα, οι αγρότες του δήμου Μεσολογγίου συγκεντρώθηκαν στον κόμβο του Κεφαλόβρυσου στις 11/02/2014, όπου προχώρησαν στο συμβολικό αποκλεισμό του δρόμου.

Οι αγρότες, οι αλιείς και οι κτηνοτρόφοι της περιοχής συνεχίζουν τις κινητοποιήσεις στο πλαίσιο της πανελλαδικής διαμαρτυρίας για το νέο φορολογικό, ζητώντας παράλληλα μέτρα για τη μείωση του κόστους παραγωγής. Ζητούν φθηνότερο πετρέλαιο, φθηνότερα λιπάσματα και μείωση του ηλεκτρικού ρεύματος κατά 50%. Ανάμεσα στα αιτήματα υπάρχουν και κάποια τοπικά, όπως είναι η χρηματοδότηση για την βελτίωση των υποδομών των ΤΟΕΒ, προκειμένου φέτος να ξεκινήσει η καλλιεργητική περίοδος με καλύτερες προϋποθέσεις. Οι κτηνοτρόφοι ζητούν την άμεση καταβολή των ενισχύσεων των ζωοτροφών που φέτος δεν έχει δοθεί ακόμα ούτε η πρώτη δόση. Ένα άλλο τοπικό αίτημα έχει να κάνει με την ακαρπία της βρώσιμης ελιάς, που ακόμα, στην περιοχή του δήμου Μεσολογγίου, δεν έχουν δοθεί οι αποζημιώσεις, παρόλο που σε αυτή παράγεται το 50% της ετήσιας πανελλαδικής παραγωγής. Και βέβαια η Πιστοποίηση της Ονομασίας

¹⁹² <http://www.paseges.gr/el/news/Se-nea-programmata-symbolaiakhs-o-Synetairismos-Mesologgiou-Nayraktias-H-Enwsh>

Προέλευσης της ελιάς Καλαμών που παράγεται στην Αιτωλοακαρνανία, δεν θα μπορούσε να λείπει από τα βασικά τοπικά αιτήματα.

Οι αγρότες θα πραγματοποιήσουν σήμερα νέα σύσκεψη, προκειμένου να οργανώσουν καλύτερα τις κινητοποιήσεις τους, ώστε να αποκτήσουν μεγαλύτερη συμμετοχή και πιο δυναμικό χαρακτήρα. Και η Ένωση Νέων Αγροτών συμμετέχει δυναμικά στις συγκεντρώσεις, διεκδικώντας ένα καλύτερο αύριο για τον πρωτογενή τομέα¹⁹³.

4.9 Ειδικά συμπεράσματα

Ο νομός Αιτωλοακαρνανίας περιλαμβάνει δυο μεγάλες ενώσεις, την Ένωση Αγρινίου και την Ένωση Μεσολογγίου – Ναυπακτίας. Εδώ υπάρχει η εξής ιδιομορφία: το Αγρίνιο είναι ορεινή περιοχή, μια από τις πιο φτωχές της Ελλάδας, ενώ το Μεσολόγγι και η Ναύπακτος έχουν είναι παραθαλάσσιες, άρα να μπορούν να εκμεταλλευτούν και την αλιεία. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Ένωση με τις αλλαγές για την καλλιέργεια του καπνού, ουσιαστικά κατέστρεψε ολοσχερώς τους αγρότες του Αγρινίου, οι οποίοι έπρεπε να ξεκινήσουν εξ' ολοκλήρου από την αρχή.

Αυτό είχε σαν συνέπεια η Ένωση Αγρινίου να έχει υποχρέωση να προστατέψει τα μέλη της από την οικονομική καταστροφή, όταν, εντελώς εγκαταλελειμμένοι από το κράτος έπρεπε να βρουν μια καινούρια καλλιέργεια. Η στέβια αποδεικνύεται μια αποδοτική λύση, ενώ, μέχρι να καταλήξουν σε αυτή είχαν ταλαιπωρηθεί (και ακόμα ταλαιπωρούνται) με τα αγροτικά φωτοβολταϊκά που δεν κατάφεραν να προχωρήσουν. Αυτό είχε σαν συνέπεια να αναπτύξει έντονη συνδικαλιστική δράση, με πολλές επισκέψεις των εκπροσώπων της στην Αθήνα για συναντήσεις με τους αρμόδιους φορείς.

Σε αντίθεση, η ένωση Μεσολογγίου – Ναυπακτίας δεν είχε αντιμετωπίσει παρόμοια προβλήματα και συνεχίζει απτόητη την παραγωγή της και τη διακίνηση των προϊόντων της. Κατά συνέπεια, δεν φαίνεται τόσο ενεργή στον εθνικό τύπο όσο η αντίστοιχη του Αγρινίου, χωρίς αυτό όμως να σημαίνει ότι στερείται πρωτοβουλιών

¹⁹³ <http://www.aixmi-news.gr>

Κεφάλαιο 5: Η ΠΑΣΕΓΕΣ ως συντονίστρια των ενώσεων

5.1 Εισαγωγή (Εκπροσώπηση – Πρωτοβουλίες)

Η ΠΑΣΕΓΕΣ (Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών) είναι η κορυφαία αγροτική συνεταιριστική οργάνωση στην Ελλάδα. Αποτελεί την κορυφή της συνεταιριστικής πυραμίδας και εκπροσωπεί σε εθνικό επίπεδο το σύνολο των συνεταιρισμών. Ιδρύθηκε το 1935¹⁹⁴, είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου και μη κερδοσκοπικός οργανισμός. Εκφράζει τις απόψεις των συνεταιρισμών σε όλους τους εθνικούς αγροτικούς φορείς. Μέλη της είναι οι Ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών, οι Κεντρικές Ενώσεις και οι Συνεταιριστικές Εταιρείες.

Η ΠΑΣΕΓΕΣ προσφέρει στα μέλη της νομικές συμβουλές, διαχειριστικές και οργανωτικές συμβουλές, μελέτες σκοπιμότητας και συνεταιριστική εκπαίδευση. Παράλληλα εκπροσωπεί τους ελληνικούς συνεταιρισμούς στο εξωτερικό.

Ανώτατο καθοδηγητικό όργανο της ΠΑΣΕΓΕΣ, σύμφωνα με το καταστατικό της, αποτελεί η Γενική Συνέλευση. Αυτή αποτελείται από εκλεγμένους αντιπροσώπους από όλες τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις – Μέλη. Με τη διενέργεια εκλογών η Γενική Συνέλευση εκλέγει το Διοικητικό Συμβούλιο το οποίο αποτελείται από 21 μέλη, τα οποία με τη σειρά τους εκλέγουν το Πενταμελές Προεδρείο. Με εισήγηση του Προεδρείου το Διοικητικό Συμβούλιο ορίζει το Γενικό Διευθυντή, ο οποίος έχει την ευθύνη της διοικητικής, οικονομικής και διαχειριστικής λειτουργίας της ΠΑΣΕΓΕΣ. Το Προεδρείο και ο Γενικός Διευθυντής υποστηρίζονται από ένα ευέλικτο σχήμα διοικητικής οργάνωσης, το οποίο αποτελείται αφ' ενός μεν από μόνιμους υψηλής εξειδίκευσης και ανώτατης κατάρτισης, αφετέρου δε από εξωτερικούς ειδικούς επιστημονικούς συνεργάτες συμβούλους¹⁹⁵.

Αντιμετωπίζοντας ένα συνεχές μεταβαλλόμενο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον, εντός του οποίου καλούνται να λειτουργήσουν τα μέλη της, η ΠΑΣΕΓΕΣ σχεδιάζει αποτελεσματικές πολιτικές, με σκοπό να επιτύχει τους παρακάτω στρατηγικούς στόχους:

¹⁹⁴ <http://www.paseges.gr/el/history>

¹⁹⁵ www.paseges.gr

1. Ανάπτυξη και διάδοση των αρχών του συνεργατισμού σε Εθνικό επίπεδο
2. Αποτελεσματικό συντονισμό στην ανάπτυξη των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων των Συνεταιριστικών Οργανώσεων τόσο σε Εθνικό όσο και σε Διεθνές επίπεδο
3. Αποτελεσματική αντιπροσώπευση των Συνεταιριστικών Οργανώσεων εντός και εκτός Ελλάδας

Η έδρα της ΠΑΣΕΓΕΣ βρίσκεται στην Αθήνα, όπου η Συνομοσπονδία διαθέτει ιδιόκτητα γραφεία. Οι υπηρεσίες που παρέχει στηρίζονται στη συγκροτημένη Υπηρεσιακή της δομή, που αποτελείται από έμπειρα και ειδικευμένα στελέχη. Σημαντική συμβολή στην προώθηση των θέσεων και των προτάσεων των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων της χώρας παρέχεται από το Γραφείο Βρυξελλών της ΠΑΣΕΓΕΣ, ενώ στις ιδιόκτητες εγκαταστάσεις της, στη Θεσσαλονίκη, η ΠΑΣΕΓΕΣ διαθέτει εκπαιδευτικά κέντρα, όπου παρέχει συνεταιριστική εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση στον αγροτικό τομέα με το εθνικής εμβέλειας Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ ΠΑΣΕΓΕΣ).

Ως θεσμικός εκπρόσωπος των συνεταιρισμένων αγροτών και των οργανώσεων τους η ΠΑΣΕΓΕΣ υποστηρίζει τις θέσεις τους στο εξωτερικό, μετέχοντας σε ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς, όπως η Επιτροπή των Γεωργικών Επαγγελματικών Οργανώσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (COPA), η Γενική Επιτροπή Αγροτικού Συνεργατισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης (COGECA), η Διεθνής Ένωση Καπνοπαραγωγών (UNITAB), η Διεθνής Συνομοσπονδία Ευρωπαϊών Τευτλοκαλλιεργητών (CIBE), οι Συμβουλευτικές Επιτροπές της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε οριζόντια και κλαδικά θέματα του αγροτικού τομέα και η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΟΚΕ), ενώ παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ).

Σε εθνικό επίπεδο η ΠΑΣΕΓΕΣ μετέχει σε Διοικητικά Συμβούλια οργανισμών και φορέων, όπως ο Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛΓΑ), ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ), το Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας (ΕΘΙΑΓΕ), ο Οργανισμός Γεωργικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΓΕΕΚΑ), το Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας (ΕΣΥΠ), ο Ελληνικός Οργανισμός Γάλακτος (ΕΛΟΓ) κ.α. Μετέχει επίσης στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ), σε εθνικές επιτροπές και συμβούλια, όπως

οι Επιτροπές Παρακολούθησης Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης, οι Επιτροπές Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, οι Εθνικές Επιτροπές Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, το Εθνικό Συμβούλιο Καταναλωτή, το Εθνικό Συμβούλιο Εξαγωγών, το Εθνικό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας, αλλά και σε περιφερειακά συμβούλια και γνωμοδοτικές επιτροπές για τη διαχείριση δράσεων και ενεργειών που αφορούν στην αγροτική ανάπτυξη της χώρας¹⁹⁶.

Παράλληλα, η ΠΑΣΕΓΕΣ συμμετέχει σε Εθνικές Διεπαγγελματικές Οργανώσεις, όπως η Εθνική Διεπαγγελματική Οργάνωση Ελαιολάδου και Ελιάς (ΕΔΟΕΕ), που αποτελεί τη σημαντικότερη Οργάνωση Ελαιοκομικών Φορέων της χώρας. Συμμετέχει, επίσης, στην Εθνική Διεπαγγελματική Οργάνωση Καπνού (ΕΔΟΚ) και στην Εθνική Διεπαγγελματική Οργάνωση Αμπέλου και Οίνου (ΕΔΟΑΟ).

Για την εξυπηρέτηση των σκοπών της, η ΠΑΣΕΓΕΣ συμμετέχει και συστήνει νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, μαζί με άλλους συνεταιριστικούς, επαγγελματικούς και επιστημονικούς οργανισμούς, ειδικευμένους φορείς συμβουλευτικού, αναπτυξιακού ή και επιχειρηματικού χαρακτήρα, αποβλέποντας στην υποστήριξη και στην ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των μελών της, αλλά και για την υλοποίηση και διαχείριση συγκεκριμένων στόχων και δράσεων.

Στο πλαίσιο αυτό λειτουργεί στην έδρα της το Ινστιτούτο Αγροτικής Συνεταιριστικής Οικονομίας (ΙΝΑΣΟ), ένας μη κερδοσκοπικός φορέας που δραστηριοποιείται σε ειδικευμένες υπηρεσίες παροχής υπηρεσιών, μελετών και συμβουλών.

Πρόσφατα συνέστησε τη Συνεταιριστική Ανώνυμη Εταιρεία παρέμβασης Γεωργικών Εφοδίων (AGRO A.E.), που δραστηριοποιείται επιχειρηματικά στην προμήθεια και στη διάθεση εφοδίων (λιπάσματα, φάρμακα, ζωοτροφές).

Μετέχει στην ανώνυμη εταιρεία Συνεταιριστικές Επενδύσεις (ΣΥΝΕΠ Α.Ε.) που έχει ως κύριο στόχο την απόκτηση μετοχών σε επιχειρήσεις συνεταιριστικού μετοχικού ενδιαφέροντος, οι οποίες ασχολούνται με τη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων και τροφίμων. Συμμετέχει, μέσω της ΣΥΝΕΠ Α.Ε., σε εταιρεία λιανικής πώλησης τυποποιημένων αγροτικών προϊόντων και τροφίμων, με την επωνυμία «το Παντοπωλείο της Μεσογειακής Διατροφής», που λειτουργεί στο κέντρο της Αθήνας και σε εταιρεία διαχείρισης τροφίμων

¹⁹⁶ www.paseges.gr/history

συνεταιριστικής παραγωγής (Super Market ΕΠΕ) που εδρεύει στην Αθήνα και δραστηριοποιείται για τη διάθεσή τους στη λιανική αγορά.

Προγραμματίζεται επίσης η ίδρυση από την ΠΑΣΕΓΕΣ φορέα πιστοποίησης αγροτικών προϊόντων και τροφίμων, ενώ αναπτύσσονται πρωτοβουλίες για την παροχή γεωργικών συμβουλών και υπηρεσιών στο πλαίσιο της νέας ΚΑΠ¹⁹⁷.

5.2 Ιστορική Αναδρομή

Η ΠΑΣΕΓΕΣ αποτελεί το κορυφαίο όργανο καθοδήγησης, συντονισμού και εκπροσώπησης των αγροτικών συνεταιρισμών της Ελλάδας. Στοχεύει στην ενιαία έκφραση και στη συντονισμένη δράση των συνεταιρισμών, ώστε να αυξάνεται η ανταγωνιστικότητά τους.

Η ανάγκη ύπαρξης ενός ενιαίου πανελλήνιου οργάνου για τους συνεταιρισμούς φάνηκε αρκετά νωρίς και αφότου είχε αρχίσει να πυκνώνει το δίκτυο των συνεταιρισμών και των ενώσεων τους στη χώρα μετά την ψήφιση του νόμου 602/1915 "περί συνεταιρισμών"¹⁹⁸.

Ο πρωτεργάτης των συνεταιρισμών Σωκράτης Ιασεμίδης από το 1919⁵ φρόντισε να καταρτισθεί και να κυκλοφορήσει το "Καταστατικό της Ομοσπονδίας Γεωργικών Συνεταιρισμών Ελλάδος", ως κορυφαίας ιδεολογικής οργάνωσης. Όμως, η πρώτη προσπάθεια ίδρυσης πανελλήνιας οργάνωσης των συνεταιρισμών έγινε το 1922 από τις ενώσεις Πελοποννήσου. Αλλά και τότε δεν εκτιμήθηκε επαρκώς η σημασία της Οργάνωσης που ιδρύθηκε, καθώς άλλες ήταν οι προτεραιότητες της περιόδου εκείνης.

Το "πλήρωμα του χρόνου" ήλθε το 1935, ύστερα από συστηματικές και έντονες προσπάθειες του Θεόδωρου Τζωρτζάκη στον οποίο πολλά οφείλει η συνεταιριστική κίνηση. Το καταστατικό εγκρίθηκε στις 12 Φεβρουαρίου 1935⁵.

Στις εκλογές που ακολούθησαν, πρόεδρος εξελέγη ο Αλέξανδρος Μπαλτατζής και Διευθυντής ο Θεόδωρος Τζωρτζάκης.

Ενάμιση χρόνο μετά την ίδρυση άρχισαν τα σοβαρά προβλήματα. Το καθεστώς της 4ης Αυγούστου επιδίωξε αρχικά την έμμεση εξάρτηση των συνεταιρισμών από την ΑΤΕ. Στη συνέχεια όμως, με τον Α.Ν. 1138/1938⁵ ιδρύθηκε η Εθνική Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών

¹⁹⁷ www.paseges.gr

¹⁹⁸ Κ. Παπαγεωργίου, Βιώσιμη συνεταιριστική οικονομία (Θεωρία και πρακτική) σελ. 195-198, εκδ. Αθανασίου Σταμούλη

Ελλάδος (ΕΣΣΕ), στην οποία συγχωνεύθηκε η Πανελλήνια Συνομοσπονδία. Τότε, ολόκληρο το δίκτυο των συνεταιρισμών έγινε κατευθυνόμενο από τις εντολές της ΕΣΣΕ.

Από την κατοχική κυβέρνηση η ΕΣΣΕ μετονομάσθηκε σε Πανελλήνια Συνομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών και επανήλθε ως τριτοβάθμια συνεταιριστική οργάνωση, με το Ν.Δ. 21/1941¹⁹⁹. Κατά την περίοδο της κατοχής η συνομοσπονδία ήταν κατευθυνόμενη από το Υπουργείο Γεωργίας και κύριο μέλημά της είναι η συγκέντρωση γεωργικών προϊόντων.

Μετά την απελευθέρωση, από τον Ιούνιο του 1945 (νόμος 389/1945)²⁰⁰ κατεβλήθη προσπάθεια αποκατάστασης των πραγμάτων στους συνεταιρισμούς γενικότερα και στη Συνομοσπονδία ειδικότερα. Στις πρώτες ελεύθερες εκλογές της 27ης Ιανουαρίου 1946 εξελέγη 11μελές διοικητικό συμβούλιο. Πρόεδρος εξελέγη ο Αλέξανδρος Μπαλτατζής και Διευθυντής ο Ιωάννης Αφεντάκης.

Η νέα περίοδος που άρχισε για τη Συνομοσπονδία χαρακτηρίζεται από έμφαση στις συνδικαλιστικού χαρακτήρα δραστηριότητες. Η δραματική κατάσταση της υπαίθρου και η έλλειψη άλλου οργάνου εκπροσώπησης των συμφερόντων του συνόλου των αγροτών, οδήγησαν την Συνομοσπονδία σε αγωνιστικές κινητοποιήσεις και διεκδικήσεις επίλυσης της πληθώρας των προβλημάτων που συσώρευσαν οι ανώμαλες περίοδοι που προηγήθηκαν. Σε ένα διχαστικό περιβάλλον της περιόδου αυτής, η Συνομοσπονδία και οι συνεταιρισμοί γενικότερα έπαιξαν έναν πολύ σημαντικό ενωτικό ρόλο.

Με πρωτοβουλίες της ΠΑΣΕΓΕΣ, ιδρύθηκαν, μέχρι το 1967, Κεντρικές Ενώσεις, Κοινοπραξίες ή Συνεταιριστικές εταιρείες για τον καπνό, για το ελαιόλαδο και τις ελιές, για τις σταφίδες, για το κρασί, για τα σύκα, για την κτηνοτροφία, για τα οπωροκηπευτικά, για τις ζωοτροφές, για τις συνεταιριστικές εκδόσεις, για τα γεωργικά εφόδια, κλπ²⁰¹.

Η προσπάθεια ανασυγκρότησης και ενδυνάμωσης του δικτύου των συνεταιρισμών διακόπηκε το 1967, όταν το δικτατορικό καθεστώς, με το Ν.Δ. 31/1967⁶ απομάκρυνε τις αιρετές διοικήσεις και τοποθέτησε στη θέση τους πρόσωπα επιθυμητά από το καθεστώς²⁰².

¹⁹⁹ Κ. Παπαγεωργίου, Βιώσιμη συνεταιριστική οικονομία (Θεωρία και πρακτική), εκδ. Αθανασίου Σταμούλη, σελ. 195-198

²⁰⁰ Κ. Παπαγεωργίου, Βιώσιμη συνεταιριστική οικονομία (Θεωρία και πρακτική), εκδ. Αθανασίου Σταμούλη, σελ. 195-198

²⁰¹ <http://www.paseges.gr/el/history>

²⁰² Κ. Παπαγεωργίου, Βιώσιμη συνεταιριστική οικονομία – Θεωρία και πρακτική, εκδ. Αθανασίου Σταμούλη, σελ. 195-198

Με την επαναφορά της δημοκρατικής νομιμότητας, διεξήχθησαν ελεύθερες εκλογές. Από το 1976 ξεκινά μια καινούρια προσπάθεια αποκατάστασης της ομαλότητας στους συνεταιρισμούς, που στρέφεται προς τρεις κατευθύνσεις:

- Ενδυνάμωση του συνεταιριστικού μηχανισμού της ΠΑΣΕΓΕΣ προς εξυπηρέτηση των νέων αναγκών που διαφάνηκαν μετά την εκδήλωση του ενδιαφέροντος της χώρας να ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα.
- Ψήφιση ενός νέου νόμου για τους συνεταιρισμούς που θα καταργούσε τις πολλές παρεμποδιστικές διατάξεις που νόθευαν τον αρχικό νόμο 602/1915.
- Συμπλήρωση της συνεταιριστικής δομής με τους φορείς που ήταν αναγκαίοι.

Στη δεκαετία του 1980 το ενδιαφέρον της ΠΑΣΕΓΕΣ στράφηκε στην εκπροσώπηση σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο και στην ομαλή μετάβαση από την εθνική στην Κοινή Αγροτική Πολιτική.

Με την πάροδο του χρόνου, η ανάγκη συσπείρωσης των συνεταιριστικών δυνάμεων αποτέλεσε ενιαίο στόχο.

Στην αφετηρία της νέας περιόδου της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, μέριμνα της ΠΑΣΕΓΕΣ αποτελεί η επικράτηση της επιχειρηματικής λογικής σε όλα τα επίπεδα, για την επίτευξη αυξημένης ανταγωνιστικότητας με ταυτόχρονη τήρηση των συνεταιριστικών αρχών και αξιών²⁰³.

5.3 Διοικητική Δομή

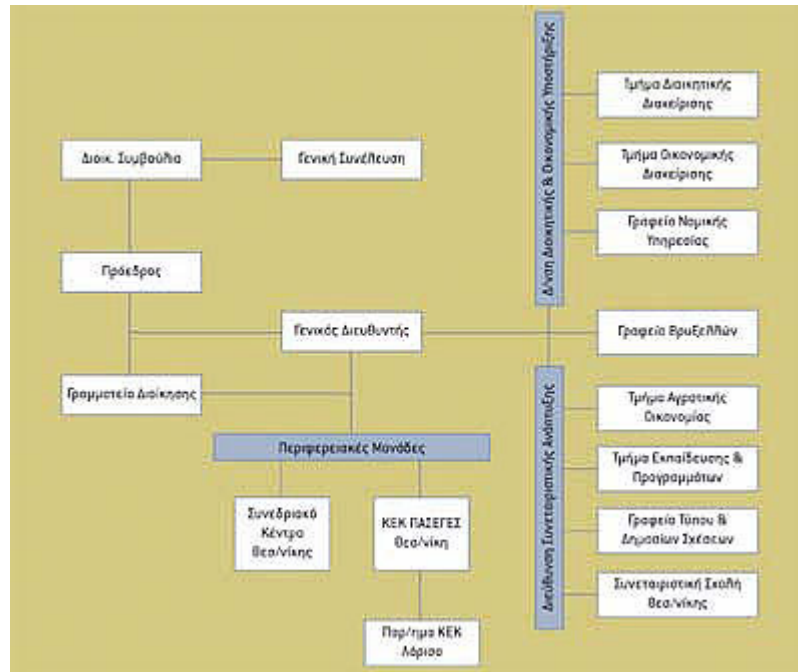
Η Διοίκηση και διαχείριση των υποθέσεων της ΠΑΣΕΓΕΣ ασκείται από το Διοικητικό της Συμβούλιο, το οποίο απαρτίζεται από είκοσι ένα (21) μέλη, με διάρκεια θητείας τεσσάρων ετών. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου εκλέγονται από τη Γενική της Συνέλευση μεταξύ των τακτικών αντιπροσώπων των μελών της. Η Γενική Συνέλευση, η οποία αποτελεί το ανώτατο όργανο της ΠΑΣΕΓΕΣ, συγκαλείται από το Διοικητικό Συμβούλιο σε τακτική σύνοδο κάθε έτος.

Οι λειτουργίες της ΠΑΣΕΓΕΣ εποπτεύονται από τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου και διευθύνονται από το Γενικό Διευθυντή σε συνεργασία με την Υπηρεσιακή

²⁰³ <http://www.paseges.gr/el/history>

της δομή, που συνολικά περιλαμβάνει 52 άτομα. Από το συνολικό δυναμικό της ΠΑΣΕΓΕΣ, το 58% του προσωπικού της είναι πτυχιούχοι ανώτατης εκπαίδευσης²⁰⁴.

Εικόνα 7: Οργανωτική δομή της ΠΑΣΕΓΕΣ

Πηγή: www.paseges.gr

5.4 Μέλη - Δραστηριότητες

Το δίκτυο των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ) που εκπροσωπεί η ΠΑΣΕΓΕΣ αποτελεί την κυρίαρχη δομή στήριξης του αγροτικού τομέα στην περιφέρεια. Καλύπτει όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας με 112 μικρομεσαίες επιχειρήσεις που λειτουργούν, κυρίως, σε επίπεδο Νομού και έχουν ως μέλη τους 6.376 πρωτοβάθμιους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς, διάσπαρτους σε κάθε σχεδόν περιοχή όπου εκφράζεται αγροτική δραστηριότητα.

Το 2003, η ΠΑΣΕΓΕΣ απέκτησε 14 νέα μέλη, στα οποία περιλαμβάνονται τριτοβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις (όπως η Ελαιουργική, η Κεντρική Ένωση Οινοποιητικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων Ελλάδος - ΚΕΟΣΟΕ, η Κεντρική Ένωση Σπόρων και Πολλαπλασιαστικού Υλικού - ΚΕΣΠΥ κ.ά.), συνεταιριστικές ανώνυμες εταιρείες (όπως η ΣΕΚΕ Α.Ε., η ΑΣΕΑΡ Α.Ε.), αλλά και κοινοπραξίες αγροτικών συνεταιρισμών, που αναπτύσσουν μαζί με τις ΕΑΣ σημαντικές δραστηριότητες.

²⁰⁴ <http://www.paseges.gr/el/organization-chart>

Εικόνα 8: Το δίκτυο των ενώσεων αγροτικών συνεταιρισμών (2003)

Το δίκτυο των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών			
Γεωγραφικό Διαμέρισμα	Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών	Αγροτικοί Συνεταιρισμοί	Αγρότες Μέλη
Στερεά Ελλάδα & Εύβοια	16	862	124.572
Πελοπόννησος	18	988	101.533
Νησιά Ιονίου	4	227	20.811
Ήπειρος	6	486	52.230
Θεσσαλία	10	703	84.053
Μακεδονία	27	1.749	160.714
Θράκη	5	350	30.363
Νησιά Αιγαίου	11	304	47.406
Κρήτη	15	707	92.032
Συνολικά	112	6.376	713.714

Πηγή: www.paseges.gr

Ο συνολικός κύκλος εργασιών των μελών της ΠΑΣΕΓΕΣ - του συνόλου των 126 συνεταιριστικών επιχειρήσεων μελών της, υπερβαίνει το 1 δις και προέρχεται κατά ποσοστό 46% περίπου από την διάθεση εφοδίων και εμπορευμάτων, κατά 42% από πωλήσεις αγροτικών προϊόντων και τροφίμων, ενώ το υπόλοιπο 12% προέρχεται από την παροχή υπηρεσιών. Ένα σημαντικό μέρος του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων αυτών που αναφέρονται στις πωλήσεις αγροτικών προϊόντων προέρχεται από εξαγωγές (36%). Το σύνολο του δυναμικού που απασχολούν τα μέλη της ΠΑΣΕΓΕΣ υπερβαίνει τα 11.300 άτομα, εκ των οποίων το 60% περίπου αποτελεί εποχιακό προσωπικό.

Η οργάνωση συνεδρίων και ημερίδων εθνικού και ευρωπαϊκού χαρακτήρα στα αντικείμενα του αγροτικού τομέα και η συνεχής διαβούλευση με τα μέλη της και τις άλλες αγροτικές, κοινωνικές, επαγγελματικές και επιχειρηματικές οργανώσεις της χώρας, τυγχάνουν της συνεχούς και διαρκούς υποστήριξης της ΠΑΣΕΓΕΣ. Η ΠΑΣΕΓΕΣ συμμετέχει σε εκδηλώσεις και σε εκθέσεις, εθνικές ή ευρωπαϊκές, ενώ ενθαρρύνει την πραγματοποίηση πολιτιστικών εκδηλώσεων και ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών με θέμα το ρόλο της γεωργίας και των συνεταιρισμών.

Η ΠΑΣΕΓΕΣ εδώ και 60 χρόνια έχει μια σταθερή εκδοτική παρουσία με κορυφαία έκφραση το μηνιαίο περιοδικό «Αγροτικός Συνεργατισμός», το οποίο κυκλοφορεί σε

10.000 αντίτυπα το μήνα με αποδέκτες Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών, αγροτικούς συνεταιρισμούς, αγρότες, γεωπόνους, βιομηχανίες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων και τροφίμων, βιομηχανίες εφοδίων κ.ά., έχοντας αποκτήσει υψηλή αναγνωσιμότητα. Πρόσφατα λειτουργεί στο διαδίκτυο ειδησεογραφική πύλη της ΠΑΣΕΓΕΣ στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.paseges.gr, όπου, με την υποστήριξη έμπειρου δημοσιογραφικού επιτελείου, αποτυπώνονται καθημερινά οι τρέχουσες εξελίξεις σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, παρέχεται έγκυρη και έγκαιρη πληροφόρηση σε πλήθος θεμάτων, ενώ παράλληλα προσφέρεται η δυνατότητα ανάγνωσης σελίδα προς σελίδα του τρέχοντος, αλλά και προηγούμενων τευχών του περιοδικού²⁰⁵

5.5 Ανάλυση της νέας ΚΑΠ και τρόπος εφαρμογής του στην ελληνική αγροτική κοινωνία σε συγκεκριμένους τομείς

Όπως αναφέραμε στο 2^ο Κεφάλαιο, η ΠΑΣΕΓΕΣ είναι εταίρος στη διαμόρφωση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), η οποία πρόκειται να επηρεάσει καθοριστικά την εξέλιξη του αγροτικού τομέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο 2014-2020. Μερικές από τις δράσεις που υλοποιούνται στα πλαίσια του έργου είναι ενημερωτικές ημερίδες σε όλη τη χώρα, έντυπο και ψηφιακό υλικό με λεπτομερή επεξήγηση και ανάλυση όλων των επερχόμενων αλλαγών, συνεχή ενημέρωση μέσω διαφόρων μέσων κοινωνικής δικτύωσης, δημιουργία δικτύου παραγωγών για την ανταλλαγή απόψεων²⁰⁶.

Κύριος στόχος του έργου είναι ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου επικοινωνίας για την ευρύτερη δυνατή πληροφόρηση των ενδιαφερομένων σχετικά με τη μεταρρύθμιση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και την εφαρμογή των πολιτικών αυτών στη χώρα μας, έμφαση στις παρακάτω προτεραιότητες:

- διασφάλιση της αποτελεσματικότερης κατανόησης για τη συμβολή της ΚΑΠ από το κοινό, ιδίως στο πλαίσιο των προτάσεων για μεταρρύθμιση και ειδικότερα, στην εξασφάλιση υγιούς και ποιοτικής παραγωγής τροφίμων, στη διατήρηση του περιβάλλοντος και στην παροχή βοήθειας για την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών

²⁰⁵ <http://www.paseges.gr/el/member-activities>

²⁰⁶ <http://www.pasocap.gr>

- ανάδειξη του ρόλου της ΚΑΠ στην προώθηση της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης, όπως ορίζεται στη στρατηγική «Ευρώπη 2020»
- τόνωση του ενδιαφέροντος του κοινού για τον ρόλο των γεωργών, της γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης στην κοινωνία μας με προώθηση των πολλαπλών ρόλων της γεωργίας και η ανάδειξη των πολιτικών της ΚΑΠ με τη στήριξη των γεωργών, της γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση²⁰⁷.

Η προσπάθεια ενημέρωσης απευθύνεται στο ευρύ κοινό αλλά και ειδικότερα σε αγρότες, φορείς και επιχειρήσεις του αγροτικού τομέα, κοινωνικούς φορείς, την τοπική αυτοδιοίκηση, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, αλλά και Ακαδημαϊκά ιδρύματα, Φοιτητές και σπουδαστές ή νέους αστικών περιοχών που επιθυμούν να ασχοληθούν με τη γεωργία.

Ταυτόχρονα, οι διαλέξεις των καλεσμένων ομιλητών παρατίθενται ελεύθερες και στο site του προγράμματος, <http://www.pasocap.gr/articles.php>, μαζί με όλα τα δελτία τύπου και τις ανακοινώσεις που προκύπτουν²⁰⁸.

5.5.1 Επιπλέον μέτρα ενίσχυσης αγροτών

Για να επιτευχθεί δικαιότερη κατανομή της στήριξης, το σύστημα άμεσων ενισχύσεων της ΚΑΠ δεν θα χορηγεί πλέον κονδύλια ανά κράτος – μέλος και ανά γεωργό στο κράτος – μέλος, με βάση ιστορικές αναφορές, τα λεγόμενα «ιστορικά δικαιώματα», αλλά με νέους κανόνες. Αυτό συνεπάγεται μια σαφή και πραγματική σύγκλιση των ενισχύσεων τόσο μεταξύ των κρατών μελών όσο και στο εσωτερικό τους.

Κατά τη νέα περίοδο, τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες θα έχουν επίσης τη δυνατότητα να σχεδιάζουν θεματικά υποπρογράμματα, ώστε να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή σε θέματα όπως οι νέοι αγρότες, οι μικροκαλλιεργητές, οι ορεινές περιοχές, οι γυναίκες στις αγροτικές περιοχές, ο μετριασμός της κλιματικής αλλαγής ή η προσαρμογή σε αυτήν, η βιοποικιλότητα και οι αλυσίδες εφοδιασμού τοπικής εμβέλειας. Σε ορισμένες περιπτώσεις θα προβλέπονται υψηλότερα ποσοστά στήριξης στο πλαίσιο των υποπρογραμμάτων.

Η εξορθολογισμένη δέσμη μέτρων θα βασίζεται στα δυνατά σημεία των μέτρων που ισχύουν σήμερα. Μεταξύ άλλων, θα καλύπτει τα εξής:

²⁰⁷ <http://www.pasocap.gr/present.php>

²⁰⁸ <http://www.pasocap.gr/articles.php>

- **Καινοτομία:** αυτό το βασικό θέμα (και πιο συγκεκριμένα η σχεδιαζόμενη ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας για τη γεωργική παραγωγικότητα και αειφορία – ΕΣΚ) θα εξυπηρετείται από διάφορα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης, όπως η «μεταφορά γνώσης», η «συνεργασία» και οι επενδύσεις σε πάγια περιουσιακά στοιχεία». Η ΕΣΚ θα προωθήσει την αποδοτική χρήση των πόρων, την παραγωγικότητα, τις χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές και την ανάπτυξη γεωργίας και δασοκομίας φιλικών προς το περιβάλλον και ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή. Αυτό πρέπει να επιτευχθεί, μεταξύ άλλων, με μεγαλύτερη συνεργασία μεταξύ της γεωργίας και της έρευνας ώστε να επιταχυνθεί η μεταφορά της τεχνολογίας προς τους αγρότες.
- **Γνώση – «γεωργία που βασίζεται στη γνώση»:** Ενίσχυση των μέτρων υπέρ της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις (που σχετίζονται επίσης με το μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, την προσαρμογή σε αυτήν, τις περιβαλλοντικές προκλήσεις, την οικονομική ανάπτυξη και την κατάρτιση).
- **Αναδιάρθρωση / Επενδύσεις / Εκσυγχρονισμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων:** Μη επιστρεπτές ενισχύσεις που παραμένουν διαθέσιμες – ενίοτε με υψηλότερα ποσοστά στήριξης όταν συνδέονται με την ΕΣΚ (ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας) ή με κοινά έργα
- **Νέοι αγρότες:** Ο συνδυασμός των μέτρων μπορεί να περιλαμβάνει επιχορηγήσεις εκκίνησης επιχειρήσεων μέχρι 70.000 ευρώ, γενικές επενδύσεις σε πάγια περιουσιακά στοιχεία, κατάρτιση και συμβουλευτικές υπηρεσίες
- **Μικροκαλλιεργητές:** Ενίσχυση εκκίνησης επιχειρήσεων μέχρι 15.000 ευρώ ανά μικρή επιχείρηση.
- **Εργαλειοθήκη διαχείρισης κινδύνου:** Οι ασφάλειες και τα αμοιβαία κεφάλαια – για ασφάλιση καλλιεργειών έναντι καιρικών συνθηκών και ζωνοδύσων (που επί του παρόντος διατίθενται βάσει του άρθρου 68 στον 1^ο πυλώνα) – διευρύνθηκαν ώστε να συμπεριλάβουν τη δυνατότητα σταθεροποίησης του εισοδήματος, η οποία θα επιτρέπει ενισχύσεις (έως και

για το 70% των ζημιών) από ένα αμοιβαίο κεφάλαιο αν το εισόδημα μειωθεί κατά 30%.

- **Ομάδες / Οργανώσεις παραγωγών:** Υποστήριξη για τη δημιουργία ομάδων/οργανώσεων με βάση επιχειρηματικό σχέδιο, αλλά μόνο για μονάδες που ορίζονται ως μικρομεσαίες επιχειρήσεις
- **Γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα – ενισχύσεις για το κλίμα:** Κοινές συμβάσεις, διασυνδέσεις με την κατάλληλη κατάρτιση/ενημέρωση, μεγαλύτερη ευελιξία στην επέκταση των αρχικών συμβάσεων
- **Βιολογική γεωργία:** νέο ειδικό μέτρο για μεγαλύτερη προβολή του τομέα
- **Δασοκομία:** ενισχυμένη / στοχευμένη στήριξη μέσω επιχορηγήσεων και ετήσιων ενισχύσεων
- **Ορεινές περιοχές:** για τις ορεινές περιοχές και τις γεωργικές εκτάσεις άνω των 62° Β, η ενίσχυση μπορεί να φτάσει τα 450 ευρώ ανά εκτάριο (αυξήθηκε από 250 ευρώ ανά εκτάριο), αλλά αυτό το μέτρο δεν αφορά την Ελλάδα.
- **Άλλες περιοχές με φυσικούς και άλλους ειδικούς περιορισμούς:** Νέα οριοθέτηση των φυσικών περιοχών με περιορισμούς – με ισχύ από το 2018 το αργότερο – βάσει 8 βιοφυσικών κριτηρίων. Τα κράτη μέλη διατηρούν τη δυνατότητα να χαρακτηρίζουν μέχρι και το 10% των γεωργικών τους εκτάσεων ως περιοχές με ειδικούς περιορισμούς ή ως περιοχές αναγκαίες για τη διατήρηση ή τη βελτίωση του περιβάλλοντος.
- **Συνεργασία:** εκτεταμένες δυνατότητες στήριξης της τεχνολογικής, περιβαλλοντικής και εμπορικής συνεργασίας (πχ πιλοτικά προγράμματα, κοινά περιβαλλοντικά προγράμματα, δημιουργία αλυσίδων εφοδιασμού τοπικής εμβέλειας και τοπικών αγορών).
- **Μη γεωργικές δραστηριότητες:** Επιχορηγήσεις για εκκίνηση επιχειρήσεων και ανάπτυξη των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων
- **Βασικές υπηρεσίες και ανανέωση χωριών:** Επενδύσεις σε ευρυζωνικές υποδομές και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μπορούν να υπερβούν τα μέχρι τώρα καλυπτόμενα έργα μικρής κλίμακας, μετεγκατάσταση δραστηριοτήτων / μετατροπής κτιρίων

- **LEADER:** Μεγαλύτερη έμφαση σε μέτρα ευαισθητοποίησης και άλλα προπαρασκευαστικά μέτρα για τη στήριξη στρατηγικών, προώθηση της ευελιξίας όσον αφορά στο συνδυασμό με άλλα κονδύλια σε τοπικό επίπεδο, πχ τη συνεργασία αγροτικών – αστικών περιφερειών²⁰⁹.

Υπεύθυνη για τον καθορισμό των ενισχύσεων είναι η ΠΑΣΕΓΕΣ, η οποία έχει το ρόλο του συνομιλητή με τους αγρότες, αλλά και τους φορείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.5.2 Παρουσιάσεις των ημερίδων της ΠΑΣΕΓΕΣ από τον τοπικό τύπο

Τις προτάσεις της για την κατανομή των άμεσων ενισχύσεων στην Ελλάδα στο πλαίσιο της νέας ΚΑΠ, παρουσίασε η ΠΑΣΕΓΕΣ, σε ημερίδα με την οποία κλείνει ο κύκλος των συνολικά 20 ενημερώσεων που έχει πραγματοποιήσει ανά τη χώρα (15/03/2014).

Στον χαιρετισμό του, ο πρόεδρος της ΠΑΣΕΓΕΣ, Τζανέτος Καραμίχας, τόνισε ότι ο αγροτικός χώρος βρίσκεται σε αποεπένδυση και είναι επιτακτική ανάγκη να χαραχθεί ξεκάθαρη στρατηγική ανάπτυξης για να αντιστραφεί αυτή η πορεία. Σημείωσε ότι, ως προς την κατανομή των ενισχύσεων θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να υπάρξει μέριμνα για να στηριχθούν όσοι παράγουν, να στηριχθούν οι κτηνοτρόφοι, αλλά και να υπάρξει σταδιακή σύγκλιση χωρίς ισοπεδωτικές λογικές.

Τι προτείνει η ΠΑΣΕΓΕΣ:

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσίασε η ΠΑΣΕΓΕΣ, με βάση το σημερινό μοντέλο κατανομής των ενισχύσεων η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας απορροφά το μεγαλύτερο μέρος τους (438 εκατ. ευρώ), καλύπτοντας περίπου το 20,7% του συνόλου της χώρας. Ακολουθεί η Περιφέρεια της Θεσσαλίας (317 εκατ. ευρώ), με σημαντικά μικρότερο ποσοστό (14,9%) και έπεται η Κρήτη (301 εκατ. ευρώ, ποσοστό 14,2%). Η Κρήτη διαθέτει το μεγαλύτερο πλήθος δικαιούχων (121.214 παραγωγοί που αποτελούν περίπου το 17,3% του συνολικού αριθμού) και ακολουθούν η Κεντρική Μακεδονία και η Πελοπόννησος. Μεγάλες, δε, είναι οι διακυμάνσεις και μεταξύ των νομών της ίδιας περιφέρειας. Έτσι, για παράδειγμα στη Στερεά Ελλάδα, η Ευρυτανία εισπράττει πολύ μικρό ύψος ενισχύσεων (περίπου 2,7 εκατ. ευρώ) σε σχέση με τη Φθιώτιδα (92 εκατ. ευρώ) ή στη Θεσσαλία, όπου η Λάρισα εισπράττει 157 εκατ. ευρώ και τα Τρίκαλα 41 εκατ. ευρώ.

²⁰⁹ Πρόσφατες Εξελίξεις στην αγροτική οικονομία της Ελλάδας, ΠΑΣΕΓΕΣ 2013, , σελ 4 -20

Η ΠΑΣΕΓΕΣ, με δεδομένη τη θέση της για μεταφορά πόρων προς την κτηνοτροφία, προτείνει ότι, ως προς την κατανομή των άμεσων ενισχύσεων, θα πρέπει η χώρα να θεωρηθεί ως μία ενιαία περιφέρεια. Με την υιοθέτηση του σεναρίου αυτού που έχει επεξεργαστεί, ευνοούνται, με σημαντική μεταφορά πόρων, ορισμένες περιφέρειες οι οποίες παρουσιάζουν αναπτυξιακή, γενικότερα, υστέρηση, όπως η Ήπειρος (+56%) και η Δυτική Μακεδονία (+17%). Ωφελούνται, επίσης, ορισμένες νησιωτικές περιοχές, όπως το Νότιο Αιγαίο (+39%) και το Βόρειο Αιγαίο (+32%).

Απώλειες, ωστόσο, προκύπτουν κυρίως στην Κρήτη (-15%) και, με μικρότερα ποσοστά, στην Κεντρική Μακεδονία (-10%), στη Στερεά Ελλάδα, στα Ιόνια και στην Πελοπόννησο.

Σε επίπεδο πλήθους νομών, η θετική και η αρνητική μεταφορά πόρων είναι σχεδόν ισομερής (ευνοούνται 24 νομοί έναντι των 27 που υφίστανται απώλειες), ενώ ουσιαστικό είναι το όφελος ορισμένων νομών με σημαντική αναλογία ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, όπως τα Ιωάννινα (+134%) και η Ευρυτανία (+90%). Εξάλλου, ιδιαίτερα θετική συνεισφορά, σύμφωνα με την ΠΑΣΕΓΕΣ, δέχονται ορισμένοι νησιωτικοί νομοί, όπως η Χίος (+214%), η Κεφαλονιά (+92%) και οι Κυκλάδες (+61%), ενώ σημαντικό όφελος αποκτάται και σε άλλες, όπως η Σάμος (+32%), η Λέσβος (+22%) και τα Δωδεκάνησα (+21%). Οι απώλειες αφορούν κυρίως σε νομούς των Ιονίων και της Κρήτης²¹⁰.

5.5.2Α. Κοσμοσυρροή στο Αγρίνιο για την ημερίδα ενημέρωσης της ΠΑΣΕΓΕΣ για την ΚΑΠ (24/01/2014)

Με κύριο χαρακτηριστικό την αθρόα προσέλευση του αγροτικού κόσμου της περιοχής πραγματοποιήθηκε η ημερίδα που διοργάνωσε η ΠΑΣΕΓΕΣ με τη συνδρομή της ΕΑΣ Αγρινίου, στο ασφυκτικά γεμάτο Παπαστράτειο Μέγαρο, στο Αγρίνιο. Είναι χαρακτηριστικό πως πολύς κόσμος έμεινε έξω από το Παπαστράτειο Μέγαρο. Πρόκειται για τη μαζικότερη εκδήλωση που πραγματοποίησε η ΠΑΣΕΓΕΣ στο πλαίσιο του προγράμματος ενημέρωσης για την ΚΑΠ, καθώς παραβρέθηκαν 700 - 800 άτομα.

²¹⁰ <http://www.koutipandoras.gr/article/109087/ti-proteinei-i-paseges-gia-tin-katanomi-ton-ameson-enishyseon>

Στο χαιρετισμό του ο πρόεδρος της ΠΑΣΕΓΕΣ Τζανέτος Καραμίχας χαρακτήρισε ευκαιρία για άρση των αδικιών και των στρεβλώσεων στον αγροτικό τομέα τη μεταρρύθμιση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, ενώ δήλωσε εντυπωσιασμένος από τη μαζική προσέλευση του κόσμου της περιοχής του Αγρινίου.

Θα προσπαθήσουμε να δώσουμε μεγαλύτερο βάρος στην κτηνοτροφία και στις μειονεκτικές - νησιωτικές περιοχές με τη νέα ΚΑΠ, πρόσθεσε ο πρόεδρος της ΠΑΣΕΓΕΣ.

Σε μετέπειτα δηλώσεις του ο κ. Καραμίχας εξήγησε πως με τη νέα ΚΑΠ ξαναμοιράζεται ουσιαστικά η τράπουλα από την αρχή και πως «σε βάθος χρόνου, πρέπει σε όλη την Ευρώπη, όλοι οι αγρότες να έχουν την ίδια τιμή μονάδος ανά στρέμμα στην ενιαία ενίσχυση». Η ουσιαστικότερη αλλαγή, όπως ο ίδιος εξήγησε, είναι ότι ένα μεγάλο μέρος της ενιαίας ενίσχυσης θα πηγαίνει ανά στρέμμα και ένα άλλο θα πηγαίνει σύμφωνα με τη φιλοπεριβαλλοντική πολιτική, το λεγόμενο «πρασίνισμα». «Θα πάμε σε μια σύγκλιση των άμεσων ενισχύσεων», δήλωσε.

Ο πρόεδρος της ΠΑΣΕΓΕΣ μίλησε μάλιστα και για το μοντέλο της περιφερειοποίησης που σκέφτεται ο ίδιος να προτείνει από πλευράς ΠΑΣΕΓΕΣ για τη νέα ΚΑΠ: « Αυτό που περισσότερο ωριμάζει στο μυαλό μου για να το προτείνω στο επόμενο Διοικητικό Συμβούλιο προκειμένου να πάρουμε απόφαση και να καταλήξουμε εμείς σαν πρόταση, που είναι αυτό ακριβώς που έχω εισπράξει ως το καλύτερο σενάριο από όλες αυτές τις ημερίδες, είναι το μοντέλο «όλη η Ελλάδα μια περιφέρεια». Έτσι πετυχαίνουμε και τους στρατηγικούς και τους επιμέρους στόχους.

"Είναι μεγάλη τιμή για την πόλη η παρουσία της αντιπροσωπείας της ΠΑΣΕΓΕΣ", είπε ο πρόεδρος της ΕΑΣ Αγρινίου, Θωμάς Κουτσουπιός.

Έχουν μεγάλη αξία παρόμοιες εκδηλώσεις σαν τη σημερινή καθώς μας δίνεται η ευκαιρία να ερχόμαστε πιο κοντά στους πραγματικούς αγρότες, είτε από την πλευρά του ο Τάσος Χανιώτης.

Στην εκδήλωση παραβρέθηκαν πλήθος κόσμου, εκπρόσωποι συνεταιρισμών, αυτοδιοικητικοί παράγοντες, ο δήμαρχος Αγρινίου Παύλος Μοσχολιός κ.λπ.

Στα προβλήματα των κτηνοτρόφων αλλά και σε πρωτοβουλίες του ΣΕΚ αναφέρθηκε ο πρόεδρος του, κ. Παναγιώτης Πεβερέτος²¹¹.

²¹¹ <http://www.paseges.gr/el/news/Kosmosyrroh-sto-Agrinio-gia-thn-hmerida-enhmerwshs-ths-PASEGES-gia-thn-KAP>

5.5.2B Ολοκληρώθηκε η ενημερωτική ημερίδα για τη νέα ΚΑΠ της ΠΑΣΕΓΕΣ (24/02/2014)

Περίπου 500 αγρότες, συνεταιριστές, αγροτοσυνδικαλιστές και στελέχη της τοπικής και της περιφερειακής αυτοδιοίκησης από το νομό Ξάνθης και την ευρύτερη περιοχή της Θράκης συμμετείχαν στην ενημερωτική ημερίδα για τη νέα ΚΑΠ που οργάνωσε η ΠΑΣΕΓΕΣ και η ΕΑΣ Ξάνθης.

Παρών στην εκδήλωση ήταν και ο πρώην υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης κ. Αλέξανδρος Κοντός. Ο Πρόεδρος της ΠΑΣΕΓΕΣ Τζανέτος Καραμίχας παρουσίασε στην ομιλία του τους στόχους που πρέπει να εξυπηρετεί η νέα ΚΑΠ. Επέρριψε, δε, ευθύνες στην ηγεσία του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης για το γεγονός ότι καθυστερεί να παρουσιάσει πρόταση για την εφαρμογή, σε εθνικό επίπεδο, της νέας ΚΑΠ και να την θέσει σε διαβούλευση με τους αγρότες και τους φορείς τους. «Οφείλει να καταθέσει άμεσα πρόταση και να μην κάνει παιχνίδι με κλειστά χαρτιά», είπε χαρακτηριστικά.

Στην ομιλία του ο προϊστάμενος του Γραφείου Βρυξελλών της ΠΑΣΕΓΕΣ Γιάννης Κολυβάς παρουσίασε τα δεδομένα που προκύπτουν από τη νέα ΚΑΠ και τα μοντέλα εφαρμογής που έχει επεξεργαστεί η ΠΑΣΕΓΕΣ. Ακολούθησε εισήγηση του β' Αντιπροέδρου της ΠΑΣΕΓΕΣ κυρίου Κώστα Σκιαδά ο οποίος αναφέρθηκε αναλυτικά για το τι φέρνει η νέα ΚΑΠ στον κρίσιμο κλάδο της κτηνοτροφίας.

Σύμφωνα με την ΠΑΣΕΓΕΣ, «από τα ερωτήματα, τη συζήτηση και τις τοποθετήσεις που ακολούθησαν προκύπτει ότι οι συμμετέχοντες αγρότες υιοθετούν την προσέγγιση και τη μεθοδολογία που ακολουθεί η ΠΑΣΕΓΕΣ για την καλύτερη εφαρμογή της νέας ΚΑΠ».

Μετά το μεγάλο οδοιπορικό ενημέρωσης που πραγματοποίησε για τη νέα ΚΑΠ η ΠΑΣΕΓΕΣ το προηγούμενο διάστημα οργανώνοντας ενημερωτικές ημερίδες σε όλη την Ελλάδα, όπου, πέραν του να ενημερώνει τους αγρότες είχε την ευκαιρία να έρθει σε επαφή με τους προβληματισμούς και τις απόψεις τους, αύριο το Διοικητικό Συμβούλιο θα αποφασίσει την τελική πρόταση της Συνομοσπονδίας για την Κοινή Αγροτική Πολιτική μετά το 2014.

Η απόφαση θα στηριχθεί στα σενάρια που περιλαμβάνει η σχετική μελέτη που ολοκλήρωσε πρόσφατα η ΠΑΣΕΓΕΣ και θα παρουσιαστεί σε κεντρική ημερίδα στις 14 Μαρτίου στην Αθήνα²¹².

5.5.2Γ. Ημερίδα για τη νέα ΚΑΠ στην Αργολίδα (16/03/2014)

Ημερίδα διοργάνωσε η ΠΑΣΕΓΕΣ σε συνεργασία με την ΕΑΣ Αργολίδας σήμερα Κυριακή 16 Μαρτίου 2014, στο Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Αργολίδας, με θέμα «Η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ (Κοινή Αγροτική Πολιτική) στη νέα Προγραμματική Περίοδο 2014-2020».

Η Ημερίδα αυτή έγινε στα πλαίσια του Προγράμματος «Πρωθώντας Στόχους της Αγροτικής Κοινωνίας» που υλοποιείται με συγχρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την «Στήριξη δράσεων ενημέρωσης σχετικά με την Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ) - Υλοποίηση δράσεων ενημέρωσης», στο πλαίσιο της ενημέρωσης των κρατών-μελών της ΕΕ σχετικά με την Κοινή Αγροτική Πολιτική της επόμενης Προγραμματικής Περιόδου.

Η ΠΑΣΕΓΕΣ και η ΕΑΣ Αργολίδας έχουν αναλάβει την ευρύτερη δυνατή ενημέρωση σε σχέση με τις αποφάσεις και τις εφαρμογές της πολιτικής αυτής στη χώρα μας και η Ημερίδα στην Αργολίδα αποτέλεσε σημαντική συνεισφορά στις δράσεις του προγράμματος αυτού.

Οι ομιλητές Τζανέτος Καραμίχας πρόεδρος της ΠΑΣΕΓΕΣ, ο Τάκης Πεβερέτος πρόεδρος του ΣΕΚ και μέλος του Δ.Σ. της ΠΑΣΕΓΕΣ και ο Γιάννης Κολουβάς προϊστάμενος του Γραφείου Βρυξελλών της ΠΑΣΕΓΕΣ ανέλυσαν τις εξελίξεις και τις προοπτικές της ΚΑΠ της νέας Προγραμματικής Περιόδου.

Την ημερίδα παρακολούθησαν πάρα πολλοί ενδιαφερόμενοι, ο πρόεδρος της ΕΑΣ Αργολίδας Σ. Αντωνόπουλος, ο βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ Δ. Κοδέλας, ο αντιπεριφερειάρχης Τ. Χειβιδόπουλος, ο θεματικός αντιπεριφερειάρχης Φ. Στεφανόπουλος, ο πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου Άργους-Μυκηνών Θ. Βασιλόπουλος, ο αντιδήμαρχος Π. Δούρος²¹³.

²¹² <http://www.agronews.gr/agora/organoseis/arthro/109389/oloklirothike-i-enimerotiki-imerida-gia-ti-nea-kap-tis-paseges/>

²¹³ <http://www.argolidaportal.gr/news/9513/imerida-gia-ti-nea-kap-stin-argolida-fotografies>

5.5.3 Αιτήματα αγροτών στον τοπικό και εθνικό τύπο για τη νέα ΚΑΠ

Δέσμη 15 αιτημάτων περιλαμβάνει το ψήφισμα της σημερινής (30/1/2014) πανελλαδικής σύσκεψης των αγροτικών οργανώσεων, που συγκάλεσε η ΠΑΣΕΓΕΣ.

Όπως τονίζεται, η επιβάρυνση των αγροτών από τα μέτρα της κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα ανέλθει περίπου στα 2 δισ. ευρώ, εξανεμίζοντας σχεδόν το σύνολο των άμεσων ενισχύσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ, χαρακτηρίζεται «ανύπαρκτο κι αρνητικό» το έργο της στον αγροτικό τομέα. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στον νόμο για τους συνεταιρισμούς, ο οποίος όχι μόνο δεν έλυσε αλλά επέτεινε τα προβλήματά τους.

«Οι συνεχείς αναβολές κατάθεσης των αναγκαίων τροποποιήσεων, όπως αυτές εισηγούνται εδώ και τρεις μήνες από την Επιστημονική Επιτροπή, που συνέστησε ο υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, έχουν ως συνέπεια την αποδιοργάνωση και τη διάλυση των συνεταιριστικών οργανώσεων της χώρας. Ο υπουργός αρνείται να πάρει πρωτοβουλίες» επισημαίνεται στο ψήφισμα. Επίσης, εκφράζεται ανησυχία για το ενδεχόμενο αποεπένδυσης του αγροτικού τομέα, εξαιτίας της χαμηλής απορρόφησης του προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης της Ελλάδας.

«Παρά τις εξαγγελίες» σημειώνεται στο ψήφισμα, «δεν έχει γίνει μέχρι σήμερα καμία ενέργεια για την ενεργοποίηση του Αγροτικού Ταμείου Εγγυοδοσίας, ώστε να στηριχθεί η χρηματοδότηση των αγροτών και των επιχειρήσεών τους, ενώ από την άλλη πλευρά τα χρέη των αγροτών και των κτηνοτρόφων συνεχώς διογκώνονται, μια και δεν ισχύουν πλέον οι εγγυήσεις του Δημοσίου». Μεταξύ των αιτημάτων είναι, να υποστηριχθούν οι συνταξιούχοι του ΟΓΑ, να ισχύσει μακροχρόνια ρύθμιση με την παροχή εγγυήσεων του Ελληνικού Δημοσίου, έτσι ώστε να είναι δυνατή η χρηματοδότηση των αγροτών με χαμηλότερα και μακροπρόθεσμα δάνεια, να οριστεί αφορολόγητο ποσό ύψους 5.000 ευρώ καθαρού εισοδήματος για όλους τους αγρότες και να μειωθεί ο ενιαίος συντελεστής φορολόγησης 13%.

Μετά τη λήξη της συνεδρίασης οι συμμετέχοντες πραγματοποίησαν παράσταση διαμαρτυρίας στο υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Την αγανάκτηση των συνεταιριστών προκάλεσε το γεγονός ότι ο υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, δεν βρισκόταν στο γραφείο για να παραλάβει το ψήφισμα και να συναντηθεί μαζί τους. «Τέτοιες συμπεριφορές πυροδοτούν άλλες έντονες κινήσεις» δήλωσε ο πρόεδρος της ΠΑΣΕΓΕΣ, Τζ. Καραμίχας, ο οποίος νωρίτερα είχε, επίσης, ασκήσει έντονη

κριτική στον υπουργό. Από το γραφείο του κ. Τσαυτάρη δόθηκε η διευκρίνιση, ότι ο ίδιος ήταν στη Βουλή και είχε προτείνει να υπάρξει συνάντηση νωρίς το πρωί.

Τόσο ο πρόεδρος της ΠΑΣΕΓΕΣ, όσο και οι συνεταιριστές που συμμετείχαν στην πανελλαδική σύσκεψη, εξέφρασαν την υποστήριξή τους στις κινητοποιήσεις των αγροτών, χωρίς όμως να υπάρξουν επιπτώσεις στο κοινωνικό σύνολο. Όπως τόνισαν, θέλουν την κοινωνία δίπλα τους και όχι απέναντι²¹⁴.

Πολιτικά, η πρώτη αντίδραση ήρθε από το ΚΚΕ, το οποίο έβγαλε την εξής ανακοίνωση:

«Με μαζικές αγωνιστικές κινητοποιήσεις, οι φτωχοί και μεσαίοι αγρότες, με τα τρακτέρ τους από άκρη σε άκρη σε όλη την Ελλάδα, διαδηλώνουν και καταδικάζουν την αντιλαϊκή ΚΑΠ της ΕΕ, δίνουν μάχη επιβίωσης ενάντια στα εξοντωτικά μέτρα που τους επιβάλλουν κυβέρνηση ΝΔ - ΠΑΣΟΚ και ΕΕ, με τη στήριξη και των άλλων κομμάτων του ευρωμονόδρομου. Ο αγώνας των αγροτών αφορά ολόκληρο το λαό, γιατί συνδέεται με το κρίσιμο ζήτημα της διατροφικής επάρκειας της εργατικής τάξης και των άλλων λαϊκών στρωμάτων.

Η ΚΑΠ της ΕΕ 2014 - 2020, όπως και οι προηγούμενες εκδοχές της ενισχύουν ακόμη περισσότερο τη συγκέντρωση της γης στις μεγάλες αγροτικές καπιταλιστικές επιχειρήσεις, την κυριαρχία των μονοπωλιακών ομίλων στη μεταποίηση και διακίνηση των τροφίμων.

Τα μέτρα υλοποίησής της ΚΑΠ που προωθεί η συγκυβέρνηση ΝΔ - ΠΑΣΟΚ, σε συνδυασμό με τα απανωτά χαράτσια, την αύξηση της φορολογίας και του κόστους παραγωγής, τις επιδοτήσεις να συγκεντρώνονται στις καπιταλιστικές αγροτικές εκμεταλλεύσεις εξοντώνουν τους φτωχούς και μικρούς γεωργούς και κτηνοτρόφους, υπονομεύουν τις διατροφικές ανάγκες της λαϊκής οικογένειας για υγιεινά και φτηνά προϊόντα.

Το ξεκλήρισμα των φτωχών αγροτοκτηνοτρόφων, η αδυναμία κάλυψης των λαϊκών διατροφικών αναγκών θα μεγαλώνουν όσο η παραγωγή, μεταποίηση και διακίνηση των αγροτικών προϊόντων συγκεντρώνονται όλο και περισσότερο στα χέρια των μονοπωλιακών ομίλων, υπηρετούν το καπιταλιστικό κέρδος. Κάθε χρόνο περίπου 20.000 μικροκληρούχοι

²¹⁴ <http://www.newsbomb.gr/koinwnia/story/275225/psifisma-me-15-aitimata-apo-ti-syskepsi-tis-paseges>

και μικροκαλλιεργητές της χώρας μας πετιούνται από το αγροτικό επάγγελμα. Με οποιοδήποτε μείγμα αστικής διαχείρισης, από οποιαδήποτε κυβέρνηση που υπηρετεί το καπιταλιστικό δρόμο ανάπτυξης και τις δεσμεύσεις που επιβάλλει η συμμετοχή της χώρας στην ΕΕ, η κατάσταση της μικρομεσαίας αγροτιάς θα επιδεινώνεται, τα λαϊκά προβλήματα θα οξύνονται.

Το ΚΚΕ εκφράζει την αλληλεγγύη του στον αγώνα των αγροτών απαιτώντας να ικανοποιηθούν τα δίκαια αιτήματά τους.

Πώς τοποθετείται η Επιτροπή απέναντι στα αιτήματα που προβάλλουν με τον αγώνα τους οι μικρομεσαίοι αγρότες για:

- Την μη υποχρέωση τήρησης λογιστικών βιβλίων από τους φτωχούς αγρότες με ετήσιο τζίρο μέχρι 40.000 ευρώ, που θα προσαυξάνεται κατά 5.000 ευρώ για κάθε παιδί.
- Αφορολόγητο οικογενειακό εισόδημα 40.000 ευρώ, που θα προσαυξάνεται κατά 5.000 ευρώ για κάθε παιδί. Φορολόγηση των μεγάλων επιχειρηματικών ομίλων στο 45%.
- Διαγραφή κάθε ποσού που αντιστοιχεί σε ανατοκισμό και κεφαλαιοποίηση τόκων, από το συνολικό ποσό των οφειλών των μικρομεσαίων αγροτών προς τα πιστωτικά ιδρύματα. «Κούρεμα» σε ποσοστό 30% και για ύψος δανείων μέχρι 300.000 ευρώ των φτωχών αγροτοκτηνοτρόφων και ψαράδων προς τα πιστωτικά ιδρύματα, που αφορούν την επαγγελματική τους δραστηριότητα.
- Κατώτατες εγγυημένες τιμές για τα αγροτοκτηνοτροφικά προϊόντα, που να καλύπτουν το κόστος παραγωγής και να αφήνουν εισόδημα για επιβίωση και συνέχιση της αγροτικής δραστηριότητας.
- Επιδότηση των ζωοτροφών για τους μικρομεσαίους κτηνοτρόφους, δωρεάν νομιμοποίηση των σταβλικών εγκαταστάσεων και της ηλεκτρονικής σήμανσης των ζώων, υποδομές για την αντιμετώπιση των ζωνόσων.
- Αφορολόγητο πετρέλαιο, όπως στους εφοπλιστές. Άμεση μείωση της τιμής του αγροτικού ρεύματος κατά 50%. Κατάργηση του ΦΠΑ στα αγροτικά μέσα και εφόδια.
- Να σταματήσουν οι δικαστικές διώξεις των φτωχών αγροτών που δεν μπορούν να πληρώσουν τα χρέη τους στην εφορία, να μη γίνει κανένας πλειστηριασμός σπιτιού τους ή χωραφιού, συνολικής αντικειμενικής αξίας μέχρι 300.000 ευρώ.

- Κατάργηση όλων των άμεσων και έμμεσων περιορισμών της αγροτικής και κτηνοτροφικής παραγωγής που επιβάλλει η ΚΑΠ της ΕΕ, σύνδεση των επιδοτήσεων με την παραγωγή, να μην ισχύσουν τα χειρότερα μέτρα της νέας ΚΑΠ 2014 - 2020 που οδηγούν στο ξεκλήρισμα τη φτωχή αγροτιά»²¹⁵.

Ταυτόχρονα, οι αγρότες ανησυχούν ότι το εισόδημά τους μειώνεται ολοένα και περισσότερο, και φοβούνται ότι τα πράγματα θα γίνουν χειρότερα στο μέλλον: «το εισόδημα αγροτών δέχεται ισχυρές πιέσεις λόγω της αύξησης των φόρων, του κόστους ενέργειας και των ζωοτροφών κι ως μόνη διέξοδος φαντάζουν οι εξαγωγές.

Στην οικονομική έκθεση του γενικού διευθυντή της ΠΑΣΕΓΕΣ Γιάννη Τσιφόρου καταγράφεται πτώση 59% στην τραπεζική χρηματοδότηση το διάστημα Δεκέμβριος 2009- Δεκέμβριος 2013. Η παραγωγή γεωργικών αγαθών παρουσιάζει το 2013 πτώση της αξίας της, κατά 6% περίπου, ενώ κάμψη κατά 3,5% σημειώνεται τη διετία 2011-2013 στις εκροές του γεωργικού κλάδου, ιδιαίτερα έντονη στην κτηνοτροφική παραγωγή (-5,5%).

Καταγράφεται μεγάλη αύξηση στο κόστος παραγωγής κατά την πενταετία 2009-2013, δηλαδή οι εισροές υπερβαίνουν σε απόλυτο μέγεθος τα 600 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση της τάξης του 13%.

Ιδιαίτερα προβλήματα προκαλούν το κόστος των ζωοτροφών και της ενέργειας, που αυξήθηκαν, αθροιστικά, κατά 21% και πλέον στην αναφερόμενη πενταετία. Πρόκειται για τις δυο κρίσιμες συνιστώσες που αποτελούν σήμερα περίπου το 58% του συνολικού κόστους παραγωγής.

Όπως επισημαίνεται στην έκθεση, που βασίστηκε σε στοιχεία από την Τράπεζα της Ελλάδος, προκύπτει σημαντική πτώση της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας, που μειώθηκε περίπου κατά 4,5% στο διάστημα της διετίας 2011-2013. Σημαντική κάμψη παρουσιάζουν και οι επιδοτήσεις (άμεσες ενισχύσεις) περίπου κατά 11,5% στην πενταετία 2009-2013, ενώ εξαιρετικά μεγάλη άνοδο καταγράφει η επιβολή των φόρων, οι οποίοι από 181,8 εκατ. ευρώ το 2009 ανήλθαν σε 455 εκατ. ευρώ το 2013, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 150% και πλέον.

²¹⁵ <http://www.902.gr/eidisi/eyrovoyli/36866/eyrokoinovoyleytiki-omada-kke-na-ikanopoiithoyn-ta-dikaia-aitimata-ton-ftohon>

Το αγροτικό εισόδημα, τονίζεται στο κείμενο, περιορίστηκε το 2013 στο ύψος των 5,5 δισ. ευρώ, σημειώνοντας πτώση κατά 9,1%. Σωρευτικά, στην πενταετία 2009-2013 το αγροτικό εισόδημα μειώθηκε κατά 21%, πτώση η οποία σε απόλυτο μέγεθος αντιστοιχεί σε απώλεια της τάξεως περίπου του 1,46 δισ. ευρώ. Αρνητικά στοιχεία καταγράφονται και στην αγορά εργασίας του αγροτικού τομέα, με μείωση της απασχόλησης κατά 7,8% στην πενταετία 2009-2013, πτώση η οποία αντιστοιχεί σε απώλεια 42.000 θέσεων εργασίας.

Το μοναδικό μέγεθος που εμφανίζει βελτίωση είναι οι εξαγωγές των αγροτικών προϊόντων. Το διάστημα της κρίσιμης πενταετίας 2009-2013 η αξία των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων αυξήθηκε κατά 27%, αλλά το 2013 ο ρυθμός ανόδου των εξαγωγών παρουσιάζει επιβράδυνση (αύξηση κατά 3,5% το 2013, έναντι ανόδου 11,6% το 2012).

Αρνητικές εξελίξεις εμφανίζονται κατά το πρώτο δίμηνο του 2014, κατά το οποίο φαίνεται ότι ασκούνται πιέσεις στις εξαγωγές. Σύμφωνα μάλιστα με πρόσφατα στοιχεία του Πανελληνίου Συνδέσμου Εξαγωγέων, η αξία εξαγωγών αγροτικών προϊόντων κατά το πρώτο δίμηνο του 2014 ανήλθε σε 667,1 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας σημαντική μείωση, κατά 16%, σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του προηγούμενου έτους»^{216, 217}.

5.6 Μερικά Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, η εφαρμογή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής μετά το 2014 πρέπει να εστιαστεί στη στρατηγική και τις πολιτικές προτεραιότητες που πρέπει να υιοθετηθούν. Όπως έχει ήδη τονιστεί από την ΠΑΣΕΓΕΣ, η στρατηγική που οφείλει να ακολουθήσει η χώρα πρέπει, πρώτα απ' όλα και πάνω από όλα, να εξυπηρετεί τη διατροφική της αυτάρκεια, την αειφορική διαχείριση των φυσικών της πόρων, την ανάπτυξη με κριτήρια κοινωνικής και οικονομικής σύγκλισης και συνοχής σε περιφερειακό επίπεδο, αλλά και τη διατήρηση του παραγωγικού και κοινωνικού ιστού, ιδιαίτερα στις ορεινές, μειονεκτικές, νησιωτικές περιοχές της χώρας. Οι πολιτικές της προτεραιότητες πρέπει να αφορούν κυρίως στους τομείς και κλάδους εκείνους στους οποίους παρουσιάζεται μεγαλύτερο το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο αγροτικών προϊόντων, έχοντας ως στόχο τη διασφάλιση της μεγαλύτερης δυνατής εσωτερικής σύγκλισης των ενισχύσεων μέχρι το 2020, με

²¹⁶ <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=430391>

²¹⁷ <http://www.dikaiologitika.gr/eidhseis/agrotika/30440/to-agrotiko-eisodima-meiothike-drastika-symfona-me-meleti-tis-paseges>

κριτήρια αναπτυξιακά, που ανταποκρίνονται στη στρατηγική αυτή και με σταδιακή εφαρμογή της σύγκλισης, έτσι ώστε να είναι πολιτικά διαχειρίσιμη.

Όπως έχει ήδη επισημανθεί, η τελική επιλογή ως προς τον τρόπο εφαρμογής του καθεστώτος κατανομής και σύγκλισης των άμεσων ενισχύσεων, που αποτελεί ίσως το πλέον κρίσιμο ζήτημα που τίθεται με τη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ, προϋποθέτει επαρκή διάλογο με τους φορείς των αγροτών, αλλά και άλλους που δραστηριοποιούνται στον αγροτικό τομέα (γεωτεχνικοί, επιχειρηματικοί, επιμελητηριακοί, φορείς αυτοδιοίκησης, πανεπιστήμια και λοιπά εκπαιδευτικά ιδρύματα).

Η συμβολή της ΠΑΣΕΓΕΣ στο διάλογο αυτό κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική, λαμβάνοντας υπόψη την ευρύτατη συμμετοχή όχι μόνο των αγροτών και των οργανώσεών τους αλλά και άλλων εκπροσώπων φορέων της περιφέρειας, κατά τη διάρκεια της παρουσίασης των σεναρίων αυτών, σε ένα σημαντικό αριθμό ενημερωτικών ημερίδων. Μετά από αυτά τα σεμινάρια σε μεγάλες πόλεις της χώρας, η ανάδραση που συγκεντρώθηκε από τους εκπροσώπους αναλύεται ώστε να γίνει η τελική επιλογή για το πιο «σωστό» σενάριο.

Η επιλογή αυτή αναμένεται να κριθεί και να αποφασιστεί από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΠΑΣΕΓΕΣ το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις που αναφέρθηκαν προηγουμένα, την ανάλυση και τις επισημάνσεις που αναπτύχθηκαν, τη στρατηγική, αλλά και τις πολιτικές προτεραιότητες που έχουν ήδη αναφερθεί στην τελευταία έκθεση της ΠΑΣΕΓΕΣ και θα τεθούν υπόψη της Κυβέρνησης, της Αντιπολίτευσης, των πολιτικών κομμάτων, των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων και των άλλων φορέων του αγροτικού χώρου, έτσι ώστε να υπάρξει επαρκής ενημέρωση και προετοιμασία με σκοπό την έγκαιρη λήξη των τελικών αποφάσεων²¹⁸.

5.7 Τελευταίες εξελίξεις στην ΠΑΣΕΓΕΣ (Μάιος 2014)

Με ανοιχτά τα ζητήματα νομιμότητας της παρούσας διοίκησης και με τη δικαιοσύνη να βλέπει τον διορισμό προσωρινής διοίκησης η έκθετη ηγεσία της ΠΑΣΕΓΕΣ αποφάσισε τη Δευτέρα την αιφνιδιαστική προσφυγή στις κάλπες.

Η εκλογική διαδικασία για την ΠΑΣΕΓΕΣ θα προχωρήσει μέσα στο επόμενο τρίμηνο, όπως ανακοινώθηκε. Άλλωστε, από τις 30 Απριλίου τόσο οι διοικήσεις των Ενώσεων

²¹⁸ Η Κοινή Αγροτική Πολιτική με τη Νέα ΚΑΠ, ΠΑΣΕΓΕΣ, 2014, σελ 72-75

Αγροτικών Συνεταιρισμών, που δεν μετατράπηκαν σύμφωνα με το πνεύμα του νόμου 4015/2011, όσο και η διοίκηση της ΠΑΣΕΓΕΣ που δεν έχει προχωρήσει ακόμα σε εκλογές θεωρούνται έκπτωτες.

Την ερμηνεία αυτή του νόμου επιβεβαιώνει και η κίνηση 21 μελών διοικήσεων συνεταιρισμών, που προσέφυγαν στη δικαιοσύνη, προκειμένου να διοριστεί νέο διοικητικό συμβούλιο στην ΠΑΣΕΓΕΣ, μετά τη λήξη της προθεσμίας της 30ής Απριλίου.

Σε μία ύστατη προσπάθεια, πίεζαν τους φιλικά προσκείμενους βουλευτές να περάσουν από τη Βουλή, έστω και εκπρόθεσμα, τροπολογία για παράταση της θητείας τους για δύο μήνες.

Σε αυτό το κλίμα πίεσης, η διοίκηση της τριτοβάθμιας συνομοσπονδίας συγκάλεσε έκτακτη συνεδρίαση του διοικητικού συμβουλίου το μεσημέρι τα Δευτέρας 5 Μαΐου, μετά το τέλος της οποίας ανακοινώθηκε μέσα στο επόμενο τρίμηνο θα προχωρήσουν οι εκλογικές διαδικασίες. Μάλιστα, όπως αναφέρει η σχετική ανακοίνωση της ΠΑΣΕΓΕΣ, «αποφασίστηκε να ζητηθεί η πολιτική καταδίκη της κυβέρνησης και των δυο εταίρων της, σε περίπτωση που δεν περάσουν οι τροπολογίες, ώστε να λειτουργήσουν απρόσκοπτα το συνεταιριστικό κίνημα και οι επιχειρήσεις του».

Για αναβλητικότητα της κυβέρνησης όσον αφορά τον νόμο 4015/2011 μίλησαν οι πρόεδροι των Ενώσεων που βρέθηκαν στο ξενοδοχείο Park, το πρωί της Τρίτης 6 Μαΐου στην έκτακτη σύσκεψη που συγκάλεσε η διοίκηση της ΠΑΣΕΓΕΣ, υπό τον φόβο της επέμβασης της δικαιοσύνης.

Από την πλευρά του ο πρόεδρος της τριτοβάθμιας συνομοσπονδίας Τζανέτος Καραμίχας εξήγησε τα προβλήματα που έχουν προκύψει σχετικά με τον νόμο 4015/2011.

Αναλυτικά το ψήφισμα που υιοθετήθηκε έχει ως εξής: «Στη σημερινή πανελλαδική σύσκεψη των εκπροσώπων των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών της χώρας, συγκεντρωθήκαμε όλοι εδώ για να εκφράσουμε την αγανάκτησή μας για την αναβλητικότητα της Κυβέρνησης και των πολιτικών κομμάτων που την απαρτίζουν στην αντιμετώπιση του αδιέξοδου και ανεφάρμοστου νόμου 4015/2011 για τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς.

ΔΙΑΠΙΣΤΩΝΟΥΜΕ ΟΜΟΦΩΝΑ

- Ότι αποτελεί πλέον κοινή πεποίθηση, μετά και από την εμπειρία των δύο τελευταίων ετών ότι ο συγκεκριμένος νόμος, όχι μόνο δεν είναι εφαρμόσιμος αλλά έχει επιφέρει πολλά

δεινά στο συνεταιριστικό κίνημα και θα συμβάλλει άμεσα στη διάλυσή του αν δεν αποσυρθεί, αντικατασταθεί ή τροποποιηθεί ριζικά, έτσι ώστε να είναι συμβατός με τις Διεθνείς Συνεταιριστικές Αρχές.

- Υπενθυμίζουμε ότι εξαιτίας της αδυναμίας εφαρμογής του νόμου αυτού, έχουν ήδη δοθεί αλληπάλληλες παρατάσεις στις προθεσμίες που αφορούν στη θητεία των Οργάνων των Διοικήσεων των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών, εκ των οποίων η πρώτη στις 8 Ιουνίου 2012 και η τελευταία στις 31 Δεκεμβρίου 2013. Η τελευταία μάλιστα παράταση έχει ήδη λήξει στις 30 Απριλίου 2014.

- Τονίζουμε επίσης ότι η αδυναμία εφαρμογής του νόμου αυτού έχει ήδη καταστεί σαφής στην πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων μια και με απόφαση του υπουργού Αθ. Τσαυτάρη δύο φορές συγκροτήθηκε Ομάδα Εργασίας Εμπειρογνομώνων (αποτελούμενη από Πανεπιστημιακούς, Νομικούς, Εκπροσώπους του ΥΠΑΑΤ, αλλά και έμπειρους συνεταιριστές) η πρώτη τον Αύγουστο του 2012 και η δεύτερη τον Ιούλιο του 2013, με σκοπό τη γνωμοδότηση στον νόμο 4015/2011. Και στις δύο περιπτώσεις οι Ομάδες Εργασίας κατέληξαν στο ίδιο πόρισμα – συμπέρασμα, σύμφωνα με το οποίο προτείνεται η άμεση κατάργηση του νόμου 4015/2011 και η επαναφορά σε ισχύ των διατάξεων του νόμου 2810/2000.

Στο πόρισμα εξάλλου της τελευταίας Ομάδας Εργασίας σαφώς αναφέρεται ότι πρέπει να αρθεί κάθε έννοια υποχρεωτικότητας – αναγκαστικότητας στους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς που προσκρούει στις Διεθνείς Συνεταιριστικές Αρχές και στη διεθνή πρακτική.

- Για μια ακόμη φορά, με πρωτοβουλία της γνωστής ομάδας Βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας και του ΠΑΣΟΚ, περιλαμβανομένων και ορισμένων άλλων, συνεχίστηκαν οι διαλυτικές παρεμβάσεις τους εναντίον του συνεταιριστικού κινήματος, με την ανοχή βεβαίως των Υπουργών Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης κ.κ. Γ. Στουρνάρα και Αθ. Τσαυτάρη, με αποτέλεσμα να αποσυρθούν κρίσιμες τροπολογίες στο νόμο 4015/2011, οι οποίες φυσικά δεν αποκαθιστούν τα αδιέξοδα του ανεφάρμοστου αυτού νόμου, αλλά απλά και μόνο είχαν σκοπό να ξεπεραστούν ορισμένα επείγοντα προβλήματα δυσλειτουργίας. Το γεγονός αυτό έχει ως συνέπεια την αναστολή των δραστηριοτήτων των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων της χώρας.

-Μετά την απόσυρση των τροπολογιών αυτών από τις 30 Απριλίου 2014 μέχρι και σήμερα έχει ανακοπεί η λειτουργία των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών, αλλά και άλλων Συνεταιριστικών Οργανώσεων κυρίως εξαιτίας της αδυναμίας πραγματοποίησης συναλλαγών τους με τις Τράπεζες και με τρίτους.

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Ότι σταθερά ισχύουν οι θέσεις μας ως προς την κατάργηση του ανεφάρμοστου αυτού νόμου για τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς, αλλά και ως προς την ανάγκη επαναφοράς σε ισχύ του νόμου 2810/2000, με ορισμένες μόνο τροπολογίες διαχειριστικού χαρακτήρα, τις οποίες και έχουμε δημοσιοποιήσει, από κοινού με την ΠΑΣΕΓΕΣ, από τον Απρίλιο του 2010. Ωστόσο για καθαρά κατεπείγοντες λειτουργικούς λόγους και προκειμένου να μην ανασταλούν οι δραστηριότητες των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών και ειδικά οι συναλλαγές τους με τρίτους και με τις Τράπεζες, κρίνεται απαραίτητο να υιοθετηθούν ορισμένες, άμεσης και επείγουσας προτεραιότητας νομοθετικές ρυθμίσεις.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ ΖΗΤΟΥΜΕ

1. Να υιοθετηθεί νομοθετική ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία να διατηρούνται σε λειτουργία ως έχουν οι Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών, οι οποίες έχουν ως μέλη ενεργούς Αγροτικούς Συνεταιρισμούς.
2. Να παραμείνουν ως έχουν οι Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών, των οποίων η μετατροπή, μετά από συγχώνευση, δημιουργεί αρνητική καθαρή θέση, ανεξάρτητα εάν έχουν ή όχι ενεργούς Αγροτικούς Συνεταιρισμούς, προκειμένου έτσι να καταστεί δυνατή η εξυγίανσή τους.
3. Στις Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών που έχουν ήδη μετατραπεί σε πρωτοβάθμιους αγροτικούς συνεταιρισμούς, να παρέχεται η δυνατότητα ατέλειας στην μεταγραφή των περιουσιακών τους στοιχείων, γιατί η μετατροπή και η συγχώνευσή τους δεν προέκυψε εθελοντικά, αλλά επιβλήθηκε με νόμο (αναγκαστική συγχώνευση).
4. Προκειμένου να καταστεί δυνατή η οριστική διάλυση (αυτοδιάλυση) των ανενεργών πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών κρίνεται αναγκαίο να υπάρξει ρύθμιση, έτσι ώστε εντός ενός εξαμήνου τουλάχιστον να έχουν διευθετηθεί εκκρεμείς φορολογικές και ασφαλιστικές τους εκκρεμότητες, στις οποίες αδυνατούν σήμερα να ανταποκριθούν.

5. Να επιτρέπεται στις ΕΑΣ που μετατρέπονται η αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας τους καθ' όλη τη διάρκεια μετατροπής προκειμένου να μπορούν να ανταποκριθούν στο κόστος εξυγίανσης και αναδιάρθρωσής τους.
6. Σε ότι αφορά τους γνωστούς Βουλευτές, που εδώ και δύο και πλέον χρόνια κόπτονται για τη διαφάνεια και για την οικονομική διαχείριση της ΠΑΣΕΓΕΣ, η απάντηση είναι μία και μοναδική. Να δοθούν άμεσα στη δημοσιότητα τα πορίσματα ελέγχου της Οργάνωσης, όπως το έχουμε επανειλημμένα ζητήσει.
7. Το ψήφισμα αυτό να σταλεί από την ΠΑΣΕΓΕΣ στους Αρχηγούς των εντός Βουλής πολιτικών κομμάτων και τους βουλευτές»²¹⁹.

²¹⁹ <http://www.agronews.gr/agora/organoseis/arthro/113083/upo-tin-piesi-ton-dikastirion-se-ekloges-suretai-i-paseges/>

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

I. Γενικά Συμπεράσματα

Η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το 1981, αναμενόταν ότι θα ενίσχυε την ανάπτυξη, αν όχι όλων των οικονομικών τομέων, τουλάχιστον της ελληνικής γεωργίας. Αυτή η άποψη βασιζόταν στην ήδη υπάρχουσα τότε Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) η οποία μάλιστα απορροφούσε το μεγαλύτερο μέρος του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού (75% τότε, περίπου 40% σήμερα). Σήμερα, πάνω από 40 χρόνια μετά, η κατάσταση της ελληνικής γεωργίας και της υπαίθρου ούτε βελτιωμένη είναι ούτε ελπιδοφόρα, παρά το γεγονός ότι η ελληνική γεωργία λαμβάνει περίπου 6% από τη συνολική χρηματοδότηση που παρέχει το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων, διπλάσιο ποσοστό από ότι π.χ. η Δανία ή η Ολλανδία.

Στη γεωργία ο υψηλός βαθμός συγκεντρωτισμού, δεν επιτρέπει να συμπεριλαμβάνονται στο επίπεδο λήψης αποφάσεων τα διευρυμένα οικονομικά συμφέροντα αυτών που επηρεάζονται άμεσα από τις πολιτικές αποφάσεις. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι αποφάσεις να εξυπηρετούν κομματικά ή κυβερνητικά βραχυπρόθεσμα συμφέροντα και να μη θέτουν τις βάσεις για μακροχρόνιες και αειφόρες λύσεις ανάπτυξης και έτσι από πολιτικές καταλήγουν να είναι απλές μικροπολιτικές αποφάσεις. Επίσης, η οργάνωση της γεωργίας κατά περιόδους βασίστηκε σε νομοθετικές αποφάσεις. Δυστυχώς ήταν άμεσα συνδεδεμένη με κομματικά και ατομικά συμφέροντα, απομακρύνοντας αυτούς που επηρεάζονται άμεσα, μην ενθαρρύνοντάς τους να συμμετέχουν ενεργά στις οργανωτικές διαδικασίες και επιδρώντας αρνητικά στις δομές οργάνωσης, συμβάλλοντας στη διάσπαση και στην έλλειψη συνοχής του αγροτικού κινήματος.

Αυτό το φαινόμενο επιπλέον υποβοηθείται από την έλλειψη θεσμοθετημένης και υποχρεωτικής ολοκληρωμένης και συνεχούς αγροτικής εκπαίδευσης. Η παροδική και βασισμένη σε απαρχαιωμένες γνώσεις «εκπαίδευση» των ελλήνων αγροτών τούς κρατάει μακριά από τις διεθνείς εξελίξεις αλλά και μακριά από τη γνώση του ίδιου του αντικειμένου τους, οδηγώντας τους συχνά σε απόγνωση και σε βίαιες ή αναποτελεσματικές διαμαρτυρίες (κλείσιμο δρόμων, καταστροφή προϊόντων)²²⁰.

²²⁰ <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=253149>

Πρόσφατα υποβλήθηκε το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2014 – 2020 στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, χωρίς όμως ιδιαίτερες πληροφορίες για το ύψος των κονδυλίων και για τα μέτρα που περιλαμβάνει. Στρατηγικός στόχος του νέου Προγράμματος είναι, σύμφωνα με την Ειδική Γραμματεία Κοινοτικών Πόρων και Υποδομών, η μετάβαση της ελληνικής αγροτικής οικονομίας σε ένα ισχυρό και βιώσιμο αγρό-διατροφικό μοντέλο με ταυτόχρονη αύξηση της προστιθέμενης αξίας των εγχώριων αγροτικών προϊόντων. Επιθυμητό αποτέλεσμα είναι η πλήρης αξιοποίηση των κοινοτικών πόρων, ώστε να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων του αγροτικού τομέα, να προωθηθεί η επιχειρηματικότητα, η καινοτομία και η εξωστρέφεια, με παράλληλη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και ταυτόχρονο σεβασμό στο περιβάλλον και στη διατήρηση της αειφορίας²²¹.

Επίσης, στις 17 Ιουλίου 2014, το υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, μέσω της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Επενδύσεων / ΕΣΠΑ, υπέβαλε προς έγκριση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης (νέο ΕΣΠΑ) για την περίοδο 2014-2020. Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα που υπεβλήθησαν είναι πέντε τομεακά, δεκατρία περιφερειακά και ένα Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης. Ο προϋπολογισμός όλων των Προγραμμάτων ανέρχεται σε περίπου 19,89 δις. ευρώ Ενωσιακής Συνδρομής ή 24,79 δις. ευρώ εκτιμώμενης συνολικής δημόσιας δαπάνης²²².

Ως γενικό σχόλιο θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ελληνική γεωργία κατηγορείται σε πολλά άρθρα που διαβάσαμε και μάλιστα παραθέσαμε στην πτυχιακή μας ως ανοργάνωτη, που καθορίζεται με γνώμονα τα προσωπικά και κομματικά συμφέροντα, με γερασμένο πληθυσμό και όχι τόσο άρτια τεχνολογικά όσο οι αντίπαλες χώρες.

Ζώντας σε αγροτικές περιοχές, μπορούμε να επιβεβαιώσουμε τα περισσότερα από αυτά, όπως και να προσθέσουμε ότι κατά καιρούς προέκυψαν διάφορα σκάνδαλα που έγιναν λίγο ή περισσότερο γνωστά στο ευρύ κοινό, στα οποία οι υπεύθυνοι είτε δεν τιμωρήθηκαν καθόλου, είτε η τιμωρία ήταν πολύ ελαφριά σε σύγκριση με το πταίσμα. Ουσιαστικά, δηλαδή, η γεωργία δεν είναι παρά ένας ακόμα προβληματικός τομέας του ελληνικού κράτους, από τους πολλούς που οδήγησαν στην κατάρρευση του κράτους όπως

²²¹ <http://www.paseges.gr/el/news/Υpoblhthhke-to-Programma-Agrotikhhs-Anaptyxhs-ths-Elladas-2014-2020-sthn-Eyrowpaikh-Epitrph>

²²² <http://www.mindev.gov.gr/wp-content/uploads/2014/07/espa-2014-2020.pdf>

το ξέραμε. Επιπλέον, είναι γνωστό «ανέκδοτο» ότι οι αγρότες διαμαρτύρονται μόνο το χειμώνα που δεν έχουν αγροτικές εργασίες, ενώ η μαχητικότητά τους εξανεμίζεται όταν αρχίζουν οι αγροτικές εργασίες.

Σε κάθε περίπτωση, δεν θα πρέπει όμως να ισοπεδώνουμε τα πάντα, ούτε επειδή υπήρξαν περιστατικά, εσκεμμένης ή μη, κακοδιαχείρισης, να «καταργήσουμε» την ελληνική γεωργία ή να διακόψουμε τις επιδοτήσεις των αγροτών. Αν ο τρόπος διαμαρτυρίας είναι γραφικός (πχ κλείσιμο εθνικής οδού), δεν σημαίνει ότι τα προβλήματα δεν είναι υπαρκτά. Θα πρέπει οι αγρότες, σε συνεργασία με το κράτος, να καθίσουν σε ένα τραπέζι και να βρουν τη δικαιότερη για όλες τις πλευρές λύση.

Τέλος, να τονίσουμε ότι οι εποχές όπου το κράτος εμφανιζόταν ως από μηχανής θεός και έσωζε τους αγρότες έχουν περάσει ανεπιστρεπτί. Η ιδιωτική πρωτοβουλία (δεν εννοούμε σε καμία περίπτωση ιδιωτικοποίηση, παρά πρωτοβουλίες που μπορεί να πάρει μια ομάδα ανθρώπων με τοπική ισχύ) μπορεί να «σώσει την κατάσταση», όπως χαρακτηριστικότερη είναι η περίπτωση της ΕΑΣ Αργινίου με τη στέβια. Λύσεις πάντα θα υπάρχουν, αρκεί να υπάρχουν τα κατάλληλα μυαλά να τις δεχθούν.

II. Σύγκριση αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων

Από τα προηγούμενα κεφάλαια και από τα στοιχεία που παραθέσαμε σε αυτά, μπορούμε να πούμε ότι και οι τρεις συνεταιρισμοί που περιγράψαμε (Γιαννιτσών, Αργινίου, Μεσολογγίου – Ναυπακτίας) προσπαθούν διαρκώς να εξελίσσονται και να υπερασπίζονται το καλύτερο δυνατό για τα μέλη τους. Με τα δεδομένα της βαθιάς οικονομικής κρίσης που μαστίζει όλους τους τομείς της χώρας μας, δεν θα ήταν δυνατόν να μην υπάρχουν «γκρίνιες» και διαμαρτυρίες, ενώ ο τύπος είναι μοιρασμένος, ανάλογα με τα συμφέροντα που υποστηρίζει: συνήθως ο τοπικός τύπος υποστηρίζει τους αγρότες και τα εθνικής εμβέλειας μέσα υποστηρίζουν είτε την κυβερνητική πολιτική είτε την αντιπολιτευτική. Κατά συνέπεια, σε κάθε γεγονός που συμβαίνει υπάρχουν δυο όψεις των πραγμάτων. Στην παρούσα διπλωματική, εμείς προσπαθήσαμε να περιγράψουμε και τις δύο.

Τα προηγούμενα χρόνια, τα οικονομικά σκάνδαλα κατάχρησης χρηματικών ποσών σε όλους τους τομείς ήταν πολύ έντονα και είναι σίγουρο, χωρίς να ξέρουμε πρόσωπα και

καταστάσεις, ότι οι διοικήσεις των συνεταιρισμών δεν είναι αθώοι, χωρίς φυσικά να αναφερόμαστε στους συγκεκριμένους τρεις συνεταιρισμούς.

Σε κάθε περίπτωση, όμως, αυτά ανήκουν στο παρελθόν και πρέπει κάθε συνεταιρισμός να «σταθεί στα πόδια του» και να μπορεί να «βγάζει τα προς το ζην». Τα στοιχεία που παρουσιάσαμε και είχαμε λάβει από τους συνεταιρισμούς δείχνουν ότι κινούμαστε προς αυτή την κατεύθυνση, ενώ ο τοπικός τύπος παρουσιάζει πάντα τα προβλήματα των αγροτών, με εκπροσώπησή τους από τον ανάλογο συνεταιρισμό. Παρακάτω θα συνοψίσουμε τα συμπεράσματά μας από τις τρεις αγροτικές κοινωνίες που παρουσιάσαμε, προσπαθώντας να είμαστε όσο το δυνατόν περισσότερο αντικειμενικοί.

Όσον αφορά στον τοπικό τύπο, συνήθως υπερασπίζεται τα προβλήματα της κοινωνίας, παρουσιάζοντας ως «κακό» το κράτος, που νομοθετεί ζώντας στην Αθήνα, μακριά από τα προβλήματα των αγροτών, αγνοώντας τα μάλιστα πολλές φορές. Σε περίπτωση που ο εκάστοτε υπουργός ή υφυπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης κατάγεται από ένα μέρος, ο τύπος της περιοχής του κρατάει φιλική στάση, παρουσιάζοντας ίσως ως «κακή» την Ευρωπαϊκή Ένωση που πιέζει, ενώ το «δικό μας παιδί» προσπαθεί για το καλύτερο. Επίσης, σε περίπτωση επίσκεψης στελεχών του υπουργείου στον εκάστοτε τόπο, παρουσιάζεται η συνομιλία και η ενημέρωση του πολιτικού από τα στελέχη του συνεταιρισμού, σε κλίμα φιλικό.

Επίσης, σε κάθε τοπική κοινωνία, για την εκλογή της διοίκησης του συνεταιρισμού υπάρχει και η παράταξη που έχασε τις εκλογές, οπότε είναι λογικό να γράφονται στον τοπικό τύπο ειδήσεις που κακολογούν και δυσφημούν τη διοίκηση του συνεταιρισμού. Αυτό είναι αναμενόμενο, και όσα λέγονται μπορεί να ανταποκρίνονται στην αλήθεια, αλλά θα πρέπει να φιλτράρονται προκειμένου να μην οδηγούμαστε σε βιαστικά και αναληθή συμπεράσματα.

Να τονίσουμε ότι η γεωργική πολιτική δεν εξαρτάται μόνο από τις αποφάσεις της ελληνικής κυβέρνησης, αλλά και από την Κοινή Αγροτική Πολιτική που επιβάλλει η Ευρωπαϊκή Ένωση – κυρίως από αυτή. Πλέον βρισκόμαστε στην αλλαγή της ΚΑΠ, οπότε η ΠΑΣΕΓΕΣ έχει αναλάβει το δύσκολο έργο της διεκπεραίωσης της αλλαγής της αγροτικής πολιτικής και ταυτόχρονα να την εφαρμόσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο για τους

αγρότες. Είναι φυσικό κάτι τέτοιο, που αλλάζει τις ισορροπίες και μεταβάλλει τα έως τώρα δεδομένα και κεκτημένα, με ίσως όχι τον πιο εύκολο τρόπο, να προκαλέσει αντιδράσεις. Επίσης, η ΠΑΣΕΓΕΣ έχει ταυτόχρονα ρόλο και «νομοθέτη» αλλά και «κριτή», καθότι αυτή θα καθορίσει μεν πώς θα εφαρμοστεί η νέα ΚΑΠ, ενώ παράλληλα είναι ο μεγαλύτερος συνεταιρισμός της χώρας, άρα εκπροσωπεί όλους τους αγρότες. Η θέση της είναι ιδιαίτερη ευαίσθητη και δύσκολη, καθώς θα κριθεί πολλές φορές από τα ίδια τα μέλη της.

Το κατά τόσο οι αποφάσεις της ΠΑΣΕΓΕΣ που έχουν ήδη ανακοινωθεί και περιγράψαμε σε προηγούμενα κεφάλαια είναι σωστές και δίκαιες ξεφεύγουν από το στόχο αυτής της πτυχιακής. Εξάλλου, η ιστορία είναι ο μεγαλύτερος κριτής.

Οι τρεις συνεταιρισμοί που περιγράψαμε αποτελούν τρεις εντελώς διαφορετικές περιπτώσεις: στο νομό Πέλλας (και Ημαθίας) καλλιεργείται η πλειοψηφία των ροδάκινων στην Ελλάδα, με την ελληνική κομπόστα να είναι ένα από τα κυριότερα εξαγωγίμα προϊόντα. Ο συνεταιρισμός έχει αναπτύξει δομή εταιρείας και συμμετέχει και ο ίδιος ως εξαγωγέας της δικής του παραγωγής, μην έχοντας σε τίποτα να υπολείπεται των μεγάλων εταιρειών. Το Αγρίνιο ήταν από τους κυριότερους καλλιεργητές καπνού στην Ελλάδα, αλλά η προηγούμενη ΚΑΠ διέλυσε μια καλά οργανωμένη παραγωγή, αφήνοντας ουσιαστικά στο τίποτα δεκάδες καλλιεργητές. Οι αγρότες του Αγρινίου έγιναν από τους φτωχότερους της Ελλάδας και ο συνεταιρισμός έπρεπε να λάβει άμεση δράση ώστε να φροντίσει για την επιβίωση των μελών του: ασχολήθηκε με δραστηριότητες αγροτικές (στέβια) ή μη καθαρά αγροτικές (φωτοβολταϊκά), με κάποιες να κρίνονται επιτυχημένες και άλλες όχι (αντίστοιχα), τουλάχιστον με τα μέχρι πρότινος αποτελέσματα και δεδομένα. Το Μεσολόγγι από την άλλη, αν και γειτονικό στο Αγρίνιο, προσεγγίζει περισσότερο τα Γιαννιτσά: η κλιματολογικές συνθήκες είναι τέτοιες που ευνοούν την καλλιέργεια της ελιάς, το βαμβάκι και τον αραβόσιτο, ενώ επιπλέον η λιμνοθάλασσα ενισχύει την αλιεία.

Τα πράγματα φαίνεται να κυλούν ομαλά για τους αγρότες του Μεσολογγίου και της Ναυπακτίας, όπου έχουν και αυτοί με τη σειρά τους ιδρύσει την Αιτωλική Γη, μια εταιρεία με τοπικά προϊόντα, αλλά γενικά φαίνεται να είναι ένας συνεταιρισμός που δεν έχει πάρει ιδιαίτερες πρωτοβουλίες, κυρίως λόγω του ότι δεν έχει χρειαστεί κάτι τέτοιο και στον τοπικό τύπο δεν ακούγεται ιδιαίτερα. Θέμα προκύπτει με την Αγροενεργειακή Α.Ε., το οποίο θα αναλύσουμε παρακάτω.

Όσον αφορά στα Γιαννιτσά, οι αγρότες της Πέλλας που τον συγκροτούν αντιμετωπίζουν ως μεγαλύτερο πρόβλημα τις καιρικές συνθήκες, οι οποίες τα τελευταία καλοκαίρια δεν είναι με το μέρος τους. Παρόλο που οι χειμώνες είναι πάντα ευνοϊκοί και τα δέντρα έχουν καρπούς, εν τούτοις οι βίαιες καλοκαιρινές καταιγίδες, συνοδευόμενες με χαλάζι, στις αρχές του καλοκαιριού, πριν από τη συγκομιδή της σοδειάς, οδηγούν – ανάλογα με την τοποθεσία – σε μεγάλο ποσοστό απωλειών και καταστροφών. Πρόκειται για ένα πραγματικά μεγάλο πρόβλημα, για το οποίο, όσα μέτρα και αν ληφθούν, δεν είναι δυνατόν να αποφευχθεί. Έτσι, ενωμένοι οι αγρότες της Πέλλας, πέτυχαν πέρυσι να κατορθώσουν να πάρουν, έστω και καθυστερημένα, αποζημίωση για τις καταστροφές που υπέστησαν. Κατά τα άλλα, ο μηχανισμός των εξαγωγών λειτουργεί εξαιρετικά στην Πέλλα, χωρίς να εμφανίζονται προβλήματα.

Σύμφωνα με τις τελευταίες εξελίξεις, πάντως, η Ρωσία έχει κηρύξει μποϊκοτάζ στις εισαγωγές της στα οπωροκηπευτικά από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ως αντίποινα για τη στάση της στο θέμα της Ουκρανίας. Τούτο είναι πραγματικό πρόβλημα για τους αγρότες του νομού, καθώς χιλιάδες τόνοι παραμένουν αδιάθετοι. Συγκεκριμένα, στον τύπο διαβάζουμε ότι τα κεράσια πρόλαβαν και διατέθηκαν, το κρασί και το λάδι θα εξαιρεθούν από το εμπάργκο, ενώ, αντίθετα, τα ροδάκινα που η συγκομιδή τους ξεκινάει μετά, θα πληχθούν ιδιαίτερα.

Τέλος, το Αγρίνιο αντιμετώπισε ένα πραγματικό πρόβλημα «ύπαρξης» τα τελευταία χρόνια, όταν οι καλά στρωμένες καπνοκαλλιέργειες έπρεπε να αλλάξουν. Το έδαφος και η γεωγραφική θέση δεν άφηναν πολλά περιθώρια και αποφάσεις έπρεπε να ληφθούν άμεσα. Μια πρόταση της διοίκησης του συνεταιρισμού ήταν η επιλογή της παραγωγής και διάθεσης στη ΔΕΗ ηλεκτρικού ρεύματος από φωτοβολταϊκά πάρκα, πετυχαίνοντας δανεισμό από ελληνική τράπεζα και στη συνέχεια, με την τοποθέτησή τους, οι αγρότες θα μπορούσαν να ξεπληρώνουν το δάνειό τους και να κερδίζουν κάποιο εισόδημα. Εξάλλου, η ελληνική κοινωνία και οικονομία τότε βρισκόταν σε ανάπτυξη, ο κόσμος εξελισσόταν και κανένας δεν μπορούσε να μαντέψει τα χρόνια που έρχονταν. Οι λέξεις «πράσινη ανάπτυξη» ακούγονταν συνέχεια από κυβερνητικά χείλη και πολλοί Έλληνες είχαν κάνει αίτηση για να δημιουργήσουν κάποιο φωτοβολταϊκό πάρκο. Επομένως, το ρίσκο που αναγκάστηκαν να πάρουν δεν φαινόταν και τόσο μεγάλο.

Όμως, τελικά, όπως όλοι γνωρίζουμε, τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν ομαλά, ούτε στον τομέα της πράσινης ανάπτυξης, όπου οι αιτήσεις πάγωσαν και σταμάτησαν να δίνονται εγκρίσεις, ούτε στην ελληνική οικονομία. Έτσι, πολλοί Έλληνες βρέθηκαν εγκλωβισμένοι, κάποιοι μάλιστα είχαν προλάβει να πάρουν δάνειο, για το οποίο έπρεπε να αρχίσουν να πληρώνουν δόσεις εξόφλησης, χωρίς όμως να μπορούν να προχωρήσουν και να ολοκληρώσουν το έργο τους. Κατά τον ίδιο τρόπο βρέθηκαν εγκλωβισμένοι και αγρότες από το Αγρίνιο. Σε καμία περίπτωση δεν θα μπορούσαμε να κατηγορήσουμε τη διοίκηση του συνεταιρισμού για όσα επακολούθησαν, αλλά, επειδή «όπου φτώχεια και γκρίνια», υπάρχουν καταστάσεις μεγάλης έντασης στο συνεταιρισμό, αντιπροσωπεία του οποίου έχει πολλές φορές επισκεφτεί στην Αθήνα το υπουργείο Ανάπτυξης, προσπαθώντας να βρει κάποια λύση.

Μια άλλη απόφαση, που εκ του αποτελέσματος κρίνεται άκρως πετυχημένη και αφορά πάλι στο Αγρίνιο, είναι η καλλιέργεια της στέβιας. Οι κινήσεις συνεργασίας με μεγάλες εταιρείες του εξωτερικού επίσης είναι εξαιρετικά σωστές επιχειρηματικές κινήσεις και ο συνεταιρισμός δείχνει να κινείται σε σωστά επαγγελματικά βήματα.

Παρατηρούμε, δηλαδή, από τους τρεις συνεταιρισμούς ότι ο καθένας κινείται στο πλαίσιο των συμφερόντων του και ανοίγεται τόσο ώστε να ανταποκριθεί στις ανάγκες που εμφανίζονται και τον αφορούν. Για παράδειγμα, ο συνεταιρισμός του Αγρινίου είναι άκρως δραστήριος και η ανάγκη τον ώθησε να αναζητήσει νέες αγορές, κάνοντας, επιτυχημένα ή μη, βήματα (αν και να ξανατονίσουμε ότι η ιδέα για τα φωτοβολταϊκά φαινόταν μια καλή επιχειρηματική ιδέα και μπορεί όταν κατορθώσει να υλοποιηθεί να αποφέρει κέρδη). Αντίστοιχα, ο συνεταιρισμός των Γιαννιτσών όφειλε να προστατεύσει τα μέλη του από τις καταστροφές με το χαλάζι, κάτι που επίσης κατόρθωσε. Ο συνεταιρισμός του Μεσολογγίου δεν έχει αντιμετωπίσει ανάλογα προβλήματα ώστε να βγαίνει στα ΜΜΕ ή να απαιτεί κάτι από την Πολιτεία.

Εξάλλου, θα ακουγόταν παράταιρο για παράδειγμα ο συνεταιρισμός των Γιαννιτσών να αρχίσει να καλλιεργεί τη στέβια, διότι τα χωράφια των αγροτών έχουν ήδη κάποια καλλιέργεια που αποδίδει και καταρχήν οι αγρότες δεν θα δέχονταν να ρισκάρουν για κάτι καινούριο, ενώ στην παρούσα φάση η καλλιέργειά τους αποδίδει ικανοποιητικά. Λίγοι αγρότες θα ακολουθούσαν μια τάση που δεν θα ήξεραν κατά πόσο θα αποδεικνυόταν αποδοτική, όταν μάλιστα θα έπρεπε να κρατήσουν τα χωράφια τους σε αγρανάπαυση για

κάποια χρόνια. Νέες καλλιέργειες, επομένως, εμφανίζονται μόνο όταν κάποια εξωτερική ανάγκη τις εξαναγκάζει. Οι σίγουρες καλλιέργειες δεν μεταβάλλονται, παρά μόνο με άλλες παρόμοιες, για παράδειγμα πολλοί αγρότες έβγαλαν τα συμπύρηννα ροδάκινα για να βάλουν επιτραπέζια, όταν οι τιμές στα δεύτερα ήταν για κάποια χρόνια πιο υψηλές από τα πρώτα. Το ρίσκο δηλαδή που παίρνουν οι αγρότες περιορίζεται σε τέτοιες μεταβολές καλλιέργειας.

Πάντως, όλοι οι συνεταιρισμοί έχουν δημιουργήσει ανώνυμες εταιρείες όπου εμπορεύονται οι ίδιοι τα προϊόντα τους, ενώ προχωρούν σε εξαγωγές οι ίδιοι, χωρίς τη μεσολάβηση ενδιάμεσων, κάτι που είναι άκρως ενθαρρυντικό και σχετίζεται με την ιδιωτική πρωτοβουλία που αναφέραμε στην αρχή του κεφαλαίου, και δράσεις που θα φέρουν την ανάπτυξη στη χώρα.

Όσον αφορά στο συνδικαλισμό, οι τρεις συνεταιρισμοί εμφανίζουν δράση ανάλογα με τα θέματα που τους απασχολούν και συμμετέχουν στις οργανωμένες δράσεις των αγροτών. Η Πέλλα είναι κατεξοχήν αγροτικός νομός, οπότε οι αγρότες οργανώνονται εύκολα σε συντονισμένες αντιδράσεις. Το Αγρίνιο έχει «εξαγριωμένους» αγρότες για τα γεγονότα που έχουμε περιγράψει (καπνός, φωτοβολταϊκά), ενώ το Μεσολόγγι και η Ναύπακτος είναι λιγότερο εκδηλωτικοί, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν συμμετέχουν στις κινητοποιήσεις των αγροτών. Πάντως, ενημερωτικές ημερίδες από την ΠΑΣΕΓΕΣ για τη νέα ΚΑΠ διοργανώθηκαν στο Αγρίνιο και τα Γιαννιτσά, αλλά όχι στο Μεσολόγγι ή τη Ναύπακτο, άλλη μια απόδειξη για το πόσο περισσότερο δραστήριοι είναι οι δυο πρώτοι συνεταιρισμοί σε αντίθεση με τον τρίτο.

Επιπλέον, και οι τρεις συνεταιρισμοί διοργανώνουν σεμινάρια επιμόρφωσης για γεωργούς και κτηνοτρόφους, προκειμένου τα μέλη τους να αποκτήσουν σύγχρονη τεχνολογία σε εφαρμογές που αφορούν τις καλλιέργειές/ζώα τους. Φαίνεται, δηλαδή, ότι όλοι έχουν αντιληφθεί τη σημαντικότητα της εκπαίδευσης και της εφαρμογής νέων τεχνικών στην καλλιέργεια, ώστε τα χωράφια να γίνονται πιο αποδοτικά και η παραγωγή υψηλότερης ποιότητας. Επί προσθέτως, όλοι έχουν αντιληφθεί πόσο σημαντικό είναι τα δικά μας προϊόντα να είναι ανταγωνίσιμα σε ποιότητα με τις υπόλοιπες χώρες του εξωτερικού.

Εξάλλου, όπως αναφέραμε και στις προηγούμενες σελίδες, οι νέοι αγρότες κάνουν ενσυνείδητα αυτή τη δουλειά, ενώ οι περισσότεροι έχουν σπουδάσει κάτι σχετικό με την αγροτική ανάπτυξη στα πανεπιστήμια και ΤΕΙ της χώρας. Ενδεικτικό είναι ότι από τα χρόνια της κρίσης και έπειτα, οι βάσεις στις γεωπονικές σχολές σημειώνουν άνοδο, με τους Έλληνες να έχουν στραφεί ξανά στην πρωτογενή παραγωγή.

Τελειώνοντας, οι κινήσεις των τριών συνεταιρισμών κρίνονται ικανοποιητικές και απόλυτα προσαρμοσμένες στις ανάγκες της κάθε περιοχής. Μιλώντας με τους εκπροσώπους των συνεταιρισμών, αποκομίσαμε την εντύπωση ότι προσπαθούν πραγματικά για το καλύτερο και δουλεύουν για το συμφέρον των αγροτών – μελών τους. Οι εσωτερικές συγκρούσεις είναι κάτι που συναντάμε σε κάθε εταιρεία, ενώ οι διαφωνίες μπορεί να αποβούν δημιουργικές και η τελική απόφαση να έχει παρθεί μετά από περισσότερη σκέψη. Πάντως, και οι τρεις συνεταιρισμοί είναι πλήρως οργανωμένοι, διαθέτουν ιδιόκτητα κτίρια και άλλες εγκαταστάσεις, ενώ έχουν επίσης προμηθευτεί όλα τα μηχανήματα ώστε να μπορούν να εκτελούν ανεξάρτητα τις απαραίτητες διεργασίες. Πιστεύουμε ότι η φράση που ακούγεται συχνά στις τηλεοράσεις για το ότι «η κρίση θα μας κάνει περισσότερο εργατικούς και να στηριζόμαστε στα πόδια μας» βρίσκει εφαρμογή στους αγροτικούς συνεταιρισμούς που εμείς συναντήσαμε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πρόσφατες εξελίξεις

Έντυπο υλικό και εσωτερικοί κανονισμοί από τις Ενώσεις Γιαννιτών, Αργινίου και Μεσολογγίου – Ναυπακτίας

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική με τη Νέα ΚΑΠ, ΠΑΣΕΓΕΣ, 2014

Καλλιεργητικό Πλάνο Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, Πάτρα 2012

Πρόσφατες εξελίξεις στην Αγροτική οικονομία της Ελλάδας, έντυπη έκδοση της ΠΑΣΕΓΕΣ 2013

Έντυπες πηγές – Επίσημα κείμενα

Βόγιας. Α., *Κοινοτική Οργάνωση και διεθνείς σχέσεις – η περίπτωση των Αμπελακίων Θεσσαλίας. (18ος – 19ος αι. μ.Χ.) και η γενική βιβλιογραφία τους.* Βόγιας, Αμπελάκια, 2005

Κλήμης Α., *Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα, τόμος 3,* ΠΑΣΕΓΕΣ, Αθήνα 1988

Κολιού Νίτσα, *Οι πρωτοπόροι της περιοχής Αλμυρού, Εκδόσεις Οδυσσέας, 1996*

Κορδάτος, Γ., *Τ' Αμπελάκια κι ο μύθος για το συνεταιρισμό τους: συμβολή στην οικονομικοκοινωνική ιστορία της Ανατ. Θεσσαλίας στα χρόνια της τουρκοκρατίας,* Στρατής και Σία, Αθήνα, 1955

Μουτσόπουλος, Ν., *Τα Θεσσαλικά αμπελάκια : εισαγωγή στην ιστορία, την κοινοπραξία και τα αρχοντικά της κωμοπόλεως,* Θεσ/νίκη, 1975

Μπρακατσούλας Β., *Το Αγροτικό Πρόβλημα και ζήτημα στην Ελλάδα, τ. Α. Παπαζήσης, Αθήνα, 1984*

Νικολούσης, Βασίλειος Α., *Τεχνικοοικονομική ανάλυση ολοκληρωμένης καλλιέργειας οπωρώνων ροδακινιάς, Διδακτορική Διατριβή, Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη, 2009*

Ντρογκούλης, Γ., *Τα Αμπελάκια κατά τους γεωγράφους και περιηγητές στα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Πρακτικά ημερίδας με θέμα «Αμπελάκια-Τέμπη: Ιστορική αναδρομή-Προοπτικές», 2003*

Παπαγεωργίου Κ., Σπάθης Π., *Αγροτική Πολιτική, Εκδόσεις Σταμπούλη, Αθήνα, 1999*

Παπαγεωργίου Κωνσταντίνος, *Βιώσιμη συνεταιριστική οικονομία (Θεωρία και πρακτική), εκδ. Αθανασίου Σταμούλη, Αθήνα, 2004*

Πετμεζάς Σ., «Αγροτική Οικονομία», επιμέλεια Χ. Χατζηιωσήφ στο «Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα – Ο Μεσοπόλεμος 1922 – 1940, Βιβλιόραμα, Αθήνα, 2002

Σπανός, Κ., Η ίδρυση των Αμπελακίων. Στο Α΄ Συνέδριο Αμπελακιώτικων Σπουδών με θέμα «Αμπελάκια 1778-1994, διακόσια δέκα έξι χρόνια μετά την ίδρυση του πρώτου συνεταιρισμού στον κόσμο», Τερζίδης & Σία, Λάρισα:, σελ.19-22, 1996

Ηλεκτρονικές Πηγές

<http://antikleidi.com>

<http://www.agrotypos.gr>

<http://www.agronews.gr>

<http://www.pasocap.gr/>

<http://ec.europa.eu/agriculture>

<http://eur-lex.europa.eu>

<http://www.thessalikigi.gr/enot-news/>

<http://www.ecolex.org/ecolex/ledge/>

<http://www.koutipandoras.gr/article/109087/ti-proteinei-i-paseges-gia-tin-katanomi-ton-ameson-enishyseon>

<http://www.coopbank.com.cy>

<http://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/MariadisSynergatismos.pdf>

<http://www.sekesa.com/>

<http://www.eleourgiki.gr/>

<http://www.keosoe.gr/>

<http://www.paseges.gr>

http://www.kwdix.gr/client_files/Misthodosia/Bibliothiki

http://lawbank.forologikanea.gr/laws/viewArticle?article_id=6171

<http://www.naousanews.gr>

<http://www.minagric.gr>

<http://www.epant.gr/img/File/parartima%20I%20oporokipeytika.pdf>

<http://flashnews.gr/>

<http://www.startupgreece.gov.gr/sites/default/files/01>

http://www.olath.gr/service/FTP/Upload/olath/Docs/elegxoi_nopon_kepeutikon_2003.pdf

<http://gr.vlex.com/vid/20-2006-37222125>

http://www.olath.gr/service/FTP/Upload/olath/Docs/elegxoi_nopon_kepeutikon_2003.pdf

<http://agrosimvoulos.gr>
<http://www.protypon.eu/mitrwo-emporou-nwpwn-opwrokhpeutikwn/>
<http://www.froutona.gr/gr/>
<http://www.agrocapital.gr/>
<http://www.newmoney.gr/article/31790/>
http://www.acci.gr/acci/PressOffice/View_Press_Releases/
http://www.agora.mfa.gr/appdata/documents/ereunes_agoras/nopa_frouta_laxanika.pdf
www.vitaplant.gr
<http://www.kathimerini.gr/553050/article/oikonomia/epixeirhseis/elstat-anodika-kinh8hkan-to-2013-oi-ellhnikes-e3agwges-froytwn-kai-laxanikwn>
www.pliroforiodotis.gr
<http://agrotikianaptixi.gr/index.php>
<http://www.ead.gr/>
<http://www.inewsgr.com/181/>
<http://www.naftemporiki.gr/story/760446/elastikotera-metra-gia-tin-tirisi-bibliion-esodon-eksodon-apo-tous-agrotes>
<http://www.enikos.gr/society/211535>
http://kodelasdimitris.blogspot.gr/2014_02_01_archive.html
http://news247.gr/eidiseis/oikonomia/epta_metra_gia_na_spasoy_n_ta_mploka_twn_agrotwn.2631046.html?service=print
<http://www.lay-out.gr/oi-agrotes-antidroun-para-tis-kubernhtikes-eksaggelies/>
<http://www.logospellas.gr>
<http://koukoulopoulos.gr/>
<https://gr.news.yahoo.com>
<http://www.24hnews.gr/article?id=97655BB58E3C3709CC4B1EBD4D095122>
<http://www.mindev.gov.gr/wp-content/uploads/2014/07/espa-2014-2020.pdf>
<http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26510&subid=2&pubid=113325247>
<http://www.kathimerini.gr/780202/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/e3antloyntai-ta-peri8wria-gia-ta-rodakina>
<http://www.opakoundoura.gr/2810.pdf>
http://www.kedke.gr/uploads2010/N38332010_eisodhmatikhpolitikh.pdf

http://www.ellinikigeorgia.gr/pdf/FEK_A_210_-_21.09.2011_.pdf

<http://www.easgiannitsa.gr/>

<http://www.elga.gr/index.php/organismos/thesmiko-plaisio/67-nomoi>

www.vitaplant.gr

<http://www.minagric.gr/index.php/el/for-farmer/crop-production/oporokipeytika/858-simpirinourodakino.pdf>

<http://www.agrotikianaptixi.gr/index.php?op=Axis&todo=Load&id=c63a5650dcd0bf04>

<http://www.agrotypos.gr/index.asp?mod=articles&id=81033>

http://farmer-future.blogspot.gr/2012/10/blog-post_8672.html

<http://ammosimathia.blogspot.gr>

<http://epohi.gr>

www.makthes.gr

www.pellanews.gr

www.agelioforos.gr

www.agroanergos.gr

<http://www.livepedia.gr/index.php>

<http://www.agrinionews.gr>

<http://energypress.gr/news/Katharise-h-EAS-Agrinioy-gia-70-agrotika-fwtoboltaika-me-problhma-syndeshs>

<http://energiaki-aitoloakarnanias.blogspot.gr/>

<http://www.tovima.gr/files/1/2013/09/28/ak1.pdf>

<http://www.panaitoliki.gr>

<http://www.eurostevia.eu/index.php/gr/>

<http://www.agrinioreport.com>

<http://www.sunblog.org/tag>

www.econews.gr,19-11-2012

<http://arvanitidimi.blogspot.gr/>

<http://www.zookomos.gr>

<http://www.agrocatalog.gr/>

<http://www.agrinioculture.gr/>

<http://www.easmn.gr/>

<http://www.agrocert.gr/pages/content.asp?cntID=60>

<http://www.biofuels.gr/energy-crops/maize>

<http://blogs.sch.gr/lykandrs/files/2012/03/BLANTIKA5.pdf>

<http://www.aixmi-news.gr>

<http://www.argolidaportal.gr>

<http://www.newsbomb.gr/koinwnia/story/275225/psifisma-me-15-aitimata-apo-ti-syskepsi-tis-paseges>

<http://www.902.gr/eidisi/eyrovoyli/36866/eyrokoinovoyleytiki-omada-kke-na-ikanopoiithoyn-ta-dikaia-aitimata-ton-ftohon>

<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=430391>

<http://www.dikaiologitika.gr/eidhseis/agrotika/30440/to-agrotiko-eisodima-meiothike-drastika-symfona-me-meleti-tis-paseges>

<http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=253149>

<http://www.mindev.gov.gr>

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1988 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

ΣΕΒΑΣΤΗ ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗ, 2014

ΣΟΦΙΑ ΚΕΛΕΣΙΔΗ, 2014

ΘΕΟΔΩΡΑ ΣΟΦΡΩΝΗ, 2014